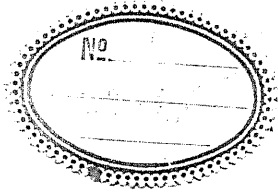


22. a 8.

23.



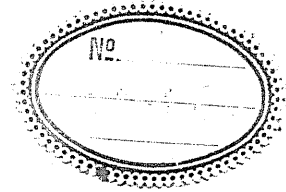
Josef de Levin compró este libro.
Colo^o de la Compañía de Jhs de San
R-13373



LIBRARY
A
39

357

El Sr. Josef de Leiva compró este libro.
Del Cole^o de la Comp^a de His de San
R-13373



22. a 8.

23.

A
39
3373

Del Colegio de la Compañia de Ihu de Granada

AD ILLVSTRIS-
SIMVM CARDINA-
LEM TOLETANVM. 135

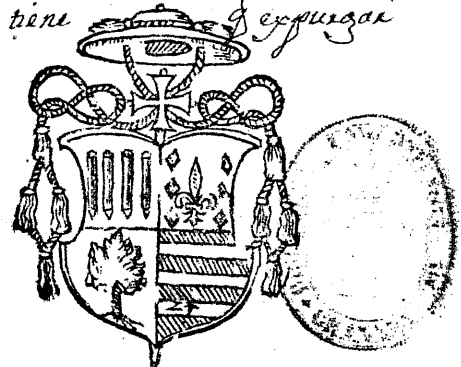
ANNOTATIONES IN EVANGE-

*lia totius anni de tempore & Sactis ex omni in vniuersum quæ
hucusque extat doctrina Admodum R. P. Magistri F. Lu-
douici Granatensis Ordinis Prædicatorum, Fratre
Barnaba à Xca eiusdè instituti Collectore.*

*Apophregmata etiam, insigniora, dicta & facta Gentilium quæ
cuique Euangelio magis apta videbantur, in gratiam
curiosè lectoris adiecta sunt.*

*Modum inueniendi ea quæ adnotantur, vide in fine
Præfationis ad Lectorem.*

No tiene Expurgar



SALMANTICÆ,
Apud S. Stephanum Ordinis Prædicatorum.
M. D. LXXXV.

EL REY.

POR quanto por parte de vos fray Bernabe de Xea de la orden de Señor Santo Domingo nos fue fecha relacion diziendo, que cō licencia de vuestro Perlado auia des compuesto vnas Anotaciones a los Euangelios del año, collegidas de toda doctrina de los Santos, muy prouechosa para predicar, y nos pedistes y supplicastes os mandassemos conceder licencia para lo poder imprimir, y priuilegio por diez años, o como la nuestra merced fuessse: lo qual visto por los del nuestro consejo, y como por su mandado se hizo en el dicho libro las diligencias que la pragmatica por nos vltimamente fecha sobre la impresion de los dichos libros dispone, fue acordado que deuiamos de mandar dar esta nuestra cedula en la dicha razon, e yo tuue lo por bien, por la qual vos damos licencia y facultad, para que por tiempo de diez años primeros siguientes, que corren y se cuentan desde el dia de la data desta nuestra cedula en adelante podays imprimir y vender el dicho libro que de fuso se haze mencio, por el original que en el nuestro consejo se vio, que van rubricadas las hojas, y firmado al cabo de Christoual de Leon nuestro escriuano de camara, de los que residen en el nuestro consejo, y con que antes que se venda lo traygays ante los del nuestro consejo, jun-

jo, juntamente con el dicho original, para que se vea si la dicha impresion está conforme a el, o traygays fe en publica forma, en como por corrector nombrado por nuestro mandado se vio y corrigio la dicha impresion por el dicho original, y quedã anfi mismo impressas las erratas por el apuntadas para cada vn libro de los que anfi fueren impressos, y se os tasse el precio que por cada volumen auays delleuar, y mandamos que durante el dicho tiempo persona alguna sin vuestra licencia le pueda imprimir, so pena que el que lo imprimiere o vendiere, aya perdido y pierda todos y qualesquier libros, moldes, y aparejos que del tuuiere o vendiere en estos nuestros reynos, y mas incurra en pena de cinquenta mil maravedis que lo contrario hiziere, la qual dicha pena sea la tercia parte para la nuestra camara, y la otra tercia parte para el denunciador, y la otra tercia parte para el juez que lo sentenciare, y mādamos a los del nuestro consejo Presidente y Oydores de las nuestras audiencias, alcaldes, alguaziles de la nuestra casa y corte y chancillerias, y a todos los Corregidores, Asistente, Governadores, Alcaldes mayores y ordinarios, y otros juezes y justicias qualesquier de todas las ciudades, villas y lugares de los nuestros reynos y señorios, anfi a los que agora son, como a los que seran de aqui adelante, que guarden esta nuestra cedula y merced que anfi vos hazemos, y contra el tenor y forma

ma della, ni de lo en ella contenido no vayarni passen ni consentan yr ni passar en manera alguna, so pena de la nuestra merced, y de diez mil maravedis para la nuestra camara. Fecha en Monçon a veynte y nueue dias del mes de Nouiembre de mil y quinientos y ochenta y cinco años.

Y O E L R E Y.

Por mandado de su Magestad.

Antonio de Erasso.

* 3

Censura admodum Reueren-
 di patris fratris Ioannis Romero, ordinis Sancti
 Francisci de Padua, & in Conuentu eiusdem
 ordinis præfecti, apud Matritum cui ex
 Regij Senatus præscripto hoc opus
 examinandum demanda-
 tum est.

IVSSV supremi regij Senatus legi
 qua potui diligentia Annotationes
 admodum Reuerendi patris fratris
 Bernabe à Xea ordinis Prædicatorū
 in omnia opera admodum R. Patris F. Ludouici
 Granatēsis eiusdem ordinis, tam in ea opera quæ
 vernaculo quàm quæ latino scripsit sermone, &
 eiusdem ex eodem Annotationes ex gentilium
 Apophtegmatibus in totius anni Euangelia, cen-
 teo librum vtilissimum futurum omnibus diuini
 verbi prædicatoribus, ex quo toti Christiano po-
 pulo maxima proueniet vtilitas, tantum abest, vt
 quid contineat dissonum contrariumve fidei ca-
 thoricæ dogmatibus, quinimo catholici viri ar-
 guit maximam diligentiam, & de Christi Eccle-
 sia bene meritum pectus, in quorum fidem præ-
 sentes subscripsi, apud Matritum, decima die Se-
 ptembris, anni 1585.

*Frater Ioannes
 Romero, Corrector.*

ILLVSTRISSIMO
 D. Domino Gaspari à Quiro-
 ga Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali, Archie-
 piscopo Toletano, Regni Castellæ summo
 Cancellario, generaliq; Inquisitori. Fra-
 ter Barnabas à Xea ordinis Prædi-
 catorum in Christo in æter-
 num viuere exoptat.



DONVM & amor Dei
 Spiritus sanctus Eccle-
 siam sponsam suā quasi
 nouo illius amore inflam-
 matus (Cardinalis am-
 plissime) hoc suauissimo
 nectare, Cantic. 4. allo-
 quitur, Sicut turris David collum tuum, quæ
 ædificata est cum propugnaculis, mille clypei
 pendent ex ea omnis armatura fortium. Dul-
 cissimum quoties colloquiū mente reuoluo, to-
 ties te collum Ecclesiæ turri David simillimum
 rot ædificatum propugnaculis, tot fidei armis
 septum, tot sanctæ Ecclesiæ tellis aduersus hæ-
 reticorū insaniā munitū contemplor. Mille ex
 te pendent clypei infinita prope virtutū scuta,
 * 4 quibus

quibus ecclesiam cuius collum es, ab errorum atque peruersorum dogmatum tempestate sapienter liberas. Nolo præsul amplissime prudentiam tuam, nolo pietatis celsitudinem, nolo pelagus istud sapientiæ in memoriam reuocare, hæc enim omnia te ipso nascente diuino Dei consilio tecum exorta sunt, vigebuntque memoria seculorum sempiterna, nolo Toletanæ ciuitatis pater ad alia colliscuta, ad alia desursum dona quibus singulari quodam fato frueris oculos conuertere, sed militantis ecclesiæ colli aliqua percurrere cuius eximias laudes nõ dicam ego explicare dicendo, verum nec complecti potero cogitando. Iure optimo (Hispaniarum decus & ornamentum) natura sancitum est vt in propinquiore capitis parte collum locetur quo ipsi prius bona omnia vita influentia communicentur, vt inde ab ipso ad cæteras corporis partes affluenter dimanent. O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei cuius clementia incomprehensibili in hac corporis parte Christo capiti coniunctiori es constitutus, quo tu ipse primo viuas quo videas arcana Dei, quo primo intelligas, quid credendũ, quid extirpandum vt recto viuendi stylo fideles om-

nes

nes informes. Testis est ista maxima de fide inquisitio, testis est ista in expurgandis librorum erroribus diligentia, testis est ista in vitibus quæ in aliquorum libris siluescunt doctri-næ tuæ ferro coercendis cura, testis est industria qua Concilio Toletano præfuiisti, in quo sanè tam vigilans studium tam sollicitam curam adhibuisti, vt feruentissimum Christianæ pietatis propagandæ zelum & patientia signa tuæ sanctitatis ostenderis, quod profecto maximum Dei Ecclesiæ suæ donum & amor est. Inter multa enim beneficia quæ Deus olim Hierosulymitanæ Vrbi contulerat, illud inter præcipua ab Esaia Propheta memoratur. Super muros tuos, inquit, Ierusalem constitui custodes tota die & tota nocte in perpetuum non tacebunt vt sic ab inimicorum incursibus ciuitatem vnde quaque defenderent. Felix igitur Hispania te custodem diuinitus concessum atque patronum sortita, quo certè iam in pace & tranquillitate vitam degat, inimicorum sacræ fidei atque impiorum hominum cupiditatum furore & ardore restincto, omnia enim ista à capite Christo descendunt. Cui ergo potius Romanæ curiæ princeps vigilia meæ in quibus ad-

* 5 ani-

animarum salutem quo potui labore desudari
debeantur quam tibi? cui potius lucubrationes
nostræ in quibus fidei extollitur prædicatio di-
cabuntur quam tanto fidei propugnatori? cui
potius offerrem quam tibi hunc qualemcum-
que ingenio nostri foetum quem ad eorum om-
nium quæ diuino afflatus Spiritu Frater Lu-
douicus Granatensis in lucem edidit intelli-
gentiam maximè conducere proculdubio exi-
stimo, præcipuè cum eiusdem sapientissimi Pa-
tris liber qui Cathecismus inscribitur tibi obla-
tus extiterit? cui tandem potius laborem no-
strum consecrarem quam tibi, de quo parentes
mei (quod silentio præterire ingratitude mi-
hi vitio daretur) adeò sunt benemeriti, tuo nan-
que obsequio se se semper additos profitentur
& gloriantur. Accipe igitur Serenissime Prin-
ceps munusculum rude illud & impolitum) li-
benter fateor) magno tamen offerentis obla-
tum animo. Fiet credo ut quemadmodum lapi-
des cum vsui nulli sunt pedibus calcantur ac
despiciuntur, ijdem vero templorum vsui dica-
ti, in honore habentur & ad certam quandam
dignitatem euehuntur, ita cum hunc ego la-
pidem in Ecclesiæ collo cõstituerim, cum hunc
lapidem

lapidem quem ad lapidea hominum corda con-
fringenda edidi tanto antistiti Ecclesiæ patro-
no dicauerim, fiet profecto ut apud omnes in-
pretio sit & honore, & mihi quòd tibi obtule-
rim gratias agere non desistent. Vale Car-
dinalis amplissime, & totius Hi-
spaniæ patronæ singu-
laris.

AD CHRISTIANVM Lectorem Præfatio.



VPERFLVVM mihi videtur (Christiane lector) in re tam parua longa vti præfatione. Breuiter ergo mei consilij rationem tibi aperiam. Delectatus doctrina doctissimi & religiosissimi patris

F: Ludouici Granatensis ordinis Prædicatorum, quam sæpenumero legebam (quem enim talis tantiq̃ue viri doctrina non delectat? cui non placet? quem non excitat ad cælestia? quem ad charitatem non accendit? quem ad meliorem mentem, & peccatorum detestationem non reducit? Mirum profecto mortuam literam mortuos viuificare. Quidam Ciceronem Christianum eum vocant, vt olim Lactantium Firmianum. Alij Hispanicæ linguæ palmam indicendo tulisse affirmant. Nullus eloquentius eo, aut efficacius locutus est. Nullus absque vanis superfluisq̃ue verbis, ita castè. Sed quod magis miror, Deumq̃ue misericordem in homine laudo, vim spiritus diuini suis ipse verbis sic apposuit, vt lectores in admirationem adducens, Deum loquentem in verbis ipsis exaudiant. Sed taceam, viuit enim ipse, licet
inter

inter Sirenarum cantus nouerim eum furda aure transire, viuat cui viuere Christus est. Sed (heu) si obierit inagnum ei à Dei misericordia sperandum lucrum. Viuat cuius vita seculi nostri vita est: viuat per quem à Deo tot mortui vitam accipere. Sed quo diuerti, oblitus quo tendebam? Ignosce lector, tanti enim viri admiratione excessi præfationis limites, & dum vera omnibusq̃; nota dico assentator alicui videbor. Sed nunquã carne vidi hominem, mente nunquam oculos ab eo diuerti, Nihil temporale ab eo expecto, tantũ opto, suarum feruentissimarum orationum immeritus particeps fieri. Delectatus (inquam) tali tantiq̃ue viri doctrina, cogitavi qualiter ea commodius vti possẽm, ad prædicationem exhortationemq̃ue fidelium, cui ministerio, maiorum me addixit obedientia. Perlegi quã sæpius, tabellã mihi composui, vt facilius mihi occurreret in quauis occasione eius doctrina. Viderunt aliqui, laborem impensum laudauerunt, & petierunt obnixè, vt labor hic noster (qualiscunq̃ue sit) in omnium cederet vtilitatem. Sed non ignatus tenuitatis ingentioli mei, homo incognitus, & in re graui, tantiq̃ue viri doctrina, meam apponere diligentiam, multorum me censuræ exponere detrectabam. Vicerunt me proximorum amore, publica q̃ue vtilitate. Contuli opus cum viris mei instituti grauisissimis & è primoribus probauere. Accipe benigne Christiane lector laborem nostrum,

strum, eo utere, ut huius viri doctrina tuam ornes
Concionem, eius ebibas imiterisque spiritum, de
uotionemque. Neque me latet, ante me alium
hanc prouinciam accepisse, ante me accepit, si an-
te decem annos accepit. Sed præter hoc quòd ta-
bella illa lectorem tantum remittit ad opera ea
quæ autor vernacula scripsit lingua, neque ad li-
brum deseruit Introductionis symboli, lectoris
curiosi erit, omnia probare, quod sibi commo-
dius viderit eligere. Annotationes iste (sic enim
libuit appellare) ad omnia te remittunt opera,
quæ hucusque extant nostri auctoris. Sed & ad
Conciones, cum ipse sint suis proprijs diebus de-
putate: nam ea est huius viri doctrina, ut si sæpe
repetatur, nūquam fastidium causabit, & ad alia
oportuna loca deseruire potest. Allegationes
quæ ad Conciones remittunt, per se satis aperte
sunt, sed & ille quæ ad Rethoricæ librum deser-
uiunt, cum libros & capita citent, G. litera, librū
designat cui nomen est *Guia de Peccadores*.
*O. la Oracion. M. el Memorial dela vida Chri-
stiana. Ad. Addiciones al Memorial.* In libris
quæ ad deuotionem pertinent, ut in O. in M. in
G. & in Add. neque folia neque paginas citamus,
eo quod cum variæ sint impressiones, variæ & fo-
liorum & paginarum computationes. Sed sic ci-
tamus, Considerationes, Meditationes, Regulas,
quòd facillimo negotio illa quæ desiderat lector
inueniat. Ex Collectanea eiusdem Apophtegmata
Sele-

Selectiora quæ nobis visa sunt, & cuilibet Euan-
gelio magis accommoda adiecimus, ut in autore
inuenimus, eo quod liber ille semel impressus nō
facile in librariorum officinis inueniatur, in quo
illud aduertendum quòd quæ epistolas & libros
citant ex Senecæ operibus sunt desumpta, cæte-
ra apophtegmata in fine ad eum remittunt auto-
rem ex quo originaliter sunt desumpta. Accipe
ergo humane & Christiane lector, hanc qualem-
cunque nostram diligentiam, Autorem nostrū
lege, perlege, meditare, in illo versare, si cupis tibi
ipsi & animabus proximorum utilis esse, & me
indignum Christi seruum apud omnipo-
tentem omniumque Dominum

tuis adiuua precibus.

Vale.

ERRATA.

FOlio.7.pag.1.lin.penul.Anaxagora.l.Ana
 xagoræ.fol.9.pag.2.lin.vlt.penul.l.ple-
 num.fol.15.pag.1.lin.4.puls.l.plus.fol.16.
 pag.1.lin.vlt.haut.l.haud.fol.28.pag.1.lin.7.
 quidem.l.quidam.fol.40.pag.2.lin.7.diurnos.
 l.diurnus.fol.37.pag.1.lin.4.preminus.l.præmi-
 mur.fol.45.pag.2.lin.vlt.Quadragesima.l.Qua-
 dragesimæ.fol.31.pag.2.lin.1.Dominica.c.l.Do-
 minica.1.fol.52.pag.1.lin.19.bela.l.bella.folio
 53.pag.2.lin.penul.peccatores.l.peccatoribus.
 fol.53.pag.1.lin.penul.ora.l.hora.fol.58.pag.2.
 lin.21.moriturorum.l.moriturus.fol.77.pag.2.
 lin.4.inganij.l.ingenij.fol.75.pag.1.lin.penult.
 ab.l.ob.fol.93.pag.2.lin.11.eremus.l.eremus.
 fol.101.pag.1.li.1.præteris.l.præteritis.fol.104.
 pag.2.lin.vlt.parentem.l.parente.fol.114.pag.1.
 lin.8.inducebat.l.induatur.fol.117.pag.2.li.16.
 egresfionie.l.egresfionis.fol.158.pag.1.lin.pen-
 praux.l.praue.fol.1bidem pag.2.lin.6.euenerent
 l.euenerunt.folio.201.pag.2.lin.4. Quis.l.Qui.
 folio.243.pag.2.lin.12.feruntque.l.feriunt quæ.
 fol.244.pag.1.lin.4.Dominica.28.l.18.

DOMINICI

ET FERIALES DIES

Sanctorumque festa quæ

in hoc volumine conti-
 nentur.



Dominica II. in Aduentu Domini, & prima iuxta morem Romanū. Euangelium.Erunt signa,&c.Lu- cæ.21. Folio.1.	
Dominica.2.in Aduentu Domini iuxta vsum Romanum.	3
Dominica.3.in Aduentu Domini iuxta vsum Romanum.	8
Dominica.4.in Aduentu Domini iuxta vsum Romanum.	15
De vigilia Natalis Domini pro kalendæ exposi- tione.	17
De Natiuitate Domini.	Ibidem.
De Euangelio, In principio erat verbum.	18
De Euāgelio, Exijt edictū à Cæsare Augusto.	19
De Circuncisione Domini.	22
De eodem festo.	23
De Epiphania Domini.	24
Dominica infra octauas Epiphaniæ.	25
De octaua Epiphaniæ.	26
Dominica.1.post octauas Epiphaniæ.	26
Domi-	

Dominica. 17. post Pentecosten.	222
Dominica. 18. post Pentecosten.	223
Dominica. 19. post Pentecosten.	224
Dominica. 20. post Pentecosten.	225
Dominica. 21. post Pentecosten.	227
Dominica. 22. post Pentecosten.	ibidem.
Dominica. 23. post Pentecosten.	228
Dominica vltima post Pentecosten.	229

¶ *Tabula de Sanctorum Festis.*

In festo Beatæ virginis Mariæ.	229
In festo S. Andrææ.	231
In festo S. Stephani.	232
In festo S. Ioannis.	233
In conuersione S. Pauli.	ibidem.
In festo SS. Apostolorū Philippi & Iacobi.	234
In festo S. Crucis pro Inuentione & Exalt.	235
In festo SS. Apostolorum Petri & Pauli.	236
In festo S. Mariæ Magdalenæ.	ibidem.
In festo S. Matthæi.	237
In festo Angelorum.	237
In festis S. Dominici, & S. Francisci.	ibidem.
In festo omnium Sanctorum.	229
In festis Sanctorum in communi.	240
In communi Sanctorū Apostolorum.	ibidem.
In communi Sanctorum Martyrum.	244
In communi SS. Doctorū & Confessorum.	256
In communi Sanctarum Virginum.	275
In funeribus defunctorum.	276

F I N I S.

I

DOMINICA PRIMA IN ADVENTU

Domini Euangelium iuxta
Ordinis Prædicato-
rum vsum.

*Cum appropinquaret Iesus Ierosolymam, &
venisset Bethphage ad montem Oliueti.
Matth. 21.*

VIDE quæ adnotamus Dominica in Ra-
mis.

DOMINICA II.

in Aduentu Domini & prima
iuxta morem Romanum Euangelium.

¶ *Erunt signa in Sole & Luna & Stellis.
Luca 21.*



Historiam omnem iudicij habes in
Orac. meditatione. 2. pro feria. 5.
De iudicio etiam finali, vide in
G. lib. 1. capite. 8.
Huic Euangelio quadrat con-
cio. 1. Dominica. 24. post Pentecosten. tom. 4.

A Iudi-

Annotationes in Euangelia.

Iudicium futurum, & in eo rationem strictè exigendam explicatur Dominica. 8. post Pentecosten concione. 2. in tractatione thematis to. 4.

De quibus sit in die iudicij ratio exigenda, ibidem Dominica. 2. r. concione. 1. §. 1. & 2.

Qualiter diem iudicij meditari, & ad illum nos præparare debeamus. tomo. 2. de Sanctis, Concione. 2. in Festo S. Bartholomæi, ibi. Sed vt ad nos ipsos.

Iudicij nos admonet Dominus, vt minus nos præuisa feriant iacula, & vt ad illum nos iuxta sapientis monitum nostras præparemus animas. Feria. 4. post secundam Dominicam Quadragesimæ Concione. 1. in principio.

Proponit nobis Ecclesia iudicij diem, vt Dei cōcepto salubri timore ad illum nos præparare sollicitè curemus, de Dei timore, in G. lib. 1. c. 27. per totū, vbi vt salubris hic timor in nostris concipiatur cordibus, diuinæ iustitiæ opera recensentur. Et Dñica. 9. post Pentecosten Conc. 2. in tractatione thematis, to. 4. Timoris Dei utilitates recensentur. to. 1. de Sanctis, Cōcione. 1. in Purificatione B. Mariæ. §. 2. & Concione. 2. §. 1. & Concione. 4. statim post exordium. Qualiter sancti Deū timuerint, fer. 4. post 2. Dominicam Quadragesimæ Concione. 2. in principio, tomo. 2.

Crux Christi & eius stigmata, malis erunt terrori, bonis consolationi, apparebit tunc signum filij

Dominica I. Aduent. 2

filij hominis, vide Dñica in Albis Concione. 3. ibi. hæc eadē. Grauitè & deuotè insurgit noster autor in eos qui his diuinis admonitionibus non commouentur, in M. tractatu. 1. cap. 5.

Quid sint in mundo Sol Luna, superiora que astra, & quod superioribus cessantibus causis nihil in mundo permaneat; vt inde colligere valeamus quanta tunc erit mūdi, hominumq; calamitas; in introductione fidei lib. 1. cap. 4. 5. & 6. & cap. 38. §. 4.

De pœnis inferni quæ post cuiuslibet in morte peculiare iudicium, & post omniū vniuersale impios manent, vide ex professō in G. lib. 1. cap. 10. & in O. meditatione. 2. pro feria. 6. Vide etiā quæ adnotamus in cōmuni Virginum in illud; Mittent eos in caminum ignis.

In eadem Dominica prima in Aduent. & quæ sequuntur duximus adnotanda ex libro Collectaneorum eiusdem, De Dei prouidentia & iustitia vt Deus malorum & bonorum retributor videatur, & timeatur.

Libanis sophista, summus Iuliani apostatæ fautor, cum interrogasset Antiochiæ Iudimagistrum quendam, virum bonum atque pium, Quid nunc fabri filius (Christum per contumeliam intelligens) ageret? respondit. Non

otiat, o sophista, quem fabri filium appellas: parat enim Iuliano loculum. Intellexit autē vir optimus, Iulianū ob insignem impietatem & crudelitatem, nō diu superstitem fore, & diuinā ultionem præ foribus esse: paucos enim post dies Iulianus est interfectus. Tripar. histor. lib. 6. ca. 44.

Philosophus quidam interrogatus, respondit. Quod est in triremi gubernator, in curru rector, præcantator in choris, dux in vrbe, imperator in exercitu, hoc est in mundo Deus. Apuleius de Mundo.

Thales Milesius, qui sapientissimus inter septem fuit, dicebat, Homines existimare oportere, Deos omnia cernere, Deorumq; omnia esse plena, & ita fore omnes castiores, si Deo teste & spectatore se omnia agere crederent. Omnem virtutis philosophiam hoc vno verbo vir sapiens complexus est. Cic. lib. 3. de legi.

Idem rogatus, num lateret Deos homo iniuste agēs, respōdit, Ne cogitās quidē. Significās Deo nihil omnino esse occultū. At vulgus putat, quæ corde voluunt, latere Deum. Laert. lib. 1.

Athenodorus Philosophus dicere prudenter solebat: Ita cum hominibus homines viuere debere, ac si Deus retributor bonorum, malorumq; vltor, omni loco ac tempore actiones nostras intueretur, conspicereturque humanis nostris oculis. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Philo

Philo cum alijs Iudæis apud C. Caligulam accusatus ab Appione, quod Cæsari diuinos honores non tribueret, eiectus ex aula, socijs Iudæis respondit, Bono animo nos esse oportet, quibus iratus est Caius: quia necesse est adesse diuinum, vbi humanum cessat auxilium. Euseb. lib. 2. Eccl. hist. cap. 5.

DOMINICA II. in aduentu Domini iuxta vsum Romanum Euangelium.

¶ *Cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi. Lucæ II.*

DE admirabili iustorum spiritus libertate, etiam si corpore captiui teneantur, & contra de captiuitate spirituali malorum etiā si corpore sint liberi, in G. lib. 1. cap. 19. & concione. 1. supra Dominica I. iuxta vsum ordinis Prædicatorum. §. 1. eleganter.

In carcere erat Ioannes, & catenarum suarum quibus vinciebatur oblitus de domini gloria erat anxius, dulces illi erant catenæ cum esset de Dei sui protectione certus. Vide Dominica post Ascensionem, Concione. 1. ibidem, quod ergo tantis malis.

A 3 De ad-

De aduersitatibus pro Christo patienter tolerandis, præter ea quæ adnotamus in communi Martyrum, vide in G. lib. 2. cap. 2 2.

Quàm dulce sit bonis pro Christo pati, in introductione fidei parte. 3. cap. 1 8.

(Pauperes Euangelizantur.) Pauperes Euangelicæ prædicationis officium acceperunt, & pauperibus præcipuè bonum hoc nuntium missum, & demandatum est. Vide elegantes huius rei rationes, Concione prima in Natiuitate Domini, ibi, sed quoniam Dominicæ natiuitatis.

(Beatus qui non fuerit scandalizatus in me.) Christi gloria in humilitate carnis ostenditur vt scandalizandi in eo anfa subtrahatur, in introductione fidei parte. 4. dialogo. 4. & 5.

Christus ex prophetijs ostenditur, quas hodie Dominus significat adimpletas, ibid. parte. 3. tractatu. 2. cap. 1.

Quid existis in desertum videre, quid conferrat utilitatis solitudo, vide Dominica Prima in Quadragesima Concione. 4. parte. 2. §. 1.

Ioannis Baptistæ laudes, vide in Concionibus in festo eiusdem. tomo. 1. de Sanctis.

Laudatur Ioannes quòd à delicijs in domibus Regijs assuetis abstinerit. De vera laude & contra corporis delicias. Vide quæ in fine Dominicæ frequentis errore sunt apposita.

In eadem

In eadem Dominica secunda.

Aduentus, & quæ sequuntur, duximus adnotanda ex libro Collectaneorum eiusdem de Vera & Falsa libertate, veram enim spiritus libertatem Ioannes habebat corpore, licet captiuus.

Diogenes interrogatus, quid esset in vita optimum. Libertas, inquit, at vere liber non est, qui seruit vitijs: nec liber esse potest, qui multis eget: plurimis autem eget avarus, ambitiosus, ac delictijs deditus. Laert. lib. 6.

Agésilauus cum audiret, quædam admirari, cur rex cum cæteris Lacedæmonijs tam frugali cibo & vestitu vteretur: Optimam messem metimus, inquit, libertatem, quæ sine frugalitate esse nequaquam potest. Plut. in Apoph. Leon.

Diogenes cū Xeniadæ seruiret, amici agebant de redimendo. At ille, Nequaquam, inquit, an nescitis, leones non ijs seruire, à quibus aluntur, sed altores potius seruire leonibus? Nam leo ubique est, semper leo est. Laër. lib. 7.

Diogenes dicebat, inter seruos ac dominos malos, præter vocabula, nihil aliud interesse, nisi quòd mancipia seruirent dominis, domini cupiditatibus. Significans utrosque esse seruos: miseriores tamen seruire seruitutem dominos, si sint improbi. Nam qui ducitur affectuum arbitrio,

& multos habet dominos, & turpes & inclementes. Laert. lib. 6.

¶ Sed ut Ioannis constantia explicetur & quæ sequuntur duximus adnotanda ex eodem, & de eius fortitudine.

Quid Diogenes? nunquid dicendi libertatem non habuit, qui castra Philippi ingressus, quo tempore hostis Græciam inuadebat, cum quasi speculator ad eum duceretur? nempe, dixit, tuæ auaritiæ & dementiæ speculator veni, qui breui temporis spatio de principatu simul & vita veluti ad aleam periclitatus accedas. Lib. de exilio.

Verūmenimvero ut animi constantiam in rebus aduersis retineamus, operæ pretium est, non transmitters illam conuiuentibus, ut aiunt, oculis, quæ præclare aliquando nobis, atque ex animi sententia cesserint, concinnaque mixtura, cum deterrimo quoque euentu secundiores compensare. Nunc vero, cum oculos prænitentium rerum aspectu perstrictos, ad floridos herbaceosque colores auertere recreandi causa soleamus, contra mentem nostram ad moestificatentendimus, vimque ei afferentes, cogimus ad poenitendarum maxime rerum recordationem incumbere, eamque à prædicabilibus inuitam propè dixerim, renitentemque conuellimus.

Atqui

Atqui subit nunc mihi, appositissimè huc transferri posse id quod in hominem olim curiosum dictum est, aliena ad se nihil pertinentia perscrutantem. Quid, malum, homo maleuolentissimè, aliena vitia miluini oculis cernis, tua vero transmittis noctuinis & conuiuentibus? Quid mala tua, vir beate, tam accuratè perspicis, præsentariaque semper & recentia iugi recordatione facis: à præsentibus autem bonis auersam mentem habes? Et quemadmodum cucurbitulæ medicinales deterrimum sanguinem ex carne eliciunt, sic te pessima quæque tuorum in te congeris ipsum. Libro de Tranq. ani.

Lacæna quædam cum filium audisset, in acie cecidisse ait,

*Plorentur timidi, mi infletus humabere nate,
Et matre hac vere dignus es, & patria.*
Plut. in Lac. Apoph.

Altera quædam filium qui deserto loco fugerat, hostis crudelitatem metuens, interemit dicēs, Haud meum est hoc germen, quod adeò à vita abhorres semel amittenda. Plut. vbi supra.

Quædam sepeliebat filium: ad eam cum vilis anicula quædam accessisset dicēs, Heu fortunam: illa subiecit, Per Geminos, inquit, bonam quidem arbitror: siquidem cuius gratia filium peri, videlicet ut pro Sparta moreretur, id mihi

contingit. Fortissima mulier aniculæ deplorationem vertit in gratulationem. Plat. in Laco.

Paulina vxor Senecæ cum mariti mortem iam imminentem grauius ferret, Seneca ad illam, Caue (ait) hanc meam mortem amplius vt contumeliosam desleas: ne vel te nimis amasse, vel gloriæ meæ inuidisse videaris. Ex vita Senecæ per incertum autorem.

Antisthenes dicebat, virtutem sibi sufficere ad felicitatem, nec vllare opus habere nisi robore Socratico: Socrates autem ad omnium rerum patientiam obduruerat. Imbecillitas verò corporis impedit frequenter vsu virtutis. Laert. lib. 6. cap. 1.

Agefilaus cum arderet podagræ doloribus, eumque Carneades inuississet, atque exiret tristis: Mane, inquit, Carneade, nihil enim illinc huc peruenit, ostenso pectore. Sentiens pedes quidem dolere, sed animum dolore vacuum esse. Plut. in Lacon.

Sylla cum post occupatam Rempub. Senatum coegisset, sententiaque rogaret, vt Marius hostis Reipub. iudicaretur, nullis audentibus obuiam ire, solus Scæuola sententiam dicere voluit: quin etiam truculentius minitanti Syllæ: Licet, inquit, mihi agmina militum (quibus curiam circumfediti) ostentes, nunquam efficies, vt propter exilem senilemque sanguinem meum, Marium
(à quo

(à quo vrbs & Italia conseruata est) hostem iudicem. Bruſ. lib. 2. cap. 1.

His exemplis adductis maior apparet Ioannis fortitudo, qui carceris & imminentis mortis oblitus, de discipulorum salute & Domini gloria erat anxius.

Eadem Dominica secunda in

Aduentu Domini, & quæ sequuntur, duximus adnotanda ex eodem vbi supra, vt exemplo Ioannis in carcere cõstituti discamus qualiter nos gerere debeamus dum aduersa impetitur fortuna.

Quemadmodum muscæ in tersissimis speculis reptantes, delabuntur, asperis verò hærent locis facillimè: sic stulti homines ex iucundissimis placidissimisque rebus decedentes, tristissimarum rerum recordationem tenaciter apprehendunt. Imò vero quemadmodum apud Olynthios locum quendam esse aiunt (quod ex resumpto nomine, Cantharoletron dicitur) in quem congesti scarabæi foras erepere nequeunt, sed diu multumque intus volutati, orbefque nequicquã ducentes, intereunt ad extremum: sic homines in malorum memoriã reuoluti, eniti posthac non possunt, nec respirare. Proinde vt pictores fuscis in tabulis colores, omninoque subducendos oculis, præni-

prænitentibus alijs & visendis coloribus inducere atque interlinere solent, sic homines in suo sibi animo, tristitia quæque maxime silendaque; euenta memorãdis alijs & prædicabilibus premere oportet, & tanquam obruere. Tam est enim varia multiplex recipabilis mudi huius armonia quam liræ est aut arcus, neque in humanis quiquam est quod purum, sincerum, simplexque sit. Verum ut musica sonis acutis & grauibus cõstat, & grammatica literis vocalibus & mutis: ac musicus grammaticusque; est non qui horum alterutris illorumque offenditur, sed qui vtrisque; vti misceri quæ accommodatissimè nouit aut aliter sapienter, is demum instituisse vitam videtur, qui diuersissimos rerum euentus, mutuoque sibi obuersarios miscere scite didicit, secundos cum aduersis compensando. Nam ut seorsum bona & mala ponantur, humanæ vitæ commoditas non admittit: sed temperamētum quoddam ex vtriusque; constare conuenit, si rectè de ijs statuere volumus. Non est igitur consentaneum alteris eorum in gemiscere, & tanquam oneri iniquo succumbere, animo concidentes. Sed deterrimi cuiusque euentus vim atque impressionem meliorum rerum recordatione retundere, omninoque commodis incommoda, veluti inuolucro quodam velantes, totius vite tenorem, ex prosperis aduersisque rebus concretum quoddam efficere, harmonica ratione temperatum.

ratum. Nec vero, vt Menander putauit homini statim nato præstò genius est aliquis auspicande bene vitæ initiator, rectèque degendæ magister. Sed vt Empedocles potius boni nos genij, hoc est bifarie fortes (quibus ille multa nomina variæque indidit in lucem protinus editos, accipiunt. Iam inde autoratos sibi datos quæ pari prope dixerim mancipij iure. Harum omnium affectionū impendentia semina aiebat genituram nostram suscipere, ideoque ductum vitæ nostræ non libratum & æquabilem, sed salebrosam potius atque asperum esse, proinde sapienti in votis meliora esse, deteriora vero etiam in expectatione, vtrumque autem temperamento ipsum vti sapientem neutram in partem nimium. Quippe vehemens cuiusque; rei appetitio comitem formidinem habet illius amittendæ, quæ hebetem ipsa lætitiã, atque identidem interpelabilem facit, perinde atque flammam flatu violenter inhibitam, quæ vero ratio docuit præfidenter & intrepidè ita fortunam alloqui. Si dederis præletus ero, repetiueris æqui. Hunc nimirum sese fretum præsentaneis rebus, suauissimè frui oportet, neque succurrente iacturæ cogitatione metu subinde velicari. Anaxagoras accepto de morte filij nuntio: Ego (inquit) cum genui interiturum sciui, & ei expectatione sustuli. Hæc Anaxagora affectio tam nobilis imitanda est, quam est admirabilis. Vnicuique certe

certe infortunio subtestari illico licet: sciebam precarias me opes, nec trabali clauo fixas, ut aiunt, possidere, omninoque utendas accepisse. Haud ignarus eram, qui mihi potentiam dedissent, eosdem adimere quoque posse. Noueram uxorem probam esse, sed mulierem quoque. Denique non me latebat, amicum hominem esse animal natura facile deprauabile, ut Plato dicebat. Profecto qui affectuum suorum rationem hoc modo comparauerit, illaque sibi subsidia rationis præstruxerit, si quid ei præter votum aut retrorsum forte cesserit, nec tamen improvisum: quum vulgaria illa nunquam admiserit (Haud unquam existimasse, in magna spe eram, Hoc nunquam futurum arbitratus sum) tum vero subfiliensis micantisque cordis inæquabilitatem absterferit, confestimque ex turbulento & percito, compositum constantique sibi reddiderit. Carneades aduerforum casuum prosperis maxime in rebus adnonere solebat: quod omne improvisum cum ægritudine animi, & quodam quasi deliquio excipi natum esset. Enimvero Homerus Iuculento admodum exemplo docuisse mihi videtur, quam vulnificentiora sint ea, quæ improviso inopinatoque feriunt. Ulixes peregre reuersus, repentinae morti canis sui il-lachrymauit: uxori suæ flenti assidens, non illachrymauit. Si quidem iam inde aduentans, præsumpta lachrymantis uxoris imagine, erupturum haud

haud dubio in re præsentis affectum ociosè mancipauerat sibi, offirmatoque prius animo, in potestatem redegerat: canis verò nec opinato interitu perturbatus est: quum spatium in re improvisa non haberet affectus vim inhibendi. Lib. de Tranquil. animi.

Quod autem vnusquisque securitatis anxietatisque conceptacula, quasi que scaturigines in suo animo habeat, & omnino bonorum malorumque Homericæ illa dolia (non quidem, ut aiebat ille, in Iouis limine deposita, sed intus in anima sita) hominum sanè discrimina declarant, quos affectionibus animi variè moderari videmus. Etenim insipientes bona quoque præsentia transmittunt, usque adeo ad futurum vergunt intentissimæ semper eorum curæ. Prudentes contra, acrisæ recordatione in rem præsentem reducentes, vel ea quæ iam non sunt, instare etiam atque adesse faciunt. De Tranquil. animi.

Sylla Quæstor in Lybia, Imperatore Mario, missus ad Bocchum, re feliciter gesta, vincium Iugurtham adduxit. Ea re, ut erat iuuenis, & gloriæ paulo avidus affectator, neque felicitatem modicè tulit, & Iugurthæ imaginem, ut fuerat traditus, in annulo quem gestabat insculpsit. Eam rem crimini dans Syllæ Marius, amicitiam eius post hac aspernatus est: ad Catulum ille atque Metellum claros tum viros, alioqui infestiores Mario,

Mario sese contulit, neque multo post Marium autoritate deiecit, & opibus omnibus exiit, concitato iam illo bello ciuili, ex quo parum obfuit quominus Romana res funditus periret felicitas in rebus agendis (si Demostheni credimus) stultum comolexa virum prorsus infanire facit, atq; eadem insano turpia perpetrandi certissima occasio est. Fuerunt nonnulli quibus exilium & pecuniarum iactura viaticum extiterit ad studium ac Philosophiam, veluti Diogeni & Crateti. Nam Zenon ubi nauigium suū fractum audisset, bene facis (inquit) fortuna cū ad pallium nos cōpellis.

DOMINICA III.
in Aduentu Domini iuxta
vsū Romanum Euangelium.

¶ *Miserunt Iudæi ab Ierosolymis Sacerdotes
& Levitas ad Ioannem. Ioannis. 1.*

TV quis es.) Hanc interrogationem vnusquique sibi ipsi facere quotidie debet, certe vtilissimam sibi. De sui ipsius cognitione est elegans tractatus in O. meditatione. 2. pro feria. 2. vide etiam ad longum Dominica. 2. 2. post Pentecosten concione. 2. in tractatione thematicis.

(Confessus

(Confessus est & non negauit, & confessus est.) Sufficiebat vt videtur dicere, negauit se esse Christum, sed tot verba repetit Euangelista vt inde colligere liceat, quā firmiter, Christo Ioannes adherebat qui taliter à mundo impetitus ab eius non potuit confessione auelli. Ad cuius imitationem, hoc ante omnia sibi quilibet Christianus statuere debet, vt pro nulla re peccatum mortale committat, in G. libro. 2. cap. 3. Huic non incongruè aptari potest intento, Susannæ constantia, quæ tali impetita tentatione, nulla mundanæ considerationis ratione auelli potuit à Domini spe, & ad adulterij nefandum adduci scelus, hoc eleganter explicatur Dominica. 4. post Pascha, Concione. 3. tomo. 3. ibi. Iam nunc quod promissimus.

(Ego vox.) Si volueris, literæ adhærens, scire vbi & qualiter vox formetur, ex quo facili negotio sensum poteris educere spiritualem, vide in Introductione fidei lib. 1. cap. 26. §. 4.

Exemplum in signe fugiendæ vanæ gloriæ præbet nobis hodierna Euangelij lectio, de vana gloria fugienda, vide in G. lib. 2. cap. 4.

B Eadem

Eadē Dominica tertia in Ad-
uentu, & quæ sequuntur duximus adnotanda
ex libro collectaneorum eiusdem, de sui
ipſius cognitione, vt quifque ſibi
hanc faciat interrogationem,

Tu quis es?

HOmerus quidem, vbi mortalium animan-
tium genera contemplatus eſſet, horum-
que vitæ rationem & ſtatum inter ſe con-
tuliffet, in hanc vocem erupit: Omnium quæ in
terris & ſpirarent & ſerperent, nihil eſſe calamito-
ſius homine: principatum haud ſanè felicem ho-
mini tribuens, vt in malorum expenſione primas
teneat atque excellat. At nos hominem tãquam
iam vincentem calamitate, iamque animantium
omnium pronũtiatum miſerrimum, ipſum cum
ſeipſo conferimus, vt proprijs malis ſecum ipſe
certet, eum in corpus atque animam partientes.
Quod quidem negotij nequaquam fuerit inuti-
le, ſed vehementer ad rem pertinens: nimirum vt
intelligamus, vrũm per animum, an per nos ip-
ſos miſericus viuamus. (Et mox.) Dicamus igitur
ipſi nobis, complures quidem, o homo, mor-
bos ac mala corpus tuum & gignit ac prodit ex
ſe ſe, & foris incidentes accipit: verum ſi te ip-
ſum intus aperueris, varium quoddam ac multis
refertum malis penum reperies: ac mundum
quendam

quendam miſeriarum reconditum (quemadmo-
dũ inquit Democritus) non quidem foris inci-
dentũ, ſed ipſo in ſolo ipſaq; in terra ſuos haben-
tium fontes, vnde ſcaturiant. Hos elicit malitia,
copioſum ac largum fluxum præbens affecti-
bus. Quod ſi corporis motu pulſibus arteriarũ,
aut coloris rubore deprehenduntur, hoſq; feruor
aut facilis laſſitudo ſolet arguere: contrã, animi
mala pleroſq; ita fallunt, vt non habeantur pro
malis: nimirum ob idipſum periculoſiora ſunt,
quod ſui ſenſum adimunt ægrotanti. Siquidem
corporis morbos ratio ſana percipit: at animi
morbos ipſa ſimul ægrotans non poteſt de ſuis
iudicare malis, quibus laborat: propterea quod
ægrotet ea pars, cuius erat iudicare. Proinde in-
ter primos ac maximos animi morbos ponenda
eſt dementia: per quam fit, vt pleriſq; immedica-
bilis ac domeſtica ſit & conuiuat, & commoria-
tur malitia. Etenim ſanitatis initium eſt, ſi qui la-
borat, ſentiat ſibi opus eſſe remedio. Rurſum qui
non videt, quibus eget, propterea quod nõ cre-
dat ſe ægrotũ, etiam ſi præſto ſit qui medeatur,
tamẽ recuſat, nec admittit curationẽ. Nam inter
corporum morbos pernicioſiores ſunt hi, qui ſui
ſenſu vacant: quod genus ſunt lethargus, capitis
dolor, morbus cõitialis, febres, ac hæc potiſſimũ
febres quæ vitioſum humorẽ vehemẽter exacer-
bant, ac ſenſum velut in organo perturbãtes, mo-

uent chordas non mouendas mentium. Quapropter medici concedunt quidem, vt ægrotet homo, at ita si qui ægrotet, non ignoret se male habere: id quod non in omnibus animi morbis solet vsu venire. Nec enim qui desipiunt, nec qui sunt temulenti, nec qui faciunt iniuriam, sibi videntur peccare: verum etiam sunt, qui tum officiose se facere putant. Febrim enim nemo vocat sanitatem, nec tabem quisquam appellat bonam habitudinem, nec podagram, pedum velocitatē, nec pallorem nominat ruborem: at iracundiæ multi fortitudinis nomen imponunt: amorem, amicitia nomine palliant: inuidiam, æmulationis: timiditatem, diligentia, qua res in tuto collocentur. Hinc fit, vt illi quidem medicos accersant, quippe qui intelligant, quid morbus postulet: è diuerso hi fugitent philosophos, veriti ne non assequantur eas res in quibus delinquant. (Et mox.) Itaque quemadmodum periculosior est tempestas, quæ vetat in portum appellere, quàm ea quæ cohibet à nauigando: itidem quæ in animo accidunt tempestates, grauiores erunt, quæ non sinunt hominem contrahi, nec rationem perturbatam consistere: sed nullo gubernatore, nullis futuris in perturbatione atque errore, pernicioso cursu procul aucta, præceps in metuendum aliquod incidit naufragium, suamque ipsius vitam illisa comminuit. Proinde his quoque de causis

de causis grauius est animo quàm corpore ægrotare: propterea quòd hi tantum patiantur, illi non solum patiantur, verum etiam faciant male. Lib. Vtrum grauiores sint animi morbi quàm corporis.

Aduerte Christiane lector quam eleganter Ethnicus hic animæ morbos (quos peccata tu intellige) amplificet, quæ sui ipsius auferunt cognitionem. Non solum (vt est apud Phoclidem) multorum dolis expositum esse eum qui cupiat in bonorum virorum haberi numero necesse est, sed etiam crebro irrideri, contemni, ac morsus dentatos in se accipere illum qui profus cupiat ab animo explodere inscitiam.

Socrates dicebat, si quis in theatro coriarios surgere iuberet, eos solum surrecturos: similiter si fabros ærarios, textores, aut alios generatim. Si vero prudentes aut iustos, hic omnes exurrecturos fore. Est enim hoc in primis in vita danuosum, quòd cum hominum pars maxima stulta sit, sapere tamen sibi videantur. Stob. ser. 21.

Diogenes interrogatus quidnam in tota rerum natura existeret difficillimum, Nosse seipsum, inquit. Multa enim propter amorem sui sibi quemque fumere solitum. Anto. in Meli. par. 2. serm. 75.

Æsopus vnumquemque nostrum duas ferre aiebat peras, alteram ante nos, alteram à tergo. Et

Pythagoras aiebat, in ciuitate primum irrepſiſſe delicias, mox ſaturitatem, deinde vinolentiam, poſtremo exitium Laërt. lib. 7. c. 1.

Architas Tarentinus nullam peſtem in mundo capitaliorem eſſe dicebat, quàm corporis voluptatem. Hinc enim patriæ proditiones, hinc cum hoſtibus clauſtrina colloquia naſcuntur. Nullū denique ſcelus, nullum magnum facinus eſt, ad quod ſuſcipiendum non libido voluptatis impellat. Stupra vero & adulteria, & omne flagitiū, nullis alijs illecebris excitantur, niſi voluptate. Cicerone in Catone maiore.

Diogenes inuiſerat Lacedæmonā, inde Athenas reuerſum quidam percōtabantur, vt fit: Quo iret, & vnde veniret? A viris, inquit, ad foeminas. Notans Athenienſium delicijs effoeminatos mores, cum Lacedæmonij durè inſtituerentur. Laërt. lib. 6.

Idem, eos, qui per luxum in coquos, paraſitos, ſcorta, & aduſatores facultates ſuas profundere, ſimiles dicebat arboribus per præcipitia naſcentibus, quarum fructus homo non guſtaret, ſed à coruis & vulturibus ederentur. Sentiens eos, qui guttæ ventriq̄ ſeruiunt, non eſſe homines. ibidem.

Heraclitus Philoſophus in ſeditione rogatus, vt apud populum ſententiam diceret, quo pacto ciuitas redigi poſſet in concordiam: conſenſo ſuggeſto,

ſuggeſto, popoſcit calicem aquæ frigidæ, & paululū farinæ inſperſit, mox degleſtione admifcuit, id eſt vel pulegij ſylueſtris, vel leguminis genus. Deinde epoto calice diſceſſit, nec verbum addidit: hoc pacto inuens, ita demū ciuitatem carituram ſeditionibus, ſi repudiatis delicijs, aſſueſceret paruo contenti eſſe. Eraſt. lib. 8. Apoph.

Ariſtoteles Stagyrita ſemper admonebat vt voluptates contempler, non venientes, ſed abeuntes: hoc eſt, nō à fronte, ſed à tergo. Venientes enim ſucata ſpecie blandiuntur, abeuntes autem poenitentiam ac dolorem relinquunt. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Dionyſius Sophiſta familiaribus dicere cōſuevit, mel ſummo digito, non caua manu eſſe guſtandum. Sentiens voluptates quàm parcifimè admittendas. Philoſt. in Sophiſt.

Arceſilaus Scythæ percōtanti, qui fieret vt ab alijs ſectis multi deficeret ad Epicureos, ab Epicureis nulli deficerent ad alios. Quoniam, inquit, ex viris galli fiunt, ex gallis viri nequaquā. Sentiens, homines eſſe proniores ad voluptatem, quàm ad virtutē. Gallos dixit ſacerdotes Cybelis euiratos. Porro voluptatē amplecti ſceminarū eſt potius, quàm virorum. Laert. lib. 4. cap. 6.

Philoxenus Erixius collum longius ſibi quàm gruibus fieri exoptabat, vt in guſtu magis oblectaretur. Ariſt. in Ethicis.

Lycurgus Lacedæmoniorum legiflator omnē vnguentorum vsum è medio fustulit, non ob id tantum, quod oleum odoribus vitiatum, nullum traderet vsum, sed vt omnem luxum Reip. perniciosum esse ostenderet. Plut. in Lacon.

Cum Persæ (quoniã regionem habebant montuosam, asperamq;) cuperent eam campestri ac molliore cõmutare, non passus est Cyrus, dicens, Quemadmodum plantas ac semina, sic hominũ mores ad regionis habitum immutari. Sentiens se velle duros homines, & laboribus accommodos. Nam mollis ac fertilis regio molles & ignauos reddit homines. Plut. in reg. Apoph.

Xerxes iratus Babylonijs, quod à se defecissent, posteaquã illos in potestatem suam redegerat, interdixit ne ferrent arma, sed psalterijs & tibijs canerent, scõrta alerent, cauponas haberēt, ac sinuosis tunicis vterentur: quo voluptatibus euirati, non molirētur denuo defectionem. Plut. in reg. Apoph.

Monachus quidam Ægyptius interrogatus, cur toties voluptates sibi subtraheret? Ideo subtraho, respondit, vt iræ causam & occasionem præcidam. Scio enim illam semper de voluptatibus belligerare, mētemque meam perturbare, & cognitionem ipsam fugare. Niceph. lib. 1. c. 43. Eccles. hist. ex Euagrio.

Antisthenes voluptatem in tantum execrabatur,

vt diceret se malle insanire, quã voluptate affici: Insaniam enim auferat medicus, voluptas cum æquẽ mentem eripiat homini, vix sanabile malum est. Laert. lib. 6. c. 1.

Agefilaus cum in Asia domus cõtignationem ex quadratis trabibus factam aspexisset, ædium herum rogauit, num apud illos quadrata nascerentur ligna? eo negante, sed rotunda dicēte arte quadrari, Quid igitur, inquit, si quadrata essent, rotunda facerētis? Notauit autem luxum, & pretiosam illam in ædificandis ædibus solertiã. Brus. lib. 3. ex Laco. Plut.

Alexander Macedonũ rex Darij regiam ingressus, cum vidisset sublime cubiculum, & in eo stratum, mensas, cæteraq; omnia mirifico ornatu instructa, Hoc cine, inquit, erat imperare? Senties, non esse regium huiusmodi delicijs indulgere. Plut. in Alex. vita.

Idem lectum ingressus, excusis acurate pallijs, dicere solebat: Nunquid hic delicatum aut superfluum mater addidit? Adeo abhorrebat à muliebribus delicijs. Ibidem.

Ægrotanti Pompeio medicus præscripserat, vt turdis vesceretur. Cumque ij, quibus datum esset negotium, negarent inueniri (non enim erat tempus, quo genus hoc auium capi solet) admonuit aliquis apud Lucullum inueniri posse, qui turdos toto anno solebat alere: Ita ne, inquit,

inquit, Pompeius, nisi deditus delicijs esset Lucullus, nequaquam viueret Pompeius: cōtempoq; medico, tibi parabilibus vsus est. O verè masculinum animū, quo nec vitam quidem delicijs acceptam ferre sustinuit. Plut. in Rom. Apoph.

Tiberius Cæsar Attilio Butæ, viro prætorio, cum is ad inopiam per luxum ac fœcordiam redactus, fateretur, ac deploraret paupertatem suā, Sero, inquit experrectus es. Dormiunt temulentia ac luxui dediti, verius, quàm viuunt. Nam vita vigilia est. Senec. in Epistolis.

Heliogabalus adhuc priuatus, cum luxuriosus omnibusq; voluptatibus præditus esset, reprehensus à quodam, qui dicebat: An non times vir luxuriosissime, ne post tot delicias pauper fias? Quid melius, inquit, quàm vt ipse mihi hæres sim vxoris meæ? Brusl. lib. 3. cap. 3.

Idem dicere solebat, se nolle filios, ne quis frugi sibi nasceretur. O naturæ portentum verius quàm homo. Ibidem.

Eques quidam ingens patrimoniū per luxum ac libidinem absorbuerat, ac insuper magnā æris alieni vim contraxerat. Pro hoc intercedentibus quibusdam apud Alphonsum Aragoniæ regem, ne saltem quæ debebat, corpore luere cogeretur, Alphonsus, respondit; Si tantam pecuniam vel in sui regis obsequio, vel patriæ commodis, vel subleuandis propinquis impendisset, audirem.

Nunc

Nunc quoniam tantas opes impendit corpori, par est vt luat corpore. Eras. 8. Apoph.

Q. Metellus deuicta iam Carthagine, in Senatu sapientissimè, nescire se dixit, puls-ne boni vel mali Reipu. illa victoria attulisset. Quoniam vt pacem restituēdo, profuisset: ita Annibalem submouendo, non nihil nocuisset. Eius enim transitu in Italiam, dormientem populi Romani virtutem excitatā, metuique debere, ne acri æmulo liberata, in eundem somnum reuolueretur. Valer. Max. lib. 7. cap. 2.

DOMINICA IIII. in Aduentu Domini iuxta vsuū Romanum Euangelium.

*Anno quintodecimo Imperij Tiberij Cæsaris.
Luca 3.*

NEque mysterio vacare credēdum est, tot explicari temporis circumstantias in quo beati Ioannis cæperit prædicatio, & ad Messiam præparatio, id certè factum est, vt dum animaduertimus Iudæorum gentem ab alienigenis gubernari & ipsorū de stirpe Iudæ cessasse regnum, certum agnoscamus Messiaæ aduentum impleta Iacob ad Iudā prophetia. Vide tomo. 2. de Sanctis

de Sanctis Conc. 2. in Natiuit. Beatiss. Mariæ. §. 1.
Vide etiã in introductione. si. par. 4. c. 19. & 20.

(Parate viã Dni.) Qualiter præparare debeamus viã per quã Deus ad nostras descendat animas, vide Dñica. 4. post Pascha Concione. 3. per totam, in qua de præparatione ad Spiritus sancti Aduentum agitur, & Dominica post Ascensionem Concione. 1. ibi. Quod si à me quaras.

(Erūt praua in directa & aspera in vias planas.) Facile reddita esse per Christũ virtutis viã, quam asperã reddiderat ppter Adã peccatũ appetitus repugnãs, in introductione fidei. p. 3. tract. 1. c. 12. & 13. & in G. lib. 1. c. 28. & fer. 2. Pasche to. 3. ferẽ idẽ est argumentũ vt est videre in præfatione earundẽ cõcionũ, & to. 1. de Sãctis Conc. 1. in festo S. Matthiæ, in tractatione thematis, & cõcione. 2. per totã. Vide etiam quæ adnotamus in cõmuni Apostolorũ in illa verba; Iugum meũ suauẽ est.

Eadem Dominica Quarta in

Aduent. & quæ sequũtur proximũ adnotãda ex Collectanea eiusdẽ, in illud. Et aspera in vias planas, vt virtutis asperitatẽ ostendẽtes videamus quantum Christo Dño debeamus, cuius exemplo & auxilio facilis reddita est virtutis via, vt cum Dauide viã mädatorũ eius currere possimus & in ipsa ac in diuitijs omnibus oblectari. ¶ Quod virtus circa difficile versetur.

In literis

IN literis discendis in musicis à luctandi arte; exordia multum exhibent laboris & difficultatis in modica obscuritate, verũ progressu paulisper facilia cognitu fiũt omnia, & amabilia quæ & gesserit & dixerit. Itaque velut cum homine ignoto magna mox intercedit beneuolentia & familiaritas, simul atque in mutuam vitæ consuetudinem transferis: ad eum sane modũ, in ipso philosophiæ vestibulo nõ deest insoliti quippiã quo torqueare. Atqui negligenda hæc sunt, atq; adeo non tanti æstimanda vt metu & animi deiectione mox in limine ab instituto resiliat. Sed strenue tentanda res est vnaquæq; recordatione dulcedinis, quæ blanditur tendentibus porrò ac suauia facit omnia quæ sunt pulchra. Veniet enĩ non multo post lux quædam simul cum disciplina, summum ingerens amorem & illecebras ad virtutem. Plutar. lib. de Offi. Aud.

Diogenes dicebat homines summa cura, quæ faciũt ad viuẽdũ perquirere: sed quæ ad bene viuẽdũ cõducãt nihil pẽdere & negligere. Stob. ser. 2.

Isocrates rhetor videns ex discipulis quẽdam agri sui colendi studiosum, ceterum in exornandis moribus desidẽ, vide inquit ne agũ mitiorẽ cultioremque faciens, tu incultus animo atque agresti profus euadas, vbi supra. ¶ Lapis negotiator interrogatus quomodo sibi parasset diuitias, magnas (inquit) haut difficulter: exiguas verò

cum

cum labore, ac tarde. Sentiens initio paulatim magna; vigilantia corradit pecuniam: cæterum parata iam ingenti sorte facile esse amplis lucris detescere. Plutarch. in libello an seni sit capesenda Resp. Hoc dictum ad virtutis studium traduci recte potest: quæ initio quidem paulo difficilior, hac vero difficultate superata ad cætera omnia facilis additus est.

Alphonfus Aragonum Rex audiens ab agricultoribus mala punica, quæ natura acria sunt, arte ac diligentia fieri dulciora: cur non etiam nos inquit, ciues & populares nostros ingenio malo prauo;que præditos industria & labore meliores reddimus? Innuuit autem populi mores vix esse tam prauos, quin rite gubernantis studio labore & industria meliores reddi queant. Panor. lib. 4.

Agatocles Figulo patre natus fuit. Is vero cum Sicilia potitus esset, rexq; declaratus, solitus es in mensa fictilia pocula iuxta aurea ponere eaque iuuenibus ostendens dicere, cum antea talia fecerim (commostratis fictilibus) nunc per vigilantiam ac fortitudinem talia facio monstrans aurea, non puduit pristinae fortunæ, sed gloriosius existimauit regnum virtute partum quam si hæreditate obuenuisset. Nam regem nasci nihil magni est: at regno dignum se præstitisse maximū est. Plutar. in reg. Apoph.

Antisthenes dicebat virtutem esse armaturam, quæ

quæ detrahi non possit. Ensis enim & clipeus excutuntur: sapiens autem ac virtute præditus nunquam non armatus est, eoque vinci non potest. Laert. lib. 6. cap. 1.

Zeno cum ascenderet in theatrum cithara canente Amæbeo, versus ad discipulos dixit; Eamus ut pernoscamus quam vocem, quemque concentum edant intestina, nerui, ligna & ossa, quibus adest tractatio, numerus & ordo. Quod si in rebus inanimis tantum valent illa, quanto plus valebunt si in omni hominis vita seruentur. Laert. lib. 9. cap. 5.

IN VIGILIA NATALIS Domini pro Kalendæ expositione.

EMitte agnum Domine.) Patrū & Prophetarum desiderium de Domini Aduētū explicatur supra Dominica I. Aduentus iuxta usum fratrum ordinis Prædicatorum Concionem. 1. ibi. Celebrat etiam, & Congionem. 2. ibi. Quanto rectius.

Sybillarum de Christi Domini Aduētū Prophetias habes in Introductione fidei parte. 4. capite. 2 1.

IN NATIVITATE Domini.

Nativitatis Domini historiam deuotè habes explicatam in *M. tract. 6.* & in *Adit. in tractatu de Vita Christi.*

Mysterium hoc ex Dei in nos immensa processit charitate, quæ absque meritis nostris humanam naturam filio Dei vniuit, in *Add. lib. 1. ca. 1.* Hoc mysteriū explicatur *ibid. Cōsideratione. 3.*

Factus est hodie Deus cognatus noster, ineffabili & indissolubili matrimonio nostram assumens naturam, *ibidem consideratione. 4.* ex septem vltimis considerationibus.

Huius mysterij exaggerationē habes in *Rhetorica lib. 2. cap. 11.* & *lib. 3. cap. 5.*

Copiosa prædicatur hodie apud Deū redemptio, hoc ostendi potest arborum similitudine in quibus à conditore posita est seminis abundantia sui conseruatua. Vide in *Introduktione fidei, parte. 1. cap. 10.*

Mala quæ ex peccato originali homini prouenerunt recensentur vt cognita infirmitatis magnitudine, vis & potentia medicinæ cognoscatur, *tomo. 1. de Sanctis, in Concionibus pro Conceptione B. Mariæ, & in Introduktione fidei, par. 3. à cap. 2. vsque ad 7. inclusiue.*

Bona

Bona quæ suo aduentu felicissimo nobis attulit Dominus recensentur, *ibidem. cap. 8.* & *Dominica. 1. Ad, iusta vsus Prædicatorum Conc. 2. eleganter.*

Christi incarnatio ad Dei nos excitat amorē, & ad ea imitanda opera quæ in nostra carne operatus est Dominus, *Dominica. 2. post Octauas Epiphaniæ Concione. 1. in principio post Exordium. tomo. 1.*

Conueniētia Dñicæ Incarnationis explicatur in *Introdukt. fidei, par. 3. tract. 3. per primos quatuor Dialogos, & in vltimo redditur ratio ob quam Dñs abiectam & humilem vitā elegerit.*

Figuræ de Incarnatione Christi Domini recensentur & explicantur, *ibidem cap. 26.*

Homini status in iustitia originali, eius lapsus, Dei bonitas aqua & remediū & spes recuperandæ salutis explicatur, *ibid. par. 4. à cap. 2. vsq; in finē.*

In Euangelium. In principio
erat verbum. Ioannis 1.

Rhetorum mos est minora amplificare, vt inde gradu & cōparatione facta, superiorū maiestas & dignitas intelligatur, quod hic facere videtur Euāgelista, qui mirè Dei maiestate & potentia in creatione amplificata, ad Incarnationis & redemptionis mysteriū exaggerandum

C 2 assurgit.

In Domini praesepio hominum cōdemnatur
fastus & superflui cupiditatum suarum ornatus,
in O. parte. 2. cap. 3. §. 8.

(Pastores erant in regione eadem vigilantes.)
Quod mane ad Deum vigilātes eum inueniant,
Concione. 1. in Resurrectione Domini. ibi. &
valde mane, tomo. 3.

(Euangelizo vobis gaudium magnum.) Beatę
Virginis, Sanctorum Angelorum & hominum
quanta fuerit de Christi Domini Natiuitate læ-
titia explicatur, tomō. 1. de Sanctis, in exordijs
dnarum Concionum in festo S. Ioānis Baptistę,
& Concione. 3. parte. 2.

In eodē Festo Natiuitatis Do-

mini. Vt vnio duarum adeo inter se distātiū
naturarum in Christo intelligatur, & hæc quę
sequuntur de Dei hominis quę natura duxi-
mus apponēda ex lib. Collēctaneorū eiusdē.

¶ De Dei sumi natura sic ethnici sensere.

Simonides interrogatus olim ab Hierone ty-
ranno, Quidnam esset Deus? deliberandi si-
bi vnum diem postulauit. Cumquę idem
ex eo postridie quæreretur, biduum petijt: ac cū
ita sæpius quærenti duplicaret numerum, admi-
ratuque Hiero tyrannus, qui rogauerat, efflagi-
taret, cur ita faceret? Quia, inquit, quanto diutius
confidero,

confidero, tanto mihi res videtur obscurior. Cice.
Lib. 1. de Nat. Deorum.

Socrates dicebat, Deos omnium optimos ac
felicissimos. Ad horū similitudinem quò quisq;
propius accederet, hoc & meliorem esse, & bea-
torem. Si corrigas vnus vocis numerum, nihil
dici potest Christianius. Rot. lib. 3. Apoph.

Euclides à quodam interrogatus, quales essent
Dij? Cætera quidem ignoro, respondit: at curio-
sos illi odio esse certo scio. Max. serm. 2. 1.

Euagrius cum longa orationis serie audiuiſſet
de Deo atque Trinitate disputantes, Diuinitatē
nequaquam esse definiendam respondit. Omnes
enim alias propositiones habere genus, quod
predicetur, aut speciem, aut differētiam, aut pro-
prium aut accidens, aut ex his compositam ora-
tionem: sed nihil in sancta Trinitate horum, quę
dicta sunt, posse comprehendī. Ideoque quod
ineffabile est, silentij tantum oratione esse ado-
randum. Socrates lib. Tripart. hist. ca. 2. 1.

Attalus insignis Christi martyr, à tyrāno per
contemptum interrogatus, Quod nomen Deus
haberet? Qui plures sunt, respondit, noninibus
discernuntur. Qui autem vnus est, non indiget
nomine. Eusebius lib. 6. Eccles. hist. cap. 3.

Thales Milesius interrogatus olim, quidnā in
tota rerū natura esset vetustissimū? respōdit, De-
us. Cur ita? quia nūquā esse coepit. Eras. li. 7. Apoph.

Cum Pompeio res infeliciter cederent, & ad Casarem inclinaret victoria: Cato dicebat, in rebus diuinis multum esse caliginis: quod Pompeio præter ius agentis fuissent omnia prospera, causam Reipub. tuenti nihil succederet. Plut. in Catone.

¶ De hominis natura.

Interrogatus olim Solon Salaminus, quid esset homo: respondit: Putredo est in exortu, bulla in omni vita, esca vermium in morte. Guido Bituri.

Diogenes quoties considerabat in hominum vita ciuitatum gubernatores, medicos, aut Philosophos, nullum animal dicebat esse homine sapientius. Idem contemplans somniorum interpretes, coniectores, diuinos, & huius generis cæteros, aut qui gloriæ diuitisque seruirent: aiebat sibi nihil homine videri stultius. Indicans, hominis ingenium ad res optimas accommodum, si exerceatur: sin ad vitia degeneret, longe esse infra multas pecudes. Laert. lib. 6.

Diogenes quodam tempore lucernam accensam gestans, obambulabat in foro, clarissima luce, quærenti similis. Rogatus quid ageret, Hominem, inquit, quæro: Notas publicos ciuitatis mores vix homine dignos. Laert. lib. 6.

Idem eos, qui in coquos, adultores, & scorta facultates suas profunderent, similes dicebat arboribus per præcipitia nascentibus: quarum fructus

fructus nullus hominum gustaret, sed à coruis & vulturibus ederentur. Quo dicto innuit eos nequaquam esse homines, qui ventri & gulæ seruiunt. Laert. lib. 6.

Socrates interrogatus, quomodo quis sine molestia vitæ ageret? negauit villo modo id fieri posse. Non enim licet, inquit, hominibus conuersanti. Ab homine quippe homini (vt ait Seneca) quotidianum periculum est. Vnde non temerè à veteribus dictum est, Homo homini Dæmon. Stobæus. ser. 97.

Idem dicebat se putare, quod Dij semper irrideant vanas hominum curas & studia, & inexplabilem vndique congerendi cupiditatem, perinde atque se perpetuo victuros putarent: cum tamen mox hinc nobis migrandum sit, omnibus relictis. Stob. ser. 96.

Aristoteles interrogatus, quidnam esset homo? respondit, imbecillitatis exemplum, temporis spoliolum, fortunæ lusus, inconstantia imago, inuidiæ & calamitatis trutina: reliquum verò pituita & bilis. Stob. ser. 96.

Alexander dum in obsidione cuiusdam vrbis, infirmissima mœnium quærit, sagitta grauius ictus est, nec tamè ab instituto destitit. Sed mox cum represso sanguine sicci vulneris dolor cresceret, & crus equo suspensum paulatim obtorpuisset, coactus quod cœperat ommittere, ac chirurgum

gum accerere. Omnes, inquit, me prædicant Iouis esse filium: Sed vulnus hoc hominem me esse clamat. Plut. in vita eiusdem.

Silenus senex, à Mida captus, rogatus est, quid esset homini optimum? diu silentium tenuit. Tandem adactus dicere, respondit: Optimum esse nunquam nasci: proximum quam ocysimè aboleri, atque hoc pretio dimissus est. Huius dicti præter alios meminit Ouid. lib. 11. Methamorph.

Architas dicebat, Quemadmodum si summam diligentiam adhibeas, tamen piscem sine spinis non inuenies: sic neque hominem inueniri posse, qui non dolosum, spinosumque quiddam habeat admixtum. Ælian. libro. 10. de varia historia.

Solon legum Atticarum conditor, dicere solebat, vrbes atque oppida nihil aliud esse, quam humanarum ærumnarum domicilia, quibus luctus, moerore tristitiæ mortalium, quasi septis includuntur. Beroal. de terræ motu.

Hinc Dei natura & hominis considerata dicere possumus cum beato Iob, Quid est homo quia magnificas eum, eius sumens naturam, Et David, Quid est homo quod tu qui talis ac tantus es, sic illius memor es factus, vt vnum cum illo fieres.

IN

IN CIRCUNCISIONE Domini Euangelium.

¶ *Postquam cōsummati sunt dies octo. Luc. 2.*

DE hoc mysterio vide in M. tract. 6. & in Add. in tractatu de vita Christi, & de sanctissimo nomine Iesu, Ibidem.

De abusu iurandi, vide in G. lib. 2. cap. 11.

De Circuncisione spiritali appetitus & carnis, & proprii amoris, vide copiosè in Add. à cap. 5. vsque ad. 9. inclusiue.

Quid scripta lex præstare absque Christo poterit: quid Christus Dominus è caelo descendens legi contulerit: quid nos facere debeamus quò beneficijs eius participes efficiamur, explicatur fer. 6. post primam Dominicam Quadrag. concione. 3. per totam. tom. 2.

Cōtra iuramētōrū abusum, Vide in fin. cōcionis. 1. de poenitētia, quæ habētur in fine, to. 1. con.

Peccati originalis macula, pro quo olim circūcisio instituta, explicatur exactè concione. 2. Pentecostes in prin. tomo. 3. & tomo. 1. de Sanctis, in duabus concionibus pro Conceptione B. Mariæ.

Duo hodie cernuntur mirabilia, alterū in summa Dei misericordia, cum Saluatoris nomen & officium Deus suscipit: Alterum infinitæ eius iustitiæ, cum non aliam elegerit æternus pater

pater

pater pro nostris sceleribus satisfactionem, præter dilectissimi filij sanguinem, cuius hodie guttæ copiose redemptionis in cruce exhibendæ, pinguis extiteret. Bene ergo Isaias, Vocabitur (inquit) nomen eius admirabilis. Quid ergo magis mirabile, quàm eodem actu, & infinitæ misericordiæ, & infinitæ item potentæ & iustitæ, quæ inter se contraria videntur, exhibere mysterium. Vide Dominica. 9. post Pentecosten Concio. 2. ibi. Cum sanctus Patriarcha.

De legum obseruatione, quibus Christus Dominus hodie se subdidit, & quæ sequuntur duximus adnotanda ex Libro Collectaneorum eiusdem.

ANthistenes sapientissimus Atheniensium Philosophus negabat, sapientem virum obstaculū esse legibus ab hominibus promulgatis. Intellexit vir prudentissimus sapietem obligatum esse virtuti, iuxta cuius normam vitam instituit, leges enim non omnia præscribunt sed ipsa ratio docet, quid turpe, quid ue honestū: & virtutis regula ubique ostendit, quid viris bonis agendum sit. Laërt. lib. 6.

Demosthenes orator, ciuitatis animam leges esse dicebat, vt enim corpus anima carēs cadit, sic ciuitas nullis administrata legibus. Max. ser. 5 8. Plato

Plato Atheniensis, rogatus à Cirenensibus, vt ipsis leges inscriberet, ac reipublicæ statum componeret, recusauit, dicens, per difficile esse condere leges tam felicibus. Iudicans non facile obedire eos qui nimium se felices esse putant. Laërt. lib. 3.

Antiochus tertius scripserat ciuitatibus, vt si quid per literas iuberet fieri, quod aduersaretur legibus, recusarent, perinde ac si ipso nescio scriptum esset, Interdum enim principes dum metuunt quosdam offendere, scribunt quæ nolent fieri. Quicquid autē pugnat cum legibus, hoc in sciante principe scriptum esse putandū est, quippe legum defensores, non oppugnatores esse debent principes. Erasmus libro. 5. Apoph. ex Plutarcho.

Anacarsidi illud tribuitur multò vulgatissimum, leges araneorum tellis esse similes, in quibus infirmiora animalia hærent, valentiora prærumperent: ita leges humiles ac tenues constringunt, à potentibus impune violantur. Valerius libro. 7. cap. 2.

Leges ante oculos semper habeant magistratus, quibus omni ex parte parendum esse sciant, nam sicut magistratibus, leges, sic legibus magistratus imperare debent. Verum nanque est illud Ciceronis adagium, magistratum legem esse loquentem, legem autem mutum magistratum. Ex Francisco Senens. lib. 3. de instit. Reipub.

In eodem

In eodem festo Circumcisionis

contra blasphemos & iurantes ex eodem vbi supra.

Policarpus Martyr ab Herode Proconsule aduocatus, vt abiuraret fortunam Cæsaris, & conuitia diceret in Christum, respondit, octoginta & sex annis seruius ei, & nihil me lesit vnquam: qua igitur conscientia maledicerem & blasphemarem regem meum, qui salutem mihi dedit. Euseb. lib. 4. Ecclesiast. histor.

Epicurus dicebat, si mortalium omnium Deus votis responderet, prope futurum esset vt vniuersum genus hominum pereat. Quandoquidem videre est, tantas vicissim tamque diras, & exitiales imprecationes, hinc inde vulgo effundi. Stob.

Isocrates sacramentum oblatum, duabus de causis fide firmandum esse, suadebat: vel vt te ipsum turpi suspitione liberet, vel vt amicos ex magnis periculis eripias, pecuniarum vero causa, & si iustam causam haberet, non per Deos iurandum dicebat, Quid hic Christiani homines passim perierantes respondebunt. Stob.

Alexander statuerat Lamfacum diruere, ad id tendenti, cū Anaximenes Alexandri præceptor, veniret obuiam extra muros, deprecaturus suæ ciuitatis perniciem. Alexander suspicans quod esset petiturus. Iuro, inquit, me non facturum quod

petit

petit Anaximenes: Peto, inquit, vt Lamfacum diruas, captus fuit Alexander, & iureiurando compulsus est seruare, quos demoliri statuerat. Eras. lib. 7. Apoph.

IN EPIPHANIA Domini Euangelium.

¶ *Cum natus esset Iesus.* Matth. 2.

DE hoc mysterio habes peculiariter in M. tract. 6. & in Add. in tract. de vita Christi.

Nuptiæ hodie Christi cum ecclesia celebrantur, canit enim ipsa, hodie cœlesti sponsio iuncta est Ecclesia. Quæ bona Christus Dominus suæ attulerit suæ amantissimæ sponsæ, recensentur Dñica. 1. Ad, iuxta vsus fratrum Prædicatorum, cōcione. 2. ibi. Vt ad id quod primo loco, lege vsq; in finē illius concionis. Vide etiam præcipuè Dñica. 19. post Pentec. concione. 2. in prin. to. 4.

(Ecce Magi ab Oriente.) Aduerte qua diligentia Magi Christum quærunt, eadem & tu quære & inuenies. Vide in O. part. 2. §. 1. & 2. & ibidem cap. 4. ratio redditur quare stella ad tempus se absconderit, & rursus ad tempus apparuerit.

(Vidimus stellam eius in Oriente.) Stella duce Magi ad adorandū Christū ducuntur: sic & iusti Spiritus sancti magisterio, ad cœlestia & ardua ducuntur, ipse viā demonstrat qua ad Christū itur, spiritus

Spiritus enim Dei bonus ad terram rectam nos adducit. Vide in festo Pentecostes concione. 4. vbi. Sed hæc tamen Spiritus sancti officia.

Stella hæc animæ ductrix synderefis virtus intelligi potest. De qua vide in G. lib. 1. cap. 17.

Audita Domini voce in stella, gentes idolatria relicta fidem acceperunt, & ad Christum accesserunt verum eorum patrem. De gentium conuersione, idolorum destructione, copiose habes in In. Introduc. fid. libro. 1. cap. 17. & parte. 3. cap. 13. & deinceps, & Dominica. 1. Aduent. iuxta usum fratrum Prædicatorum, concione. 3. in principio. tom. 1. & in festo Sanctissimæ Trinitatis, concione. 4. statim post exordium. tom. 3. Prophetiæ de gentiū conuersione, quorū primitiæ hodie ad Christum veniunt explicantur in In. Introduc. fid. par. 4. ca. 9. 10. & 11. & in. 1. 1. explicatur. Quod media Christi luce gētes relictiis idolorū profundis tenebris in verā sint Dei cognitionē vocatæ.

De fidei dignitate & proprietatibus, quæ hodie in Magis mirè splendent. Vide in In. Introduc. fid. par. 2. per totam.

Stellæ miraculo moti Magi Christum licet humili præsepio positū Deum & coelorum regem odorant, & de miraculorum efficacia, Ibid. c. 27.

Vna stella natum prædicat Christum, quem Sol radiorum suorum subtractione prædicabit mortuum, Ibidem. §. 1.

(At illi

(At illi dixerunt ei in Bethlehē Iudæ, sic enim scriptum est.) Parum ad rem facere videtur (indiligenter aduertas) quod hoc vel illo loco Christus nasceretur. Sed nullum ad fidem confirmandam quod omnis de Christo prophetia ad minimum vsque impleatur. Vide Dominica in Ramis concione. 2. ibi. Principio quærendum.

(Vbi est qui natus est Rex.) De regno Christi, vide ibidem in tractatione thematis.

(Cum inueneritis renuntiate mihi.) Perdere Herodes Christum volebat, & Christo in coelesti subleuato regno, ipse misere perijt, & in laqueū cecidit in idipsum. Quod omnes Christi persecutores miserando perierint sine. Vide in In. Introduc. fid. par. 2. cap. 26.

DOMINICA INFRA Octa. Epiph. Euang.

¶ *Cum factus esset Iesus annorum duodecim.*
Luca. 3.

DE hoc mysterio habes peculiariter in M. tract. 6. & in Add. in tract. de vita Christi.

(Remansit puer in Ierusalem. Aduerte quam dulce sit pro Christo pati, cum ab hoc neque ipsa Domini mater fuerit exempta. Vide in G. lib. 2. ca. 17. §. 6. & tom. 1. de Sanctis, concione

D vnica

vnica in cōmemoratione Annūtiationis. ibi. Hoc itē Mariæ nomen. De vtilitate tribulationū vide quæ adnotamus infra Dñica. 3. post octa. Epiph.

Piē sui presentiam ad tempus Deus suis aufert, præcipue dum eius deficiunt consolationes, & hoc in ipsorum commodum, Vide in O. parte. 2. cap. 4. §. 1. & feria. 2. Paschæ, concione. 2. ibi. Oculi autem eorum. tom. 3.

(Quæsierunt illum inter cognatos.) Qua solitudine curandum ne Deus amittatur, & amissus vt inueniatur. Vide de hac solitudine in G. lib. 2. cap. 22. & in M. par. 1. In eo loco vbi tradūtur, quæ nos ad contritionē peccatorum, qua Deus amissus recuperatur, mouere possunt: sic enim beata Virgo & Ioseph quæsierunt eum, dolentes de eius amissione.

(In medio doctorum eum inuenerunt.) Vt ex æquò omnes posset aspicere, omnibus respondere: Sic & post Resurrectionem in medio discipulorum suorum stetit. Vide Dominica in Albis, concione. 2. ibi. Sed ad historiam. tom. 3.

(Inuenerunt illum in templo.) Quo gaudio repleti fuerint tali inuento thesauro, æstimari potest, ex gaudio quo Reges Christo inuēto affecti sunt, gauisi enim sunt gaudio magno valde. Vide in Epiph. concione. 2. in fine. §. 3.

(Maria conseruabat hæc omnia in corde suo.) Quæ in corde Mariæ essent considerationes, & conso-

consolationes de tantorum mysteriorum consideratione, colligi potest ex ijs quæ in corde Elisabeth eius cognatæ de eorundem mysteriorum consideratione erant, quæ sibi à Deo fuerant reuelata. Vide tomo. 1. de Sanctis, concione. 1. in Visitatione B. Mariæ. §. 1.

IN OCTAVA EPIPHANIE Euangelium.

¶ *Venit Iesus à Galilæa in Iordanem. Matt. 3.*

DE hoc mysterio vide peculiater in M. tract. 6. & in Add. in tract. de vita Christi.

Aquis tribuit hodie virtutem Christus purificandi animas suo diuino contactu. De iustificatione quam in baptismo consequimur. Vide in G. lib. 1. cap. 5. De baptismo vide etiam in Ad. lib. 1. consideratione. 5.

DOMINICA I. POST OCTA. Epiph. Euang.

¶ *Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ. Ioan. 2.*

VOCATVS est autem Iesus & discipuli eius ad nuptias. Aderit nostris conuiujs Christus, si sobrietatis & temperantiæ

limites non exceſſerint. Temperatum certè hoc erat conuiuium, vt ex vini exigua copia colligere licet. De Gula vide in G. lib. 2. cap. 8.

Velideo nuptijs & conuiuio intereſſe voluit Dominus, ipſius parſimonix magiſter, cum diſcipulis ſuis, vt nouelas plātationes, ad tēpus recrearet, vt corporibus recreatis ſpiritu ſeruirent iucundius. De diſcretionē in virtute abſtinentix ſeruanda. Vide in O. par. 2. cap. 3. §. 10. & 11.

Ebrietatis vitium latè explicatur & impugnatur in Rhetorica lib. 2. cap. 2.

Nuptijs intereſſe voluit Dominus, vt quam neceſſaria ſit eius præſentia eis qui vitam ducunt coniugalem oſtendat. De cura familie, vide in G. lib. 2. cap. 18.

Quæcunq; præceperit vobis facite. Docet beata virgo perfectam obediētiam. Cuius munus eſt abſq; diſceptatione, promptè, hilariter, obedire. De perfecta obediētia. Vide to. 1. de Sanctis. concio. 1. in feſto S. Andrea, & in G. lib. 2. c. 17. §. 5.

Quæcunq; dixerit vobis facite. Aduerte ad vocem fiducia plenam, ab eius perfectam ore quæ probè filium nouerat, & maioribus ab eo ſignis viſis, nulla ei futura difficilia, firma fide, & firmiſſima confidebat ſpe. Diſcamus eius exemplo noſtros in Deum iactare cogitatus. Vide Dominica. 4. in Quadrag. concione. 1. & 2. & cōcione. 2. in princip. & paulo poſt principium ibi. Præſto tamen

tamē a deſt. Vbi manuum Domini virtutem explicans noſter autor, in illis omnia noſtra tuto reponenda eſſe docet. Vide etiam de hoc in ſerijs rogationum, concione. 3. tomo. 3.

(Vt viderunt aquam vinum factam.) Qui potuit aquam in vinum mutare. Poterit abſque dubio appetitum, in multis aquæ ſimilem, ad virtutem & calorem ſpiritus religare. Vide in Add. lib. 1. cap. 4. in cuius capitis fine, iuſta hunc ſenſum iſtud explicatur miraculum.

De matrimonio ſpirituale inter Deū & homines, vt ad ſenſum moralem nuptix iſtæ explicentur. Vide in Add. conſiderationē. 4. ex ſeptem vltimis.

Neceſſaria inter virum & vxorem animorum vnio, ſocietas & amor, arborum exemplo oſtendi potest, in quibus quodam matrimonij ſpecimen apparere videtur. Vide in Introduct. ſid. parte. 1. cap. 10.

Non omnino excludi à virginitatis gloria eos qui matrimonio copulantur, ſi ſobrie ſemper & honeſtè matrimonio vtantur, oſtenditur notanda hiſtoria, Contione. 2. in Annuntiatione Beatę Mariæ in illud; Quomodo fiet iſtud. tomo. 1. de Sanctis.

Simili ex gallo adducto exemplo explicatur qua cura vir vxori teneatur in neceſſarijs, prouidere. In Introduct. ſid. par. 1. cap. 14.

In eadem Dominica Prima
post Octauas Epiphaniæ, & quæ sequuntur
duximus adnotanda de perfecta obe-
dientia, in illud; Quæcunq; di-
xerit vobis facite.

Agesilaus cum scû haberet Xénophontē,
iussit vt filios suos accesseret Lacedæmonē,
docendos artē omniū pulcherrimam, scili-
cet, imperare & parere imperio. Plut. in Lacon.

Idem rogatus, quo pacto Spartanorum Resp.
præ cæteris secundis rebus floreret? quoniam, in-
quit, præ cæteris in hoc se exercent, vt pariter im-
perare & parere sciant, quæ duæ res à ciuibus ex-
cludunt seditionem, & tuentur concordia. Ibidē.

Scipio maior in Sicilia percontanti cuidā, qua
re fretus classem reducere pararet in Africam?
ostendit viros armatos trecentos se exercentes:
præterea turrim excessam, mari imminentem,
& ait, nullus horum est qui non conscensa turri,
semet in mare præcipiturus sit, si iussero: sentiens
non perinde referre quàm numerosam educas
multitudinem, modo fortis dux educat exercita-
tos, & dicto audientes. Plut. in Rom. Apoph.

Zeno Citticus Philosophus celebratissimam
Hesiodi sententiam solebat inuertere. Cum enim
ille primas tribuat ei, qui per se sapiat, secundas
qui rectè admonenti obtemperet. Zeno ordine
inuerso,

inuerso, sic pronuntiabat, optimus ille quidem
qui pareret recta monenti. Sed probus ille quoq;
est qui nouerit omnia per se. Addebatq; causam,
quod qui ex se nosset omnia, nihil haberet præ-
ter intelligentiam, haberet etiam effectum. Nam
parere dicitur, qui quod didicit optimum, etiam
faciet. Laert. lib. 7. cap. 1.

Apud Lacedæmonios iuuetus quidem disce-
bat literas ad vsu: sed cæteras disciplinas exo-
ticas eiciebat. Illorum enim eruditio erat pare-
re magistratibus, & patientem esse laborum,
& in prælio vincere, aut mori. Plutarchus in
Laconicis.

Ad Theopompum, cum quidam dixisset, ideo
seruari Spartanorum Rempub. quod reges sci-
rent imperare: imò potius ait, quòd ciues sciant
parere. Idem vbi supra.

Pro eadem Dominica prima
post Octauas Epiphaniæ, & quæ sequuntur
duximus apponenda ex libro Collectaneorū
eiusdem, vt quales debeant esse viri & vxores
qui nuptijs gaudent intelligatur, & qualem vir
debeat eligere vxorem.

Pittacus Mitylenus interrogatus à quodam,
qualē vxorē ducere deberet? respōdit. Æqua
lem tibi ducito. Ipse enim cū domi haberet
D 4 opulen-

opulentiorem, habebat etiam morosam & impetuosam. Laert. lib. 1. cap. 5.

Chilonis dictum est. Vxorē humilem modo apparatu ducendam, ne pro coniuge dominam accerfas domū. Sat enim dotata venit puella quæ pudicitiam & honestos mores secum affert. Proinde hoc erat vnicum ex Laconicis institutis, ut virgines sine dote nuptū irent. Laert. lib. 1. c. 4.

Democritus dicebat, eum qui bonum generū nactus esset, inuenisse filium: qui vero malum, & filiam perdidisse. Stob. serm. 68.

Aureolus Philosophus rogatus, pauper ne an diues vxor ducenda esset, pauperē ait alere difficile est, diuitē vero ferre tormentū. Brus. lib. 7. c. 22.

Licurgus cuidam percontanti quam ob causam lege cauisset, ut sine dote virgines elocarentur. Ut, inquit, ne propter inopiam ille relinquerentur in nuptē, neque ob diuitias expeterentur: Sed ut iuuenem quisq; ad puellæ mores conspiciens ex virtute faceret electionem. Plutar.

Themistoclem vnicæ filix pater consulebat, utrum eam pauperi sed ornato: an locupleti sed partum probato collocaret. Malo inquit Themistocles, virum pecunia, quam pecuniam viro indigentem. Valer. lib. 7. cap. 2.

Olimpias, cum accepisset adolescentem quendam aulicum accepisse vxorem elegantem quidem formæ, sed famæ parum secundæ. Ille, inquit,
non

non sapit, qui vxorem oculis, non etiam auribus duxerit. Forma cernitur oculis, fama auribus apprehenditur. Quidam autē nec auribus nec oculis, sed digitis ducunt, solam spectantes dotem. Eras. 6. Apoph.

Aurelia Iouiani Pōtani filia, natu maior, amisso Paulo marito, cum à patre ad secundas nuptias hortaretur. Quin tu, inquit, pater secundas nuptias non inis? (erat enim is etiam viduus.) Quia, respondit, nullā matri tuæ simile me reperiturū confido. Eadem cura (respondit illa) me quoq; versat pater, quod mihi placitum Paulo æquē similem sperem neminem. Adrianus Barlandus.

Metellus Numidicus dicebat. Si sine vxoribus possemus esse, omnes ea molestia careremus: sed quoniam ita natura tradit, ut nec cum his satis commodè nec sine his vllō modo viui possit: salutis perpetuæ potius, quam breui voluptati consulendum est. Brus. lib. 7. cap. 22.

Socrates se consulentibus de ratione matrimonij contrahendi, dixit: quemadmodum pisces ô adolefcētuli, qui nondū intra nassas sunt, volunt intrare: qui autem iam intus sunt, volunt exire: sic & vos, ne idem vobis accidat, videte. Anton. in Melif. p. 2. sermone. 34.

Solon cū ad Thaletem Miletū venisset, admiratus dicitur, quòd nuptias, filiorumq; procreationem contempisset, Thaletem vero tacuisse.

Interiectis autem diebus aliquot peregrinū subornasse, qui decimo post discessum die Athenis venisse fateretur. Hic rogatus à Solone, nunquid noui Athenis esset? edoctus ille à Thalete, Nihil aliud, inquit, præterquam quod adolescentis cuiusdam efferebatur funus, ciuitate omni subsequente, quod eius pater virtute & admiratione inter ciues primas obtineret, quæ tunc abesse dixissent. O illum miserum! Solon ait. Sciscitanti vero de nomine, respondit, excidisse memoria: sed ob iustitiam illius in omnium ore versatum. His Solon in metum coniectus est. Postremo nomen peregrino subiecit, ab eoque contendit, num illi Soloni nomen esset? Annuente homine, Solon caput cedere coepit, filium suum obijisse ratus. Tum Thales ridens ait: Hæc me Solon à nuptijs & procreandis liberis dehortantur, quæ te hominem fortissimū infringunt: & tunc rem fictam esse ostendit. Bruso. lib. 7. ca. 22.

Socrates percontati, cur Xantippem moribus incompositis foeminam haberet domi, dicebat: Sic habendam consuetudinem cum morosis vxoribus, quemadmodum qui se ad studiū equestre exercent: parant enim equos ingenij ferocioris, quos si subegerint, ac perpeti possint, ceteris vtuntur commodius. Ita qui morose coniugis mores ferre didicerit, multo facilius cum quibuscumque habebit consuetudinem. Laert. lib. 2. cap. 5.

Alphonsus

Alphonsus Aragonum rex dicere solebat, ita demum matrimonium tranquille, citraque quarimonias exigi posse, si maritus surdus fiat, vxor cæca: innuens opinor, foemineum genus obnoxium esse zelotypiæ: atque hinc oriri rixas & quarimonias. Rursum maritis permolestam esse vxorum garrulitatē: qua molestia cariturus est, si fiat surdus: nec illa vexabitur adulterij suspitione, si careat oculis. Eras. lib. 8. Apoph.

Annia, cum ab amicis adhortaretur, vt post defunctum priorem maritum, alteri nuberet, cum ætas esset & integra, & forma præstantissima adhuc (quorum alterum præberet spem prolis, alterum promitteret amorem mutuum.) Nullo, inquit, pacto hoc factura sum. si enim bono viro nupsero, nolo posthac timere ne amittam: sin vero malo, quæ me caperet dementia, vt post optimum talem admitterem? Eras. lib. 8. Apoph.

Liua Augusti Cæsaris vxor interrogata, quibus rationibus Augustum sibi subiecisset, respondit, Multa modestia: quod ea, quæ placerent Augusto, faceret libenter: quodque se scire dissimularet, quibus illerebus veneris domi fruere-tur. Diony. in Tyberio.

Cum adolescens quidam Socratem interrogaret, an ducere vxorē nec ne deberet, breuiter respondit, Vtrūvis feceris poenitebit: sentiens, & in
matri-

matrimonio, & in cœlibatu sua esse incommoda, quæ ad poenitendum inducant.

Canna Synorito Galatæ nupserat. Eam Synorix iuuenis præpotens adamabat: & clam interfecto Synorito, de nuptijs Cannâ sollicitare cœpit. Illa quò coniugis mortem vlcisceretur, dissimulauit dolorem, & cōiugij spem præbuit. Tandem Synorigem ad se venire iubet in templum Dianæ, cui erat dicata, quasi vellet hanc esse coniugij testem: & astans altari ceu Deæ libatura, è poculo bibit toxicum: moxque tradidit Synorigi. Qui simul atque reliquum ebibisset, venerata Deam, Te, inquit, Dearum præstâtissima testor, me huius tantum diei gratia hætenus Synorito fuisse superstitem. Eras. lib. 6. Apoph.

Armenia à Cyri conuiuio domū rediens, Cyri pulchritudinem omnibus laudantibus, interrogata à viro, quid de Cyri dignitate sentiret, ait: A te mi vir oculos nunquam deflexi. Itaque qualis alieni viri forma sit, prorsus ignoro. Ex libro. 4. Fran. Senen. de inst. reip.

Thesea Dionysij soror, nupta Polyxeno, posteaquam maritus metu tyranni profugerat, & rex sororem accusaret, quod conscia fugæ mariti, non indicasset. A deo ne, inquit, Dionysi, me vilem abiectique animi fœminam iudicas, vt si sensissem illum moliri fugam, nō me illi navigationis & omnium aliarum fortunarum comitem additura

additura fuerim? Eras. 7. Apoph.

Bruti vxor Portia, Catonis filia, posteaquam sensit conspiratum de Cæsare interficiendo, ea nocte quæ præcessit diem, in quo Cæsar occisus est, egresso cubiculum Bruto, cultellum tonforiū velut vnguium resecandorum gratia poposcit: eoq; quasi forte de manibus elapso, seipsam grauius vulnerauit. Mox Brutus clamore ancillarum in cubiculū reuocatus, obiurgare eam cœpit, quod tonforis præripuisset officium. Hic illa clam marito, Non hoc, inquit, temere feci: nam experiri volui, si quod constitutum est, parum cesserit ex sententia, quàm æquo animo me ferro sim peremptura. Plut.

D O M I N I C A I I.

post octauas Epiphaniæ
Euangelium.

¶ *Descendens Iesus de monte secuta sunt eum turbæ. Matth. 8.*

Descendit de æternitatis monte ad nostram in imo vale positam carnem, vt errantem quæreret ouem, tenebamur nos Deum quærere per rupium & montium difficultates, sed ipse ad nos descendit fugientes infecuturus: ea est

ea est sua bonitas & clemētia. Vide Domini. c. 1. in ad iuxta vsum fratrum ordinis Prædicatorum Concione. 1. ibi quia vero nunc tempus instat. Descendit etiam de mōte suæ maiestatis, ad vallem nostræ miseræ, vt cum non possent turbæ illum imitari cum esset in excelso throno, illum imitentur nostræ vnitum carni. Vide in. M. in. 2. regula bene viuendi cap. 1. & in Introductione fidei parte. 3. cap. 19.

(Adorabat eum.) Qua reuerentia animique & corporis submissione adorare debeamus, eum ad templum cum Deo collocaturi accedimus in. O. parte. 1. cap. 5. & parte. 2. cap. 5. §. 13.

(Et extendens Iesus manū tetigit eum.) Quam virtutem Domini habuerint manus, explicatur copiose Dominica. 4. in Quadragesima Conc. 2. ibi præstō tamen adest.

(Non inueni tantam fidem in Israel.) Fidei maximum argumētum explicatur tomo. 1. de Sanctis Concione. 1. in Festo Sanctorum Philippi & Iacobi in principio.

Centurionis laudatur fides qui solo primæ veritatis verbo cui fides innititur credidit, nam si homo homini dicenti adhibet fidem & hominum testimonium accipimus, testimonium Dei maius est. Absq; fide humana inter homines vita transigi non potest; à fortiori ergo in Deum necessaria ad salutem fides, vide in exordio Concionis

cionis primæ in Festo Sanctissimæ Trinitatis. Fidem Dei esse donum & absque eius auxilio, licet multa videantur miracula, homines non posse credere fide ad salutem necessaria, insigni historia comprobatur, Dominica 20. post Pentecosten, Concione. 2. ibi, verum hic confurgit.

(Multi ab Oriente & Occidente venient &c.) Filij regni ideo grauitur puniuntur quia cum maiorem Dei notitiam habeant, & eius sciant voluntatem iuxta eam non faciunt, & ideo æquum est vt multis vapulent. Vide Dominica. 13. post Pentecosten Concione. 1. ibi. Est & aliud.

(Ab Oriente multi venient &c.) Non confert Deus cœlestia beneficia eis qui ei magis propinqui hominibus vidētur, cum ipsi videant ea quæ foris patent, Dominus autem cor intueatur cuius oculis omnia sunt nuda & aperta, sed secundum suæ liberalitatis voluntatem, non exclusa tamen hominū ad gratiam dispositione quæ ab eo est. Vide in Epiphania Concione. 1. ibi, Cum ergo magi.

Lepræ cū peccato similitudo explicatur Dominica 13. post Pentecosten Concione. 1. par. 2. tomo. 4.

Pro

Pro eadem Dominica secūda

post Octa. Epiphaniæ, & quæ sequuntur du-
ximus adnotāda ex libro Collectaneorū eius-
dem de Centurionis erga suum seruū cura, vt
qui seruis imperāt discāt moderate imperare.

Memoria nostra seruus extitit ingenij pef-
simi, animique truculenti. Huic sæuis-
simus herus fuit, qui in eum verberibus
sæuire non desinebat. Iratus autem seruus, cum
dominum vicisci nequiret, duos quos habebat
infantes, anniculum vnū, alterum bimulum cor-
ripuit: turrimque editam conscendit, dominum-
que vocauit, monuitque, vt infantes suos gremio
exciperet: quos quāmpimum illisos parieti deie-
cit, se seq; præcipitauit, ne viuus in potestatem do-
mini veniret. Ex Fran. Sen. libro. 4. de Inst. Reip.
Hoc animaduertant, qui omnia sibi in seruos li-
cere arbitrantur: quorum nunquam tam desti-
tuta fortuna est, vt non interim vehementer no-
cere dominis possint.

*Contra eos qui superbia efferuntur ex honori-
bus & diuitijs, quæ non elatum reddiderunt
Centurionem istum ne à serui salute procu-
randa desisteret. Ex eodem vbi supra.*

Socrates cum videret Alcibiadem ob diuitias
elatum animum gerere, & ob agrorum mul-
titudinem

titudinem superbire, adduxit ad locum in quo
tabula quædam ambitum terre complectens, su-
spensa erat, & eum rogauit, vt Atticam ibi requi-
reret, quam cū inuenisset, suos fundos eum iussit
ostendere, & cum respondisset, nusquam ibi pi-
ctos esse. Horum, inquit, Socrates possessione te
effers, qui nulla pars sunt terræ? Illudens hoc di-
cterio Alcibiadis stultitiam, qui superbiebat in ijs
rebus quæ fluxæ sunt, & cum mūdo interire so-
lent. Ælianus lib. 3. de Var. Hist.

DOMINICA III. post Octauas Epiphaniæ Euangelium.

¶ *Ascendente Iesu in nauiculam. Matth. 8.*

Discipuli fatigātur & Iesus dormit.) Sic in-
ter mundi procelas quibus mali turbantur
iusti in tranquillitate sunt in spiritus,
in G. lib. 1. cap. 22.

Modicè fidei.) Hic fides pro fiducia videtur fu-
mi, De fiducia in Deum inter medias tribulatio-
num procelas & aquarum fluctus in quibus non
ad nostrorum peccatorum aquas, sed sarsum ad
Deum confugiendum docemur. ibidem lib. 2.
capite. 18.

Aliquando permittit Deus suos quibus semper præsens adest absque cōsolatione nauigare. Vide in O. parte. 2. cap. 4.

(Imperauit vētis & mari.) De qualitatibus ventorum & maris ad Deum eorū cōditorem ipsorum obediētia. Vide in Introduc̄t. fidei parte. 1. cap. 7. & 8.

De quodam pisciculo qui contra ingruentes procelas se munit, qui ad tentationes nos præparare docet, ibidem cap. 15.

(Ipse vero dormiebat.) Non abs re erit hic de diuina agere prouidētia quæ licet malis dormire videatur semper ad rerum humanarum gubernationem vigilat ibidem. parte. 1. cap. 36. §. 1.

Nauicula hæc Ecclesia intelligi potest cuius est D. Petrus gubernator, cuius excellentia ex eo colligi potest, quod persequutionum diuersarū procellis impetita in æturbulētis vndas semper victrix euasit. Ecclesiæ persecutiones recensentur ibidem, parte. 2. cap. 12. Et deinceps.

(Suscitauerunt eum.) In tribulationibus & angustijs ad Deum clamandum; Exurge quare obdormis Domine ibidem, parte. 3. cap. 22. Concio. 1. in Comuni Martyrum huic potest Euangelio aptari, vbi per tribulationes ad beatitudinis tranquillum portum perueniēdum docemur, sed & Concio. 2. ibidem, sicut in fine eiusdem autor aduertit. In hoc Euangelio de tribulationum adēō

adēō frequenti materia tractari solet, de qua eleganter noster autor in Innumeris penē suarū concionum locis disputat, ex quibus & quæ sequuntur adnotanda duximus.

In Domino spem ponendam in tribulationibus suademur Dominica. 1. in Quadragesima Concione. 1. dum illa explicantur verba; Non in solo pane.

(Facta est tranquillitas magna.) Ex magna procela ad magnam deuentum est tranquillitatem. Sic diuersis modis ab hominum consideratione alienis ad optatum solet Dominus suos deducere portū Dominica. 4. in Quadragesima Concione. 2. ibi, Præsto tamen adest, & feria. 4. post quartam Dominicam Concione. 1. ibi, Sed iam ad ceci.

In omnibus tribulationibus ad Deum clamandum, sed præcipuē cū Petri, id est, Ecclesiæ nauicula in medijs tribulationū vndis fluctuat, Concione. 2. in feria. 2. Paschæ ibi, Cum ergo Dominus. tomo. 3.

Patientia in tribulatione commēdatur, Dñica in Albis Concione. 3. ibi, Cum multa. tomo. 3.

Quatuor anchoris animæ nostræ nauicula in Dei gratia conseruanda est, cum tempestatibus & tribulationibus in hoc mundi periculoso pelago quatitur, Dominica. 2. post Pascha ibi, Alias oues habeo. tomo. 3.

Tribulatio nos mittit ad Deum à quo retrahit humana prosperitas & consolatio terrena, Dominica. 4. post Pascha Concione. 3. §. 2. tomo. 3. & Dominica. 2. post Pentecosten Concione. 2. ibi. Sunt rursus alij, & Dominica. 20. Cōcione. 1. ibi. Hic ubi ærotante. tomo. 4.

In tribulatione animæ sanitas est quæ in tranquillitate aliquando infirmatur, ibidem Concione. 2. in principio tom. 4.

Quis ex tribulatione sit fructus, ibidem Dominica. 2. 3. Concione. 1. in principio, & Concione. 2. in principio explicatur qualiter tribulatio nos ad Deum mittat, & Dominica. 4. Aduent. iuxta morē Romanum Concione. 3. §. 1. tom. 1. & eodē tomo, Dominica infra octauas Epiphaniæ Concione. 2. §. 1.

In tribulatione gratia Dei eiusque auxilium ab eius infinita misericordia promissa sunt, unde tribulatio quodam videtur cum sacramentis nouæ legis habere Symbolum, tomo. 1. de Sanctis, Concione. 1. S. Ioannis Euangelistæ, ibi Quæret fortasse.

Pro

Pro eadem Dominica tertia, &

quæ sequuntur duximus adnotanda ex libro Collect. eiusdem in illud. (Ipse vero dormiebat) de tranquillitate animi. Boni enim Christi Domini exemplo, inter turbulentas mundi procelas cum quibus mali pereunt, in tranquillitate sunt animæ.

SI à multis clarissimorū Philosophorū quaras, quisnam eos insectatus fuerit, & exulare coegerit, inuenias neminem. Sed ipsi sponte quietem sequuti, cuius participare nequeunt, qui domi nominis aliquid vel potestatis obtinent. Itaque cum cætera suis nos doceant libris, hoc profecto re ipsa etiam docent. Et nunc quoque optimus quisque & probatissimus peregrè uiuit, non pulsus, sed sponte aliò transgressus: nec fugatus, sed fugiens ipse molestias, occupationes, negotia, quæ patria afferre solet. Olimque antiquis illis, ut videre est, lucubrationes, quæ pulcherrimæ extant, maximeque approbantur, adiuuante exilio, à Musis peractæ absolutæq; sunt. Lib. de Exilio.

Qui censent ad vitam per tranquillitatē agendam, non multa agere oportere, nec priuatim, nec publicè, hi primùm magno nobis parabilem animi tranquillitatem faciunt, utpote inertia segnitiaque venalem. Deinde etiam falsum est, ho-

mines minime actiuos trāquillē vitam ducere: alioqui tranquilliorē mulierum vitam, quā virorum esse oportuerit: nempe quæ plerūq; domi excubare sēsitates sole int, sellularijs in officijs occupatæ. Nec vero multitudine paucitatēq; negociorum securitatē animi, anxietatēque incitari conuenit. Hōnesta enim omittēre, nō minus quā turpia agere molestū est. Lib. de Tran.

Plato humanam vitam cum alea comparabat: in qua optimus quisque iactus aleatori maximē expetendus est: sed utcunq; tamen ceciderit, adhibenda artificiosa cura est, ut eo quo casus tulerit, quā rectissime utatur. Quorū tamen ipsorum alterum in nobis situm non esse, aleæ videlicet iactum: alterum situm esse: si sapientes sumus, id quod fors attulerit, ut æquo animo excipiamus, & unicuique locum distribuamus, quo magis commodet, id quod bene ceciderit, quoque minus incommodet id quod retroersum cesserit. Verum inertes homines, degendæque vitæ ignari (instar morboſi corporis hominum, qui nec ætū ferunt, nec rigorem) ut in rebus secundis exporrecta fronte perfusi, seruare modum nequeunt: ita in aduersis obducta atque caperata foedissime contrahuntur. Conturbabuntur igitur ab utrisque, vel in utrisque potius à se, nihiloque fecius in ijs quæ bona esse creduntur. Prudentes melius: qui veluti apes ex thymo aridissimi

dissimi asperrimique succi herba, mel rem suauissimam cōficiunt: sic ex rebus ipsi incommodissimis sæpe quippiam sibi accōmodatumq; eliciūt. Zenoni Citieo vnica nauis reliqua erat: hanc ut a diffet cum vectoribus, cum mercibus, cum puluiculo, ut dicitur, perisse: præclare, inquit, mecū fortuna agis, quæ me ad pallium illud obsoletū, atque ad porticum impellis philosophicā. Quid igitur tandem nobis obstat, quominus illos imitemur? A magistratu quoquam excidisti: ruri vitam agis. Circa tua priuatim negocia fatagens, & in principis amicitia insinuare te magno ambitu contendens, repulsam tulisti: tutō, nullōque vndecunq; tibi exhibitō negotio viues. Rursus negotijs multis curisq; implicaris, ne aqua quidem calida vsquadeo mollia mēbra fouet (quod ait Pindarus) vñ honores & gloria cū potestate iuncta suauem laborem faciunt, & facile exudabilem. At enim quædam te angit offēnsio ex delatione, aut inuidia, aut atroci ignominia: secundus hic flatus est, ad Musas & in Academiam ferens: id quod Platoni accidit, cum in Dionysij amicitia quasi sæua tempestate deprehensus esset. (Et mox idem.) Age iam plerosque non modo amicorum ac propinquorum vitia, sed etiam, si Dijs placet, inimicorum exacuunt. Si igitur ijs vtens, māuetudinē, moderationemq; præ te vbi que pro re nata tuleris, profectō nō magis aliena

petulantia atque improbitate offendere, quã tuã affectionis conscientia lætabere. Nam eos ita agere non ab re arbitraberis, nõ magis quã canes, cum oblatrãt, indignè natura sua facere. Alioqui si huic imbecillitati atque pusillanimitati indulgens, alienis te etiã malis degrauari contempseris, fallent te miserum ac indies ægrescentem indestitia multa, veluti in locum quendam depressum subsidentemq; influenza. Lib. de Tranq. animi.

Enimvero constantem illum tranquillumque statum animi mirum in modum frangit, ãtioribus spiritibus ad assequendum quippiã quã pro viribus niti, quasiq; grãdioribus velis proportionẽ vehi: quippè immodica nobis atque immensa, affulgente vtcunque spe, tenerè pollicentes, deinde non respondente successu, fortunam statim iniquitatis, geniumq; nostrum postulamus: cum temeritatis potius nosmetipsos damnare deberemus. Ceu vero fortunæ succensendum sit, quod vel aratro sagittam eiaculari nequeas, aut boue incitato venari lepuleculum: quasiq; iniquus quispiam Deus ijs aduersetur, qui euertriculis ceruos irritò conatu venantur, & non vesania potius atq; improbitate sua impossibilia etiam perficere aggrediantur. Huius vero erroris causa est perditus amor sui. Homines enim nimium de se meriti, dum primas vbiq; partes sibi magna contentione tribuunt, peruicacia prouecti,

prouecti, nihil intentatum relinquunt. Cum vero nemo nostrum vitem ficus ferre dignum censeat, nec oleam vvas, nos tamen ipsi criminamur assidue, ingrataq; inexplicabilitate preminus, nosq; adeò nostri pœnitet, nisi primas partes inter diuites simul & disertos, domi & militiæ, inter philosophos & milites, denique inter assentatores, & eos qui fidenti ingenuaq; simplicitate veraces esse noscuntur, postremo inter præparcos profusosq; feramus. Oportet igitur vnumquemq; nostrum quod appositissimum sibi esse intellexit, id sumere, totoq; opere incumbẽtem ad illud, de possessione eorum decedere, quæ ad alios pertinere senserit. Lib. de Tranq.

Inuictos animi, præfidentes nobis, futurorum securos esse decet: idq; ad fortunã dicere, quod Socrates ad Anytum & Melitum criminatores suos simulans se dicere, reuera dicebat ad iudices: Anytus & Melitus interficere me possunt: incommodo aut detrimento afficere non possunt. Vt enim fortuna morbis varijs obruere, opes interuertere, ad tyrannum aut populum criminari potuerit: non potuit certè malum, aut foecordem, aut demissum, degeneremq; animi, aut etiam maleuolum facere duntaxat virum bonum, virilitate ac magnitudine animi præditum & (vt semel dicam) non potuit rectam animi constitutionem adimere: quæ multò plus certè homini con-

fert ad vitam tranfigendam, quàm ars gubernatoria ad emetienda maria. Nec enim gubernator quantumuis peritus, æftuantem vndam componere: nec impetum fœvientis flatus retundere quoquomodo potest: non magis quàm portum vbiuis nancisci, quoties ei ex alto reuehi libitum fit. Sed ne illud quidem ars ei præstiterit, vt tempestate deprehensus, constanter ac intrepidè necessitate defungatur: hætenusque ipsa iurat, vt tantisper dum locum arti esse non desperat, expansa vela deducens, vtcumque cum tempestate decidat: ab hoc iam ignauus compressis manibus sedet: ac interim dum malus existit vëtorum vi demersus, vibrante pauore contremiscit. At in homine prudente compositus animus cum corpori ferenitatem affert (continentia videlicet & victu laboreque temperatis morborum causas materiamque abstergentibus) tum si quod extrinsecus fortè argumentum perturbationis existat, in quod animus hominis quasi in saxosum vadum incurrerit, expedita (inquit Aesclepiades) suspensaque antenna transilit. Lib. de Tranquil. animi.

Enimvero si quis naturam animæ nostræ, vel quoquomodo subodoratus sit, secumque reputauerit, transitum ex hac vitæ conditione ad aliã, meliorem fieri per mortem, aut certè non deteriore, profecto is non modicum iam viaticum habet,

habet, quo se ad securitatem animi ac tranquillitatem conferat, mortis scilicet contemptum. Lib. de Tranq. animi.

Quisquis vero ille est, qui celebratũ illud protulit: Anteuerti tibi fortuna, teque occupauit, atque omnes tuos aditus quamlibet arctos interceptis: nimirum non pessulis, non clauibus, non structuris animasse sese, erexisseque videtur: sed decretis potius philosophicis, e logijsque sapientum: quæ tamen ipsa in medio posita sunt, obuiaque omnibus, atque ad eò in manibus duntaxat sumere volentibus. Lib. de Tranq. animi.

Qui per Philosophiam omnia refert ad virtutem, ipsum secum concordem, sibi que consentientem, ac talem, vt ipse de se nihil quaeratur: pacis & gaudij plenum, semper sibi ipsi amicum ac benevolentem reddit hominem. Non hinc seditio, non improbum bellum in membris, non affectus parum dicto audiens rationi, non cupiditas cum cupiditate pugnans, non concursus cogitationis cum cogitatione, non velut in confinio cupientis ac poenitentis asperitas, ac turbulentia cum delectatione coniuncta: sed amica pacataque omnia. Lib. Cum principe philosophandum.

Enimvero quemadmodum meticulosi, & inter nauigandum nauseantes, in prægrandè subinde nauigium ex nauicula transiliunt, atque

atque illinc rursus in triremen, melius iam iamq; sibi fore sperantes, quoad se se tandem nihil promouere, & vt ita dicam, incassum laborare senserint, vt qui bilem quoquo gentium secum ignauiamq; circumferant: sic vitæ genus aliud atque aliud idemtidem capeffere, à molestijs perturbationibusq; animum eximere nequit: Cuiusmodi sunt imperitia rerum, inconsiderata temeritas, nec scire, nec posse rectè pro re nata præsentibus vti. Hæc opulentos iuxta inopesque exercent: hæc & maritos & coelibes mœrore afficiunt. Nō aliam ob causam quidem à foro publicisq; negotijs se subtrahentes, vitam rursus vmbrailem non perferunt. Propter hæc eadem in aulas se se regū nonnullos omni ope insinuantes, incepti rursus piget. Implacidissima res est morbus, vt inquit Ion: ægrotans enim vxorem fastidit, medicum incusat, lectulo succenset, deniq; amicus inuisens molestus est, abiensque rursus offendit. Postmodum vero remittente morbo, temperamentoque reddito, sensim venit sanitas, iucunda iam omnia faciens & placida: adeo vt qui oua pridie, amyli, & primarium panem fastidiosè expuerat, cibarium postridie panem auidissimè cum nasturtio comedat. Tantum est in ratiocinatione momentum, ad vitam feliciter traducendam. Alexander cum audiret Anaxarchum mundos esse infinitos differentem, illachrymassè dicitur: percontantibusq;

tibusq; amicis, ecquid lachrymis dignum ei contigisset? An indignum est, inquit, nos flere, si cum infiniti mundi esse dicantur, haud dum vnus domini facti simus? Crates contrà manticam fordiumq; palliolum gestans, per lusus & risum vitā quasi dies festos adusq; extremum egit. Porro quemadmodum calceus ad vari pedis figuram obtorqueri etiam solet, pes vero non item ad obtorti calcei: hunc in modum mentis habitudines quamlibet oblatam viuendi rationem, similem sibi reddiderint atq; consentaneam. Nec vero ijs qui optimam vitam elegerunt, suauem quoq; vitam cōsuetudo efficit (vt quidam voluerunt) sed prudentia potius vitam optimam, eandem suauissimamque facit. Lib. de Tranq. animi.

D O M I N I C A IIII. post octauas Epiphaniæ Euangelium.

¶ *Simile est regnum caelorum homini qui seminavit bonum semen, &c. Matth. 13.*

E Radicanda prius est ab anima nostra zizania, propria scilicet voluntas, quæ malorum omnium seminarium est, neque bonarum considerationum semen in nobis crescere finit, nec à Deo vt zizania igni tradamur. De proprio amore

amore omnium malorum causa, vide in Add. lib. 1. capite. 2. §. 1. De inferni igni quo zizania comburenda est, vide quæ adnotauimus Dominica. 1. Aduentus.

DOMINICA V. POST

Octa. Epiph. iuxta vsu[m]

Romanum Euangelium.

¶ *Simile est regnum cœlorum grano sinapis.*
Matth. 13.

REgnum cœlorum, minimo olerum comparatur, vt cum ex minimis principijs in tantam altitudinem Ecclesia creuerit, & Dei potentiam & sapientiam agnoscamus quæ infirma mundi eligit vt fortia quæque confundat, quod in minimis animalibus sapientia Dei respicendat. Vide in Introductione fidei. parte. 1. capite. 18. 19. 20. & 38. Vide etiam de Ecclesia quæ huic sinapis grano comparari potest quæ ex tam paruis principijs sic creuit & propagata est vt extenderit ramos suos & impleuerit terram. Vide quæ adnotamus in festo Pentecostes, & in communi Apostolorum.

DOMI-

DOMINICA IN Septuagesima Euang.

¶ *Simile est regnum cœlorum homini patrifamilias qui exijt primo mane.* *Matth. 20.*

Homini patrifamilias.) Merito Deus pater noster vocatur, sed & alia habet varia nomina, iuxta alia bona quæ nobis misericorditer confert, in G. libro. 1. cap. 12. §. 1. & Dominica. 14. post Pentecosten dum illa verba explicantur. Sicut enim pater vester cœlestis. tomo. 4.

Sed & homo pater cœlestis vocatur, propter amoris vim vnitiuam qua homines amans & veluti in eos se transformans in rem amatam transferens homo vocatur. De hac virtute vnitiua amoris. Vide in Add. lib. 1. cap. 1.

(Exijt primo mane.) Sic etiam ad suæ vineæ culturam vocando nos prauenit in benedictionibus dulcedinis. De beneficio vocationis, vide in O. meditatione. 2. pro die Dominica.

(Conuentione autem facta cum operarijs ex denario diurno.) Spe præmij ad vineæ culturam vocamur, & ad beatitudinem accendimur. Vide in Ascensione Concione. 3. in principio tomo. 3. & Dominica Quarta Aduentu, iuxta morem

morem

morem fratrum Prædicatorum, Concione. 2. in Exordio. tomo. 1.

Denarij diurni nomine, æterna potest intelligi beatitudo, ad quam labore & sudore perueniendum esse docemur. Vide Dominica. 2. in Quadragesima, Concione. 2. per totam. tom. 3.

Si denarius hic diurnos æterna intelligitur beatitudo, quæri merito potest, cur æquale præmiū omnibus tribuatur, cum Dominus dicat de æterna beatitudine, In domo patris mei mansiones multæ sunt, indignum videtur esse æterna iustitia, vt inæquali merito æquale respondeat præmium, quæstio hæc explicatur. tomo. 1. de Sanctis, Concione. 1. in festo Sanctorum Philippi & Iacobi. ibi. Sequitur aliud.

Sed & quæstio hæc intelligi poterit, huius parabolæ sine pensato, quæ ad hoc ordinari videtur, vt nos doceat cœlestis magister, quod absq; hoc quod merita & opera nostra suo careant premio, vocationis, & præmiorum diuersitatem ab ipso pendere libera voluntate, qua vult & hunc & illum vocare, & hunc vel illum ad tantum gloriæ culmen adducere. Vide tomo. 2. de Sanctis, Concione. 1. Sancti Matthæi Apostoli.

Denarij huius expectatione dulcis & suavis redditur omnis labor, Dominica. 2. post Pentecosten, Concione. 1. in tractatione thematis, & Concione. 2. in Exordio. tomo. 4.

Quid

Quid hic statis tota die otiosi, de otiositate & segnitia, vide in G. lib. 2. cap. 10. & in M. in prima bene viuendi regula. §. 11. Otiositas apud exemplo reprehenditur in Introductione fidei. lib. 1. cap. 20.

Voca operarios, & cum sero factum esset. Eadem die qua mercenarij laborauerunt mercedem acceperunt, hoc exemplo suademur ne maneat merces mercenarij nobiscum vsque mane. Vide in G. libro. 2. capite. 5. §. 1. Contrarium facientes reprehenduntur exemplo cuiusdam piscis, in Introductione fidei. libro. 1. cap. 16.

(Accipientes murmurabant.) Causa fuit huius murmurationis taxanda curiositas, qua isti oculos habuerunt attentos, vt præmium illorum intuerentur qui circa vndecimam horam venerant, quod ex vitiosa curiositate oriatur murmurationis malum explicatur ex Plutarcho, Dominica. 2. post Pentecosten, Concione. 2. ibi. Alius vero. Contra murmurationis vitium, vide Dominica. 3. post Pentecosten, Concione. 2. in tractatione thematis, lege vsque in finem Concionis.

Multi sunt vocati. Vide in G. libro. 1. cap. 27. §. 2. & Dominica 19. post Pentecosten, Conc. 2. quare Dominus parabolis vtatur. Vide tom. 2. de Sanctis, Concione. 2. S. Matthi. in Exordio.

F Si

Si Deus noster est pater familias nos sumus eius familia & filij. Qualis quætaq; sit hæc dignitas quantiq; æstimanda, vide feria. 4. post. 1. Dominicam Quadrag. Concione. 2. §. 3.

Ab hac die vsque ad Pascha ab hominis creatione vsq; ad glorificationem discursum celebrat Ecclesia. Discursus hic deuotus habetur in Add. tomo. 1. consideratione. 3. ex septem vltimis.

Pro eadem Dominica in Septuagesima, & quæ sequuntur duximus adnotanda ex Collectanea eiusdem, contra otiositatis vitium.

Marci Catonis perfrequens fuit sententia; Nihil agendo homines, malè agere perdiscere. Quo dicto execratur omnè ignauiam, quæ multorum malorum sæpenumero causa est. Brul. lib. 4.

Appius Claudius dicere solebat, populo Romano melius negotium quam otium committi. Sensit vir sapientissimus, populum Romanum laboribus & bellicis rebus plurimum incrementi semper accepisse: nimio autem otio & pigritia omnia deinceps in peius corruisse. Valer. Maxim.

Quodam interrogante, cur Argiuos cum Lacedæmonijs bellugereutes, cum sæpenumero vicissent,

vicissent, non deleuerint: Ne optauerimus quidem, inquit Cleomenes, illos deletos, vt habeamus, qui iuuenes nostros exerceant. Perspexerat egregius dux, corrupti iuuentutem, si permittatur otio & luxui, malorum omnium magistro. Plut. in Lacon.

Scipio Nasica quibusdam dicentibus res Romanas iam in tuto esse, extinctis Carthaginensibus, & Græcis in seruitutè redactis; Imò, inquit, nunc demum summo in periculo sumus, posteaquam nulli supersunt, quos vel timeamus, vel reueremur. Sensit, inimicos per occasionem vtiles esse nobis: per quos non licet impunè secure quæ negligentes esse. Erasmi. lib. 8. Apoph.

Seruilius Vacia vir prætorius atque prædiues odio negotiorum abdiderat se in villam suam, quam habebat non procul à Cumis, nec aliare notus fuit, quam eius villæ otio. Itaque qui negotijs premebantur, exclamare solebant. O Vacia solus scis viuere. Huius tamen ignauum & sine literis otium damnans Seneca Epist. 5. 1. negat illū scire viuere, sed latere. Eoq; nonnunquam villam præteriens ioco dicere solebat; Hic situs est Vacia, subindicans nihil intèresse inter mortuum, & inertem odio abditum. Erasmi. lib. 8. Apo.

Themistocles Græciæ dux fortissimus deficiam, hominis viui sepulturam vocauit: qui cum expletis centum & septem annis se mori videret,

dixisse fertur, se plurimum dolere, quod vita tunc egrederetur, quando sapere coepisset. Guido Bituricensis. tit. de Desidia.

Cato senior semper se harum rerum poenituisset dixit, Si mulieri arcana detexisset: aut si mari profectus esset, quò terrestri itinere eundi facultatem habebat: aut si per negligentiam diem frustra elabi permisisset. Plutar. & Ful. lib. 7. cap. 2.

Augustus in omni verbo prudentissimus, eos qui leues ob causas se periculis exponerent, similes esse dicebat ijs, qui aureo hamo pisces capere tentarent. Hi enim amisso semel hamo, plus damni accipiunt, quam ex multorum piscium captura, lucri. Fulgosi. lib. 7. cap. 2.

Plato Atheniensis somnolentiam improbat, eoque scripsit in legibus: Nemo dormiens vlla re dignus est. Laerti. lib. 3.

Inter seruerissimas Draconis leges illa etiã fuit vt otij damnati, capite punirentur. Ex lib. 1. de instit. Reip. Fran. Sen.

Scribit Diodorus, legem fuisse apud Aegyptios, qua singuli cogebantur nomina apud praefides profiteri, & qua arte, quoque lucro sustentarentur ostendere: & si qui mentiretur, aut iniusto quaestu viuerent, capite damnabantur. Nec mediis fidius iniuria. Otiosi enim & ignaui iuuenes venenum sunt ciuitatis: proni ad libidinem sunt, bonis inuident, aliena appetunt, & deniq; sedi-

tiōsi

tiosi & turbulenti euadunt. Vbi sup.

Optimè M. Cato in lib. de moribus scripsit, vitam humanam esse vt ferrum, quod si exerceas conteritur, & cum splendore quidem: si minus exerceas, rubigo interficit: sic homines se exercendo, honestè conteruntur: si non exercentur, inertia ac torpedine absumuntur. Pulchrè admodum idem Cato in oratione, quam Numantiae apud equites habuit: Cogitate enim animis vestris milites (ait) si quid vos per laborem rectè feceritis, labor cito recedit, benefactum manet. Si quid autem per voluptatem nequiter feceritis, voluptas cito abibit, nequiter autè factum perpetuò manebit. Ex libro. 1. de institut. Reipub. Fran. Sen.

Solonis lex praecipuè laudatur, quae quidem fanciuit, filium nequaquam parenti necessaria vi tae subsidia debere, à quo nullam artem accepisset. Vbi supra.

Democritus dicebat, omnes labores quouis otio iucundiores esse: quando illa consequuntur homines, quorum gratia laborant, aut consecuturos se sciunt. Hoc etiam ad spei titulum referri potest. Spes enim praemij laborem minuit. Stob. ser. 27.

Idem cum interrogaretur à quodam, quomodo laboriosi ac industrii differrent à desidiōsis: Quo, inquit, impij à pijs: spe nimirum bona. Spe-

rant quippe qui corpus laboribus exercent, pingua laborum præmia: desides autem præsentem semper intuentur paupertatem.

Cum Philippus Alexandri Magni pater, expeditionem & bellum in Corynthum apparare dicebatur, Corynthis trepidi, rerumque suarum fatigantes, ad opera certatim incumbere cœperunt: hic arma sibi comparabat, ille lapides cogererebat, alius muros in altitudinem substruebat, nonnulli propugnacula firmabant, alij aliud agebant, quod ad munitiones pertineret. Eorum itaque studiū Diogenes cum cerneret, nihil habens aliud commodius quod ageret, palio succinctus, dolium suum subuoluere, & hinc inde vertere cœpit. Admirante autem quodam eius amico, ac percontante, cur hoc ageret: respondit Diogenes, Ideo volo, ne vnus inter tot operi intentissimos cessator esse videar. Guido Bituri. ti. de desid.

Idem cuidam admonenti, vt iam senex quiesceret à laboribus: Quid, inquit, si in stadio currerem? vtrum oporteret iam metæ vicinum, cursum remittere, an magis intendere? Recte sensit, virtutis studium hoc magis intendendum, quominus superest vitæ: quod turpe sit tunc ab honesto instituto refrigescere. Laert. lib. 6. Hoc exetrum ad senes etiam pertinet.

Laconum adolefcentes perseuerabant absque tunicis, vestem vnicam accipientes, corporibus squalidi:

squalidis quippe à balneis, vnguentis, in totū abstinentes: vt patientia laborum ad res præclare gerendas viam pararent. Plut. in Laco.

Dyonisius emptum Laconicum coquam, parare iussit laconicum iusculum: paratum autem non comedit: sed interrogauit, quod nam ius delectaret Lacones, cum illud insuauissimum esset? Tum coquus, hoc iusculum non habere condimenta illa dicebat, quod Laconicum habet. Interrogauit Dyonisius, quæ nam essent illa? respondit coquus; Huiusmodi condimenta apud te non sunt: ante cibum, labores, sudores, & balneum in Eurota flumine. Stob. ser. 27.

Apelles nunquam tam occupatus fuit, vt diē prætermitteret, in quo nihil omnino pingere, artem exercens. Vnde subducens sese à negotijs, dicere solebat, Hodie nullam lineam duxi. Quæ vox abiit in prouerbium de quouis officio prætermisso. Plin. lib. 10. c. 35.

Vespasianus cum vehementer angeretur vitatis intestinis, nihilo secius imperatorij muneribusungebatur, adeo, vt lecto decumbens, audiret legationes: & amicis hortantibus vt sibi parceret, respondit, Imperatorem stantem mori oportere. Suetonius.

Florus hos versiculos scripserat in Cæsarem
Adrianum.

*Ego nolo Cæsar esse,
Ambulare per Britannos,
Scythicas pati pruinas.*

Cui Cæsar respondit.

*Ego nolo Florus esse,
Ambulare per tabernas,
Latitare per popinas
Culices pati rotundos.*

Sentiens se honestas occupationes præferre
inutili turpiq; otio. Suetonius in vita Adria.

Probus imperator non patiebatur militem
esse otiosum, sed multa opera militari manu per-
fecit, dicens, annonam gratuitam militem comede-
re non debere. Flavi. Vopi.

Alphonsus, cum reprehēderetur à Matheo Si-
culo eximie sanctitatis viro, quod proprijs mani-
bus laborasset, subridens, Nunquid, inquit, Deus
& natura nequicquam regibus manus dederunt
Panor. Lib. 2. de reb. gest. Alphons.

Lycurgus quopiam percontante, quâ obrem
virginum corpora cursibus, ludis, discorum, ac
telorum iactibus fatigaret: Ut, inquit, foetuum
proseminatio ab ipsa statim radice validum in
validis corporibus initium sumens, rectè ger-
minat:

germinet simul vt ipse in perferēdis partibus, fa-
cile simul & generose certaret, aduersus pariendi
nixus doloresq;. Postremò si qua incidat neces-
sitas, vt possint pro se & pro liberis & pro patria
pugnare. Intellexit vir prudens, quâta rerum pu-
blicarum pestis sit, otium atque ignauia: contra
moderatos labores corpora etiam reddere, tum
firmiora, tum salubriora. Vnde neque virginibus
permisit in otio viuere, sed has quoque mascu-
linis exercitijs, quodammodo vertit in mascu-
los, cum in plerisque ciuitatibus per delicias ac
luxum, masculi trāsformentur in foeminas. Plut.
in Lacon.

DOMINICA IN SE- xagesima Euangelium.

¶ *Cum turba plurima conueniret. Lucæ. 8.*

Vobis datum est nosse mysterium regni
Dei, cæteris in parabolis, vt videntes non
videant. Quæ clara & aperta diuini elo-
quij verba bonis videntur, eadem obscura viden-
tur malis. Vide Dominica. 5. post Pascha, Con-
sione. 2. ibi, hæc in parabolis Locutus. tomo. 3.

(Semen est verbum Dei.) De efficacia verbi
Dei copiose agitur. In Introductione fidei. par. 2.
in Prologo.

(Semen est verbum Dei.) Sed & cibus est quo in hac vita anima pascitur. Vide Dominica. 6. post Pentecosten, Conc. 1. ibi, Quæretis autem forsitan, quis sit iste cibus. tomo. 4.

De verbi Dei necessitate & efficacia ibidem Dominica. 11. Concione. 1. ibi, Vt igitur quid Dominus, & Concione. 2. ibidem.

Quàm efficax sit verbi Dei semen ad sanandas infirmitates animæ, vide tomo. 2. de Sanct. Concione. 4. in festo Sancti Dominici in exordio.

De ratione audiendi verbi Dei, vide Dominica in Passione, Concione. 2. in tractatione thematis, & feria. 4. post eadem Dominicam Concione. 2. §. 1. tomo. 2.

Aduerte Dei iudicia. Cum vbique terrarū difseminatum sit verbi Dei semen, diuitiarum, prosperitatis, & aliorum vitiorum causa, in per paucis terris fructificat. Vide copiosè in Introduct. fidei parte. 4. Dialogo ultimo per totum. Et to. 2. de Sanctis, Concione. 3. in festo B. Dominici patris nostri. ibi, Quæ cum ita sint.

Si vis, vt verbi Dei semen in anima tua germinet, ei noxias malarum affectionum auelle radices, vt Dei amor tuo crescat in corde. Vide in Add. lib. 1. cap. 2. Sed neque hoc sufficit, nisi diuinus & cœlestis desuper descendat influxus. Vide feria. 6. post primam Dominicam Quadagesima Concione. 1. in exordio tomo. 2.

(Spinæ

(Spinæ sunt diuitiæ.) Nam vt Gregorius ait, cogitationum suarum punctiōibus mentem lacerant. Diuitiarum sollicitudo tollenda suadetur elegātibus rationibus. Vide Dominica. 14. post Pentecosten, per duas eius Conciones. tomo. 4.

Auaritia & ambitione & inanis gloriæ cupiditate fructus bonorum operum, à diuini verbi, semine prodeuntium, impediuntur & suffocantur. Vide feria. 6. post Cineres Concione. 1. in tractatione thematis tomo. 2. Contra auaritiam, vide in G. lib. 2. cap. 5.

Aduersus nimias temporalium bonorum sollicitudines, vide in O. lib. 1. parte. 2. cap. 3. §. 6. 7. & 8. Quòd res quanto magis à terra aliena, tanto sit perfectior & magis operatiua, quod & huic intento facili negotio poterit applicari. Vide in Introductione fidei, parte. 1. cap. 27.

Sollicitudines istæ in orbē nos trahētes, molere faciunt (vt olim Sansoni fecerūt Philistæi) donec oculis orbatos perimant, ad hoc cōducit luporū similitudo, quæ habetur in Introd. fid. p. 1. c. 14.

(Venit diabolus & tollit verbū de corde corū.) Diaboli officium & astutiæ, quibus nos perdere nititur explicatur Dñica. 1. in Quadrag. Conc. 2. in. 2. parte illius Concionis. tomo. 2.

Detriplici animarum statu semen verbi Dei recipientiū, ad longū differitur tomo. 1. de Sanctis Concione. 4. in Purificatione B. Mariæ.

Contra

Contra eos qui diuersis curis occupati, verbo Dei nihil proficiunt. Vide tomo. 1. de Sanctis, Concione. 2. in festo Sancti Andree. ibi, Rete autem sibi fagenam.

(Aliud cecidit super petram.) Deslendu plane est, quam parum fructificet verbi Dei semen. Quamque parum fructum prædicatores referat, eo quod hominum corda, terra deserta & arida & inaquosa reddita sint. Vide Dominica. 4. Ad iuxta usum fratrum ordinis Prædicatorum, Concione. 2. ibi, Sed quid ego hæc nequiquam.

(A sollicitudinibus suffocantur.) Cor ad temporalia affectum incapax redditur, ut verbum Dei in eo fructificare valeat: qualiter ergo aptandum sit & exercendum, ut verbi Dei semine suscepto idoneum ad fructificandum reddatur. Vide Concione. 4. in festo Pentecostes. ibi, Quod si à me quisquam requirat. Vbi quod hoc sit impedimentum ad Spiritus sancti susceptionem ostenditur, & qualiter tollendum sit traditur.

(Spinæ sunt diuitiæ.) Diuitiis spinis comparat: quæ captiuam & irretitum detinent hominem, ne ad coelestia assurgat. Vide Dominica. 2. post Pentecosten, Concione. 1. ibi, Sed causas videamus. tomo. 4.

(Qui habet aures audiendi audiat.) Qualiter Dei verbum sit audiendum, & contra eos qui ad concionem accedunt insensibilitate quadam, & de diuina

de diuina Christi Domini eloquentia & doctrina differitur. Dominica. 4. post Pentecosten, Concione. 1. ibi, Itaque pro suggesto nauiculam. to. 4.

Præparanda anima est ut Dei verbum in ea fructificet, & ad hoc faciendum, accedendum cum magno desiderio & auiditate. Quibus considerationibus hoc desiderium excitari valeat. ibidem Concione. 2. ibi, Hoc stagnum.

(Fructum afferunt in patientia.) Patientia encomia eleganti similitudine explicantur. Dominica in Albis Concione. 3. ibi, Cum multa sint. tomo. 3.

Patientia qua virtus, Dei que amor probatur, ibidem Dominica. 2. Concione. 1. ibi, Sed dicitis forsitan.

Huic Euangelio applicari potest concio. vnica supra Dominica. 4. post octauas Epiphaniae.

Pro eadem Dominica in Sexagesima, & quæ sequuntur duximus adnotanda ex Collectanea eiusdem de diuitiarum abusu, in illud spinæ sunt diuitiæ.

BIon sophista auaritiam dicebat omnis improbitatis esse metropolim. Stob. sermo. 8. de Industria.

Idem Boristhenites diuites sordidos dicebat ita facultatum suarum curam habere, quasi essent propriae

proprie: rursum ex ijs nihil capere utilitatis, quasi essent alienæ. Laert. lib. 4. ca. 7.

Idem in diuitem quædam sordidum ita loquutus est. Hic facultates suas nõ possidet, sed ipsum possident facultates. Laert. ibidem.

Chilon philosophus sapientissimus dicere solebat, hominũ bonitatẽ ita auro probari, quem admodum aurũ Lydio lapide. Fulgosi. lib. 7. ca. 2.

Anacharsis cum rogasset quendam, quanta esset spissitudo nauium? respondit, quatuor digitorum. Tantillum, ait Anacharsis, à morte sunt, qui auaritia & lucri cupiditate irritati, per nauigant maria, incerti de reddito. Laert. lib. 1. c. 9.

Socrati tribuitur illud, Nec à mortuo petendũ colloquiũ, nec ab auaro beneficiũ. Eras. li. 8. Apo.

Plato ad quendam accumulandæ pecuniæ semper incumbentem; O improbe, dixit, ne possessioni augendæ studeas, sed minuendæ cupiditati. Stob. ser. 8. de iniustitia.

Demonax quosdam esse dicebat, qui non in hac præsentis vitæ viuerent, sed magno studio se præpararent, quasi alteram vitam sint acturi, non hanc præsentem. Notauit autem in satiabilem eorum hominum auaritiã, quibus nil sufficit: quasi post mortem etiam vsui sint nobis per fraudem comparatæ diuitiæ. Max. ser. 12.

Alphõsus Aragonũ rex dicere solebat, à Dijs olim Ioue, Neptuno, Plutone omnia trifariã partita

tita fuisse, & sua quæq; sorte parteq; cõtẽtũ agere. At hominib⁹ hodie nec quod satis, nec quod minus esset, satis esse. Notauit auaritiæ & habẽdi desiderii oibus innatũ. Pauci em̃ sunt, qui sua sorte cõtẽti viuere cupiãt. Panor. li. de reb. gest. Alph.

Bion inqueibat, diuitijs operam dantes ridiculos esse: cum eas porrigat fortuna, illiberalitas seruet, benignitas auferat. Stob. ser. 91.

Idem dicere solebat, nõ minus molestum esse caluis quàm comatis pilos velli. Ostendere autẽ hoc dicto voluit, paria pauperum diuitumq; tormenta esse. Brus. lib. 2. cap. 26.

Democritus eos qui naturalibus diuitijs cõtẽti essent, multo ditiores esse ijs dicebat, qui cum multa possideant, plura tñ concupiscũt. Illis enim nihil deest: ijs plura quàm possidẽt. Max. ser. 12.

Epicurus ad Pitocleam, Si vis (inquit) Pitoclea te diuitem facere, non pecuniæ adijciendum, sed cupiditatibus detrahendũ est. Brus. lib. 2. cap. 26.

Anacreon Poëta posteaquã à Polycrate Tyranno quinque talëtorum accepisset munus, insomnes duas egit noctes, indeq; cogitatione sollicitus, reddidit ea dicens; Non tanti ea sibi esse, vt tanta cura vexari vellet. Brus. lib. 5. cap. 17.

Bias Prienæus beatum esse dicebat ex vulgi opinione, qui opes ex animi sententia assequeretur: verum multo beatiorem qui ne desideraret quidem. Stob.

Epietetus interrogatus, quis esset inter homines diues? Cui, inquit, satis est quod habet. Stob.

Socrates interroganti, quisnam ei videretur ditissimus? respondit, Qui paucissimis contentus est. Anton. in Melis. par. 1. ser. 37.

Diogenes Cynicus dicebat, diuitias nihil aliud esse, quam velamenta malitiæ diuites enim cum alijs nihilo sint meliores, tamen peccant licetius. Laert. lib. 6.

Socrates conspiciens hominem prædiuitem & arrogantem, sed nulla virtute præditum, Hic, inquit, equus est argento circumtectus. Solent enim equi stragulis, phaleris, ac bullis argenteis exornari, cū interim tamē nihil aliud sint quam equi.

Idem, nec equo sine fræno, nec diuitijs sine ratione tuto quis uti poterit. Stob. serm. 3.

Cicero lusit in quendam, qui cum prius habitus esset stultissimus, post adeptam hæreditatem prius rogabatur sententiam. Cuius, inquit, hæreditas quam vocant sapietiam. Eras. lib. 4. Apoph.

Plato felicem & beatam esse eam ciuitatem, inquit, in qua istæ voces; Meum & non meum, proferri non audiantur. Eò quod communibus (quoad fieri potest) rebus, quæ quidem alicuius æstimationis sunt, uti ciues debeant. Stob. ser. 12.

Socrates dicere solitus est, eum esse Dijs simillimum, qui quàm paucissimis egeret, cū Dij omnino nullius egeant rei. At vulgus diuites Dijs proximi-

proximos exiustimat, quorū delicijs nihil satis est. Laert. lib. 2.

Idem per forum obambulans cū aspiceret mercium copiam, quæ illic vendebantur, ita secum loqui consuevit. Quàm multis rebus ego nõ egeo! Ast alij cruciantur animo ita cogitantes, Quàm multa mihi defunt. Brus. lib. 5. cap. 22. In hanc autem sententiam vsurpabat versus lambicos Poëtæ nescio cuius;

*Argentea isthæc vasa simul ac purpura,
Tragœdiarum accommoda histrionibus
Sunt, ad beatam conferunt vitam nihil.*

Laert. libro. 2.

Scipionem minorem narrant, annis quinquaginta quatuor quibus vixit, nihil emisse, nihil vendidisse, nihil ædificasse: libras autem argenti triginta tres, auri duas in ampla domo reliquisse: idque cū potitus esset Carthagine, militesque ditasset plus cæteris ducibus omnibus. Plut. in Rom. Apoph.

Lycurgus Lacedæmoniorum legislator interrogatus, quamobrem statuisset, ut ad ædium culmen imponendum fabri securi vteretur: ad fores verò addendas sola ferra, nec vilo alio instrumento. Vt, inquit, ciues mediocritatē in omnibus quæ in ædes inferunt, sequantur: neque quicquam habeant earum rerum, quæ apud alios sunt admi-

rationi. Videbatur enim parum decorum esse, si per ostiū rude suppellex inferretur exotica, pretio cara, arte operosa, &c. Plut. in Lacon.

Democritus audiens quendam de paupertate sua conquerentem: Si non multa desideres, pauca tibi multa videbuntur. Desiderium enim contractum, paupertatem diuitijs æquipollentem reddet. Anton. in Melis. par. 1. ser. 33.

Socrates ab Archelao vocatus, vt qui ipsum ditare vellet, ei renuntiari iussit: Quod farinæ choenices quatuor obolo venirent Athenis, & fontes aquam funderent. Nam si res meæ (dicebat) mihi nō sufficiunt, at ego ipsis sufficio: & sic etiam ipse mihi. Stob. ser. 95, ex Arriani scriptis.

Aristides ille iustus, cū diues quidam paupertatem ei obijceret, dixit: Mihi quidem nihil adferret mali paupertas: tibi vero diuitiæ non paucas perturbationes. Anton. in Meli. par. 1. ser. 33.

Diogenes paupertatem appellabat virtutem quæ per se discitur. Diuitibus opus est multis præceptis, vt frugaliter viuant, vt corpus exerceant laboribus, ne corporis ambitioso cultu delectentur, aliaque innumera, quæ omnia seipsam docet paupertas. Stob. ser. 93.

Idem paupertatem esse dicebat subsidium ad philosophiā. Nam quæ philosophia verbis persuadere conatur, ea paupertatem in ipsis cogere. Stob. vbi sup.

Apollonius

Apollonius dicere solebat, paupertatem secundum naturam nequaquam turpem esse: turpi autem de causa pauperem esse, dedecus & flagitium esse indignissimum. Anto. par. 1. ser. 33.

Diogenes Cynicus cum iam in dolio habitaret, accessit ad eum Alexander rex, & hūc in modum ait: Adsum, ô Diogenes, tibi subuenturus, quandoquidē video te multis egentē. Cui Diogenes: Vter noster pluribus eget? ego qui vltra peram & palium nihil desidero, an tu qui nō contentus patrio regno, tot periculis temet obijcis, vt latius imperes, adeo vt vix totus orbis tuæ cupiditati videatur satis futurus? Laërt. lib. 6.

Democritus interrogatus, quomodo quis diues fieri posset: Si (inquit) cupiditatū pauper erit. Max. ser. 12.

In huius Dominicæ Oratione

Christum Dominū appellat Ecclesia Doctorem gentium, eò quod hac sublimi parabola in huius diei Euāgelio cõtenta, sic gētes doceat instruat, & qua attētionē verbū Dei audire debeant & quo corde ostendat, non ergo abs re erit de doctorū & magistrorū, discipulorum & auditorū hic attexere quæ sequuntur ex libro Collectaneorū eiusdē, quæ facili negotio peritus concionator, his quæ dicere instituerit circa huius Euangelij materiā applicare poterit.

ALexāder interrogatus vtri magis foret af-
fectus, Philippo patri, an Aristoteli magi-
stro: respondit, ille mihi vt essem causa fuit
hic vt bonus essem.

Diogenes Athenas profectus, ad Antisthenē
se contulit: à quo sæpe repulsus (nullum enim di-
scipulum recipiebat Antisthenes) non desistit ta-
men hærere ad eō vt cum aliquando baculum in-
tentaret Antisthenes, vltro baculo caput subie-
cit, dicēs, Cædi si vis, at nullum inuenies baculum
tam durum quo me abste abigas, dum aliquid
dixeris, in signe exemplū amatē sapientiæ. Laert.
lib. 6. cap. 2.

Metrocles dicebat, res alienas emi pecunia, vt
domum, velitem & alia: disciplinas autem libera-
les emi tempore, requirunt enim diuturnum stu-
dium, & indefessam diligentiam. Laert. lib. 6. c. 6.

Demosthenes summus ille orator, tanta dili-
gentia versatus est in oratoria, vt nullam aliā ob-
causam magis se dolere dixerit, quam si quando
opificū antelucana victus esset industria. Cicero
lib. 4. Tusc. quæst.

Antisthenes cum adolescēs quidam Ponticus
genere, se in numerum discipulorum suorū acci-
pi cuperet, patri querētī, quibus rebus esset opus,
libro, inquit, nouo, stylo nouo, nouaque tabella,
significans animum à vitij vacuum, studium vi-
gens, & memoriam fidelem. Laert. lib. 6.

Si talem

Si talem desiderat auditorem mundana scien-
tia, qualem desiderabit Dei verbum vt in anima
fructificet.

Demosthenes cū quodam tempore populus
obstreperet dicenti, ait se breue quidam velle eis
narrare. Facto multitudinis silentio, A adolescens,
inquit, estiuo tempore asinum conduxerat, ab
Athenis Megarā vltique, Sole vero circa meridiē
vehementer astuante, vterq; volebat subire vm-
bram asini, sed vterq; alterum prohibebat, hic di-
cebat, asinum conductum non vmbra, alter
contendebat per conductionem & asini & vm-
bre ius esse factum, atq; hæc locutus Demosthe-
nes, abijt e suggesto. Populo vero retinēti, ac nar-
rationis finem flagitanti. De asini, inquit, vmbra
audire vultis, de rebus serijs loquentem audire nō
vultis. Eras. de asini vmbra.

DOMINICA IN Quinquag. Euangelium.

¶ Assumpsit Iesus duodecim discipulos suos.
Lucæ. 18.

ECce ascendimus Ierosolyam,) Qualis sit
cœlestis Ierusalem ad quam per passionem
& labores ascendendum in G. lib. 1. cap. 9.
& in O. meditatione, 2. pro die Sabbati, & in M.
tractatu. 1. cap. 2.

G. 3. Sanctus.

Sanctus Marcus ait, quòd in hoc itinere præcedebat eos Iesus, vt in hac celeritate desiderium pro nostra salute patiendi insinuaret, vide Dominica in Ramis tomo. 2. per omnes eiusdem Dominicæ conciones, & quæ nos ibidem annotamus, vide etiã tomo. 1. de Sanctis Concione. 2. in Purificatione B. Mariæ in principio. De passione Dñi vide quæ annotamus fer. 6. in Parasceue.

Ad peccati odium nos passionis Christi inducit memoria, vide Dominica in Passione Concione. 3. in principio. tomo. 2.

(Ecce ascendimus Ierosolymam.) Quòd totis nostris viribus & cogitationibus fit ad coelestem Ierusalem anhelandum, vide in Ascensione Concione. 2. parte. 2. tomo. 3.

(Consummabuntur quæ dicta sunt per Prophetas.) Quare voluerit Deus vt vsq; ad minima omnium Prophetarum de ipso vaticinia implerentur, habetur eleganter Dñica in Ramis Concione. 2. §. 1. & Concione. 3. per totum agitur de nostræ redemptionis beneficio, tomo. 2.

(Assumpsit duodecim secretò.) Et Iudas qui intra duodecim numerum erat, hoc beneficio affectus est, vt particeps fieret secretorū Dñi, & tanto fuit apud coelestem regem in honore, vt inter eos qui ipsi erat (vt vulgò dicitur à cubiculis) cōputaretur, inde tamen sua culpa in summū ignominie locum deturbatus est, qui stat ergo videat

ne

ne cadat: In quanto versemur nostræ salutis periculo, insigni historia & notanda explicatur, to. 1. de Sanctis Conc. 2. in Visitatione B. Mariæ ibi, post hæc igitur. Quare Iudā suorū secretorū fecit participem quē probè nouerat proditorē futurū, to. 2. de Sanctis Conc. 1. Sancti Bartholomæi. §. 3.

De principio huius Euangelij, vide feria. 4. post. 2. Dominicam Quadragesimæ cuius feriæ Euangelij principiū cum huius Dominicæ Euangelij principio cohæret, vbi Conc. 1. parte. 1. late differitur qualiter nos ante tēpestates præuenire debeamus. De secūda vero parte huius Euangelij in qua de cæci illuminatione agitur, vide feria. 4. post 4. Dñicam Quadrag. Conc. 2. per totā, vbi triplex peccatorum cæcitas explicatur, tomo. 2.

(Qui præibant increpabant eum.) Hoc certo sibi quisq; statuat si voluerit ad Christū accedere vt suæ lucis virtute eius expellat ab anima cæcitatē nō de futurum illi bela & tētationes, neq; de futurū qui illi hypocrisis opponant vitiū, vide in M. in. 1. bene viuēdi regula. §. 13. & Dñica. 1. in Quadrag. Conc. 1. in princ. post exordiū, tom. 2.

Increpant eum ne à Dño lucē petat qui autor lucis est, vtiq; ignorantes Dei nostri benignitatē, qui in die tribulationis dū inuocatur se honorari fateēt. Quòd Deus honori ducat quòd in nostris necessitatibus eū imploremus, vide in rogationibus Conc. 2. in fi. ibi, Habet etiã insignē. to. 3.

G 4 In eadem

In eadem Dominica in Quinquagesima & quæ sequuntur duximus adnotanda de coelesti ciuitate Ierusalem ad quam properamus, ex lib. Collectaneorū eiusdem.

Bias Priæus beatum quidem eum esse dicebat, qui & diues esset, & cupitis potiretur. Verum qui ita animo suo imperasset, vt nihil desideraret, eum longe beatiorē fore. Max. ser. 3. de Castitate.

Cum ex Socrati esset quæsitum an Archelaū Perdicæ filium, qui tum fortunatissimus habebatur, beatum putaret? Haud scio, inquit: nunquam enim cum eo locutus sum. An tu aliter scire non potes? Nullo modo. Tu igitur ne de Persarum quidem rege magno potes dicere beatus ne sit? An ego possim, cum ignorem quam sit doctus, quam vir bonus? Quid? tu in eo vitam beatam vitam putas? Ita profus existimo bonos beatos, improbos miseros. Miser ego Archelaus. Certè si iniustus. Cic. 5. Tuscul.

Diogenes Cynicus Alexandro roganti, vt diceret, siquid ei opus esset? Nunc quidem paululum, inquit, à Sole abis. Officiebat videlicet apricanti. Et is quidem disputare solebat, quantum regem Persarum vita fortunaque superaret: sibi nihil deesse, illi nihil satis vnquam fore. Se eius voluptates non desiderare, quibus ille nunquam fatiari

fatiari posset: suas eum cōsequi nullo modo posse. Cicer. 5. Tuscul.

Qui scopum non attingunt, hi vulgo frustrati dicuntur. At Diogenes negauit illos frustrari, qui aberrarent à scopo: sed eos qui curas suas ad voluptatem, velut ad scopum dirigerent. Nam ab his petunt beatitudinem, per quam veniant in summam miseriam. Laert. lib. 6.

Cum quis Socrati diceret, magnum esse com-potem eorum fieri, quæ cuperet, respondit: Sed multo maius est, ne cupere quidem. Alian. lib. 6. de var. histor.

F E R I A Q V A R T A Cinerum Euang.

¶ *Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocritæ.*
Matth. 6.

DE intentione bonorum operum, qua intentione facienda sint, ne ex sinistra intentione bona opera suo careant premio. Vide in Add. cap. 12. & quæ adnotamus in communi confessorum in illa verba si oculus tuus fuerit simplex.

Nolite thesaurizare, Non prohibemur diuitias habere, sed suademur ne illis cor apponamus.

Vide in prolog. Add. contra Auaritiam, præter ea quæ adnotauimus Dominica in Sexagesima, in illa verba, spinæ sunt diuitiæ. Vide etiam contra terrenarum¹ diuitiarum nimias sollicitudines Dominica. i. 4. post Pentecosten per duas illius Dominicæ Conciones tomo. 4. & tom. 1. de Sanctis, Concione. 2. Sancti Matthiæ Apostoli. §. 2. Vbi est thesaurus tuus ibi & cor, nam anima plus est vbi amat quam vbi animat. Vide in Add. capite. 3.

Sub themate. Conuertimini ad me in toto corde vestro. Efficax exhortatio ad conversionem habetur in M. parte prima, tractatu. 1. & 2. totum integrumque cor sibi vult Dominus exhiberi, in Add. libro. 1. capite. 3. & 4. de cordis custodia, ibidem capite. 13. & in O. parte. 2. cap. 2. §. 3. De poenitentia partibus, vide in Concionibus de poenitentia, Concione vltima in fine tomi. 1. vbi de eius fine & fructibus agitur. Ad poenitentiam suademur Dominica Quarta Auentu, iuxta morem Romanum, Concione. 3. §. 4. & in duabus primis Concionibus de poenitentia, tomo. 1. in fine.

Scindite corda vestra, quæ mala ex obdurato corde sequantur. Vide Dominica. 9. post Pentecosten, Concione. 2. ibi. Sed Iudæos missos, tomo. 4. Hoc à peccatores Deo offerri potest sacrificium cor contritum, vide tomo. 2. de Sanctis, Concio-

Concione. 1. in festo Sanctæ Mariæ Magdalene, ibi, Hoc ergo pudoris velamine.

(Cum ieiunatis.) De laudibus ieiunij copiosus est tractatus in O. tractatu. 2. & post ferias Rogationum tomo. 3. inter sermones de tempore, & in G. libro. 2. capite. 15. vbi explicatur epistola hodierna.

(Cum ieiunatis non eritis sicut hypocritæ tristes.) Honor virtutem sequitur, vana tamen hic gloria fugienda suadetur, sed si ex virtutis operæ honor non per se intentus sequatur, hoc non prohibetur. Vide tomo. 2. de Sanctis, Concione 1. Sancti Iacobi. §. 1. & 2. & Concione. 2. in principio eleganter, & §. 3. ibidem. notanda ad hoc propositum historia adducitur.

Nolo mortem peccatoris, ex epistola hodierna, quo affectu Dominus nostram desiderat salutem, & qualiter de nostra doleat perditione, Prophetarum testimonijs ostenditur Dominica. 9. post Pentecosten, Concione. 1. ibi, Ex his autem Domini.

(Scindite corda vestra.) Cordis obdurati, grauitas & malum, ipsius obdurationis remedia aperiantur Dominica. 11. post Pentecosten, Concione. 2. per totam. tomo. 4. Concionum.

In eadem feria Quarta Cinerum sub themate, Memento homo quia cinis es. De humanae vitae miseria & instabilitate, & de mortis consideratione, & quae sequuntur duximus adnotanda, quae etiam ad Conciones in funeribus defunctorum deferuissent.

DE mortis memoria & de his quae illam antecedunt & sequuntur ex professo tractat noster author in G. lib. 1. cap. 7. & cap. 29. per totum. & in O. meditatione. 2. pro feria. 2.

Hac celebri cineris ceremonia hominis destruitur superbia. Vide in G. lib. 2. cap. 4.

Homini compositio compositioni vilissimi animalis comparatur, in Introd. fidei, part. 1. c. 2. 4.

Humanae vitae conditionem amplificat noster autor ex Olorio in Rhetorica lib. 3. cap. 3.

Quod laudabilis sit & sancta Ecclesiae consuetudo qua funeralibus pompis utitur in fidelium funeribus exemplo forniciae ostendi potest, quae inter omnia animalia de suorum defunctorum curat sepultura. Vide Introductione fidei, par. 1. cap. 14. & 15.

Animalia quaedam tempora & faciem caeli di numerare norunt, & contra ingruentes procel las se preparant ut suo nos exemplo doceant, ad mortis tempestatem nostras preparare animas. Introductione fidei, part. 1. cap. 28.

In

IN EVANGELIVM.

¶ *Dixit Martha ad Iesum (in illud) Qui credit in me etiam si mortuus fuerit uiuet.*

Boni in morte, resurrectionis spe consolantur, in qua mali torquentur. Vide tom. 3. Concione vnica in die sancto Resurrectionis, ibi. Haecenus Euangelicam. Vbi locus ille Iob; Scio quod Redemptor meus uiuit, eleganter explicatur, & a partibus & circumstantijs amplificatur, quod hac vna spe Iob in sterquilinio consolabatur. Vide etiam tom. 3. Concio. Dominica. 3. post Pascha, Concione. 1. ibi. Adde his intimum.

Corporum resurrectio probatur ad longum & eleganter, quod locus ille Iob explicetur; Et in carne mea uidebo Deum Saluatorem meum. tom. 3. Concio. Dominica in Albis, Concione. 3. ibi. Sed quia nonnulli sunt.

Corporis delitiae in vermes in sepultura conuertentur. Vide tom. 3. Concio. Dominica. 3. post Pascha, Concione. 2. ibi. Cur uero dicitur. Vbi elegantibus uersibus titulorum quidam defunctorum ponuntur tumulos uanitas depingitur. Vbi & qualem post mortem malorum animarum sint habiturae sortem explicatur.

Formidabilis fuit Sanctis mortis ora, & tempus reddendi rationem anteaeternae uitae horribile uidebatur,

debatur. Vide tom. 4. Concio. Dominica. 8. post Pentecosten, Concione. 1. ibi. Hoc igitur exemplo. Huius formidinis ratio ostenditur Dominica. 1. post Pentecosten, Concione. 2. in prin. to. 4.

Breuis sed elegans ad mortis horam præparatio exhibetur, to. 4. Conc. Dominica. 8. post Pentecosten, Concio. 1. ibi. Nunc ergo fratres in potestate nostra est in mortis hora instabūt demones accusantes, & ad desperationem incitantes. Vide in quo salutis discrimine tunc eris, qui hīc oscitanter viuis, ad illamq; horam te præparare negligis, tom. 4. Concio. Dominica. 9. post Pentecosten, Concione. 1. ibi. Itaq; cum vnoquoq; eorum.

Vita fluuio defluenti comparatur, mors in tergo semper aliquid de vita decerpit, vnde cum interrogamur quot habemus annos, respondemus tot nos habere, cū potius esset respondendū tot ē nostra vita defluxisse deesseq; to. 4. Conc. Dominica. 13. post Pentec. Conc. 2. ibi. Quod si dicas.

De vitæ nostræ inconstantia & de his qui in aliud tempus pœnitentiam differunt. Vide Dominica. 15. post Pentec. Concione. 1. ibi. Cum ergo Dominus appropinquaret. tomo. 4. Conc. & in tractatione thematis ibidem docemur qualiter ad mortis horam nos præparare debeamus.

Sub mortis hora incerta fors animum cruciat, tom. 4. Concio. Dominica. 16. post Pentecosten Concione, ibi. Vt autem homines ab huius vitij.

Quam

Quam fragilis, & miserij obnoxia nostra vita sit, tom. 4. Concio. Dominica. 18. post Pentecosten, Concione. 2. ibi. Dominus autem ne hac.

Concio funebris integra habetur in fine tomi 4. Concionum.

Quam felix & placida piorum, & quàm miserrima impiorum sit mors ostenditur Simeonis exemplo, tom. 1. de Sanctis, Concione. 2. in Purificatione B. Mariæ, à §. 1. vsque in finem.

Mortis incerta ostenditur hora, tom. 2. de Sanctis, Concione. 1. in communi Virginum in illa verba, Media autem nocte clamor factus est, lege vsq; ad §. 1. exclusiue, & deinceps vsq; ad finē Concionis de finis vltimi & mortis agitur memoria.

Sanctam & inculpabilem vitam sancta sequitur mors, vt videre est in Sancto Andræa, qui sub ipsa mortis hora, nō solum morsum non timuit, quinimo cruce aspecta in qua moriturus erat summopere exultauit. Vide tomo. 1. de Sanctis, Concione. 1. eiusdem festi §. 1.

Sancti morte ipsa duriores sentiebant à Dei presentia exilium vt semper ea esset in eorum cordibus vox, heu me, quia incolatus meus prolongatus est: ea erat eorum in Deum charitas, E contra mali cum mundi terreno amore teneantur, ad mortis memoriā expauescunt. Vide hoc de Sancto Ioanne Euangelista, Concione. 1. festi eiusdem tomo. 1. de Sanctis.

Quam

Quam breuis & fragilis inconstansque humane vite gloria sit ostenditur, tomo. 2. de Sanctis Concione. 1. in Natiuitate Beatæ Mariæ post exordium.

Qua vigilantia nos ad mortem debeamus præparare, ne inopinatus mors inueniat, viatores & non incolas nos considerantes. Vide tomo. 2. de Sanctis Concione. 1. in Communi confessorum. §. 1. Quod viatores simus in hac vita. Vide tomo 2. de Sanctis Concione. 2. in Assumptione Beatæ Mariæ. §. 3.

Vitæ breuitas & inconstantia explicatur, feria 6. post. 4. Dominicam in Quadragesima, Concione. 1. ubi, Postquam ergo Dominus.

In eadem feria Quarta, ex li-

bro Collectaneorum eiusdem, & quæ sequuntur duximus apponenda de mortis consideratione.

Mors quam pertimescimus, ac recusamus, intermittit vitam non eripit. Veniet iterum qui nos in lucem reponat dies. Sed postea diligentius docebo, omnia quæ videntur perire, mutari. Aequo animo debet rediturus exire. Obserua orbem terrarum in se remeantium: videbis in hoc mundo nihil extingui, sed vicibus descendere, ac resurgere. Epistola. 36.

Quem-

Quemadmodum nouem mensibus nos tenet maternus uterus, & præparat non sibi, sed illi loco, in quem videmur emitti, iam idonei spiritum trahere & in aperto durare, sic per hoc spatium quod ab infantia patet in senectutem, in alium naturæ sumimur, & tanquam partum alia origo nos expectat, alius rerum status. Nondum cœlum, nisi ex interuallo pati possumus. Proinde intrepidus horam illam decretoriam prospice. Non est animo suprema, sed corpori. Quicquid circa te iacet rerum tanquam hospitalis loci sarcinas spectat. Transendum est. Excute redeuntem natura, sicut intrantem. Dies iste quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis est. Depone onus. Quid cunctaris, tanquam non prius quoque relicto, in quo latebas corpore, exietis? Heres & reluctaris, tum quoque magno nisu matris expulsus es. Gemis ploras: & hoc ipsum flere nascentis est. Sed tunc debebat ignosci, rudis & imperitus omnium veneras, ex maternorum viscerum calido mollique fomenta emissum, affluit aura liberior. Deinde offendit duræ manus tactus, tenerque adhuc & nullius reinarus obstupuisti inter ignota. Nunc tibi non est nouum separari ab eo, cuius ante pars fueris: a quo animo membra iam superuacua dimitte, & istud corpus inhabitatum diu, pone. Scindetur, obruetur, abolebitur. Quid contrista-

H ris?

ris: Ita solet fieri: Pereunt sæpè velamenta nascen-
tium. Quid ista sic diligis, quasi tua? Istis opertus
es. Veniet qui te reuelet dies, & ex contubernio
foedi, atque olidi ventris educat. Hinc nunc quo-
que tu quantum potes subuola: ab alijs (nisi quæ
necessariò coherent) alienus. Epist. 103.

Quis sine querela moritur? Quis extremo die
dicere audet. Vixi, & quem dederat cursum for-
tuna, peregi? Quis non recusans? quis non gemēs
exit? Atque hoc ingrati est, non esse conten-
tum præterito tempore. Semper pauci dies erunt.
Quantumcunq; est, boni consule. Vt prolongetur
tibi dies mortis, nihil proficit ad felicitatem:
quoniam mora non fit beator vita, sed longior.
Quanto satius est gratum aduersum percep-
tas voluptates, non aliorum annos computare,
sed suos benigne æstimare, & in lucro ponere?
Hoc me dignum iudicauit Deus. Hoc satis est,
Potuit plus: sed hoc quoq; beneficium est. Lib. 5.
de Ben. cap. 17.

In hoc enim fallimur, quod mortem procul
esse conijcimus; magna pars eius iam præterijt:
quicquid ætatis retro est, mors tenet. Dum differ-
tur vita, transcurrit. Epist. 1.

Quotidie morimur, quotidie enim demitur ali-
qua pars vitæ: & tunc quoque cum crescimus, vi-
ta decrescit. Infantiam amissimus; deinde pueritiã,
deinde adolescentiam: vsq; ad hesternum, quic-
quid

quid transijt temporis, perijt. Hunc ipsum quem
agimus diem, cum morte diuidimus. Quemad-
modum clepsydram non extremum stillicidium
exhaurit, sed quicquid ante defluxit: sic vltima
hora qua esse desinimus, non sola mortem facit,
sed sola consummat. Tunc ad illam peruenimus,
sed diu venimus. Epist. 24.

Incertum est quo loco te mors expectet. Itaq;
tu illam omni loco expecta. Epist. 26.

Ante senectutem curauit vt bene viuerem: in se-
nectute, vt bene moriar. Bene autem mori est li-
benter mori. Vt satis vixerimus, nec anni nec dies
faciunt, sed animus. Epist. 62.

Citius mori, aut tardius, ad rem non pertinet:
bene mori, aut male, ad rem pertinet: bene au-
tem mori, est effugere male viuendi periculum.
Epist. 71.

Nemo nostrum cogitat quandoque sibi ex
hoc domicilio exeundum. Sic veteres inquilinos,
indulgentia loci, & consuetudo etiã inter iniurias
detinet. Vis aduersus hoc corpus liber esse? Tan-
quam migraturus habita: propone tibi quãdoq;
hoc cõtubernio carendũ, fortior eris ad necessita-
tem exeundi. Sed quemadmodũ suus finis veniet
in mentem, omnia sine fine concupiscentibus?
Nullius rei meditatio tam necessaria est. Alia
enim exercentur fortasse in superuacuũ: aduersus
paupertatem præparatus est animus, permanse-

re diuitia: ad contemptum nos doloris armauimus, nunquam à nobis exegit huius virtutis experimentum integri ac sani foelicitas corporis: vt fortiter amissorum desideria pateremur, precepimus nobis: omnes quos amabamus superstites fortuna seruauit: huius vnus rei vsum qui exi gat dies veniet. Epist. 71.

Non est res magna viuere: omnes serui tui viuunt, omnia animalia. Magnum est honestè mori, prudenter, fortiter. Nonne tibi videbitur stultissimus omnium, qui fleuerit quòd ante annos mille nò vixerat? Æque stultus est qui flet quod post annos mille non viuet. Hæc paria sunt, non eris, nec fuisti. Vtrumq; tempus alienum est. In hoc punctum coniectus es: quod vt extendas, quousq; extèdes? Eò ibis quo omnia eunt. Quid tibi nouum est? ad hanc legem natus es, hoc patri tuo accidit, hoc matri, hoc maioribus, hoc omnibus ante te, hoc omnibus post te. Series inuicta & nulla mutabilis ope illigat ac trahit cuncta. Quãtus te populus moriturorum sequetur, quãtus cõmittabitur. Fortior, vt (opinor esses) si multa millia tibi commorerentur. Atqui multa hominum & animalium hoc ipso momento, quo tu mori dubitas, animam varijs generibus emittunt. Tu autem non putabas te aliquando peruenturū ad id, ad quod semper ibas. Nullū sine exitu iter est. Epist. 78.

Mors

Mors inter illa est, quæ mala quidem nò sunt, tamen habent mali speciem. Sui amor est, & permanendi conseruandiq; se insita voluntas atque aspernatio dissolutionis: quia videtur multa nobis bona eripere, & nos ex hac, cui assueuimus rerū copia educere. Illa quoq; res morti nos alienat, quod hæc iam nouimus: illa ad quæ transi tumus, nescimus qualia sint: & horremus ignota. Naturalis præterea tenebrarū metus est, in quas adductura mors creditur. Epist. 83.

Æquat omnes cinis, impares nascimur, pares morimur. Idem de vrbibus, quod de vrbium incolis dico. Tam Ardea capta, quam Roma est. Conditor ille iuris humani, non natalibus nos, nec nominum claritate cistinxit, nisi dum sumus. Vbi vero ad finem mortalium ventum est, discede inquit, ambitio omnium quæ terram præmunt series vna est. Ad omnia patientia pares sumus: Nemo altero fragillior est, nemo in crastinum sui certior. Alexander Macedonū rex, discere Geometriam infelix cœperat: sciturus quã pusilla terra esset, ex qua minimū occupauerat. Ita dico infelix, ob hoc quod intelligere debebat, falsum se gerere cognomen. Quis enim esse magnus in pusillo potest? Epist. 92.

Non videmus quã multa nos incommoda exagitent, quã malè nobis conueniat hoc corpus. Nunc de ventre, nunc de capite, nunc de pe-

H 3 etore,

store, ac faucibus quærimur. Alias nerui nos, alias pedes vexant. Nunc deiectio, nunc distillatio. Aliquando superest sanguis, aliquando deest. Hinc atque illinc tentamur, & expellimur. Hoc euenire solet in alieno habitantibus. At nos corpus tam putre fortiti, nihilominus æterna proponimus: & in quantum potest ætas humana protendi, tantum spe occupamus, nulla contenti pecunia, nulla potentia. Quid hac re fieri impudentius, quid stultius potest? Nihil fatis est morituris: imo morientibus. Quotidie enim propius ab ultimo stamus, & illò vnde nobis cadendum, hora nos omnis impellit. Vide in quanta cæcitate mens nostra sit. Hoc quod futurum dico, nunc maxime fit, & pars eius magna iam facta est. Nā quod viximus tempus eo loco est, quo erat antequam viximus. Erramus autem qui vltimum timeamus diem, cum tantumdem in mortem singuli conferant. Non ille gradus lassitudinem facit, in quo deficiamus, sed ille proficitur. Ad mortem dies extremus peruenit, accedit omnis. Carpit nos illa, non corripit. Ideo magnus animus, conscius sibi melioris nature, dat quidem operam, vt in hac statione qua positus est, honestè se atque industriæ gerat. Cæterum nihil horum quæ circa ipsum sunt, suum iudicat: sed vt commodatis vtitur peregrinus & properans. Epist. 121.

Minimū est de quo sollicitissime agitur. Quid enim

enim ad rem pertinet quandiu vites, quod euitare non possis? Epist. 9.

Excessit filius tuus terminos, intra quos seruijt. Excepit illum magna & æterna pax, non paupertatis metu, non diuitiarum cura, non libidinis per voluptatem animos carpentis stimulis incessitur, non inuidia felicitatis alienæ tangitur, nec suæ premitur, nec conuitijs quidem vllis verendæ aures verberantur: nulla publica clades conspicitur, nulla priuata, non sollicitus futuri pendet ex euentu, semper in deteriora dependenti. Tandem ibi constitit, vnde nihil eum depellat, vbi nihil terreat. Oignaros malorum suorum, quibus non mors vt optimum inuentum nature laudatur: quæ siue felicitatem includit, siue calamitatem repellit, siue societatem aut lassitudinem senis terminat, siue iuuenile æuum, dum meliora sperantur, in flore deducit, siue pueritiam ante duriores gradus reuocat, omnibus finis, multis remedium quibusdam votum, de nullis melius merita, quàm de his ad quos venit antequam inuocaretur, Hæc seruitutem inuito domino remittit. Hæc captiuorum cathenas leuat, hæc è carcere educit, quos exire imperium impotens vetuerat. Hæc exulibus in patriam semper animum oculosque tendentibus, ostendit, nihil interesse in qua terra quis iacet. Hæc vbi res communes fortuna malè

diuisit, & æquo iure genitos, alium alijs donauit, exæquat omnia. Hæc est, quæ nihil quicquam alieno fecit arbitrio. Hæc est in qua nemo humilitatem sensit. Hæc est quæ nulli paruit. (Et infra.) Cogita quantum boni opportuna mors habeat, quam multis diutius vixisse nocuerit. Si Gn. Pompeium decus istius firmamentumque imperij, Neapolis fortuna abstulisset, indubitatus populi Romani princeps excefferat. At nunc exiui temporis adiectio, fastigio illum suo depulit. Vidit legiones in conspectu suo cæfas, vidit Ægyptium carnificem, & sacrosanctum victoribus caput satelliti præstitit, etiã si incolumis, fuisset poenitentiam salutis actuaus. Quid enim erat turpius, quam Pompeium viuere beneficio regis? M. Cicero si eo tempore quo Catilinæ fidas denitauit, quibus pariter cum patria petitus est, concidisset, liberata Repub. conseruator eius: si denique filia suæ funus secutus fuisset, tunc foelix mori potuit. Non vidisset strictos in ciuilia capita mucrones, nec diuisa percussoribus occisorum bona, vt etiam de suo perirent, non hastam consularia spolia vendentem, nec cædes, nec locata publicè latrocinia, bella, rapinas trium Catilinarum. Lib. de Consolatione ad Martiam. cap. 19. & 20.

Lex vniuersi est, quæ iubet nasci, & mori. Ex Publ. Mi.

Mori

Mori est foelicis antequam mortem inuocet. Ex eodem.

Omnia dies velut vltimus ordinandus est. Ex eodem.

Aristides philosophus, qui ob peculiare virtutes Iustus cognominatus est, interrogatus, quantum deceat hominẽ viuere? Tantisper, ait, dum deprehendat emori præstare, quam in tot calamitatibus viuere. Stob.

Theophrastus accusasse naturã dicitur, quod ceruis, & cornicibus vitam diuturnam (quorum id nihil interesset) hominibus vero (quorum maxime interfuisset) exiguam dedisset: quorũ ætas (si potuisset esse longinquior) futurum fuisse, vt omnibus perfectis artibus, omni doctrina hominum vita erudiretur. Brul. lib. 3. cap. 31.

Pyrrho Eliensis philosophus admirari solebat illum Homeri versiculum præ cæteris.

Tale quidẽ genus est hominũ, quale est foliorum, Quod videlicet alijs defluentibus, alia succedant. Sentiens in rebus humanis nihil esse diuturnum, aut stabile. Laert. lib. 9. c. 11.

Philosophus quidam interrogatus, qualis esset hominis vita, cum parumper se ostendisset, mox se abscondit. Quo indicare voluit, momentaneam, ac per breuem esse hominum vitam. Rodolphus lib. 1. cap. 24. de Inuentione.

Octavius Augustus Romanorum imperator,

H 5 cum

cum sentiret imminere mortem, admissos amicos percōtabatur, ecquid ipsis videretur mimum vitæ sat commode trāsegit? Cum enim ab Augusto imperio ad puluerem se, deposita imperatoris persona, redactum esse cerneret, vitam hanc fabulæ simillimam esse hac interrogatione definiuit. Ex Sueto.

Pericles, qui tot præclaras res gessit apud Athenienses, magistrum habuit Anaxagoram: cuius præceptis fertur frequentissimè vsus, non modo in rebus vrbanis, verum etiam bellicis. In quibus cum esset intentus, audiretque, Anaxagoram diuturnæ vitæ tædio per inediã mortem sibi conscire, ad eum confestim aduolauit, & supplex precibus lachrymisque orauit, vt si non sibi, saltem Pericli viuere vellet, quem consiliorum socium in Republ. optaret. Ex Francif. Sen. lib. 2. de Institut. Reipubl.

*Mortalis nemo est, quem non attingat dolor
Morbusque: multi sunt humandi liberi,
Rursus creandi, morsque est finita omnibus:
Quæ generi humano angore nequicquã afferunt.
Reddenda est terræ terra: tum vita omnibus
Metenda vt fruges: sic iubet necessitas.*
Ex 3. hb. Tuscu. Cicer.

Fredericus

Fredericus Romanor. Imperator, interrogatus aliquando, quid homini optimum possit contingere? respondit. Bonus in hac vita exitus. Sensit autem iuxta Solonis elogium, Neminem ante finem beatum prædicandum. Æneas Sylu. lib. 4. comment. in res gest. Alphon.

Antigonus videns militem quendam, alioqui strenuum, & ad pericula promptum, parum bene affecto corpore, rogauit, quid palleret? Illo confesso morbum occultum, iussit medicis, vt si qua fieri possit, adhiberent remedia. At miles iam morbo liber, cœpit detrectare pugnam, minusque prompte semet obijcere periculis Rex admiratus, interrogauit illum, quænam esset mutati animi causa? Tum miles: Tu ipse, inquit, in causa fuisti. Cum enim afflictè viuerem, non magno opere metuebam tali vitæ, nunc cum tua opera mihi vita facta sit charior, magis caueo ne pereat. Eras. lib. 4. Apoph.

Epicurus dicere solebat, contra cætera omnia aliquid tutum inueniri posse: at contra mortem, omnes nos inhabitare urbem immunitam. Max. ferm. 36.

Musonius interrogatus, quis optime extremum diem claudere posset? Qui semper, respondit, postremum vitæ diem sibi instare proposuerit. Ibidem.

Olim in diuitum epulis apud Ægyptios vnusquispiam

quispiam cadauer ligneum, sed quàm proximè ad verum effectum, ostendebat singulis, dicens; In hunc intuens pota, & oblecta te, talis post mortem futurus. Herodotus lib. 3.

Lochadus Polixenidæ, filius, Sironis pater, nuntiante, quod è filijs ipsius alter interfisset: Olim sciebam, inquit, illi moriendum esse. Nihil illi visum est nouæ rei, si mortalis natus moreretur: nec magni referre, paulo serius aut citius vita discederet, cum omnino breuiforet decedendum. Plutar. in Lacon.

Constantinus Imperator, cū Hormisdæ Persæ, vrbis Romæ magnitudinem, atque omnium ædificiorum magnificentiam ostendisset, peteretque, vt quid de ea sentiret, paucis enuntiaret, respondit, ex tanta re, quanta ei ostendebatur, nihil eum delectasse magis, neque esse ex quo maiorem fructum consequi posset, quàm quod ex ijs quæ viderat, verum esse comprehenderet, in vrbe quoque Roma (quanquam amplitudine, opibusque alias antecederet vrbes) tamè ibi quoque, sicut in ceteris orbis terrarum locis, homines etiam mori. Fulgosi. lib. 7. cap. 2.

Aristoteles dicebat sæ penumero è vita migrare esse optimum, veluti è conuiuio, non sitibundum, nec temulentum. Stob.

Eucritus Chius quærenti ex eo, vter esse mallet, Croëssus, an Socrates: respōdit. Viuēs malletm esse

esse Croëssus: è vita discedens, Socrates. Indicauit autem beatam esse philosophorum post hanc vitam conditionem: diuites autem, licet bonis omnibus in præsentī vita abundant, post mortem tamen ob iniquè paratas opes, ac male collocatas, cruciandos dæmonibus dari. Stob. Eadem nunc cupiditas multos tenet: qui vitam Epicuri, mortem D. Francisci optant. Verum, vt Paulus ait, Finis hominum erit secundum opera ipsorū.

Seuerus Romanorum Imperator, cum senio iam confectus, vnam sibi præparasset, vt in ea mortuus sepeliretur, paulo ante quàm decederet è vita, eandem ad se perferri iussit, manibusque contrectauit. Tu, inquit, virum capies, quem totus orbis terrarum capere nunquam potuit. Dion Nicæus, & Xiphilinus in eius vita.

Fuit Saladinus princeps Ægyptius (id quod vix alicui persuaderi possit) dum vixit longe clarissimus. Namque imperij sui fines in primis auxit, & felicissimè diu rerum potitus, Hierosolymis captis, Christianorum quoque opes valde in Oriente oppressit. Ille verò moriens in summa rerum felicitate, testamento suo præcepit, vt interula tunica, lineam, quam gestare solebat, vertici prælongæ hastæ affigeretur: exclamaretque assidue, qui lanceam gereret, hanc vnam esse reliquam tunicam, quæ illi ex tantis opibus, tantoque imperio superfuisset. O vocem præclaram! dignamque;

dignamque in primis, quam insolentissimi principes frequentissime in animo repetant: nobis omnibus vita functis, nihil omnino superesse, nisi siquid bene, fanteque gesserimus. Ioannes Baptista Egnatius. lib. 7. cap. 2.

Alexandri mater Olympias, cum audisset filij cadauer in sepultum fuisse abiectum, inter lamenta, dixit; O fili, tu qui studebas cœli particeps esse, huc toto impetu properans, ne ijs quidem potiri potuisti, quæ sunt mortalium omnium communia, terra, ac sepultura. Alexander viuis ambiebat diuinos honores: defuncto, nec ille cõtingit vltimus honos, quem quivis homo perfoluit homini, quamlibet humili. Narrant enim. **Q.** Curtius, & Plutarchus Alexandri corpus multis diebus in sepultum iacuisse, ob graues procerum concertationes de successione principatus.

Massagetæ, & Derbices propinquos cognatosque, cum ad multam senectutem venerint, vel aliquo casu morti appropinquant, iugulatos antè, magno æpularum apparatu comedunt: aiuntque id facere, quod pessimam hominum fortunam arbitrantur, à vermibus deuorari. Ex Fran. Sen. lib. 5. de Institut. Reipub.

Dionysius, cum quidam ex eius assentatoribus Damocles commemoraret in sermone copias eius, opes, maiestatem, dominatus, rerum abundantiam, magnificentiam ædium regiarum, negavit

negavit vnquam beatiorum quoniam fuisse. Visne igitur, inquit, o Damocle, quoniam hæc te vita delectat, ipse eandem degustare, & fortunam experiri meam? Cum se ille cupere dixisset, collocari iussit hominem in aureo lecto, strato pulcherrimo, textili stragulo magnificis operibus picto, abacosque complures ornauit argento, auroque cælato, tum ad mensam eximia forma pueros delectos iussit consistere, eosque ad nutum intuentis diligenter ministrare. Aderant vnguenta, coronæ, incendebantur odores, mensæ exquisitissimis epulis extruebantur: fortunatus sibi Damocles videbatur. In hoc autem medio apparatu, fulgentem gladium è lacunari seta equina appensum demitti iussit, vt impenderet illius beati ceruicibus. Itaque nec pulchros illos ministratores aspiciebat, nec plenum artis argentum, nec manum porrigebat in mensam, iam ipse defluebant coronæ. Denique exorauit tyrannum, vt abire liceret, quod iam beatus nollet esse. Satisne videtur declarasse Dionysius, nihil esse ei beatum, cui semper aliquis terror impendeat?

Cic. 5. Tuscul.

*

FERIA

FERIA VI. POST
Cineres Euangelium.

Audistis quia dictum est antiquis. *Matt. 5.*

Audistis quia dictum est antiquis, & ego autem dico vobis. Religionis Christianæ excellētia quod immaculata in præceptis, salubris sit in cōsilijs, vide in Introductione fidei parte. 2. cap. 5.

(Diligite inimicos vestros.) Ira hīc prohibetur & inimicis benefacere iniungitur, contra iram & inimicorum odia, vide in G. libro. 2. capite. 9. & cap. 16. & in M. in secunda ad beneviendum regula. §. 7. Ira mire depinguitur in Rhetorica lib. 2. capit. 5. Contra iram & inimicorum vindictam, vide etiā tomo. 1. de Sanctis Concione. 2. Sancti Matthie. §. 4. Vnde ira dimanet & ad quid animæ affectus ordinati sint, vide in Introduct. fidei parte. 1. cap. 33.

Aduerte bonorum & malorum diuersum ingenium, boni inimicorum iniurijs in patientia proficiunt, charitatē exercent, pro inimicis orando, mali vero omnia in suam & animæ conuertum perniciem & interitum, vide tomo. 1. de Sanctis, Concione. 1. in festo S. Thomæ Apostoli in principio.

(Bene facite his qui oderunt vos.) Imperfe-
ctorum

etorum excusatio hæc esse solet sufficere debet vindictam non sequi. Sed insuper vindicta relicta inimico qui me lesit benefacere, hoc difficile. Per hæc tamen humanæ infirmitati difficilia, facilia tamen diuina absente gratia perueniendum ostenditur ad patriam cœlestem, & ad supremam cœlestis & æterni patris filiationē, vide tomo. 2. de Sanctis Concione. 1. Sancti Bartholomæi. §. 1.

Contra duelli leges de vindicta à mundanis hominibus contra Dei leges statutas, vide tomo. 2. de Sanctis Concione. 1. Sanctorum Apostolorum Simonis & Iudæ ibi, Quod si alios eius mores. In quanto periculo ij versentur qui legibus mundi quæ vindictam iubent obtemperant explicatur Dominica seq. Conc. 4. ibi, Audistis quæ sit vis.

Quo scuto se debeat munire Christianus, cum mundus contra huius Euangelij salubria documenta surrexerit dicens; Si vindictam non sequor paruipendar, si non thesaurizo egestate peribo, vide infra feria. 6. post primam Dominicā Concione. 2. ibi, Cum ergo hanc.

(Audistis quia dictum est antiquis.) Mirū est profecto vnde error hic in mentibus hominum irreperat, cum in eorum lege scriptum haberent non eris memor iniuriæ ciuium tuorum, hoc ex prauæ affecta voluntate, quæ vt primum mobile omnes animæ vires in orbem suo ducit imperio

prouenit, & ex eadem causa mēdacium diligitur veritas odio habetur, vide infra Dominica in passione Concione. 1. §. 1. & Concione. 3. §. 1.

(Vt sitis filij patris vestri qui in coelis est.) Inimicorum iniungit dilectio nē & eos diligentibus prēmīū pollicetur quo nihil sublimius, filios scilicet esse Dei, nostrum erit illius custodire mādata, illius pręstare promissa. Quod Deus cum hominibus hoc statuat pactū, vt nos eius seruemus mandata, ille promissa largiatur pręmia, eleganter explicatur tomo. 1. Conc. 1. in Circuncisione in principio.

Varijs inimicorū iniurijs ab inimico dæmone excitatis, ad nostrę charitatis destructionem dæmon aspirat, vide tomo. 4. Conc. Dñica. 1. post Pentecosten Conc. 2. in tractatione thematis.

Contra inimicorum odia, vide tomo. 4. Conc. Dominica. 2. 1. post Pentecosten per duas illius Dominicę Conciones.

(Diligite inimicos vestros.) Excusant se quidā dicentes; Si facilis inuentus fuero in remittenda iniuria, iterum atque iterum me iniuriandi inimicis occasione ero, consultius ergo erit non remittere, Non vult Deus secum humana agi ratione, sed supra rationem eius est imperio parendum, nam supra humanam rationem ipse poterit tibi consulere, vide to. 1. Conc. Dñica. 1. post octauas Epiphanię Concione. 1. ibi, In his ergo nuptijs.

Non

Non in congrue huic Euangelio aptari potest doctrina duarum concionum Dominica. 5. post Pentecosten tomo. 4. vbi quale & quantū malum ira fit explicatur & eius remedia traduntur.

(Cum oratis nō eritis sicut hypocrite, sed intra cubiculum &c.) Vt quies & solitudo ad maiorē attentionem te adducant, qua attentione & reuerentia fit orādum, vide Dominica. 2. 3. post Pentecosten tomo. 4. Conc. 2. ibi, Sed vt ad historiā lege vsq; ad §. 3. & to. 2. de Sanctis Conc. 1. in festo S. Bartholomęi §. 1. & in O. par. 2. cap. 4. §. 2.

Hypocritarū mos est omnia facere vt videantur, ad hoc multiplicat orationes; Sed magis attendit Deus cordis affectum quam subtiles intellectus considerationes licet exterius sit orādum, vbi supra, & in O. parte. 1. cap. 1. §. 2.

Per sæpe in hoc Euangelio Deus pater noster vocatur, vide in Septuagesima, & in Add. consideratione. 4. ex septem vltimis.

In eadem Feria Sexta post Cineres, & quę sequuntur duximus apponēda ex Collectanea eiusdē de dilectione inimicorum.

Inimicos graues habeo. Quomodo aduersus feras, munimenta conquiris, quomodo aduersus serpentes, sic aduersus inimicos auxilia circumspecte, quibus illos aut arceas, aut com-

pefcas, aut quod optimum est, places. Lib. de Remed. Fortuit.

Gravior inimicus, qui latet sub pectore. Ex Publ. Mi.

Iniuriarum remedium est obliuio. Ex eodem.

Miserrima est fortuna, quæ inimico caret.

Ex eodem.

Peiora sunt testata odia, quàm aperta. Ex eod.

Quàm inimicum est, quia oderis lædere: quam iniquius odisse, quia læseris? Ex eodem.

Quàm magnarū virium est, negligere lædentem? Qui enim vindicat, sentit. Ex eodem.

Quauis agas id, vt nequis merito tuo te oderit, erunt tamen semper, qui oderint. Ex eodem.

Ridiculum est, odio nocentis, perdere innocentiam. Ex eodem.

Equidem à viro ciuili alienum minimè puto, in re honesta & iusta vel inimicis & aduersarijs testimonio præsto esse: & in iudicio aduersus calumniatores eos tueri: & falso obiecta refellere crimina, quæ scilicet ab reorum institutis & rationibus abhorreere penitus videantur: quod non multo ante à Nerone factitatū accepimus. Exercebantur miris modis inter ipsum atque Thraseam inimicitie: verum cuidam multa criminosè iactanti, atque Thraseam perperam iudicasse causam suam aienti, obstitit Nero: tantumque absuit, vt criminibus de inimico contra veritatem

tem assentiretur, vt exclamarit. Vtinam tam me Thraseas diligit, quā iudex æquus & rectus est. In Politica.

Scipio male dicitur audisse: in dedicatione namque Herculis, cum epulum splendide & opipare apparasset, amicos inuitauit omnes; collegam duntaxat Mumium præterijt. Etenim quāuis non inter se cæteris rebus videbantur amare, par erat tamen societatis atque collegij comiter & honorificationē habere. Si Scipioni itaque, viro certè inter cætera admirabili, comitatis parumper prætermisum officium, fastus & superbiam notam inurere visum est: quibus quæso artibus modestus quisque alius & frugi homo haberi possit, qui ex estimationi collegæ per inuidiam detrahat, qui alicubi aberranti per malevolentiam insultet? In Politica.

Cur ex omnibus, quæ Dijs immortalibus offeruntur, sola spolia negliguntur, nec vetustate consumpta resarciunt, ac reficunt? An idcirco hoc faciunt, quod cum signa inimicitie aduersus hostes tempore obscurentur, ipsos ea renouare inuidiosum & acerbum esse censent? Non enim qui priui apud Græcos æneum aut lapideum trophæum statuerunt, magnopere probati sunt. In Problematib.

Priscis illis mortalibus fatis erat, si non læderentur à diuersi generis animatibus, & hoc modo

fine cum bestijs noxijs depugnabant. At posteriores ratione deprehensa, qua feris vterentur, non solum ab illis nō offenduntur, verum etiam vtilitatem capiunt: dum carnibus illarum aluntur, pilis vestiuntur, fel & lac ad morborum adhibent remedia: denique dum se pellibus armant, & muniunt: vt periculum iam sit, ne si feræ deficiant homini, ferina iam, syluestris, & inops eius vita futura sit. Itaque quoniam cæteris quidem satis est, si nihil accipiant ab inimicis mali, hos vero qui sapiunt, Xenophon ait etiã vtilitatem ex aduersarijs capere debere. Itaque viam atque rationē oportet inquirere, qua commoditatem hanc consequi possint, quibus absque simultatibus viuere non licet. Non potest agricola efficere, vt omnis arbor exuat syluestrem naturam, nec venator omnem feram potest cicurem reddere ac mansuetam. Itaque ratio quæ sita est, vt ad alios nihilominus vsus, illi quidem arbores in fragiferæ, huic autem immittes bestiæ commoditatem afferrent. Aqua marina potui quidem inutilis est & insuauis: verum alit pisces, commode transmittit, quocumque velis proficisci, importandis exportandisque rebus seruit. At vero Satyrus cum primum ignem vidisset, eumque complecti vellet & osculari, Prometheus, heus, inquit, nisi caues Hirce, profecto dolebit tibi mentum: vrit enim si quis attingat:

attingat: non valet in istum vsum: sed lucem & calorem ministrat: tum artium omnium instrumentum est, si quis vti nouerit. Videndum est igitur, num & hostis alioqui noxius & inaccessus, alia quacumque via contingi possit, atque peculiarem aliquem vsum sui præbeat, & commoditatis non nihil adferre valeat. Nam complures res sunt inuisæ graueſque, quibus incidunt: ex quibus tamen vsus aliquis excerpitur. Lib. de vtilit. cap. ab inimico.

Quemadmodum animantia quæ plurimum stomacho valent, quæ que corporibus sunt saluberrimis, etiam si serpentes ac scorpiones edant, concoquunt: sunt etiam quæ saxis ac testis alantur, & has propter spirituum vehemētiam caloremque in alimentum vertant: cum interim graciles isti ac valetudinarij panem etiam atque vinum appositum fastidiant: ita stulti corrumpunt ac perdunt etiam amicitias. contrã qui sapiunt, etiã simultatibus commode norunt vti. Primum igitur quod est in simultate maximè noxium, id mihi videtur summam vtilitatem allaturum, si quis animum aduerterit. Quid nam istud est, inquis? Nempe inimicus semper aduigilans, obseruat quid agas, & an fam captans calumniæ, lustrat ac circumspicit vndique vitam tuam: non tantum quercus, testas, ac saxa oculorum acie penetrans, sicuti narrat de Lynceo, verum & amicum,

famulum, & quisquis tecum habet consuetudinem, ut quoad potest, deprehendat quid agas: perfodiens atque scrutans tua consilia. Cum interim amici cunctatione negligentiaque nostra, se penumero nobis inscijs & ægrotent & moriantur. Inimicorum vero propemodum & somnia curiose obseruamus. Iam vero morbi, æs alienum, dissidia cum vxoribus, citius eos ipsos quorum sunt, fugerint, quam inimicum. Quanquam ante omnia peccatis inminet, hæc in primis vestigat. Nec secus ac vultures ad putrium corporum odorem rapiuntur, sincera sanaque non sentiunt: ita si quid morbidum est in vita, si quid vitiosum, si quid affectum, id demum excitat ac mouet inimicum: ad hæc assilit, quisquis odit, hæc contrectat, vellicatque. An non est igitur conducibile, ad hoc cogi te, ut per omnia caute & attente viuas, & nec facias quicquam, nec dicas oscitanter & incircumspectè: sed semper (eorum more qui suspicionem morbi, diligenti exactaque vitæ moderatione cauent ne quid offendant valetudinem) inculpato vsque moras & irreprehensos conferres? Si quid eiusmodi cautio, dum & animi cohibet cupiditates, & cogitationem cogit aduocatque, gignit in nobis studium ac propositum integre & inculpate viuendi. Etenim quemadmodum hæc ciuitates (quas finitimus hostis & continens bellum sobrietatem vigilantiamque

tiamque docuit) & leges obseruant diligentius, & rectius administrant Rempub. ita quos huc inimicitia compellit, ut in vita sobrij sint ac vigilantes, ut vitent locordiam, ut omnia citra neglectum & comiter agant, paulatim nec sentientes ducuntur in consuetudinem non peccandi, moresque componendi, si modo vel paulum adiuuerit ratio. Lib. de vtil. cap. ab inimico.

Pleraque magis intelligit inimicus, quam amicus, propterea quod amor cæcutiat in re amata, velut inquit Plato. Porrò odio coniuncta est tum curiositas, tum garrulitas. Libro de vtili. cap. ab inimi.

Cum Cæsar Pompeij statuas deiectas reponi iussisset: tum M. Tullius, Cum statuas, inquit, Pompeij collocasti, tuas constabilisti. Vnde nec maligne laudandus est, nec honore suo fraudandus inimicus celebris & laude dignus: propterea quod maior laus hinc reddit ad ipsos qui laudant. Lib. de vtili. cap. ab inimi.

Rectè præcepit Pythagoras, cum ab aucupio dehortaretur, & empto retium iactu, pisces captos iuberet amitti: cumque omnium mitium animantium eadem interdiceret, videlicet, ut in brutis animantibus nos consuefaceret à rapacitate & crudelitate temperare. Atqui multo pulchrius est, ut dum in simultatibus ac dissidijs aduersus homines, generosum, æquum, ac simplicem ini-

micum agis, improbos, sordidos, ac fraudulentos affectus castiges, præmasque: quo nimirum commercij amicorum profusè cōquiescant, & à fallendo temperent. Assueti vero iuste recteque agere cum inimicis, haud vnquam iniuste dolo ve cum amicis & familiaribus agemus. Lib. de vtili. cap. ab inimi.

Arcadion quidam Achiuus, cum non desineret maledicere Philippo, monitusque vt fugeret vbicunq; locorum essent, qui non noissent Philippum, vbi post aliquo casu rursus esset visus in Macedonia, amici erāt autores, vt puniretur: nec enim oportere negligi tantam petulantiam. Philippus autem cum occurisset homini, humaniter cum eo collocutus, mox etiam xenijs ac donis ad eum misis: postea iussit eos percontari, quomodo iam de se loqueretur apud Græcos. Cunctis autem testificantibus, eum hominem iam mirum Philippi laudatorem esse factum ego igitur, inquit, melior medicus quam vos. Lib. de cohibend. iracund.

Aristippo, postea quam ipsi cum Æschine nescio quid iræ incidisset, & quidem illi diceret, O Aristippe, vbi nunc amicitia vestra? Dormit, inquit, sed eam ego excitabo. Adiensque Æschinem: Adeo ne, inquit, tibi videor modis omnibus infelix & insaniabilis, vt ne moneri quidem merear abs te? At Æschines, Non mirum, inquit si cum

cum in omnibus me præcellas ingenio, hic quoque prior videris quid esset factò opus.

*Erenim ferocem non modo mulier caprum,
Verum & puellus scalpitans tenera manu
Flectit facilius, quam palæstes quilibet.*

Nos vero bestias feras cicuramus, ac luporum catulos mansuefacimus, etiam leonum catulos in vlnis circumferentes, ac post hæc & filios, & amicos, & familiares per iracundiam eijcimus: in feruos autem atque ciues, iræ (ceu noxiæ bestia) liberas habenas laxamus, morbum nostrum hoc prætextu extenuantes, quasi vitiorum odio commoueamur, non recte: sed ita nimirum quemadmodum & in cæteris animi morbis, dum aliud appellamus providentiam, aliud ingenuitatem, aliud pietatem. Et sanè, quemadmodum dixit Zenon, Sperma mixturam ac temperaturam esse ex omnibus animæ viribus reuulsam: ita videtur & ira semen quoddam esse ex omnibus animi perturbationibus commixtum: siquidem & à dolore, & à voluptate, & à ferocia decerpta est. Tum ab inuidia hoc habet, quod malis gaudet alienis. Cæterum homicidio deterior est. Nam illud conatur ira, nonne quid ipsa patiatur mali, sed vt male habeat, modo funditus perdat alium. De cohibend. iracundia.

Diogenes Cynicus ad salutem opus esse dicebat, aut fidis amicis, aut acribus inimicis: eo quod illi moment, hi redarguant, & reprehendant. Laert. lib. 6.

Alphonfus Aragonum rex, oblatrantibus canibus & rebellantibus offulam obijciendam dictabat: Intelligens, maleuolos homines vincendos esse beneficijs. Ponta. cap. 30. de liberalitate.

Antisthenes Philosophus Atheniensis frequenter dicere solebat, hostes in bello obseruandos esse: quod ij primum omnium sentiant, si quid delinquas. In hoc igitur vtiliores sunt nobis, quàm amici, vt errata nostra cognoscamus, & cognita corrigamus. Laer. lib. 6. cap. 1.

Quomadmodum Chius, posteaquam aduersam factionem superasset, quibusdam censentibus omnes aduersæ factionis vrbe pellendos, negauit expedire, dicens, se vereri ne omnibus inimicis ad vnum eiectis, inter amicos existerent dissidia. Sentiens sic esse multorum ingenium, vt si desint inimici, in quos naturæ malitiam exerceant, amicos impetant. Eras. 6. Apoph.

Xenophon dicebat, esse prudentis cordatique viri, etiam ab inimicis vtilitatem capere. Vulgatum est, neque solem, neque aquam, neq; ignem magis vtilem esse hominibus, quàm amicos. Sed ingentis philosophiæ est, quemadmodum periti medici ex bestijs ac serpentibus vtilia quædam remedia

remedia colligunt: ita ex inimicorum odio decerpere aliquid, quod vertant in suum bonum. Eras. 7. Apoph.

Carolus Francorum rex, cum quidam se offerrent, qui Renati Andegabensiu ducis & hostis sui atrocissimi, mortem promitterent insidijs parandam, non tatum hoc fieri noluit, sed vt in paricidas se in eosdē animaduersurum dixit, si hoc tentarent: dicens, se nequaquam insidijs cum hoste de regno, sed manu tantum & virtute dimicaturum. Panor. de reb. gest. Alphon.

Alphonfus ijs, qui se ad mortem Francisci Sfortiæ hostis sui paratos esse significassent, respōdit, nunquam sibi victoriam placuisse, cuius postea pigendum, pudendumve esset. Igitur vt ab humilimodi consilijs abstineant, talia exempla in illos editurum, vt eiusmodi consilia sibi admodum molesta esse omnes intelligant. Panor. vbi supra.

Diogenes Cynicus interrogatus à quodā, quo pacto maxime posset vlcisci inimicum? Si te ipsum, inquit, probum, & honestum virum præstiteris. Laert. lib. 6.

Theodosius Romanorum imperator, aliquando ex familiaribus cuidam dicenti, neminem illorum ab eo morte multatum esse, qui iniurij ei fuissent, respondit, Vtinam eos etiam in vitam reuocare possem, qui iam dudum mortui sunt. Ni cephorus lib. 14. cap. 3. Eccles. hist.

Pittacus Mitylleneus habens potestatem puniendi quempiam, qui contumeliosus in ipsum extiterat, dimisit, inquit, Venia ultione melior est. Illa nanque mitis est inganij, hæc autem ferini. Stob. ser. 17.

Democritus dicebat, Prudentis esse, futuram iniuriam præcauere: indolentiæ vero, quod factum est, non vlscisci. Stob. ser. 1. de Prudent.

Aristides cum iret exulatum, sublati in cœlum manibus Deos comprecatus est, sic prosperearent res Atheniensium, vt illis Aristides nunquam veniret in mentem. In rebus enim afflictis solet populus ad egregios viros confugere, id, quod euenit. Siquidem tertio post anno, cum Xerxes Atticam adoriri statuisset, Aristides ab exilio reuocatus est. Plut. in eius vita.

Phocioni cum populum cicuta temperatum porrigeretur, percontatus est quispiam, si quid filio vellet dicere? nam is aderat. Ego, inquit, tibi fili præcipio, atque etiam obsecro, ne quid ob huius rei memoriam Atheniensibus male velis. Plutar. in Græcorum Apoph.

Agefilæus Lacedæmoniorum rex, cum audiret quosdam clam sibi infensos esse, non tantum non de ultione cogitauit, sed in militum duces legit, & apud magistratus accusatos defendit: & hac arte ex hostibus sibi amicissimos reddidit. Plut. in Lacon.

Thrafi-

Thrasibulus, cum populum Atheniensem à triginta tyrannis pulsum, restituisset, plebiscitum, legemque obliuionis tulit: ne præteritarum rerum fieret mentio. Brus. lib. 3. Hoc idem Constantinus Imperator in Concilio Nicæno fecisse memoratur, rescisis omnibus accusationum libellis, qui sibi ab episcopis fuerant oblatis: vt hoc facto iniuriarum omnium memoriam aboleret.

DOMINICA PRIMA in Quadrag. Euang.

¶ *Ductus est Iesus in deserto ab spiritu vt tentaretur à diabolo. Matth. 4.*

DVetus est in desertum.) Vt nos doceat ab hominum turba secedere, ex quorum societate, sæpenumero in tot malorum incurrimus occasiones, hoc fecit Ioannes Baptista, ne leui saltem maculare vitam famine posset. Vide tomo. 1. Concio. Dominica. 4. Aduent. iuxta morem Romanum Concione. 1. ibi. Quæret fortasse aliquis. & Concione. 3. §. 3. ibi. In deserto. & tom. 1. de Sanctis. Concione. 2. S. Ioan. Bapt. §. 1.

(Vt tentaretur.) Dæmonis in nos immanis odij causa, eius ad nobis nocendū artes, & fallacia consilia

consilia explicantur tomo. 1. Concio. Dominica 4. post Epiphaniam, Concione vnica, ibi. Queret autem fortasse. Lege totum. §. 3.

(Et accedens tentator.) Tentatorem vocat nō dæmonem, no nomine officij non proprio nomine, quo datur intelligi talem vnumquemq; appellari, & esse quale sequitur ministerium, & quale sequitur spiritum. Vide tom. 1. Concio. Dominica. 4. Aduent. secundum morem fratrum prædicatorum, Concione. 3. ibi. Cum ergo legati.

(Si filius Dei es.) Dæmonis astutiæ & fallaciæ artesque quibus incautum hominem subuertere nititur aperiuntur, tom. 3. Concio. Dominica. 3. post Pascha, Concione. 1. ibi. Sed contra ea quæ. Sed præcipua huius inimici astutiæ ea est, dulcia si quæ sunt in his quæ appetenda suggerit prius proponere, venenum & hatum sub illis abscondere. E contra Deus aspera prius proponit, sed in illis maximam abscondit dulcedinem quam præparat se timentibus. Vide tomo. 1. Concio. Dominica. 1. post octauas Epiphaniæ, Concione. 1. §. 2. ibi. Edito ergo.

(Ut tentaretur à diabolo.) Post baptismum & paternæ vocis in illo testimonium, qua filij sui æternus pater declarauit dignitatem ad desertū pugnaturus cum humani generis hoste ducitur, non vult Deus sua esse in nobis dona ociosa, vide ergo si donum ecclesie acceperis qualiter te ad

operan-

operandum præparare debeas. Vide tomo. 1. de Sanctis, Concione. 3. in Visitatione B. Mariæ in principio post Exordium.

Christus hodie dæmonem vicit, vt à victo & confuso non timeamus, sed media eius gratia super aspidem & basiliscum ambulemus. Vide in G. lib. 1. cap. 19. §. vlt.

Qualiter de dæmonibus de nostris que passio- nibus victoriam consequi possimus, quibus veluti armis dæmones vtuntur ad nostram perniciem. Vide in O. par. 2. cap. 4. §. 4.

(Non in solo pane viuit homo.) Ad omnes tentationes inimici responsa præbuit Dominus accommodata, vt nos doceat debere esse peculiari- bus considerationibus ad omne tentationis genus armatos, habes eas optimas & breues in G. li- bro. 2. capite. 13. quod caput in impressione Salmantina, in tabula calcographi errore. est ca- put. 23.

(Dic vt lapides isti panes fiant.) Dæmonis in- fidia facili negotio applicari possunt infidiosis ar- tibus quorundam animalium quibus suum ve- nantur cibum. Vide in Introduct. fidei. par. 1. ca- pit. 14. & cap. 16. quorundam animalium artes recententur, quæ fuga sibi consulunt, cum ab ini- micis insecuntur. Sic nos timendo & fugiēdo con- tra dæmonem debemus pugnare præfertim cum sensuualitatis machinis impugnamur.

K Ostendit

(Ostēdit ei omnia regna mūdi.) Alter ait Euan-
gelista, quod in instanti ostendit, qua alia mensu-
ra metienda & ostendenda erant nisi instantane-
a, quæ instantanea sunt & veluti in instanti
transeunt? Mundi inconstantiam & vanitatem,
habes depictam in G. lib. 1. cap. 29. & in O. me-
ditatione. 2. pro feria. 3.

(Hæc omnia tibi dabo si cadēs adoraueris me.)
Dæmon multa promittit quæ non præbeat, neq;
præbere potest cum non habeat, e contra Chri-
stus plus præstat quam promittit. Vide quæ ad-
notamus in festo S. Matthæi.

(Duxit eum supra pinaculum templi.) In tem-
plo tentat, ea est sua audacia, vnde cum timore &
reuerentia in templo in Dei. præsentia standum.
Vidē quæ adnotauimus Dominica. 2. post octa-
uas Epiphaniæ, & in O. par. 1. cap. 10. §. 4.

Temporali depicta pugna in mari & terra, bel-
lum inter nos & dæmones amplificatum habes
in Rhetorica lib. 3. cap. 6.

(Angelis suis mādauit de te.) Scripturis vtitur
vt vnde Deus bona & nobis vtilia elicit sua sapiē-
tia, inde ipse sua malitia tentādi occasiōē. Vter-
que Christus & dæmon scripturis vtuntur, de
verbi Dei efficacia, & qualiter ipso pugnandū sit.
Vide in Introduct. fid. in preambulo. 2. partis, &
parte. 3. cap. 15. §. 1.

(Hæc omnia tibi dabo.) Ad auaritiam suadet
& diui-

& diuitiarum desiderū. Vide quæ adnotauimus
Dominica in Sexagesima in illa verba, Spinæ
sunt diuitiæ.

(Vade Satana.) In præcedentibus tentationi-
bus in quibus contra ipsum Dominum solū pu-
gnare visus est, mitte & Domini mansuetudine
dignum accepit responsum. Nunc vero cum con-
tra æterni patris gloriam & eius honorē pugnet
acre & sua superbia dignū accipit, vt nos doceat
nostras contemnere iniurias, Dei vero minimè.
Vide infra Dominica in Passione, Concione. 2.
ibi. Ego dæmonium non habeo.

(Accesserūt angeli & ministrabant ei.) Illi ad-
iutorium de coelo non deficiet qui in vno Deo
spem suā collocans, nō cōfugit ad mūdāna & dia-
bolica arte quæ sita remedia. De vera in Deū spe.
Vide copiosè & eleganter to. 4. Conc. Dñica. 2. 3.
post Pentecost. Concione. 2. in tract. thematis.

(Cum ieiunasset.) Hic solet de ieiunio & virtute
abstinentiæ sermo institui, de qua est elegans
& integer tractatus, in tom. 3. Conc. de tempore
post Conciones in ferijs Rogationum, vbi testi-
monijs Sanctorum & Philosophorum, & ratio-
nibus abstinentiæ & ieiuniorū encomia tradūtur,
& in O. par. 2. est integer tract. cōtra voracitatē &
gulā. Vide to. 1. de Sanct. Cōc. 2. S. Mathie. §. 5.
Qualiter corpus humanū cibo indigeat, explica-
tur in Introd. fidei. par. 1. c. 25. vt inde intelligere

valeas qualitatem huius Christi abstinentiæ, & an fuerit miraculosa?

Pro eadem Dominica Prima.

in Quadragesima, & quæ sequuntur duximus adnotanda ex libro Collectaneorum eiusdem de Abstinentia & contra Gulam & ebrietatem.

SOcrates admonet, cauendos esse cibos, qui non esurientes deniq; ad edendum inuitent: cauendos esse potus, qui non sitientes ad bibendum illectent. Lib. de tuen. bona valet.

Sunt nonnulli, quos parsimonia coniuncta cū gulæ vitio adducit, vt cum domi coërceant cupiditatem, apud alios lauticijs fruuntur, expleantq; sese, ampliter ingurgitantes, perinde quasi rebus bello partis: deinde grauitè affecto corpore discedunt, postero die præmium ingurgitationis aufertentes, nepe stomachi cruditatē. Lib. de tu. bo. va.

Cibi viliores appetentiam intra naturæ modū cohibent. Cæterum artes istorum, qui obsoniorum sunt opifices & architecti, & operosæ istæ cupiditæ, nec non ingeniosa condimenta, semper (vt inquit Comicus) voluptatis fines longius promouent, ac vitiant vtilitatem. Atque haud scio quo pacto fiat, vt quum vxores, quæ philtris ac veneficijs in viros vtuntur, abominemur, conducticijs

eticijs ac seruis cibos & obsonia nostra, proijciamus, vt ea pene dixerim veneficijs, ac præstigijs vitient. Morbi igitur nō tam multa negotia, nec tot spes, nec tot peregrinationes, nec tam multa exercitia nobis eripiunt ac perdunt, quàm multas adimunt voluptates. Vnde fit, vt qui maxime sectantur voluptatem, his minimè expedit corporis sanitatem negligere. Siquidem permulti sunt quibus aduersa valetudo nequaquam est impedimento, quominus philosophiæ dent operam, aut rem etiam exercent militarem, aut imperium administrant: at corporis voluptates eiusmodi sunt, vt his in morbo frui nullo modo possis. Lib. de tuenda bona valetud.

Sicuti Demades, Athenienses qui non in tempore bellum capefferent, aiebat nunquam nisi pullatos pacem decernere: ita nobis haud vnquā tenuis ac moderata victus ratio venit in mentem, nisi iam febri æstuantibus & admotis pharmacis.

Quemadmodum quum Lysimachus inter Scythas siti constriictus sese pariter atq; exercitum hostibus dedidisset, ac deinde frigidā bibisset aquam: Dij boni, inquit, quam breuis voluptatis gratia, magnam deposuit felicitatem: itidē & nobis ipsis in morbo debemus in animum reuocare, quod ab frigidam potionem non in tempore sumptam, aut balneum intempestiuum

aut computationem, complures earum rerum delectationes amiserimus: deinde præclara permulta, postremo non paucas exercitationes iucundas perdiderimus. Facit enim huiusmodi reputatio, ut animum quidem dolor mordeat, vulneransque memoria veluti (cicatrix quæpiam remanēs) in bona valetudine cautiores ac circumspectiores nos reddat in obseruanda vitæ ratione. Neque enim tum corpus sanitati redditum, ad modum magnas pariet cupiditatis, nec intractabiles, aut inusitatas, & inuincibiles: quin magis forti & intrepido animo esse oportet aduersus appetentiam erumpentem, & ad fruendum his, quæ cupit, exilientem, ut quæ nihil habeat præter leues, ac pueriles querimonias ac ploratus: deinde mox conquiescat, sublata mensa, neque quicquam in cuset, aut lædat: sed contrà potius pura atque hilaris, minimeque grauis minimeque fastidiosa duret in posterum diem. Quemadmodum videlicet Timotheus, qui superiore die in Academia apud Platonē coenauerat tenuē coenulam, dixit, qui coenassent apud Platonē, eos postero quoque die suauiter agere. Fertur autē & Alexander dixisse, posteaquā solitos obsoniorū artifices abiiecisset, selōge cōmodiores secum posse, ducere, nempe nocturnam profectionem ad condendum prandium, ad coenam vero prandij tenuitatem. Proinde cauendum est, ne sicuti boni naucleri,

cleri, posteaquam ob auiditatem multum oneris in nauim coniecerint, deinde perpetuo labore sententiam exhauriunt, aquamque marinam circumstita nos quoque simul atque corpus expleuerimus, & clisteribus exonoremus. Li. de tuen. bona val.

Præclare dictum est illud, Vesci citra saturitatem, impigrum esse ad laborem, vitale semen conseruare, res esse longe saluberrimas. Etenim coitis immodicus, propterea quod maxime vim eam extrahit, qua cibus concoquitur, plurimum superfluitatis & redundantia gignit. Libro de tuei. bona valet.

Quid est, quod boui, qui cornu petat, foenum in ornu apponunt, ut occurrentes caueant? An qui propter repletionem ac satietatem insolescunt & boues, & equi, & asini, & homines, ut ait, Sol hocles? Tu vero ferues quasi pullus tibi copis: Venter enim tuus & male insolescit. In Problmata.

Vini & carniū plenior vsus corpus quidem vallum, athleticæque firmitate facit, animum verò imecillum & fragilem. Lib. de tranq. animi.

Sillud Alexidis alios moueat, quo ait, Sapienter necere, ut voluptates congerat: proinde tres esse, quæ haud dubiè in vita utilem vim quandam pariant habenti: bibere videlicet, edere, & Veris vsum: alias vero omnes merito vocari

adiectitias: meminisse utiq; oportet, Socratem in contraria esse sententia, dum ait: Male moratos ideo viuere, ut edant, bibantq;: sed bonos viros cibum sumere ac potum, quò possint viuere. Lib. de audien. poetica.

Quod vulgo dici solet, Odi memorem com-potorem, quidam præscribi hoc loco legem quandam putant conuiujs, ne vlla dictorum ibi factorumq; posthac habeatur memoria: quando obliuionem & ferulam patrio instituto mabres Baccho consecrarunt, ceu vel parum conueniat, erratorum inter pocula deinceps commiisci, aut si qua in parte peccatū sit, puerilis ac leui reprehensio sufficiat. Perspicuum enim est, Vtè sapientem esse, ex Euripidis sententia, ineptiarum obliuionem. Lib. Num philosophandum iter pocula.

Diogenes dicebat, in quibus ædibus magna esset ciborum copia, in eisdem multos mures esse & feles solere: sic ea corpora quæ multum cibum perent, multos morbos contrahere solere. Max. ser. 27.

Plato ille sapiens generosum conspicatus adolescentulum, patrimonio consumpto, adiores pandochij panem edentem, & aquam bibentem. Si, inquit, sic moderate prandisses, nunquam sic coenares. Max. ser. 61.

Democritus dicebat, in capiendo cibo omne

celeritatem abesse oportere. Hoc enim caninum est: magisque bestiam, quam hominem decet. Max. ser. 27.

Socrates cum admoneretur ab amico, quod excepturus hospites, admodum tenuem fecisset apparatus, Si boni sunt, inquit, satis erit: sin minus, plus satis. Laert. in eius vita.

Darius in fuga, cum aquam turbidam, & cadaueribus inquinatam bibisset, negauit unquam se bibisse iucundius. Nunquam autem, vel per raro sitiens biberat. Cic. lib. 1. Tusc. Quest.

Artaxerxes, cum in fuga quadam, direpto illius commeatu, aridis ficis, & hordeaceo pane vesceretur: Dij boni, inquit, cuiusmodi voluptatis hactenus inexpertus fui. Plutar. in reg. & Imper. Apoph.

Socrates dicere solebat, multos in hoc viuere, ut ederent, & biberent: se autem contra ob id bibere & edere, ut viueret: quod his rebus non ad voluptatem vteretur: quando quidem natura paucis contenta sit. Eras. lib. 3. Apoph.

Idem pro foribus deambulanti contentius vsque ad vesperam, cum prætereuntium quispiam dixisset: Quid agis Socrates? Obsonium mihi, inquit, cõparo in coenam: De fame sentiens, quam agitatione corporis acuebat.

Timotheus Cononis filius dux Atheniensium, vocatus à Platone in conuiuium, cum frugaliter

tractatus esset, postridie conueniens Platonem, Vos ô Plato, melius coenatis (dixisse fertur) sequenti die quam praesenti. Inuit autem ijs qui frugaliter coenarent, sequentem diem multo latiorum esse, cum nullo crapulae vel ebrietatis dolore cruciarentur: verum eos qui laute, & immoderatus coenarent, diebus sequentibus grauari, ac cruciari cibo ac potu nondum concocto ex vitio stomachi. Aeli. lib. 2. de var. hist.

Thasiorum gens vt copia rerum abundabat, praecipue vini praesentia nobilis, ita delicijs erat addictior. Per horum agros cum exercitu proficiscenti Agasilao, Thasij honoris gratia, miserunt farinas, anseres, bellaria, liba ex melle condita, & item omnis generis omnia maximi pretij tum esculenta, tum poculenta: at ille praeter farinas, nihil accepit: reliqua domum referri iussit, ab his qui attulerunt, tanquam sibi suisque prorsus inutilia. Caterum cum illi precibus & obtestationibus omnino vrgerent vt caperet xenia, iussit ea inter Helotes distribui. Erat id apud Lacedaemonios mancipiorum genus. Eius facti causam sciscitantibus respondit: Non decere qui virtutis ac fortitudinis studio tenerentur, id genus deliciarum recipere: propterea quod istiusmodi rebus inescarentur ingenio seruili nati: quae oporteret a liberis procul abesse. Plutarch. in Apo. Lacon.

Lyfandro

Lyfandro Spartiatæ in Ioniam proficiscenti, hospites quos habebat in Ionia, cum alijs multis etiam bouem & placentam dono miserunt. Qui placentam contemplatus, rogabat, quid nam illud cupediarum esset? Cui cum is qui attulerat, responderet, ex melle, & caseo, alijsque quibusdam confectum esse. Sed hoc, inquit, Lyfander, ijs date qui nouerunt. Non enim hic est liberi & ingenui hominis cibus. Aeli. lib. 3. de var. hist.

Epaminondas tam tenui victu utebatur, vt aliquando vocatus ad coenam a vicino, cum reperisset bellariorum, obsoniorum, & vnguentorum apparatus, confestim abierit, dicens; Ego te sacrificare putabam, non deliciarum & illudere. Plut. in Graecis Apoph.

Socrates dicebat, eos qui se ad continentiam ac frugalitatem exercuissent, & longe plus habere voluptatis, ac minus dolorum, quam qui summa cura vndique pararet oblectamenta: quod voluptates intemperantium, praeter animi sibi male conscij cruciatum, praeter infamiam ac paupertatem, frequenter ipsi etiam corpori plus adferant molestiae, quam delectationis: contra, quae sunt optima, eadem fiunt iucundissima, siquis afflueuerit. Laert. lib. 2. cap. 5.

Democritus dicebat, coenas lautas & sumptuosas suppeditare potest fortuna: at contra faciles & quae sufficiant necessitati, sperantia. Stob.

Ptolemaeus

Ptolemæus rex, cum Ægyptum peragraret, nec eius milites adhuc cum cum cibarijs affecuti essent, esuriens admodum, panem è tugurio pastorali arreptum, magna cum auiditate comedit, iuravit que in omni vita nihil suavius eo pane comedisse. Ex Fran. Sen. lib. 5. de inst. Reip.

Epicurus etiam voluptatis assertor, elegantes opiparasque dapes aspernabatur, & libros suos omnes oleribus ac pomis referfit: dixit que vescendum esse vilibus, cibus, quod paratiores essent. Ferula enim illa lautiora, & exquisita pulmenta, ingenti cura, & nimia ac miserabili impensa, præparantur, maioremque molestiam quaeritando faciunt, quam voluptatem vescendo. Vbi sup.

Cum regina quædam illud haberet studio, vt assidue mitteret Alexandro obsonia, bellariaque per talium rerum coquos magna arte parata, Alexander ait, seipsum habere meliores obsoniorum artifices: ad prandium quidem nocturnum iter: ad coenam vero tenue prandium. Plut. in Reg. & imper. Apoph.

Julianus Romanorum Imperator coquos omnibus eiecit à palacio. Rogatus autem cur hoc fecisset: non opus est coquis, ait, quod simplicissimis cibus contentus esse possum. Eras. lib. 8. Apoph.

Archidamo cum polliceretur quidam vinum suauē. Quorsum, inquit, opus? quando quidem & plus absumentur, & quæ fortes decent viros, ea reddet

reddet inutiliora. O verè masculinum animum, & omnium deliciarum contemptorem. Plutar. in Lacon.

Percontati eidem quamobrem sparsiatæ parcissime biberent: Ne, inquit, Leotychidas, pro nobis alij, sed nos potius pro alijs consulte inus. Salissime notans, vinosos non esse ad consultandum idoneos: salubrium enim consiliorum parens est sobrietas. Plutar.

Cyrus senior, cum ad hospitem diuertisset, rogareturque quid sibi coenæ. Vellet apponi? respondit, panem tantum: & sperare prope fluentem aequiuiulum coenaturum. Guido Bituri.

Pescenius niger militibus vinum ab eo petentibus, Nilum habetis, inquit, & vinum quaeritis? docuit autem, vinolentiam militibus ceu pestem fugiendam esse: qui tum demum ad res gerendas prompti sunt, cum ratio mero non peruertitur. Brus. lib. 4. cap. 15. ex spartiano.

Fredericus Imperator studiosissimus temperantiæ ac sobrietatis cultor fuisse dicitur: qui cum audisset, Leonoram uxorem (quæ paterna in domo nunquam vinum gustarat) facile filios parturam, si in Germania tam frigida regione vinum biberet: dixisse fertur, malle se sterilem uxorem habere, quam vinosam. Non ignorauit autem Imperator fortissimus, quam multa vinolentia mala committentur: & tum praesertim, cum foemineum

neum genus nimio vino obruitur. *Æn. Syl. lib. 2. commen. de reb. gest. Alphon.*

Alphonfus Aragonum rex interrogatus, cur vino dilatissimo sitim expleret? Respondit, vino sapientiam obscurari: ideoque non decere regem, vt hac inmodica computatione in animo extingat, sine quo imperatoris ac regis nomen rite tueri non possit. *Panor. lib. 2. de reb. gest. Alphon.*

Idem ab amico rogatus, cur ad eum ebrietatis vitium damnaret? Quia furorem, inquit, & libidinem, ebrietatis filios esse haud ignoro. *Panor. vbi sup.*

Anacharsis dicebat, vitem ferre tres botros: primum voluptatis, alterum ebrietatis, tertium molestiæ. Sentiens, parcum vini vsum esse iucundum, quia sedat sitim: largiorem, gignere temulentiam: largissimum parere rixas, cædes, ac morbos. Simile est huic quod alibi dictum est. Primum craterem pertinere ad sitim, alterum ad voluptatem, tertium ad ebrietatem, quartum ad insaniam. *Laërt. lib. 1. cap. 9.*

Nunc vobiscum loquor quorum æquè spatiose luxuria, quàm aliorum avaritia diffunditur. Vobis dico: quousque nullus erit lacus, cui non villarum vestrarum fastigia immineant: nullum flumen, cuius non ripas ædificia vestra pre-textant: Vbicunque scatebunt aquarum calentium

venarum,

venarum, ibi noua diuersoria luxuriæ excitabuntur. Vbicunque in aliquem sinum littus curuabitur, vos protinus fundamenta iacietis: nec contenti solo, nisi quod manu feceritis, maria agetis introrsus. Omnibus licet locis tecta vestra resplendant, alicubi imposita montibus in vastum terrarum marisque prospectum, alicubi ex plano in altitudinem montium educta, cum multa ædificaueritis, cum ingentia: tamen & singula corpora estis & paruula. Quid profunt multa cubicula? In vno iacetis. Non est vestrum ubicunque non estis. ¶ Ad vos deinde transeo, quorum profunda & insatiabilis gula hinc maria scrutatur, hinc terras. Alia hamis, alia laqueis, alia retium varijs generibus cum magno labore persequitur. Nullis animalibus, nihil ex fastidio pax est. Quantulum enim est quod ex istis epulis quas per tot comparatis manus, fesso voluptatis ore libatis? Quantulum ex ista fera periculose capta, dominus crudus ac nauseans gustat? Quantulum ex tot conchilijs tam longe aduectis, per istum stomachum inexplibilem labitur? Infelices etiam quod intelligitis vos maiorem famem habere, quam ventrem. Hæc alijs dic, vt dum dicis, audias ipse. Scribe, vt dum scripseris legas: omnia ad mores, & ad sedandam rabiem affectuum referens. Stude, non vt plus alijs facias, sed vt melius. *Epist. 90.*

Mihi

Mihi crede, felix illud sæculum ante architectonas fuit. Ista nata sunt iam nascente luxuria, in quadratum tigna discindere, & ferra per designata currēte, certa manu trabem scindere. Nam primi cuneis scindebāt fisisile lignum. Non enim tecta cœnationi epulum recepturæ, parabantur: nec in hunc vsum pinus, aut abies deferebatur longo vehiculorum ordine, vicis intrementibus, vt ex illa, lacunaria auro grauiā, penderent. Furcæ vtrinque suspensæ fulciebant casam: spissatis ramalibus, ac fronde congesta, & in procliuē deposita, decursus imbribus quanuis magnis erat. Sub his tectis habitauere, sed securi Culmus liberostexit. Sub marmore ac auro seruitus habitat. Epist. 91.

Simplici cura constant necessaria, in delicias laboratur. Non fuit tam inimica natura, vt cum omnibus alijs animalibus facilem ac tutam vitā daret, homo solus non posset sine tot artibus viuere. Nihil horum ab illa nobis imperatum est, nihil ægrè querēdum, vt possit vita produci. Ad parata nati sumus: nos omnia nobis difficilia faciliū fastidio fecimus. Tecta, tegumentaque, & fomenta corporum, & quæ nunc ingens negotium facta sunt, obuia erant, & gratuita, & opera leui parabilia. Modus enim omnium prout postulabat, necessitas erat: nos ista pretiosa, nos mira, nos magnis multisque conquirenda artibus, fecimus.

fecimus. Sufficit ad id natura quod poscit. A natura luxuria deficiuit: quæ quotidie seipsam incitat, & tot sæculis crescit, ingenio adiuuat vitia. Primo superuacua coepit concupiscere, inde contraria, nouissime corpori animū addixit, & illius deseruire libidini iussit. Iam rusticitatis & miseræ est, velle quantum sat est. Epist. 91.

Nunc vero quam longè processerūt mala valetudinis? Has vsuras voluptatum pēdimus ultra modum fasque concupitarū. Innumerabiles esse morbos non miraberis, coquos numerā. Cessit omne studium, & liberales disciplinas professi, sine vlla frequentia desertis angulis præsident. In rhetorum ac philosophorū scholis solitudo est. (Et mox.) Transeo agmina exoletorum per nationes coloresque descripta: vt eadem omnibus leuitas sit, eadem primæ mensura lanuginis, eadē species capillorum ne quis, cui rector est coma, crispulis misceatur. Transeo pistorum turbam, transeo ministrorum: per quos signo dato, ad inferendam cœnam discurretur. Dij boni quantū hominum vnus venter exercet. Epist. 96.

Turpis qui alto Sole semiformis iacet, cuius vigilia medio die incipit, & adhuc multis hoc ante lucanum est. Sunt qui officia lucis noctisque peruertunt: nec arte deducunt oculos hesternæ graues crapula, quàm appetere nox coepit. Qualis illorum conditio dicitur, quos natura

(vt ait Vergilius) sedibus nostris subditos, è contrario posuit.

Nosq; vbi primus equis oriens afflauit anhelis
Illis fera rubens accendit lumina vesper.

Talis horum contraria omnibus non regio, sed vita est. Sunt quidam in eadem vrbe antipodes, qui (vt Marcus Cato ait) nec Orientem vnquam Solem viderunt, nec Occidentem. Hos tu existimas scire, quemadmodum viuendum sit, qui nesciunt quando. Et hi mortem timent, in quam se viui condiderunt, tam infausti ominis, quam nocturnæ aues sunt. Non viuunt contra naturam, qui pomaria in summis turribus ferunt, quorum filuæ in tectis domorum ac fastigijs nutant, inde ortis radicibus, quo improbe cacumina egissent? Non viuunt contra naturam, qui fundamenta thermarum in mare iaciunt, nec delicate natare ipsi sibi videntur, nisi calentia stagna fluctu ac tempestate feriantur? Cum instituerunt omnia contra naturæ consuetudinem velle, nouissime in totum, ab illa desciscunt. Lucet, somni tempus est: quies est, nunc exerceamur, nunc gestemur, nunc prædeamus. Iam lux propius accedit: tempus est coenæ. Non oportet id facere quod populus. Res sordida est, trita ac vulgari via viuere. Dies publicus relinquatur: proprium nobis ac peculiare mane fiat. Isti mihi vero defunctorum loco sunt. Quantulum enim à funere absunt, & quidem

quidem acerbo, qui ad faces & cereos viuunt? Hanc vitam agere eodem tēpore multos meminimus. Inter quos Atylium Butam prætorium: cui post patrimonium ingens cōsumptum, Tyberius paupertatem confitenti: Sero, inquit, experectus es. Causa autem est ita viuendi quibusdam, non quia aliquid existiment noctem ipsam habere iucundius: sed quia nihil iuuat obuium, & grauis malæ conscientia lux est: & omnia cōcupiscenti, aut contemnenti, pro vt magno aut paruo empta sunt, fastidio est lumen gratuitum. Causa tamen præcipua mihi videtur huius morbi, vitæ communis fastidium. Quomodo cultu se à cæteris distingunt, quomodo elegantia coenarum, munditijs vehiculorum: sic volunt separare etiam temporum dispositiones: nolunt solita peccare, quibus peccandi præmium, fama est. Hanc petunt omnes isti, qui vt ita dicam, retro viuunt. Ideo Lucili tenenda nobis vita est, quam natura præscripsit, nec ab illa declinandū. Illam sequentibus, omnia facilia & expedita sunt: contra illam nitentibus non alia vita est, quam contra aquam remigantibus. Epist. 123.

Qui domū intrauerit, nos potius miretur quā suppellectilem nostrā. Magnus ille est qui ficiilibus sic vtitur quemadmodū argento: nec ille minor est, qui sic argēto vtit̄ quēadmodū ficiilibus. Infirmi animi est pati nō posse diuitias. Epist. 5.

Hanc ergo lanam, & salubrem formam vitæ teneto, vt corpori tantum indulgeas, quantū bonæ valetudini satis est. Durius tractandum est, ne animo malè pareat: cibus famem sedet, potio sitim extinguat, vestis arceat frigus, domus muni-
mētum sit aduersus infesta corpori. Hanc vtrum-
cespes erexerit, an varius lapis gentis alienæ, nihil interest. Scitote hominē tam bene culmo quàm auro tegi. Contemne omnia quæ superuacuis labor velut ornamentum ad decus ponit. Cogita in te præter animum nihil esse mirabile: cui magno, nihil magnum est. Epist. 8.

In ipsa Scipionis Africani villa iacens, hæc tibi scribo, adoratis manibus eius, & arca: quam sepulchrum esse tanti viri suspicor: animam quidē eius in cœlum, ex quo erat rediisse, persuadeo mihi: non quia magnos exercitus duxit (hos enim & Cambyfes furiosus, ac furore feliciter vsus, habuit) sed ob egregiam eius moderationem pietatemque, magis in illo admirabilem cum reliquit patriam, quàm cum defendit. Magna ergo me voluptas subit, contemplantem mores Scipionis ac nostros. In hoc angulo ille Carthaginis horror, cui Roma debet, quod tantum semel capta est, abluebat corpus laboribus rusticis fessum: exercebat enim opere se, terramque (vt mos fuit prisca) ipse subigebat. Sub hoc ille tecto tam sordido stetit: hoc illum pauimentum tam vile susti-
nuit

nuit. At nunc quis est, qui sic lauari sustineat: pauper sibi videtur ac sordidus, nisi parietes magnis & pretiosis orbibus refullerint, nisi Alexandrina marmora Numidicis crustis distincta sint, nisi illis vndique operosa, & in picturæ modum variata circumlitio prætexatur. Eò deliciarum peruenimus, vt nisi gemmas calcare nolumus. Epist. 87.

¶ Idem Seneca in Epist. 88.

Cum paucissimis seruis, quos vnum capere vehiculum potuit, sine vllis rebus, nisi quæ corpore nostro continebantur, ego & Maximus meus biduum iam beatissimum agimus. Culcitra in terra iacet, ego in culcitra. Ex duabus penulis, altera stragulum, altera opertorium facta est. De prandio nihil detrahi potuit: paratum fuit non magis hora, nusquam sine caricis, nusquam sine pugillaribus. Illæ, si panem habeo, pro pulmentario sunt: si non, pro pane: quotidie mihi annum nouum faciunt: quem ego fastum & felicem reddo bonis cogitationibus & animi magnitudine: qui nunquam maior est, quàm vbi aliena seposuit: & fecit sibi pacem, nihil timendo: fecit sibi diuitias nihil concupiscendo. Vehiculum in quod impositus sum, rusticū est. Mulæ viuere se ambulando testantur: mulio exalcatus non propter ætatem. Vix à me obineo, vt hoc vehiculum velim videri meum. Durat ad-

huc peruersa recti verecūdia : quoties in aliquem comitatum lautiozem incidimus, inuitus erubescō: quod argumentum est ista quæ probo, quæ laudo, nondum habere certam sedem & immobilem. Qui sordido vehiculo erubescit, pretioso gloriabitur. Parum adhuc profeci, nondū audeo frugalitatem palam ferre: etiam nunc curo opiniones viatorum. Contra totius generis humani opiniones mittēda vox erat: insanitis, erratis, stupetis ad superuacua, neminē æstimatis suo. Quid ad rem pertinent mulæ saginatae, vnius omnes coloris? Quid ista vehicula celata?

Instrati ostro alipedes, pictisque tapetis.

Aurea pectoribus demissa monilia pendent.

Tecti auro, fuluū mandunt sub dentibus aurum

Ista nec dñm meliorē possunt facere, nec mulā.

M. Cato Censorius (quem tam nēcessario Romano populo hercule profuit nasci quam Scipionē: alter enim cum hostibus nostris bellum, alter cum moribus gessit) cantherio vehebatur, & hippoperis quidem impositis, vt secum vtenfilia portaret. O quantum erat sæculi decus, imperatorem triumphalem Censorium (& quod super omnia hæc est) Catonem vno caballo esse contentum, & netoto quidem. Partem enim farcinæ, ab vtroque latere dependentes occupabant. Epist. 88.

Ego certe cum Attalum audirem in vitia, in errores,

errores, in mala vitæ perorantem, sæpe misertus sum generis humani, & illum sublimē altioremq; humano fastigio credidi. Ipse regem se esse dicebat: sed plus quam regnare mihi videbatur: cui liceret censuram agere regnantium. Cum vero commendare paupertatē cœperat, & ostendere quod quid quid vsus excederet, pondus esset superuacuum & graue ferētī, sæpe exire ē schola pauperi libuit. Cum cœperat voluptates nostras traducere, laudare castum corpus, sobriam mensam, purā mentem, non tantum ab illicitis voluptatibus, sed etiam superuacuis, libebat circumscribere gulam & ventrem. Inde mihi quæ dā permansere Lucili. Magno enim in omnia impetu veneram: deinde ad ciuitatis vitam reductus, ex bene cœptis pauca seruauī. Inde ostreis boletisque in omnem vitā renuntiatum est. Hæc enim nō cibi, sed oblectamenta sunt ad edendum saturos cogentia: quod gratissimum est edacibus, & se vltra quā capiunt, sarcientibus: facile descēsurā, facile reditura. Inde in omnē vitā vnguento abstinemus: quem obtinemus odor in corpore est. Nullo inde vino calet stomachus. Inde in omnē vitā balneū fugimus. Decoquere corpus atque exinanire sudoribus, inuile simul delicatumque credimus. (Et paucis interiectis.) Laudare solebat Attalus culcitram quæ resisteret corpori. Tali vtor etiam senex, in qua vestigiū apparere non possit. Epist. 109.

Addiximus animum voluptati: cui indulgere initium omnium malorum est. Tradidimus ambitioni & famæ, cæteris æque vanis & inanibus. Quid ergo nūc te hortor vt facias? Nihil noui, nec enim nouis malis remedia quærentur. Sed hoc primum, vt tecum ipse despicias, quid sit necessarium, quid superuacuum. Necessaria tibi vbique occurrent: superuacua, & semper, & toto animo quærenda sunt. Non est autē quod te nimis laudes, si contempseris aureos lectos, & gemmeam suppellectilem. Quæ est enim virtus superuacua contemnere? Tunc te admirare, cum contempseris necessaria. Non magnam rem facis, quod viuere sine regio apparatu potes: quod non desideras miliarios apros, nec linguas fæni copterorū. Et alia portenta luxuriæ, iam tota animalia fastidientis, & certa mēbra ex singulis eligentis. Tunc te admirabor, si non contempseris etiam sordidū panē, si tibi persuaseris herbas ubi nec esse est, nō pecori tantū, sed homini nasci: si scieris cacumina arborū explementū esse vētris, in quē sic pretiosa congerimus, tanquā recepta seruantē: sine fastidio implēdus est. Quid enim ad rē pertinet, quid accipiat, perditurus quidquid accepit? Epist. I I I.

Itinere confectus incommodo magis, quam longo, in Albanum meum nocte multa perueni. Nihil habeo paratū nisi me. Ita in lectulo lassitudinē pono: hanc coqui, hanc pistoris morā boni

consulo.

consulo. Mecum enim de hoc ipso loquor, quàm nihil sit graue, quod leuiter excipias: quàm indignantium nihil, nisi ipse indignando astruas. Nō habet panem meus pistor, sed habet villicus, sed habet colonus. Malum panem, inquis, Expecta: bonus fiet: etiam illum tenerum tibi, & siligineum fames reddet. Ideo non est ante edendum, quàm illa imperet. Expectabo ergo, nec ante edam, quàm aut bonum panem habere cœpero, aut malum fastidire desiero. Necessarium est paruo assuescere. Multæ difficultates locorum, multæ temporum, etiam locupletibus, occurrent. Quicquid vult habere nemo potest. Illud potest nolle quod non habet, rebus oblati hilaris vti. Magna pars libertatis est, bene moratus vēter, & contumeliæ patiens. Æstimari non potest, quantum voluptatem capiam ex eo quod lassitudo mea sibi ipsa acquiescit. Non vnctiones, non balneum, non vllum aliud remedium quàm temporis quæro. Nam quod labor contraxit, quies tollit. Aliquando enim ex perimentum animi sumpsi subito. Hoc enim est simplicius & verius. Nā ubi se præparauit, & indixit sibi patientiam, non æque apparet quantum habet veræ firmitatis. Illa sunt certissima argumenta, quæ ex tempore dedit: si non tantum æquus molestus, sed placidus aspexit: si non excaudit, non litigauit: si quod dari deberet, ipse sibi non desiderando supplicuit,

L 5 & cogi-

& cogitavit, aliud consuetudini suæ, sibi nihil deesse. Multa quàm superuacua essent, non intelleximus, nisi cum deesse cœperunt. Vtebamur enim illis, non quia debebamus, sed quia habebamus. Quàm multa autem paramus, quia alij parauerunt, quia apud plerofq; sunt. Inter causas malorum nostrorum est, quod viuimus ad exēpla: nec ratione componimur, sed consuetudine abducimur. Quod si pauci facerent, nolle-
mus imitari: cum plures cœperunt: quasi honestus sit, quia frequentius, sequimur: & recti apud nos locum tenet error, vbi publicus factus est. Quanto fatius est, rectum sequi liuitem, & eò se perducere, vt ea demum sint tibi iucunda, quæ honesta? Quod assequi poterimus, si fecerimus duo esse genera rerum, quæ nos aut inuitent, aut fugent. Inuitent, vt diuitiæ, voluptates, forma, ambitio, cætera blanda, & arridentia. Fugent, labor, mors, dolor, ignominia, victus astrictior. Debemus itaq; exerceri, ne hæc timeamus; ne illa cupiamus. In contrarium pugnemus, & ab inuitantibus recedamus, aduersus prementia concitemur. Non vides quàm diuersus sit ascendentiū habitus, & descendētium? Qui prouum eunt, corpora: qui in arduum, incumbunt. Nam si descendas, pondus sauin in priorem partem dare, si ascendas, retro abducere cum vitio Lucili consentire est. In voluptates descēditur, in aspera & dura
subeun-

subeundum est. Hic impellamus corpora, illic refrenemus. Epist. 124.

Ante circumspicendum est, cum quibus edas & bibas, quam quid edas, & bibas. Epist. 16.

Venter præcepta non audit, poscit, appellat. Non est tamen molestus creditor: paruo dimittitur, si modo das illi quod debes, nō quod potes. Epist. 21.

Non pudebit fateri, quem mihi amorem Pythagoræ iniecerit Socion. Disserebat, quare ille animalib⁹ abstinuisset, quare postea Sextius. Dis similis vtriq; causa erat: seu vtriq; magnifica. Hic homini fati alimentorum citra sanguinem esse credebat, & crudelitatis consuetudinem fieri, vbi in voluptatem esset adducta laceratio. Adiciebat contrahendam materiam esse luxuriæ. Collegebat bonæ valetudini contraria esse alimenta varia, & nostris aliena corporibus. At Pythagoras omnium inter omnia cognationem esse dicebat, & aliorum commercium in alias atq; alias formas transeuntium. Interim sceleris hominibus ac parricidij metum fecit, cum possint in parentis animam in scij incurrere, & ferro morsu è violare, in quo cognatus aliquis spiritus hospita-
retur. Si vera sunt ista, abstinuisset animalib⁹ innocētia est: si falsa, frugalitas est. Quod istic crudelitatis tuis damnū est? Alimēta tibi leonum & vulturū eripio. His instinctus, abstinere animalibus

bus coepi, & anno peracto non tantum facilis erat mihi consuetudo, sed dulcis. Agitatioem mihi animum esse credebam. Epist. 109.

Nunquid enim mi Lucili, in hoc furor non est quod nemo nostrum mortalem se cogitat? quod nemo imbecillum? Imo in illo, quod nemo nostrum vnum se cogitat? Aspice culinas nostras, & concurrantes inter tot ignes coquos nostros. Vnum videri putas ventrem, cui tantorum tumultu comparatur cibus? Aspice vinaria nostra, & plena multorum seculorum vindemijs horrea. Vnum putas videri ventrem, cui tot climarum regionumque vina cluduntur? Aspice quot locis vertatur terra, quot in illia colonorum arent, fodiunt. Vnum putas videri ventrem, cui & in Sicilia, & in Africa feritur? Sani erimus, & modica concupiscemus, si vnusquisque se numeret, metiatur simul corpus, sciatque nec multum capere, nec diu posse. Nihil tamen æque tibi profuerit ad temperantiam omnium rerum quam frequens cogitatio brevis æui, & huius incerti. Quicquid facies respice ad mortem. Epist. 115.

Quo peruenere delicia? Is pro putrido iam piscis affertur, qui hodie eductus, hodie occisus est. Nescio de re magna tibi credere. Ipse oportet mihi credam, huc affertur, coram me animam agat. Ad hunc factum peruenere ventres delicatarum, ut gustare non possint piscem, nisi quem in ipso conuiuio

conuiuio natantem palpitantemque viderint. Quanto ad solertiam luxurie plures eunt, tanto subtilius quotidie & elegantius aliquid excogitat furor, vsitata contemnens. Illa audiebamus, Nihil esse melius saxatili mullo. At nunc audimus. Nihil est moriente formosius. Da mihi in manus vas vitreum in quo exultet, in quo trepidet. Vbi multum diuque laudatus ex illo perlucido viuario extrahitur, tunc ut quisque peritior est, monstret. Vide quomodo exarserit rubor, omnia acrior minio. Vide quas per latera venas agat. Ecce, sanguineum putes ventrem: quam lucidum quidam ceruleumque sub ipso tempore effulsit. Iam porrigitur & pallet, & in vnum colorem componitur. Ex his nemo morienti amico assidet, nemo videre mortem patris sui sustinet, quam optauit. Quotus quisque, funus domesticum ad rogam profectitur? fratrum propinquorumque extrema hora deseritur: ad mortem nulli concurritur. Nil enim est illo formosius. Non tempe ro mihi, quin utar interdum temerarijs verbis, & proprietatis modum excedam. Non sunt ad popinam dentibus, de ventre, & ore contenti, oculis quoque gulosi sunt. Libro. 1. Natur. Quæstio. capite. 18.

Medicina quondam paucarum fuit scientia herbarum, quibus sifteretur fluens sanguis, vulnere coirent paulatim. Deinde in hanc peruenit tam

multiplicem varietatem. Nec est mirum tunc illam minus negotij habuisse, firmis adhuc solidisq; corporibus, & facili cibo: nec per artem voluptatemq; corrupto. Qui postquam coepit, non ad tollendam, sed ad irritandam famem quæri, & inuentæ sunt mille condituræ, quibus auiditas excitaretur, quæ desiderantibus alimenta erant, onera sunt plenis. Inde pallor, & neruorum vino madentium tremor, & miserabilior ex cruditatibus quam ex fame macies. Inde incerti labetium pedes, & semper qualis in ipsa ebrietate titubatio. Inde in totam cutem humor admissus, distensusque venter, dum malè assuescit plus capere, quam poterat. Inde suffusio luridæ bilis, & decolor vultus, tabesq; in se putrescentium, & retorti digiti articulis obrigescentibus, neruorum sine sensu iacentium torpor, aut palpitatio corporû sine intermissione vibrantium. Innumerabilia præterea febrium genera, aliarû impetu subeuntium, aliarum tenui peste repentium, aliarum cum horrore & multa membrorum quassatione venientium? Quid alios referant innumerabiles morbos, supplicia luxuriæ? Immunes erant ab istis malis, qui non dum se delicijs soluerant qui sibi imperabant, sibi ministrabant. Corpora opere ac vero labore durabant, aut cursu defatigata, aut venatu, aut tellurem versantia: excipiebat illos cibus qui nisi esurientibus placere non

non poterat. Itaq; nihil opus erat tam magna medicorum suppellectile, nec tot ferramentis atq; pixidibus. Simplex erat ex simplici causa valetudo, multos morbos, multa fercula fecerunt. Vide quantum rerû per vnâ gulâ transitararû, permisceat luxuria, terrarû marisq; vastatrix. Necessè est itaq; inter se tam diuersa dissideat, & hausta male digerantur, alijs aliò nitentibus. Epist. 96.

Vbi Seneca de niuium generatione in lib. de Natu. Quæst. disputauit, sic tandem concludit.

Quid istas, inquis, ineptias, quibus nec literatior sit quisquam, nec melior, tã operose persequeris? Quomodo fiat niues dicis, cum multo magis ad nos dici à te pertineat, quomodo emicet nō sunt niues. Haha, iubemè cum luxuria litigare. Quotidianum istud & sine effectu iurgium est. Litigant tamen, etiamsi superior futura est: pugnant ac reluctantes vincat. *Deinde post pauca subdit.* Vnde ad hoc peruentum sit, ut nulla nobis aqua satis frigida videretur quæ flueret, dicam. Quam diu sanus & salubris cibi capax stomachus est, impleturq; nō premitur, naturalibus fomentis contentus est. Vbi quotidianus truditibus, non temporis actus, sed suos sentit, ubi ebrietas continua visceribus insedit, & præcordia bile in quam vertitur, torret: aliquid necessario quæritur quo actus ille frangatur, qui ipsis aquis

aquis incalescit, remedijs incitat vitium. Itaque non æstate tantū, sed & media hyeme niuem hac causa bibunt. Quæ huius rei causa est, nisi intestinum malum, & luxu corrupta præcordia: quibus nullum interuallum vnquam quo interquiescerent, datum est: sed prandia, cocnis vsq; in lucem perductis, ingesta sunt: & distentos copia ferculorum ac varietate, commessatio altius merfit? Nat. Quæst. Lib. 4. c. 13.

Vult nos ab ebriate deterrere Zeno vir maximus, huius sectæ fortissimæ ac sanctissimæ conditor. Audi ergo quem admodum colligit virum bonum non futurum ebrium. Ebrio secretum sermonem nemo committit, viro autem bono committit, ergo vir bonus ebrius non est. Non est animus in sua potestate ebrietate deuinctus. Quem admodum musto dolia ipsa rumpuntur, & omne quod in imo iacet, in summam partem vis caloris eiecit: sic vino æstuante, quicquid in imo iacet abditum, effertur & prodit in mediū. Onerati mero, quemadmodum non continent cibū, vino redundante: ita ne secretum quidem, quod suum alienumque est, pariter effundunt. Interim si hoc colligere vis, virum bonum non debere ebrium fieri, cur syllogismis agis? dic quàm turpe sit plus sibi ingerere quàm capiat, & stomachi sui non nosse mensuram: quàm multa ebrii faciant, quibus sobrii erubescant. Nihil aliud esse ebrietatem,

tatem, quàm voluntariam insaniam. Extende in plures dies illum ebrium habitum: nunquid de furore dubitabis? Nunc quoque non est minor, sed breuior. Refer Alexandri Macedonis exemplum, qui Clitum charissimum sibi ac fidelissimū inter epulas transfodit, & intellecto facinore, mori voluit, certè delituit. Omne vitium ebrietas & incendit, & detegit: obstantem malis conatibus verecundiam, remouet. Plures enim pudore peccandi, quàm bona voluntate, prohibitis abstinent. Vbi possedit animum nimia vis vini, quicquid male latebat, emergit. Non facit ebrietas vitia, sed protrahit: tunc libidinosus ne cubiculum quidem expectat, sed cupiditatibus suis quātum petierint, sine dilatione permittit: tunc impudicus morbum profitetur ac publicat, tunc petulās non linguam, non manum continet. Crescit insolenti superbia, crudelitas sæuo, malignitas liuido, omne vitium detegitur & prodit. Adijce illam ignorationem sui, dubia & parum explanata verba, incertos oculos, gradum errantem, vertiginē capitis, tecta ipsa mobilia, velut aliquo turbine circum agente totam domum: stomachi tormenta cum efferuescit merum, ac viscera ipsa distendit. Tunc tamen vt cunq; tolerabile est, dum illi vis sua est. Quia cum somno vitatur, & quæ ebrietas fuit, cruditas facta est? Cogita quas clades ediderit publica ebrietas. Hæc acerrimas

gentes bellicosasq; hostibus tradidit. Hæc multorum annorum pertinaci bello defensa moenia, patefecit: hæc contumacissimos & iugum recusantes, in alienum egit arbitrium: hæc inuictas acies mero domuit. Alexandrum, cuius modo feci mentionem, tot itinera, tot prælia, tot hyemes, per quas victa temporum locorumq; difficultates, transierat, tot flumina ex ignoto cadentia, tot maria tutum dimiserunt, intemperantia bibendi concidit. Epist. 84.

¶ In eadem Dominica Prima.

Quadragesimæ, in illud, quòd Dominus in solitudinem secessit, quàm utilis sit solitudo, & quæ sequuntur adnotauimus ex eodẽ vbi supra.

Pyrro Eliensis deprehensus aliquando solus, ac secum loquens, rogatus, quid solus ageret? Meditor, inquit, esse probus. Sentiens ad id utilem esse solitudinem, inutilem turbam. Laert. lib. 6. cap. 11.

Antisthenes rogatus, quid emolumenti cœpisset ex philosophia? Ut mecum, inquit, loqui siue viuere possim. Doctus, etiam si solus sit, non sentit tædium solitudinis: Sed multa præclara suo cum animo versans, quasi secum loquitur: indoctis molestissima est solitudo, ac etiam inutilis. Laert. lib. 6. cap. 1.

Diocle-

Diocletianus Romanorum imperator iam senex, cum se imperio abdicasset, atque priuatam vitam in villa sua instituisset, ab Herculio atque Galerio ad recipiendum imperium rogatus, tanquam pestem aliquam detestatus, respondit. Vt nam Salonæ possitis visere olera nostris manibus confita, profecto istud tentandum nūquam iudicaretis. Eutropius & Cuspinianus in consul. fol. 486.

Socrates dicebat, otium possessionum omnium optimam. Otium autem sensit, non ignauiam, sed à tumultuosis negotijs, & cupiditatibus, animi tranquillitatem vitiatibus, esse quietum. Eras. lib. 3. Apoph.

Quid tibi vitadum præcipuè existimem quæris? Turbam. Non dum illi te tuto commiseris. Ego certè confiteor imbecillitatem meam. Nunquam mores quos extuli, fero. Aliquid ex eo quod composui turbatur, aliquid ex his quæ fugauit, redit. Auarior redeo, ambitiosior, luxuriosior, imò verò crudelior, & inhumanior: quia inter homines fui. Subducendus populo est tener animus, & parum tenax recti. Facile transitur ad plures. Socrati, Catoni, & Lælio excutere mentem suam dissimilia multitudo potuisset, adeò nemo nostrum qui maxime cōcinnamus ingeniū, ferre impetum vitiorum tam magno comitatu venientium potest. Vnum exemplum luxuriæ, aut auaritiæ, multum

mali facit. Conuictor delicatus paulatim enervat, & emollit. Vicinus diues cupiditatem irritat: malignus cornes quanuis candido & simplici, rubiginem suam affricuit. Quid tu accidere his moribus credis, in quos publice factus est impetus? Necesse est aut imiteris, aut oderis. Vtrumq; autem deuitandum est, ne vel similis malis fias, qui multi sunt: neve inimicus multis, quia dissimiles sunt. Recede in te ipsum quantum potes: cum his versare qui te meliorem facturi sunt. Illos admitte, quos tu potes facere meliores. Mutuo ista fiunt, & homines dum docent, discunt. Epist. 7.

Sic est, non muto sententiam: fuge multitudinem, fuge paucitatem, fuge etiam vnum. Nō inuenio cum quo te malim esse quā tecū. Epist. 10.

Animalia quaedam ne inueniri possint, vestigia sua circa cubile ipsum confundunt. Idem tibi faciendum est: alioquin non deerunt qui persequantur. Multi aperta transeunt: condita & obstrusa rimantur. Furem signata sollicitant. Vile videtur quicquid patet. Epist. 69.

Scio quam sis ambitioni alienus, quā familiaris otio & literis. Turbam rerum hominumq; desiderant, qui se pati nesciūt. Tibi tecū optimē conuenit. Nec mirum paucis istud contingere: imperiosi nobis ipsi molestique sumus: modo amore nostri, modo tædio laboramus, infelicem animū nunc superbia inflammas, nunc cupiditate distendimus

dimus, aliās voluptate laxamus, aliās solitudine exurimus. Quod est miserrimum nunquam sumus singuli. Necesse est itaque assidua utamur in tam magnorum vitiorum contubernio, rixa. In Præfatione lib. 4. Natur. Quæst.

Fugiendum ergo, & in se redeundum est, imo etiam à se recedendum. Vbi supra.

Magna pars sanitatis est, hortatores infantiæ reliquisse, & ex isto cætu inuicem noxio procul abijisse. Hoc esse verum scias, aspice quanto aliter vnusquisque populo viuat, aliter sibi. Non est per se magistra solitudo innocentia, nec frugalitas docent rura, sed vbi testis ac spectator abcessit, vitia subsidunt, quorum monstrari & conspici, fructus est. Quis eam quam nulli ostenderet, induit purpuram? Quis possit secretam in auro dapem? Quis sub alicuius rusticæ arboris proiectus umbra, luxuriæ suæ pompam solus explicuit? Nemo oculis suis lautus est: nec paucorum quidem & familiarium: sed apparatus vitiorum suorum pro modo turbæ spectantis expandit. Itaque irritamentum est omnium in quæ insanimus, admirator & conscius. Ne concupiscamus efficias, si ne offendamus effeceris. Ambitio, luxuria, & impotentia scenam desiderant. Sanabis ista si absconderis. Epist. 97.

Solitudinem quærit, qui vult cum innocenti bus viuere. Ex Publ. Mi.

Vobis voluptas ista est, inertio otio assuefacere corpusculū, & securitatē sopitis simillimā appetere, & sub depressa umbra latitare: tenerrimisq; cogitationibus (quas tranquillitatem vocatis) animi marcētis oblectare torporē: & cibis potionibusq; intra hortorū latebras corpora ignauia pollentia, faginare: nobis virilis voluptas est, dare beneficia, vel laboriosa, dū aliorū labores leuēt: vel periculosa: dū alios à periculis extrahāt. Li. 4. de bene. c. 13.

Cogita quā multa temere pro pecunia, quā multa laboriosē pro honore tentaueris: aliquid & pro otio audendum est. Epist. 19.

Animum cogo sibi intentum esse, nec aduocari ad externa: omnia licet foris resonent, dum intus nihil tumultus sit, dum inter se non rixentur cupiditas & timor: dū auaritia luxuriaq; non diffideant, nec altera alterā vexet. Nā quid prodest totius regionis silentiū, si affectus fremunt? Omnia noctis erāt tacita cōposita quiete. Falsum est: nulla placida quies est, nisi quā ratio composuit. Nox exhibet molestiā, non tollit, & sollicitudines mutat. Nam dormientium quoq; insomnia tam turbulenta sunt, quā dies. Illa tranquillitas vera est, in quam bona mens explicatur. Aspice illum, cui somnus laxæ domus silentio quæritur: cuius aures, ne quis agitet sonus, omnis seruorum turba conticuit, & suspensum accedentium propius vestigium ponitur. Huc nempe versatur ac illuc, somnum

somnum inter ægritudines leuem captans, quæ non audit, audisse se queritur. Quid in causa putas esse? animus illi obstrepat, hic placandus est, huius compefcenda est seditio, quem non est quæ existimes placidum, si iacet corpus. Epist. 57.

Si bona fide sumus, si receptui cecinimus, si speciosa contempnimus, nulla res nos auocabit, nullus hominum auiumque contentus interrumpet cogitationes bonas, solidasque & iam certas. Leue illud ingenium, nec se adhuc reduxit introrsus, quod ad vocem, & accidentia erigitur. Habet intus aliquid sollicitudinis, & habet aliquid concepti pauoris, quod illum curiosum facit. Ut ait Vergilius noster.

Et me quem dudum non vlla iniecta mouebant

Tela, nec aduerso glomerati ex agmine Grai,

Nunc omnes terrent aura, sonus excitat omnis

Suspensum: & pariter comitiq; oneriq; timentem.

Timidum illum sarcinæ faciunt. Quemcunq; ex istis felicibus elegeris, multa trahentibus, multa portantibus, videbis illum comitiq; oneriq; timentem. Epist. 57.

Quod desideras, magnum & summū est Deoque vicinum, non concuti. Lib. de Tranq. vit. c. 2.

Ille vir sincerus ac purus, qui relinquit & curiam & forum, & omnē administrationem Reipublicæ, vt ad ampliora secederet: diligit eos per quos hoc ei facere tuto licet: solumque illis gratū testimonium reddit, & magnam rem nescientibus debet. Sed quemadmodum Neptuno plus debere se iudicat ex his qui eadem tranquillitate vsi sunt, qui plura & pretiosiora illo mari vexit, & animosius à mercatore, quam à vectore soluitur votum: sic huius pacis beneficium ad omnes pertinens, altius ad eos peruenit, qui illa bene vtuntur. Epist. 74.

FERIA IIII. POST Primam Dominicam

Quadrag. Euang.

*Accesserunt ad Iesum Scribæ & Pharisei,
&c. Matth. 12.*

Viri Niniuite surgent contra generationem istam.) Sæpenumero noster autor in testimonio & exaggerationem suæ doctrinæ affert testimonia & facta gentilium, & Philosophorum, quandoque animalium consuetudines & facta in nostram confusionem, cum
illi

illi solo naturæ debili lumine, vel illius instinctu faciant quæ nos lumine fidei insigniti non facimus, vt est videre in G. lib. 1. cap. 21. & libro. 2. cap. 10. & cap. 19. & c. 20. habetur melius esse vt erant Niniuite qui cognoscentes propria delicta salutem consequuti sunt, quàm sicut Pharisei qui propter exteriora opera sanos se esse putabant & intus pleni erant dolo.

Non esse vitio dandum Christiano concionatori quod ad rem amplificandam fastidium tollendum interdum dicta & facta Philosophorum & Gentiliū afferat (quod & nos fecimus) probat noster autor in Prologo suarū Concionum antetotum primū, ibi, Nemo vero mihi vitio vertat.

Sed & animalia in nostrā possunt adduci confusionem, cum illa ardua subeant propter filiorū amorem pericula, nos neque facilibus manum admouemus propter Dei amorem, vide in Add. par. 1. §. 5. & 6. & cap. 2. ibidem, Vide etiam Dominica. 16. post Trinit. in illa verba, Respicite volatilia cœli.

(Generatio hæc praua & adultera signū querit.) Signa & reuelationes, non esse petenda in oratione & contemplatione asseritur, in O. parte. 2. cap. 5. §. 11.

(Regina austri surget in iudicio.) Fidei dignitas si cum charitate copuletur eiusdē maiora supplicia si ab illa destituatur inde probari potest,

dum hic minora prædicantur ethnicorum supplicia quam fidelium iuxta fidei dogmata non uiuentiū, vide tomo. 4. Conc. Dominica. 18. post Pentecosten Conc. 1. parte. 2.

In eadem feria Quarta, & quæ

sequuntur duximus adnotanda de uana curiositate qua isti signum de celo petunt, ex libro Collectaneorum eiusdem.

Quid annos Patrocli & Achillis inquirere ad rem existimas pertinere? Queris Vlysses ubi errauerit, potius quam efficias ne nos semper eremus? Non vacat audire utrum inter Italiam & Siciliam iactatus sit, an extra notum nobis orbem. Tempestates animi nos quotidie iactant, & nequitia in omnia Vlyssis mala impellit: non deest forma quæ sollicitet oculos, non hostis: hinc mōstra effera, & humano cruore gaudentia: hinc infidiosa blandimēta aurium, hinc naufragia, & tot varietates malorum. Monstras mihi qui sint modi flebiles: monstra potius quomodo inter aduersa non emittā flebilem uocem. Metiri me Geometra docet latifundia: potius doceat quomodo metiar quātum homini sit fatis. Numerare docet me Arithmetica, & auaritiæ commodare digitos: potius doceat, nihil ad rem pertinere istas computationes: non esse feliciorum cuius patrimonium tabularios lassat: immo quām

quām superuacua possideat, qui infelicissimus futurus est, si quātum habeat per se computare cogatur. Doces me quomodo nihil perdam ex finibus meis, at ego discere uolo quomodo totos hilaris amittam. Epist. 27.

Ista liberalium artium consecratio molestos, uerbosos, intempestiuos, sibi placentes facit: & ideo non discentes necessaria, quia superuacua didicerunt. Quatuor millia librorum Didymus grammaticus scripsit: miser erat si tam multa superuacua legisset. In his libris de patria Homeri quaeritur: in his de Æneæ matre uera: in his libidiniosior Anacreon, an ebriosior uixerit: in his an Sappho publica fuerit: & alia quæ erant dediscenda, si scires. Talia sciat oportet, qui multa uult scire: non cogitare quantum temporis auferat mala ualētudo, quantum occupatio publica, quantum occupatio priuata, quātum occupatio quotidiana, quantum somnus: metire ætatem tuam, tam multa non capit: de liberalibus studijs loquor. Philosophi quantum habent superuacui, quantum ab usu recedentis? Epist. 89.

Naugant quidam, & labores peregrinationis longissimæ una mercede perpetuantur, cognoscendi aliquid abditū. Hæc res ad spectacula populos contrahit, hæc cogit præclusa rimari, secretiora exquirere, antiquitates euoluere, mores barbararum audire gētium. Curiosum nobis natura

tura ingenium dedit, & artis sibi ac pulchritudinis suæ conscia, spectatores nos tantis rerum spectaculis genuit, perditura fructum sui, si tam magna, tam clara, tam subtiliter ducta, tam nitida, & non vno genere formosa, solitudini ostenderet.

Cur ô homo invidentissime, in alienis malis perspicaces habes oculos, in tuis cæcutis? Inuerte cognoscendi studium, & istam curiositatem ab externis transfer ad ea, quæ sunt intra te. Si cordi est aggredi malorum historiam, habes affatim domi quid agas. Tantam reperies multitudinem erratorum in vita tua, malarumque cupiditatum in animo, nec minus negligentia in his, quæ fuerat officij præstare. Hæc recenseto, hæc recognoscito, fenestras, vnde prospectus pateat in vicinos, aditusque curiositatis obturato. Cæterum alias aperito vias, quæ ducunt in virorum conclaue, quod tibi domi est, in loca in quibus versantur famuli. Illic habet istud percontandi studium & curiositas negotium nec inutile, nec improbum, verum vile ac salutiferum: quum sibi quisque sic loquitur. Quo lapsus? quid feci? quod mihi munus omisum est? Nunc vero, sicut fabulæ narrant, Lamiam domi quidem canere cæcam, oculos habentem in vasculo quodam repositos: verum vbi prodit foras, reponere, ac tum oculatam esse: ita quisque nostrum foris, & in rebus aliorum ob malevolentiam, sibi curiositatem, velut ocu-

lut oculum imponit. In nostris autem ipsorum erratis ac malis frequenter labimur præ ignorantia, ad hæc nec oculos habentes nec lucem. Quapropter homo curiosus hostibus vtilior est, quam sibi. Siquidem illorum inala coarguit, profertque, commostrans illis quid sit cauendum, quidve corrigendum. Porro pleraque quæ domi geruntur, non animaduertit, videlicet attonitus studio negotiorum alienorum. Itaque mire securi, ignarique eorum quæ ad nos ipsos pertinent, aliorum genus inquirimus: videlicet quod auus vicini fuerit Syrus, auia vero Thræssa. Ille vero debet talenta tria, nec vsuram perfoluit. Quin & huiusmodi disquirimus, vnde illius vxor redijt domum? quid hic & ille soli in angulo collocati sunt? Atqui nonnulli propriam vitam, velut in amcenissimum spectaculum, non sustinent intueri, nec rationem, veluti lucem, ad sese reflectere & circumducere. Verum animus omni genere malorum scatens, horrens, ac metuens quæ sunt intus, exilit foras, vagaturque circa aliena, nutriens ac saginans animi vitium. Etenim quemadmodum gallina in ædibus frequenter, cum cibus sit appositus, subit angulum, ibique scalpens terram,

Sicubi, vt in fimo, vel granum appareat vnum:

itidem qui curiositatis vitio laborant, prætermittis interim sermonibus institutis, ac narrationibus,

bus, alijsque quæ nullus vetat percontari, nec quisquam molestè fert, si quis interroget, occulta secretaque mala totius domus efferunt. Et sane in alienas ædes non est mos ingredi quenquam, nisi prius pulsarit fores: curiosus autem ad hæc ipsa clam subit, pudicæ domus recteque constitutæ nequaquam libenter spectator futurus, etiam si quis vocet. Ea vero, quorum causa clavis, repagulum, ac vestibulum adhibentur, reteggit & effert in vulgus. Atqui ventorum hi nobis sunt molestissimi, sicut ait Ariston, qui nobis reuellunt pallia. Curiosus autem non pallia vicinorum nec tunicas, sed parietes detegit, fores referat, & ad teneram vsque virginem non aliter quam ventus penetrat, irrepitque. Simul est in ædibus diuitum, in casis pauperum, in aulis regum, in thalamis nuper nuptarum, scrutans omnia omnium negotia, tum hospitum, tum præsidum: atque id quidem haud citra periculum, sed perinde ac si quis gustet aconitum, curiositatis vitio scire cupiens quale sit, priusquam sentiat, tollitur è medio: sic qui potentiorum, inquirunt mala, prius absumunt seipfos, quam intelligant. Lib. de Curiositate.

Si quis de coniugio quoquam loquatur, aut de sacrificio, aut de deductione, indiligenter & oscitanter audit curiosus: aitque sibi pleraque iam ante audita esse: iubetque narrantem conferre sermonem

nem

nem in pauca, aut prætercurrere. Quod si quis absidens referre cœperit vitiatam virginem, aut adulteram vxorem, aut institutam litem, aut diffidium fratrum, hic nec dormitat, nec causatur deesse otium. Quemadmodum enim cucurbitulæ quod in carne deterrimum est, ad se trahunt sic curiosorum aures deterrimos quosque sermones attrahunt: & vt melius dicam, sicuti ciuitates habent portas quasdam nefastas, sinistrique ominis, per quas educunt supplicio capitis destinatos, sordesque atque purgamenta eiciunt: nihil autem purum, aut sacrum per eas vel ingreditur, vel egreditur: ita per curiosorum aures nihil probum aut venustum transit: sed sermones de cædibus aditum inueniunt, atque ibi versantur, impuras & impias fabulas secum deferentes. Siquidem curiositas est libido audiendi secreta retrusaque. Nullus autem occulit, si quid habet boni: quâdoquidem hic simulantur adesse bona, etiam quæ non adsunt. Proinde curiosus qui appetit cognoscere mala, obnoxius est morbo gaudendi de malis aliorum, liuoris & inuidiæ fratri. Lib. de Curiositate.

Curiosi perdunt ac projiciunt sua ipsorum negotia, dum intenti sunt alienis. Nec frequenter eunt rus, eò quod non ferant quietem, ac silentiû agrorum: fugiunt rusticationem, vt rem quampiam inanem, frigidam, nec quicquam habetem tragœdiæ

tragœdiæ: ad tribunalia, fora, & portus se recipiunt. Nihilne noui? Nam manè nō eras in foro. Quid igitur? num tribus horis existimas immutatam esse ciuitatem? Et tamen si quis habeat tale quippiam quod narret, descendit ex equo, dataque dextera, & exosculatus hominem, consistit auscultans. Quod si quis fortè obuius dicat, nihil esse noui, tãquam offensus, quid ais, inquit? Non fuisti in foro? Non præteristi stationem, nec incidisti in eos qui uenerunt ex Italia? Itaque laudanda Locrensiū lex, quæ si quis peregrè reuersus, rogasset, nunquid noui? eum mulcta afficiebat. Quemadmodū enim coqui optant uberem pecudum prouentum, piscatores, piscium: sic curiosi optant annonam malorum, ac negotiorum multitudinem, nouitateſque, & rerum mutationes: quo semper habeant, quod uenentur, mactentque. Quin & Thurienſium legibus rectè cautum est, quæ vetât, in comœdijs taxari ciues, præterquam adulteros, & curiosos. Siquidem videtur & adulterium esse curiositas alienæ uoluptatis, inquisitioque ac perſcrutatio rerum, quæ sic assèruantur, ut plerisque lateant. Ipsa uero curiositas, paralyſis est ac tabes, renūdatioque rerū non efferendarum. Itaque ferè fit, ut multa cognoscendi studium, comitetur garrulitatis uitiū. Quapropter & Pythagoras solitus est iuuenibus indicere silētium quin quenne: quod ille uocabat

echemy-

echemythiam, à continendo sermone. Caterū fieri non potest, ut curiositatem non comitetur maledicentia. Etenim quæ libenter audiunt, ea libenter effutiunt: & quæ ab alijs studioſè colligunt, apud alios cum uoluptate efferunt. Lib. de Curiositate.

Igitur ad huius morbi depulſionem plurimū profuerit, si cōſueſcamus exercere nosmetipſos, initio è longinquo factò, atque hoc pacto discamus in hoc affectu temperare nobis. Quoniam enim ex assuetudine natū est incrementū morbi, paulatim in peius proficientis, eodem modo sumus pariter & de exercitatione temperantiæ disputaturi. Proinde sumamus initiū ab his, quæ & celerrimè fieri possunt, & maximè uulgaria sunt. Et quemadmodum uenatores non sinunt canem aberrare, & quemlibet odorem persequi, sed loris retrahunt, reuocantque, olſatum eius seruantes purum & integrum officio peculiari, ut acrius inhæreat uestigijs,

Naribus inquirēs uestigia summa ferarum:

sic oportet & curiositatem, ad quiduis spectandū audiendum uè excurrentem atque oberrantem, cohibere atque retrahere, quo seruetur ad uitalia. Etenim sicuti leones & aquilæ dum ambulant, ungues uertunt introrsum, ne aciem illorum & culpide[m] deterant: sic existimantes curiositatem

N

ad mul-

ad multarum cognitionem aciem quandam & acumen habere, ne consumamus illud, nec hebetemus in rebus deterimis. Secundo vero loco consuefcamus, si quando præterimus fores alienas, non introspicere, nec in ea quæ sunt intus, oculis irrupamus, curiositate manus vtente vice: sed illud Xenocratis in promptu sit, qui negauit quicquam referre, vtrum pedes an oculos inferas in ædes alienas. Nec enim iustum, nec honestum, ac ne iucundū quidem spectaculum est,

Hospes videre, turpe si quid intus est.

Lib. de Curiositate.

Dulcis quædam est amaritudo, nec cohiberi potest curiositatis titillatio, velut vlcus semetipsum cruentans, dum fugitur. Cæterum qui sit hoc morbo liberatus, naturaque placidus, nec gnarus vllius mali, dicturus est,

Odiua quam sapis malorum obliuio.

Quapropter & aduersus hæc est consuetudo duccenda, ne redditam epistolam mox ac protinus soluamus: quemadmodum faciunt plerique: qui, si manus sint tardiores, dentibus epistolæ vincula dilacerant. Tum sicundè veniat nuntius, ne accurramus, nec surgamus loco, si quis amicus dixerit, habeo nonnihil nouæ rei quod tibi dicam. Imò potius si quid habes quod vtilitatem ac fructum adferat. Cum ego quondam Romæ differe-

differebam, Rusticus ille, quem post occidit Domitianus, gloriæ illius inuidens, me loquentem audiebat, atque interim satelles accedens, Cæsaris epistolam illi reddidit. Atque orto silentio, meque sermonem interrumpente, quo possêt epistolam legere, noluit: nec prius resignauit, quam ego finissem orationem, ac dimissem auditoriū. Quæ quidem in re, omnes viri grauitatē admirati sunt. Lib. de Curiositate.

Antonius Pius cum Omuli visens domum, ac miratus columnas porphyreticas, quæ sisset, vnde eas haberet: Omulus ei respondit: Cum in ædes alienas veneris, & surdus & mutus esto. Sentiens eum in alieno priuato non oportere esse curiosum. Iulius Capitolinus.

Xenocrates Chalcedonius nihil referre dicebat, vtrum pedes an oculos inferas in ædes alienas: videlicet deterrens ab omni curiositate rerū ad nos nihil attinentium. Laërtius lib. 4. cap. 2.

F E R I A V I . P O S T primam Dominicam Qua- dragesimæ Euangelium.

¶ Erat dies festus Iudæorum & ascendit Iesus Ierosolymam, est aut in Ierosolymis &c. Ioannis. 5.

EST autem Ierofolymis probatica piscina.) Per piscinam istam veterē legem intelligunt aliqui, quam vero habuerit lex illa sanandi vii tutem, illius ad legem nouam comparatio, & quales nouæ legis cultores esse debeant ad longū explicatur, tomo. 1. Conc. Concione. 2. in Circuncisione, ferè per totam, vide etiam quæ adnotamus Dominica. 17. post Pentecosten.

(In his iacebat multitudo magna languentiū.) In die festo languentes uisitat Dñs, nos docens qualem occupationem habere debeamus in die festo, xenodoquia uisitare, pauperibus & infirmis auxilio esse, non ludis profanis & nociuis interesse colloquijs, de festorū obseruantia, vide in Conc. de poenitētia tomo. 1. in fine, Conc. 3.

(In his iacebat multitudo magna languentiū.) Non abs re erit piscinam hanc quæ multitudine languentiū abundat, mundū intelligere, in quo tot debiles & infirmi prostrati iacent in anima infirmi, quid sit in causa quod ex tāta hominū multitudine ratione polentiū, tam pauci uirtutem quæ secundum rationē est sequatur, & Deo relicto peccato & carni adhæreat, vide to. 1. Conc. Dñica. 4. post octauas Epiphaniæ, Concione vnica. §. 4.

(In his iacebat multitudo magna languentiū.) Varia esse in mūdo infirmitatū genera, à quibus penè nullus immunis est, quis ex hac consideratione siuctus excerpti possit ostenditur, tomo. 4.

Conc.

Conc. Dominica. 20. post Pentecosten, Conc. 2. in tractatione thematis.

(In his iacebat multitudo magna languentiū.) Quā magna est in mūdi piscina multitudo debiliū corpore languentiū, quas ergo gratias Deo agere tenetur qui inter tot languentes corporis sanitate gaudet, vide in Add. cōsideratione. 2. ex septem primis.

Piscina hæc quæ uirtutem habet sanandi, fons in Ecclesia patēs intelligi potest sacramētorū, sed qui uult animæ salutem adipisci accurat sedulo gratiæ tempore, nunc enim proprior est nostra salus, vide tomo. 1. Conc. Dominica in Septuagesima Concione. 3. §. 2.

(Vis sanus fieri?) Vtique tam longo temporis spatio id desiderat, superflua ergo interrogatio apparet, sed mysterio nō est credēda vacare. Non enim facile est credere post corruptā & lapsam naturā tam facile uoluntatē assurgere ad animæ salutē expetendā, quā præcipuē intendebat Dñs cōferre, hāc ergo ut ostēderet Dñs difficultatem, uoluntatē eius requirit: de hac difficultate uide in Prolog. G. & Introductione fidei parte. 3. cap. 2. Pugna & rebellio spiritus & carnis, & diuersa lex carnis repugnans legi mentis opposita similitudine explicatur tomo. 3. Conc. feria. 2. rogationū Conc. 1. to. 3. in prima parte illius Concionis.

(Vis sanus fieri.) Voluntatem eius requirit, ut

Ipse quod suum est præstet, sic in conuersione peccatoris, qui enim fecit te sine te, non saluabit te sine te, Petit ipse à nobis poenitentiam & peccatorum detestationem, quæ nobis ipsius præueniente auxilio facilis est, ipse præstat sanitatem iustificationem quam pretioso eius sanguine nobis promeruit, vide infra Dominica. 4. Concione. 1. §. 3. & Concione. 2. ibi, Sed cum Philippus.

(Qui prior descendisset in piscinam &c.) Diligentia & celeritate salus animæ comparanda, nõ segnicia & torpore significatur, salus enim hæc priori & diligentiori contigebat, Cõtra negligentes & eos qui in aliud tempus suæ fallaciæ commodius vel in senectutem conuersionem suam differunt, vide in G. lib. 1. cap. 25. & 26. & in M. parte. 1. ca. 4. & to. 4. Conc. Dñica. 3. post Pent. Concione. 1. ibi, Fuit altera, & Conc. 1. de Poenitentia in fine tomi primi. §. 2. Diligentes nos vult Deus in animæ salute comparanda, tomo. 2. de Sanctis Concione. 2. in Visitatione Beatæ Mariæ in illa verba; Abijt in montana cum festinatione, copiose. Quod non differenda sit conuersio, vide tomo. 2. de Sanctis Concione. 1. Sanctæ Mariæ Magdalene, ibi, Hac igitur fide, & feria. 4. Cinerum Concione. 1. §. 3.

Si celeritate opus est ei qui animæ suæ salutem querit, eadem ratione & eis quibus proximorum

rum salus demandata est, vt prædicatoribus & pastoribus vide in Rhetorica lib. 1. capite. 5. & 7. Huius piscine imaginem repræsentandam oculis prædicatoris suggestum ascendentis explicatur ibidem lib. 2. cap. 12. §. 1.

(Erat ibi homo triginta octo annos habens in infirmitate.) Aduerte quam vana sit in terrenis fiducia in qua salutis suæ spem paralyticus reprensens nunquam est assequutus, vide in G. libro. 1. capite. 18.

(Hominem non habeo.) Non abs re erit per hominem istum, rationem & humanū ingenium intelligere, quæ sine Christo ad sanitatem adispicendam quæ per peccatum amittitur nihil profunt, vide tomo. 3. Conc. feria. 2. rogationum Concione. 1. ibi, Verum ad id cuius gratia, Lege etiam secundam partem illius Concionis.

(Surge tolle grauatam tuam.) Aduerte quod ante grauatam hominem, nunc homo grauatam ipsum portat, quò detur intelligi, post peccatoris conuersionem victoriam de ipsa carne consequendam, cum antea in carnis lectulo homo iaceat prostratus, postea ipsa carne superior rationis obediat instinctu, vide in Addit. libro. 1. capite. 4. & in sequentibus ostenditur qualiter sit conterenda caro: & ea quæ ex eius corruptione animæ contraria pullulant, vide etiã in G. lib. 1. cap. 19.

Annotationes in Euangelia.

In huius paralytici mirabili curatione illud aduertendum est. Grauiſſimorum malorum remedia de quibus deſperantur humana ſubſidia Dei noſtri omnipotenti virtuti & miſericordiæ referuari, vide elegãter tomo. 1. Conc. Dominica prima poſt octauas Epipha. Conc. 1. ibi, In ijs ergo nuptijs &c.

De ſpirituali animæ paralyſi quã huius corporalis paralytici paralyſis adũbrat, vide to. 4. Conc. Dominica. 18. poſt Pentecoſt. Conc. 2. parte. 2. in tractatione thematis.

Aqua animalibus lauandis quæ diuinis ſacrificijs deputata erant virtutem accipit ſanãdi, maior ergo gratia in nouæ legis ſacramentis ad animas purificandas erit: de efficaciã ſacramentorum nouæ legis, vide in Introductione fidei parte. 2. cap. 6. & parte. 3. cap. 12.

(Nolli amplius peccare.) Iſte peccata vitare tenebatur, quæ Domini teſtimonio tantorum malorum cauſa fuerant: quod peccatores poſt ſuam conuerſionem malorum præteritorum cognofcunt grauitatem notanda ſimilitudine explicatur, tomo. 3. Conc. Concione vnica in die Sancto reſurrectionis, ibi, Adhæc non dubito.

(Nolli amplius peccare.) Infirmiſſimas propter peccata immitti ait, vide tomo. 4. Conc. Dominica. 18. poſt Pentecoſten Concione. 1. ibi, Sed hoc in loco.

(Nolli

Feria V I. poſt 1. Domin. Quadrag. 101

(Nolli amplius peccare.) Ex præteritis malis, & grauitate peccatorum quæ cauſa fuerunt mortis Chriſti peccatorum odium cõcipiendum explicatur in Introductione fidei, parte. 3. cap. 13.

(Ne deterius tibi aliquid contingat.) Contra eos qui poſt adeptam animæ ſanitatẽ ad ea redeunt peccata quæ euouerunt. Vide infra Dominica. 3. Concione. 1. §. 3. & Dominica in Paſſione, Concione. 1. §. 3.

Pro eadem feria Sexta poſt Pri

mam Dominicam Quadageſimæ, & quæ ſequuntur duximus adnotanda, de non differenda pœnitentia in poſterum, in iliud, qui primus accidebat, &c.

Alexander Macedo, inſtructa iam ad prælium acie, cum cerneret militem quendam id temporis amentum telo adaptantem, vt inutilem ſubmouit ab exercitu, qui id temporis appareret arma, cum his vtendi tempus ad eſſet. Plut. in Apoph. Huic ignauo, & improuido militi, ſimiles videntur eſſe, qui tum deum ad ſe redire, & nouam vitam inchoare parant, cum ante actæ vitæ præmia præcipienda eſſent, videlicet ſub ipſam extremi ſpiritus horam.

In eadem feria Sexta, ut peccati pernitiosa consuetudo cognoscatur, quam paralytici huius diuturna infirmitas adūbrat, & quæ sequuntur duximus adnotanda ex libro Collectaneorum eiusdem.

Socrates Alcibiadi demiranti, quod Xanthippen supra modum rixosam domi preteretur: Ego, inquit, iam pridem his sic assueui, ut non magis offendar, quam si rotæ, quæ aquam educit stridorē audiam. Nam is stridor molestissim⁹ est insuetis: his vero, qui quotidie audiūt, molestus nō est. Laër. in vita Socratis.

Pythagoras familiares suos hortabatur, ut optimum viuendi genus sibi diligerent. Quauis enim laboriosissimum esset, consuetudine tamen iucundum fore. Stob. ser. 27.

Quemadmodū lana quosdā colores semel ducit: quosdā, nisi sepius macerata & recocta, nō perhibet: sic alias disciplinas ingenia cū accepere, protinus præstāt: at sapiētia profectio nisi alte descendit, & diu sedit, animum non colorauit, sed infecit: nihil ex his quæ promiserat, præstat. Epist. 72.

Non cum vacaueris: philosophandum est: omnia alia negligenda, ut huius assideamus, cui nulum tempus satis magnum est: etiam si à pueritia vsque ad longissimos humani æui terminos vita protenditur. Non multum referet, vtrum omittas philo-

philosophiam, an intermittas. Seneca Epist. 73.

Non quælibet infitionem vitis patitur, si vetus & exesa est, si infirma gracilisq; aut non recipiet furculum, aut non alet. Hic de quo scribis & mandas, non habet vires. Indulfit vitij simul & emarcuit, & induruit. Non potest recipere rationem, non potest nutrire. At cupit ipse. Noli credere. Non dico illum mentiri tibi, putat se cupere. Stomachum illi fecit luxuria, cito tamen cum illa redibit in gratiam. Sed dicit se offendi vita sua. Non negauerim. Quis enim non offenditur? Homines vitam suam & amant simul & oderūt. Tunc itaque de illo feramus sententiā, cum fidem nobis fecerit, inuisam iam esse luxuriam. Nunc illis male conueniet. Seneca Epist. 113.

Ne ipsa quidem vniuersæ philosophiæ vis, licet tota in hoc vires suas aduocet, duram iam & veterem animis extrahet pestem. Epist. 95.

Nihil est tam difficile & arduum, quod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducatur assidua meditatio: nulliq; sunt tam feræ & sui iuris affectus, ut non disciplina perdoementur. Quodcunq; sibi imperauit animus, obtinuit. Quidam ne vnquam riderent, consequuti sunt. Vno quidam, alij Venere, quidam omni humore interdixere corporibus. Alius contentus breui somno, vigilia se indefatigabilem ostendit. Didicerunt alij tenuissimis & aduersis funibus currere,

currere, & ingentia, vixq; humanis toleranda viribus onera portare, & in immensam altitudinem mergi, ac sine vlla respirandi vice perpeti maria. Mille sunt alia, in quibus pertinacia impedimentum omne transcendit, ostenditq; nihil esse difficile, cuius sibi ipsa mens patiētiā indiceret. Istis quos paulo ante retuli, aut nulla causa pertinacis studij, aut indigna merces fuit. Quid enim magnificum consequitur ille, qui meditatus est per intensos funes ire? qui sarcinæ ingenti ceruices supponere? qui somno non submittere oculos qui penetrare in imum mare? & tamen ad finem operis non magno autoramento labor peruenit: nos non aduocabimus patientiam, quos tantum præmium expectat, felicitis animi immota tranquillitas? Quantum est effugere maximum malum iram, & cum illa rabiem? fæuitiam, crudelitatem, furorem, & alios comites affectus eius? Lib. 2. de Ira. cap. 12.

Cogita cōpeditos, primo ægrè ferre onera, & impedimenta crurium. Deinde vbi non dedignati illa sed pati proposuerunt, necessitas fortiter ferre docet, consuetudo faciliè. Libr. 1. de Tranq. vit. cap. 10.

Fer difficilia, facilia et leuius feras. Ex P. Mi.

Grauisimum est imperiū consuetudinis. Ex eo.

Quid eo infelicius cui iam malum esse necesse est? Ex eodem.

DOMINICA II. IN Quadragesima Euang.

¶ *Assumpsit Iesus Petrum & Ioannem, & duxit eos in montem. Matth. 17.*

DE transfigurationis mysterio, vide in M. & in Add. in tractatibus de considerationibus vitæ Christi.

(Resplenduit facies eius sicut Sol.) Pulcher apparere voluit vt maius præberet amoris incentiuum, pulchritudo enim veluti amoris conciliatrix est, quod pulchritudo creaturarum pulchritudinem creatoris exprimens ad creatoris nos moueat amorem, vide in Introductione fidei. part. 1. cap. 32.

(Domine bonum est nos hic esse.) Non abs erit hic agere de consolationibus quas Dominus iustis tribuit. Vide in G. lib. 1. cap. 16. Quod in oratione sit permanendum licet non illico istas experiamur consolationes. Vide in O. cap. 10. §. 5. 6. & 7.

(Bonum est nos hic esse.) Et alius ait Euangelista hoc dixisse, nesciens quid diceret, quia diuine contemplationis dulcedine captus, ministerij animarum ad quod assumebatur oblitus, de sua solum requie cogitabat, primum enim curandum erat.

erat, vt suam adimpleret vocationem. Vide in O. lib. 2. cap. 5. §. 9. quod à contemplatione ad proximorum salutem procurandam sit exeundum. Vide tomo. 2. de Sanctis, Concione. 1. in festo Beati Patris Dominici, ibi. Huic autem virtuti. Sed & quod neque propter indiscretum zelum curæ salutis proximorum à contemplatione & diuina suauitate sit cessandum docetur in O. lib. 2. cap. 4. §. 8.

(Bonum est nos hic esse, & nesciens quid diceret.) Quod impedimento sint corporeæ consolationes, ad spirituales promerendas. Vide tom. 3. Conc. Dominica. 4. post Pascha, Concione. 3. ibi. Hactenus priorem, lege vsque in finem.

Loquebantur de excessu quem complecturus erat in Ierusalem, vt alter ait Euangelista. Sic tu cum in Dei contemplatione fueris oblectatus tecum cogita stipendium accepisse vt feruentius pro Christo militans patiaris. Vide in O. par. 2. cap. 5. §. 10

(Ipsam audite.) Quæ sint proposita præmia his qui Domini verba audierint, ipsa opere compleuerint. Vide infra Dominica in Passione, Concione. 3. ibi, in quibus verbis, Lege vsque in finem Concionis.

In

In eadem Dominica Secunda

Quadragesimæ, iuxta consuetudinem fratrum Ordinis prædicatorum Euang.

¶ *Egressus Iesus secessit in partes Tyri & Sidonis, & ecce mulier Cananæ. Matth. 15.*

DE hoc Euangelio & muliere Cananide, vide peculiariter in M. & in Add. in tractatibus de Vita Christi.

(A finibus illis egressa.) A gentiliū terra, & ab ipsius finibus egressa est, sic peccator vt verā expellat diaboli à iua anima vexationem & Christi Dñi misericordia dignus habeatur nō solū à peccato egredi debet, sed & eius fugere occasiones tenetur, quod fugiendæ sint peccatorum occasiones habes efficacibus Sanctorum historijs cōprobatū. to. 3. Conc. Dñica. 1. 1. post Pentec. Conc. 1. p. 3.

(Filia mea male à dæmone ij qui per peccatum eius sūt mancipia. Vide in G. lib. 1. capit. 19. & 20. & ad longum tomo. 1. de Sanctis in duabus Concionibus S. Matthiæ Apost. in illa verba, Iugum meū suauē est.

In hoc Euangelio solet sermo institui, de necessitate vtilitate, & orationis encomijs, de qua est elegans tractatus in O. parte. 2. tractatu. 1. & ferè per omnia eius opera mire de hac virtute loquitur,

quitur, sed ex professo. tomo. 3. Conc. post Con
ciones feria. 2. in Rogationibus.

FERIA IIII. POST
Secundam Dominicam
in Quadragesima Euangelium.

¶ *Ascendens Iesus Ierosolymam assumpsit*
duodecim. &c. Matth. 20.

Accessit mater filiorū Zebedzi.) Primas pe
titura fedes. Sic filios plerique nutriunt in
tenera ætate ad ambitionem prouocantes
de filiorum educatione, & quam filij debeant pa
rentibus reuerentiam. Vide tomo. 1. Concio. in
fine, in Concionibus de Pœnitentia, Concio. 2.
in principio, & infra feria. 4. post tertiam Domi
nicam Concione. 2. & 3. lege has duas Concio
nes. **Quam curam debeant matres habere suorum**
filiorum. Vide supra de muliere Cananitide, Con
cione. 2. ibi. Egressus inde.

(Dic vt sedeant hi duo filij mei &c. Isti generis
sui nobilitate qua Domino coniuncti erant spe
rabant sibi primas deberi fedes, quid apud Deū
valeat generis splendor si à virtute destituatur,
vide quæ adnotamus Dominica. 2 o. post Pente
costen, tomo. 4. Concio. De parentem erga filios
amore

amore & quod parentes debent seipsos præstare
filij virtutum exemplar. Vide nostrum autorem
eadem Dominica. 2 o. post Pentecosten, Concio
ne. 1, per totam, & in Introductione fidei. par. 1.
capite. 14. vbi quorundam exemplo animalium
probatur qualiter se debeant gerere parentes er
ga filios de generes, præcipue exemplo aquilæ ex
Sancto Ambrosio adduco.

(Dic vt sedeant hi duo filij mei.) Fortè isti disci
puli sicut Iudæorum populus Christum expe
ctabant temporaliter regnaturum, & diuitias &
temporales honores illis daturum, contra istum
errorem, vide in Introd. fidei. par. 4. dialogo. 5.

(Nescitis quid petatis.) Petitis enim quæ appe
titus vult inordinatus hoc non esse petendum
explicatur in G. lib. 1. cap. 2 o. §. 1.

Sed vide magistrum, vide discipulos cum ipse
de sua morte qua erant redimendi tractet, ipsi tē
porales quærunt honores. Huic simile Apostolis
contigit in Domini Ascensione, ipse de Spiritus
sancti ad eos aduentu: ipsi, an temporale Israelis
regnum hoc tempore sit restituendum tractant,
tomo. 3. Concio. in Ascensione, Concione. 2. ibi,
Quo tempore cum rudes.

(Potestis bibere calicem quem ego bibiturus
sum, calix meus foris quidem deformis videtur
intus tamen suauitate plenus. Ibidem habes hoc
explicatum.

Non concedit nobis Deus ea quæ petimus, si nobis nocitura scit, vide tomo. 3. Conc. Dominica. 5. post Pascha in illa verba, Si quid petieritis patrem, & feria. 2. in Rogationibus, Concione. 1. ibi, Quæ hætenus dicta sunt.

Pro eadem feria IIII. post Secundam Dominicam Quadragesimæ, & quæ sequuntur duximus adnotanda de filiorum educatione, & de ipsorum in parentes reuerentia ex lib. Collectaneorum eiusdem.

SI quis illustrium esse natorum pater optat, id ei proponendum arbitror, vt ne vilibus aut abiectis sese deuinciat mulieribus: quales metrices sunt aut pellices. Quibus enim vlla ex patre vel matre innata est macula, eos quoad vitam superfit, in delenda quædam ignobilitatis conuicia comitantur, quæ increpare carpereque volentibus in promptu magnopere sunt. *Et paucis interiectis.* Dignissimum est, ait, eam animi magnitudinem collaudare Lacedæmoniorum, qui idcirco regem Archidamum pecunijs multauerunt, quoniã pusilli corporis mulierem matrimonio capere passus erat: subinde dicentes, quod ille non reges, sed reginas eis edere cogitasset. Post hæc deinceps dicatur, quod maiores nostri haud neglexisse videntur. Quid nam illud est? Vt qui se mulieribus

liberibus generandæ gratia sobolis admouet, hi omnino sobrii, aut vino saltè modestissimo delibato, congressum faciãt. Quibus enim ex initio, vt à genitoribus per ebrietatē seminarentur, accidit, ij vni auidi ac tumultu nimirum esse solent. Ea propter cum Diogenes quendam ex temulentia alienatæ mentis adolescentulū desipere cerneret: Adolescentule, inquit, ebrius te feminauit pater. Et de genitura quidem hætenus. Lib. de liberis educ.

Quod matres eos, quos progenuerint, nutrire alereque conueniat, ipsa etiam natura demonstrat vnicuique animantium generi quæ pariunt, idcirco simul & lactis alimenta suppeditauit. Eius quoque sapientem fuisse prouidentiam constat, quæ duplices mulieribus mammæ addidit, vt si gemellos peperisse contigerit, duplices ad alendum fontes haberent: præterea vt maiorē in eos, quos procreassent, amorem benevolentiamque fouerent. Seneca vbi supra.

Novella ætas ad fingendum facilis & tenera est, & ipsorum animis (dum molles adhuc extant) disciplinæ melius distillantur. Difficilius autem quæ dura sunt, molliuntur. Quemadmodum enim sigilla mollibus imprimuntur ceris: ita & doctrinæ (dum puerilis adhuc animus est) insculpuntur. Aptissimè igitur diuinus ille Plato nutrices admonuisse videtur, vt ne friuolas ac turpes fabellas pueris mandent, ne illorum animos

ex initio stultitia & corruptis imbuant moribus. Pulchrè igitur Phocylides poeta monuit,

Dū tener est gnatus, generosos instrue mores,
Et post pauca. Haud ab re antiquus ille Crates dicere solebat, quia si licuisset, ubi in altissimam vrbs partem conscendisset, se vociferaturum aiebat, Quorsum ruitis homines, qui omne in comparandis pecunijs vestrum studium facitis, filiorum verò quibus eas relinquatis, nullam sanè curam suscipitis? Quibus addendum esse censeo, quòd hi patres haud aliter faciunt, quàm qui magnam calceorum sedulitatem habent, cum interim pedem ipsum paruipendant. Multi verò sunt parentes, in quibus adeò numerorum amor, pariter & filiorum odium sæpenumero increuit, vt ne maiora impendant salaria, nullius existimationis homines natis suis deligant, vilissimorum pretiorum disciplinam ipsam insectantes. Obquam rē Aristippus haud insulse, quin urbano plurimum sermone quendam mentis inopem patrè carpsit. Quopiam enim ex eo percontante, quantam instruendi gratia filij mercedem postularet, mille drachmas dixit. Ille verò hercle, ait, permagnum postulatum. Seruum enim comparare mille drachmis possum. Duos, inquit, habebis seruos: & filium, & quem mercaberis. Quid autem his admirandis accidat patribus, postquam filios male nu-

le nutrierint, male què instruxerint, eicere aggrediar. Nam cum sumpta virili toga salubrem ac bene institutum viuendi ordinem aspernantes, ad immodestas atque seruiles sese præcipitarint voluptates, tunc cita liberos erudisse pœnitet: cum què nulla extat vtilitas, sese ob illorum peccata discruciant. Lib. de lib. edu.

Illud etiam assero, ad honesta pueros exercitia non plagis aut verberibus, sed monitis ac rationibus adduci oportere. Omitto enim ea magis seruos decere quàm liberos, qui durati vigeſcunt, & ad labores sustinendos, nunc ob plagarum dolores, nunc ob contumelias horrent. Liberalibus autem pueris maiorem laudes ac vituperia, quàm verbera, commoditatem afferunt. Illæ enim ad honesta concitant, hæc à turpitudine cohibent. Mixtim verò & alterius vtendum erit, obiurgationibus & laudibus. Postquam vehementer obiurgarint, pudore agendum erit, rursusque laudibus reuocabunt, ijque imitandę nutrices erunt, quę ubi infantes lugere coegerint, vbera denuò ad cõsolandos admouent. Cauendum autem erit, ne immodicis elati laudationibus intumescat, quoniam nimijs demolliti laudibus franguntur. Lib. de lib. educ.

Cæterum illa nõ minus quàm superiora, quin longè magis adolescentibus exercenda: ea sunt eiusmodi. Sine mollitie vitam esse degendam, cõ-

tinendam linguam, iram sibi subijcere, manus comprimere. *Lib. de lib. educ.*

Præter hæc omnia, id quod sanctissimum est, pueri vera proferre consuefiant. Mentiri enim feruile est vitium, & à cunctis mortalibus odio in sectandum, nec quod apud mediocres seruos veniam promereatur. *Lib. de lib. educandis.*

Ante omnia opus est, vt patres nō solum nihil peccando, verum etiam honesta singula peragen- do, manifestum sese filijs exemplar exhibeant: vt ita eorum vitā, quasi quoddam speculum, in- tuentes, ab operum simul & sermonum turpitu- dine se penitus auertant. Nam si quis delinquentes acriter obiurget filios, tūm is in eosdem illa- batur errores, hic nempe ignorare videtur, sub illorum nomine sua se inculcare crimina. *Lib. de lib. educand.*

Cæterum crebrò audiuiſti, quòd is demum se- quitur Deum, qui parere norit rationi. Itaq; sic habeto, dum iuuenes relicta pueritia in viros pro- ficiunt, illis, si recte sapiant, non reiiciendum esse imperium, sed duces duntaxat mutandos, dum in conductitij illius pædagogi vicem, diuinum, hoc est, ipsam rationem vitæ moderatricem susci- piunt. Cui quicumque parent, merito liberi sunt appellandi, eo quod soli qui discunt, quid velle debeant, ita viuunt vt volunt. *Lib. de officio auditoris.*

Quem-

Quemadmodum noui hospites & peregrini in rempublicam recepti, multa ægrè ferunt & in- culant, quæ indigenis & legum assuetis non mo- do non sunt molesta, sed etiam grata & iucunda: sic è iuuentutis apprimè fuerit, si longo tem- pore circa philosophiam educat, disciplinæ illius rudimenta imbibere consueſcat: quando quidem ex ipsis præguſtamentis, quæ præceptionū phi- losophicarum recipiunt per missionem, non ali- ter atque ciuis aliquis ad philosophiam accedet: cuius peculiare est officiū, ducere ratione viros, eosque absolutos efficere, atque ea in re verum decus ætati iuuenili apponere. *Libro de officio auditoris.*

Canere discunt homines, saltare, literas agricul- turam, equo insidere, calceari, vestiri, pocula mi- nistrare, & coquere. At, quæ dementia est ô mor- tales, cum hæc omnia præter disciplinā nō liceat cōmodè agere, vt vos probè homines vitam in- stituere, nulla disciplina, nulla adhibita ratione aut arte, sed fortuito putetis contingere? Adde quòd virtutem cum discendam negamus, pror- sus planè tollimus, quando disciplina genera- tio quædam est, qua foetus in animo discantis à doctore proficiscitur. Ita que si à discendo morta- les cohibeas, & doctrinam omnem sustuleris, vi- deberis haud dubiè cuncta extinxisse, rebus- que ipsis perpetuum inuexisse interitum. Cæterū

vt autor est Plato, ob pedis ad lyram imparilitatem, dum male conuenit cum modulatione saltatio, neque frater vnquam cum fratre pugnam capessit, aut amicus dissidet ab amico, vrbes vè inter se hostiliter decertant, vt extrema quæque & facere & pati cogantur. Ad hæc in ædibus priuatis inter maritum & vxorem nulla adhuc nata defensio est super telis, stamenne an trama subtegmen ipsum vocetur. Et hæc quidem cum ita se habeant, nemo tamen libro protinus, aut telæ, lyre vè manum admouet, nisi peritus. Nam etiam si non sit periculum, nequid inde accidat incommodi: tamen ridiculum se fieri, ac cunctis haberi ludibrio, quis est quem non pudeat? Et nos adhuc putabimus, rem familiarem gnauiter administrare, Rempub. coniugium, & principatum, mutuisque vicissim pro rei dignitate respondere officijs, inexpertis ac rudibus citra erratum & fortuito accidere? Si non fiunt mortales disciplina meliores, periisse impendia dixeris, quæ fiunt in pædagogos, à lacte ipso primum pueros in disciplinam accipientes. Nam vt nutrices manibus effigiant corpus: ita illi mores componendo, primum virtutis vestigium collocant. Vnde Spartanus ille rogatus, quid commodi afferret præceptorum opera: Honestæ, inquit, illi faciunt, vt pueris etiam sint iucunda. Libro de docenda virtute.

Quem-

Quemadmodum medici amara quædam venena dulcibus immiscentes succis, comitem utilitatis amœnitatem inuenerunt: ita & patres increpationum rigorem mansuetudine temperent est necesse. Libr. de lib. educ.

Puer quidam apud Platonem educatus, cum ad patrem ex interuallo redisset, eumque vidisset effusius ridentem, admiratus dixit, Se tale nihil vnquam apud Platonem vidisse. Tanta res est iam inde à teneris annis virtuti assuescere. Eras. Lib. 6. Apoph.

Maxima, inquit Satyricus, debetur puero reuerentia. Laer. lib. 4. cap. 2.

Socrates dicebat, optimè natis ingenuisque potissimum adhibendam rectam institutionem. Idem enim in his vsu venire, quod in equis: in quibus, qui feroces sunt, ac generosæ. indolis, si statim à primis annis rectè instituantur, egregij, & ad omnem vsum accommodi euadunt: sin minus, effrati, intractabiles, & ad nihil vtilis sunt. Eras. 3. Apoph.

Apud Lacedæmonios cum duo fratres inter se dissidium haberent, Lacedæmonij multam dixerunt patri, quod filiorum discordiam dissimularet: iuuenibus ignoscendum putarunt: sed quid illi per calorè ætatis peccassent, parèti imputabatur, cuius autoritas prouidere debuerat, nequid inter filios oriretur simultatis, Plut. in Lacon.

Licurgus is, qui Lacedæmonijs leges condidit, cum conaretur ciues suos à moribus præsentibus ad temperatiorem viuendi rationem traducere, eosq; virtutis & honesti studiosos reddere (nam erant corrupti delitijs) duos educauit catulos eodem patre eademq; matre progenitos: quorum alterum passus est domi lautioribus vesci cibis, alterû eductum venationibus exercuit. Dein cû ambos produxisset in forum apud multitudinē, posuit illic spinas simul & escas aliquas delicatiores, mox emisit leporem: cum vterq; raperetur ad assueta, alter ad escas, alter leporem inuaderet: An non videtis, inquit, ciues duos catulos cum eiusdem sint generis, tamen ob diuersam educationem admodum dissimiles inter sese euassisse, plusq; ad honestatem momēti habere educationem, quàm naturam? Proinde nihil nobis, ô ciues, nobilitas, quam miratur vulgus hominum, ductumq; ab Hercule genus profuerit, nisi ea gesserimus, per quæ ille mortalium omnium clarissimus, ac generosissimus extitit: ac per omnem vitam, quæ honesta sunt, & discamus, & exerceamus. Reperit vir ingeniosus viam, qua multitudini philosophicis rationibus non satis idoneæ, virtutis imaginem ob oculos poneret. Res quidē efficax est natura: sed potētiôr est institutio, quæ malam naturam corrigit ac vertit in bonâ. Quales nascantur liberi, nulli in manu est: at, vt recta instituta.

institutione euadant boni, nostræ potestatis est. Eras. lib. 1. Apoph.

Idem Lycurgus obijcientibus, quòd eloquentiæ præceptoribus daret mercedē, Si quis, inquit, profiteatur se filios meos mihi redditurû meliores, non mille drachmas, sed omnium facultatum dimidium effunderem. Eras. lib. 8. Apoph.

Ælianus adolescens Eretriam post longam peregrinationem reuersus, rogatus à patre, quid disciplinæ tanto temporis interstitio assecutus esset? se breui ostensurum esse pollicetur. Verberibus igitur paulo post cæsus propter delictum admissum, patri nequaquam inobediens fuit, & ait, Hoc edoctum, vt parenti castiganti obediret, eiusq; indignationes atque poenas equo animo ferret. Brus. lib. 4. cap. 30.

Pomponius Atticus in funere matris, quam extulit nonagenariâ, ipse natus annos sexaginta, sæpe gloriatus est, quòd nunquam cum matre in gratiam rediisset, nunquam cum sorore fuisset in similitate, quam prope æqualem habuit. Hanc vocem se ab ipso audisse scripsit Cornelius Nepos. Eras. lib. 6. Apoph.

Damatria cum accepisset, filium ita se gerere in bello, vt tali matre videretur indignus, domum redeuntem interemit. Maluit filium habere mortuum, quam bello inutilem. Qua de re hoc fertur Epigramma.

Trans-

Annotationes in Euangelia.

Transgressum leges mater Damatria natum

Ipsa Lacedaemoniat, non Lacedaemonium.

Manlius Torquatus, cum è Macedonia venissent legati, graues quærelas deferentes de filio eius Decio Syllano, qui eam provinciam obtinuerat: à Senatu petijt, ne quid ea de re statuerent, priusquam ipse causam cognouisset. Cum senatus illi cognitionem detulisset, domi sedit, solusque utriusque parti per totum biduum vacauit: tertio die pronunciauit in hanc formam. Cum Syllanum filium pecunias à socijs accepisse probatum sit, & Republica eum, & domo mea indignum iudico, protinusque è conspectu meo exire iubeo. Eraſt. lib. 6. Apoph.

Aulus Fuluius filium ingenio, literis, & forma florentem, quoniam in Catilinæ castra properabat, ex itinere retractum occidit, dicens; Ego te non Catilinæ aduersus patriam, sed patriæ aduersus Catilinam genui. Eraſt. lib. 6. Apoph.

Diogenes, cum puerum conspiceret indecore se gerentem, pædagogum illius baculo percussit, dicens: Cur sic instituis? Indicans primæ ætatis formatoribus potissimum imputandum esse, si adolescentes euadant male morati, aut secus. Aphthonius ac Priscianus.

Philippus Macedo, cum accepisset genitum sibi filium Alexandrum, ad Aristotelem scripsit, se Dijs

Feria IIII. post 2. Domin. Quadr. 111

se Dijs gratias habere, non tam quod filius sibi natus esset, quàm quod eum nasci contigit Aristotelis tempore, à quo quidem sperabat eum ita doctum iri, vt se dignus euaderet, & successione rerum suarum. Atque cum primum fari cœpit, nutu Aristotelis eum nutrirî iussit: cui deinde adultum in disciplinam tradidit. Et deinde cum propter aduersam valetudinem eum in castra sequi nequiret, Callistheni discipulo obeundas suas vices tradidit, vt regi adesset, eumque philosophiæ studijs adiuuasset. Ex Francif. Sen. lib. 2. de Inst. Reip.

Ageſilaus cum miro esset amore erga filios, quos paruulos habebat, fertur in secretione ædiû parte, arundine pro equo conscensa, cum illis aliquando lusisse. Cumque ab amico in hoc ludo deprehensus esset, rogauit illum familiariter, ne quod viderat alicui narraret, donec ipse parens liberorum esset effectus. Sapienter iudicans vix quenquam de re aliqua certum posse ferre iudicium, quam expertus non esset. Eraſt.

libr. 1. Apoph.

*

In eadem

In eadem feria **Quarta**, qualiter ad veram gloriam & honorē quem isti discipuli petierunt perueniendum sit, & quæ sequuntur duximus apponenda, ex eodem vbi supra.

Socrates dicebat ad gloriam compendiaria via peruenire posse eos qui tales essent quales videri vellent. *Brusl. lib. 1. cap. 18.*

Agefilaum Lacedæmoniorum regem cū quidam interrogasset, qua ratione perpetuam sibi gloriam parare posset: Si mortem contempseris ait. Nihil enim præclare rei gerere eum, cuius animi mortis metus occupauit. *Plut. in Apoph.*

Alphonsus Aragonum rex amico, ac familiari cuidam suadenti vt trāquille & voluptuose, dum posset vitam ageret, neque corpus tot tantisque periculis obieceret, respondisse dicitur; Non temerè à Romanis illis quidem sapientioribus constitutum fuisse, vt honoris templo virtutis templum coniunctum fuisset, in quod nisi per virtutis templum introire nemini liceret. Vt intelligerent mortales ad honoris fastigium non voluptatum via (quæ delitijs ac illecebris affluens esset) sed virtutis, illa quidem aspera, & salebrosa enitendū esse. *Panor. lib. 1. de rebus gest. Alph.*

Agefilao Lacedæmoniorum regi, cum nationes quæ tunc Græciam incolebant decreuissent in cla-

in clarissimis quibusque ciuitatibus honoris causa statuas erigi, rescripsit illis hunc in modum. Mei nulla sit imago neque ficta, neque picta, neque vlllo alio artificio parata, negligebat adulationes hominum vir prudentissimus, malens insculpi prudentum & bonorum hominum pectoribus quam inanibus statuis. *Eras. libro. 1. Apoph.*

Alphonsus Aragonum rex, cum nuntiatum esset à Ludouico Podio, quædam in Venetorum naualibus esse, qui illa vnà cum armamentario, quod intus erat exurere pollicitaretur, si sibi duomillia aureorum à rege pollicitarentur, conatusque suos facile cessuros affirmanti, respondit, nequaquam infidijs, sed aut virtute vincendum esse, aut nunquam. Ex hac enim re non aliam sibi laudem sperandam esse, quam eius qui Dianæ Ephesæ templum incendisset, cuius nomen totius Asiæ decreto è memoria hominum oblitteratum traditur, vbi supra.

Aphricanus Socraticū Xenophontem in manibus semper habebat cuius imprimis laudabat illud, quod diceret, eosdem labores, non esse æque grandes imperatori aut militi, quod ipse honos laborem leuiorem faceret Imperatorum. *Cicero. 2. Tuscul.*

In eadem

In eadem feria **Quarta**, de ambitione & sequentia adnotanda duximus ex eodem vbi supra.

PHanorinus homines partim esse ridiculos, partim odiosos, partim miserabiles dixit. Ridiculos quidem, qui ambitiosè ad maiora aspirant: odiosos, qui ea consequuntur: miserabiles autem, qui spe falluntur: quando quidem in ijs rebus quas ardentè exquisierunt, nihil minus inuenerunt quàm quod se adepturos sperabant. Stob. serm. 2. de Prudentia.

Timon ille cognomento Misanthropos, id est, hominum exosor, elemèta malorum esse dixit, auaritiã & ambitionem. Quemadmodum enim ex primis illis & secundis principijs generantur naturaliter omnia: sic ex auaritia & ambitione, omnia vitia progenerantur alia. Stob. ser. 8. de iniusti.

Bion Boristhenites, percontanti quis esset maxime anxius? Qui in maximis, inquit, rebus cupit esse fortunatus. Is enim mille curis distorquetur, vt assequatur ardua, & assequutus, æque torquetur ne amittat. Laërt. lib. 4. c. 7.

Ioannes vicefimus eius nominis pōtifex maximus, cum immodicè à quodam laudaretur, ad suos conuersus ait: Licet multa gloriose à me facta fingat, nihilominus tamen hac laude plurimum

num oblector. Hæc vox satis indicat, quantum laudis & gloriæ cupido, imis hominū visceribus infixã sit: quando illos non modo vera, sed etiam falsa & ficta laus & gloria delectat. Æne. Sylu. lib. 1. de rebus gest. Alphonfi.

Cum Genethliaci Chaldei Agrippinæ matri Neronis respondissent, imperaturum quidem filium, sed occisurū matrem: Occidat, inquit, modo imperet. Tam impotens erat in foemina dominandi fitis: & habuit quod optauit, quamuis suo malo. Suetō.

Socrates cum videret Antisthenem attritam partem vestis semper in conspectum protendere: Quin desinis, inquit, arrogantius superbiam tuam nobis prodere? Vidit philosophus sapientissimus Antisthenem magis gloriari vestitu attritissimo, quo laudem quærebat, quàm alios, qui holoserico, vel auro etiam, aut argento vestiti, in publicum prodire consueuerant, ab omni superbia alieni. Laërt.

Diogenes, cum vidisset Olympiam & Rhodiacos quosdam adolescentes pretiosis magnificisque vestibus amictos, cum risu inquit: Hoc nihil est præter fastum. Deinde cum incidere in Lacedæmonios laceris squalētibusq; tunicis amictos: Hic, inquit, alius est fastus. Vidit autē philosophus, superbū animū non semper in splendido & ornatissimo vestitu, sed in sordibus etiam esse:

dum homines opulentissimi sæpenumero vilissimo vestitu incedentes, hominum ex eo laudē superbientes venentur. *Ælianus lib. 9. de Var. hist.*

Cyneas vt Pyrrhum à belli studio reuocaret, sic per otium cum illo collocutus est. Romani feruntur bellacissimi, sed his superatis, quid deinde agemus Pyrrhe? Tum Italiã, inquit Pyrrhus, totam occupabimus. Hic denuo Cyneas, Quid Italia subacta? Sicilia, inquit Pyrrhus, proxima est. Tum Cyneas, Num hic erit militiæ finis? Nequaquam, inquit Pyrrhus, sed hæc tantum præludia sunt ad res maiores. Superest Lybia, & Carthago. Recte, inquit Cyneas: nam his potitus, facile & Macedoniam recipies, & Græciæ dominaberis. Sed deletis omnibus, quid tandem faciemus? Hic arridens Pyrrhus. Tum, inquit, otium agemus, ô beate, & quotidie Cothon erit, nosque inuicem oblectabimus. Tum Cyneas. At, quid vetat, ô rex, quominus nunc iam isto otio, isto Cothone & mutuis sermonibus perfruamur? Nunc enim citra negotium suppetit nobis ea facultas, quam per sanguinem, per molestias, per pericula, tum nostra, tum aliorum sequimur, incerti an assequuturi. Ostendit facile respõsio hæc cupiditatis humanæ morbum: qui facit, vt semper irrequietis motibus homines circumagatur: nec otium aut quietem dominandi libidine pati possint. Ex *Eraf. Apoph.*

Hinc

Feria V I. post 2. Domin. Quadr. 114

Hinc discipulorum istorum ambitio colligitur, qui non contenti ad domini scholam & discipulatum se esse vocatos, ad superiores inter cæteros condiscipulos aspirarent sedes.

F E R I A V. P O S T
secundam Dominic. Qua-
dragesimæ Euangelium.

¶ *Homo quidem erat diues qui inducebatur purpura. Luca. 16.*

E Vangelium hoc explicatur eleganter, tom. 3.
Con. Dominica. 3. post Pascha Conc. 2.

F E R I A V I. P O S T
secundam Dominicam Qua-
dragesimæ Euangelium.

¶ *Homo erat paterfamilias qui plantauit vineam. Matthæi 21.*

Q V I plantauit vineã. Vnea ista nos sumus, quos per creationem Deus plantauit, fouet gubernando & conseruando, cui ergo tenemur fructum reddere nisi Deo qui tot

P 2 contulit

Annotationes in Euangelia.

contulit & quotidie in nos cōfert beneficia, vide in G. lib. 1. cap. 1. & 2.

(Et sæpem circumdedit ei.) Aduerte quantam curam habeat Deus vineæ suæ in ipsius & colonorum commodum, sed & in ipsorum supplicium nisi fructum reddiderint temporibus suis, in G. lib. 1. capite. 1. 2.

Vinea ista caro nostra intelligi potest quæ vniciq; nostrum cōmissa est excolenda, vt spiritui seruiat, in G. lib. 2. cap. 1. §. 5. & 6.

Quod Deus nos plantauit ac per consequens illi teneamus fructum reddere, deuotissime habes explicatum in Add. consideratione. 5. ex septem ultimis.

(Peregre profectus est.) Malis sic videtur peregre profectum Deum, super cardines coeli ambulare neq; sua considerare, quod si præsentem eum cogitarent, non tam peruerse agerent, sic in omnibus nostris actionibus Deum debemus cogitare præsentem, vide in M. in prima bene viuendi regula, tomo. 1.

(Quid faciet colonis illis, qui filium occiderunt.) Sed quid faciet nobis qui rursus filium Dei crucifixentes in super contemptui habemus, vide in G. lib. 1. cap. 4. §. 1.

(Auferetur à vobis regnum Dei.) De huius populi & templi destructione, vide quæ adnotamus Dominica. 9. post Pentecosten in illa verba,

Quia

Feria V 1. post 2. Domin. Quadr. 115

Quia si cognouisses & tu, & ibi nostrum autorem.

Huius Euangelij historia optimo stylo explicatur, in Introductione fidei parte. 3. tractatu. 3. Dialogo. 1.

Quare hac parabola Dñs populum istum admonuerit, quem sciebat hac admonitione nihil profuturum, & eam illis immisurum cladem quam illis nunc futuram prædicit, si non certè ad ipsorum commodum, erit ad ipsius gloriam, vide tomo. 3. Conc. Dominica. 4. post Pascha Concione. 1. in exordio.

(Auferetur à vobis regnum Dei.) Populi illius clades ob istud scelus à Deo immissa, cum populi Christiani peccatis & debitis ob ipsa peccata supplicij comparatur, Dominica. 4. post Pentecosten Concione. 2. in tractatione thematis, tomo. 4.

(Dabitur genti facienti fructus eius.) Diuinæ iustitiæ mirabile iudicium de vocatione gètium & expulsionem synagogæ exponitur tom. 1. Con. Dominica. 2. post Octau. Epiphaniæ Conc. 2. in principio.

(Relinquetur vobis domus vestra deserta.) Vltimum omnium malorum esse à Deo deseri ostenditur infra Dominica in Passione Conc. 2. in principio.

Populi Iudaici à Deo derelicti, beneficia ab

ipſo Deo illi collata eius ingratitude ac demum eius ſupplicium propter ipſius grauiſſima peccata recēſentur, tomo. 4. Conc. Dominica. 2. 4. poſt Pentecoſten Concione. 2. per totam.

Vineam confert colonis in ipſorum commo- dum, ſeruos ſuos ad eos miſericorditer mittit, ac demum quo nihil intentatum relinquat, ſum- mum eius miſericordiæ opus exhibuit filium mit- tens, ſed quos miſericordia abuti videt iuſte pu- nit, Quod Dominus prius quæ pacis ſunt offerat, deinde contra eos qui eam amplecti nollunt iu- ſtè irascatur, vide Dominica. 1. 9. poſt Pentecoſtē Concione. 1. in principio, tomo. 4. Concionum.

Vinea caro eſt exercenda, appoſita figura ex lege veteri explicatur tomo. 4. Conc. Dominica 13. poſt Pentecoſten Conc. 2. parte. 2.

DOMINICA III. IN Quadrageſima Euang.

¶ *Erat Ieſus eijciens dæmonium, & illud erat mutum. Lucæ 11.*

Hic Euāgelio facili quadrare poſſunt ne- gotio quæ dicuntur in duabus Concioni- bus tomo. 4. Conc. Dominica. 11. poſt Pentecoſten, de curatione furdi & muti.

(Et illud

(Et illud erat mutum.) Si mutum hominem dæmon effeciſſet ne ad vana & ſcurrilia & ho- mini nociua os aperiret, bene cum illo actum fuiſſet, ſed mutum ſolet efficere ne peccata confe- ſiteatur. De confeſſione in hac Dominica agi ſo- let, eò quod ad hoc tractandum & temporis hu- ius ratio in quo de peccatis confeſtendis homi- nes tractant, & ipſum Euangelium occaſionem & motiuum præbet, de qua eſt Concio integra in fine tomi. 1. de poenitentia Concione. 3.

(Et illud erat mutum.) Mutos nos vult eſſe Deus, ſed & dæmon, ſed diuerſo fine, Deus ne malè loquamur, & debitum teneamus ſilentium, De linguæ cohibitione, vide tomo. 1. de Sanctis, Concione. 2. in Annunciatione B. Mariæ. §. 2. & Concione. 3. ibi, Ex ijs ergo.

(Et poſtquam eieciſſet dæmonium locutus eſt mutus.) Qualis ſit in peccato anima dum à dæ- mone poſſidetur, qualis dum iuſtificatur oſten- ditur tomo. 2. de Sanctis Concione. 2. in feſto Sanctæ Mariæ Magdalenæ in principio. Quali- ter vexentur ij qui à dæmone poſſidentur, vide ſupra Dominica præcedenti de muliere Cana- nitidæ.

Dæmonis machinæ, vires, aſtutiæ, officium, deſideriumque in noſtrā perniciem explicantur Dominica. 1. in Quadrageſima ſupra per qua- tuor eiufdem Dominicæ Conciones.

Sed & cœcus dæmon iste apud Matthæum dicitur esse; Qualiter dæmō cordis oculos obcect ne Dei legem consideremus, vide in Introductione fidei in præambulo secundæ partis, vide etiam de tribus peccatorum cæcitatibus infra feria. 4. post quartam Dominicam Concione. 2. per totam.

Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur. Diuinum inter diuinas personas regnū æternū sine principio fuit, & sine fine conseruabitur. Hoc probatur ex mūdi & eius diuersis partibus inter se desidentibus, sed in vnum ab autore ordinatē confluentibus, vt eius imitatione iuxta Apostolū doceamur conseruare inter nos vnitatē spiritus in vinculo pacis, vt regnum internū animæ & externę pacis firmum permaneat, vide tom. 3. Conc. Concione. 4. in festo Sanctissimæ Trinitatis, ibi, Huius vero. De mundi concordia, cum ex diuersis rebus diuersis & contrarijs qualitibus constantibus componatur differitur eleganter, in Introductione fidei parte. 1. capite. 5. §. 2. & capite. 6. ex elementorum regno probari potest. Sed & hoc probari potest apud exemplo quæ autoris naturæ instinctu ne regnum suum diuisione pereat, pluralitatem regum vitant, ibidem capite. 20. Exemplo etiam virtutum corporis humani hoc potest comprobari quarum cum diuersæ sint qualitates taliter tamen sunt ab autore

tore naturæ ordinatæ vt veluti quodam pacificum regnum in humano corpore exerceant, ibidem cap. 20.

(Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur.) De vera pace hominis ad Deum, eiusdem ad seipsum, differitur. tomo. 3. Concio. Dominica in Albis Concione ibi. Sed iam quid idem.

(Loquutus est mutus.) Hic solet de cōfessione sermo institui de qua est tractatus in M. in. 1. volumine, & in Add. tomo. 1. Consideratione. 5. De conscientiæ inquietudine & vitandis scrupulis. Vide in O. par. 2. cap. 3. §. 2. & 3.

(Inuenit eam scopis mundatam & ornatam.) Qualis sit sine Deo anima cum dæmon in eius re fidet hospicio, & qualis dum dæmone expulso Deo gaudet hospite. Vide tomo. 1. Conc. Dominica. 3. Aduent. iuxta vsū ordinis fratrum Prædicatorum, Concione. 1. in tract. thematis. Qualiter anima disponi debeat, vt dignum Deo præparet hospitium, Ibidem Dominica. 4. iuxta vsū fratrum ordinis Prædicatorum, Concione. 2. per totam, sed præcipuè ibi, Nunc superest vt quaramus.

(Et ingressi habitāt ibi.) Multitudo demoniorum habitat in anima existenti in mortali, & qualis reddeat dum iustificatur. Vide in G. libro. 1. cap. 5. Qualiter tractet dæmon sibi per peccatum subditos ibidem capite. 19. Diuersa peccatorum

onera, vitiorum capitibus enumeratis, quæ dæmon importabilia super peccatorum imponit humeros, explicantur, tomo. 1. de Sanctis, Concione. 2. in festo S. Matthiæ. Fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Contra eos qui post poenitentiam peccatorum factam in pristina relabuntur vitia, & ad ea reuertuntur quæ euomerunt. Vide supra feria. 4. post primam Dominicam, Concione. 2. ibi, Quod si quæras. Sicut etiã in corporis infirmitatibus post acceptam sanitatem in pristinam relabi infirmitatem periculosum valde est. Iuxta Petri Apost. sententiam, Canis reuersus ad vomitum & sus lota inuolutabrotuti. Et iuxta Paulum, si quæ destruxi iterum reedifico præuicatore me constituo. Hoc eleganter explicatur apposita similitudine egressione Israel de Ægypto. tomo. 3. Concio. in die Sancto Pentecostes, Concione. 4. ibi. Ex his ergo aperte liquet.

(Cum immundus spiritus exierit ab homine.) Animæ status cum diuina gratia eiusdem cum ab illa destituitur depingitur, tomo. 4. Conc. Dominica. 3. post Pentec. Conc. 1. in tract. thematis. Qualiter ornanda anima vt expulso demone qui in ea sedem suam collocauerat Dei possit effici thronus, Salomonis throni comparatione facta explicatur tom. 2. de Sanctis, Concione. 2. in Natiuitate B. Mariæ. par. 3. §. 3.

In eadem

In eadem Dominica Tertia in Quadragesima, & quæ sequuntur duximus adnotanda ex libro Collectaneorum eiusdem de pace & concordia, in illud, Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur.

SCilurus octoginta liberos masculos habens, cum esset moriturus, fasciculum iaculorum singulis porrexit, iussitque rumpere. Id cum singuli recussissent, eo quod videretur impossibile, ipse singula iacula exemit, ac ita facile confregit omnia, filios admonens his verbis. Si concordēs eritis, validi, inuictique permanebitis: contra, si dissijs, & seditione distrahemini, imbeciles eritis, & expugnatu faciles. Stob. ferm. 82.

Scipio Africanus, cum Numantinos sæpe victores iam fregisset, obsessosque tandem expugnasset, Tyresium principem rogauit, Qua de causa Numantia aut prius inuicta, aut post euersa fuisset? respondit Tyresius, Concordia victoriam, discordia exitium præbuit. Brus. libro. 2. capite. 4.

Iteus Sophista Lacedæmonijs periclitatibus, ac de ciuitate mœnibus cingenda consultantibus, Homericum carmen recitauit.

Scutum hæsit scuto, galeæ galea, atque viro vir.

Et

Et adiecit. Sic mihi stete Lacedæmonij, & muris
cincti sumus. Recitat Philost. in Sophist.

M. Agrippa vir ingentis animi dicere solebat,
multum se huic sententiæ debere, Concordia par
uæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur.
Brus. lib. 2. cap. 12.

Vir ciuilibus hoc imprimis curare debet, ut rebus
administrationi ciuium subiectis ita utatur, ut
amicitiæ & consensus inter ciues conciliari, con
tentiones & inimicitias tolli penitus videantur:
& (quod in amicorum disidijs vsu venit) qui se
priorem iniuria affectum putat, eum priorē quo
que adeas, atque oratione soleris, ostēdasq; te se
cum vna dolere, & iniuriam æquē ferre. His iactis
fundamentis, mœrorem lenire incipito, homi
nemque docere, nō eos commendari solitos, qui
alijs iniuriā intulerint, qui ve pertinaciter & obni
xè superare contendant: sed qui illatam iniuriam
animo æquo, vel certè forti tulisse videntur. Hi
enim non modo mansuetudine & morum faci
litate, verum quoq; prudentia, & animi magnitu
dine præstant: propterea quòd paruis rebus ce
dentis, maximis ac pulcherrimis obtinēt, & euin
cunt. Seneca in Polit.

Sapiens nunquam potentium iras prouoca
bit, imò declinabit, non aliter quam in nauigan
do procellam. Circumspiciendum nobis est, etiā
quomodo à vulgo tuti esse possimus. Primum
nihil

nihil inde concupiscamus, unde rixa est inter cō
petitores: deinde nihil habeamus, quod cum ma
gno emolumento infidiantis eripi possit. Quam
minimum sit in corpore tuo spoliolum. Nemo
ad humanum sanguinem propter ipsum venit.
Nudum latro transmittit, etiā in obfessa via pau
peri pax est. Non conturbabit sapiens publicos
mores, nec populum in se vitæ nouitate conuer
tet. Quid ergo? Vtiq; erit tutus, qui hoc propo
situm sequetur? Promittere tibi hoc non magis
possum, quā homini tēperanti bonā valetudinē,
& tamē facit tēperātia bonā valetudinē. Perit ali
qua nauis in portu: sed quid tu accidere in medio
mari credis? Quanto huic periculū paratius foret,
multa agenti molientique: cui ne otium quidem
tutum est? Pereunt aliquando innocentes: quis
negat? Nocentes tamen sæpius. Epist. 14.

Marcus Agrippa vir ingentis animi (qui so
lus ex his quos ciuilia bella claros potentēq; fe
cerunt, felix in publicum fuit) dicere solebat, mul
tum se huic debere sententiæ. Nam concordia
paruæ res crescunt, discordia maximæ dilabun
tur. Hac se aiebat & fratrem & amicum optimū
factum. Senec. Epist. 95.

Auxilia humilia firma consensus facit. Ex
Pub. Mim.

Semper dissensio ab alio incipiat, à te reconci
liatio. Ex eodem.

Quæ

Quæ nos deinentia exagitat, & in mutuum compellit exitium; Vela ventis damus bella paratū: & periclitamur periculi causa. Incertam fortunam experimur, vim tempestatum nulla ope humana superabilem, mortē sine spe sepulture. Non erattanti, si ad pacem per ista veheremur. Nunc autem cum euaserimus tot scopulos latentes, & insidias vadosi maris, cum effugerimus procellosos desuper montes, per quos præceps in nauigantes ventus impingit, cum inuolutos nubilo dies, & nimbis ac tronitruis horrendas noctes, cum turbinibus diuulsa nauigia, quis erit huius laboris ac metus fructus? quis nos fessos tot malis portus excipiet? Bellum scilicet, & obuius in littore hostis, & trucidandæ gentes, tracturæ magna ex parte victorem, & antiquarum urbium flamma. Quid in arma cogimus populos? quid exercitus scribimus directuros aciem in medijs fluctibus? quid maria inquietamus? parum videlicet ad mortes nostras terra latè patet. Nimis delicatè fortuna nos tractat: nimis dura dedit nobis corpora, felicem valetudinem. Non depopulatur nos casus incurrens. Ementiri cuique annos suos ex commodo licet, & ad fenestratem decurrere. Itaque eamus in pelagus, & uocemus in nos fata cessantia. Miseri quid queritis? Mortem, quæ ubiq; superest? Petet illa vos & ex lectulo, sed ubique innocentes petat: occupabit

bit vos in uestra domo, sed occupet nullum molientes malum. Hoc verò quid aliud quis dixerit, quàm insaniam, circunferre pericula, & ruere in ignotos, iratum sine iniuria occurrentia deuastantem, ac ferarum more occidere, quem non oderis? Illis tamen in ultionem, aut ex fame morsus est, nos sine vlla parsimonia nostri alienique sanguinis, mouemus maria, & nauigia deducimus, salutem commitimus fluctibus, secundos optamus ventos quorum felicitas est, ad bella proferre: Quousque nos malos mala nostra rapiere? parum est intra orbem suum furere. Sic Persarum rex stolidissimus in Græciam traiecit: quam exercitus non vincent, cum impleuerit. Sic Alexander vltior Bactris & Indis, uolet quærere quid sit vltra magnum mare: & indignabitur, aliquid esse vltimum sibi. Sic Parthis auaritia Crasum dabit. Ergo non immeritò quid dixerit, rerum naturam melius acturam fuisse nobiscum, si vêtos flare vetuisset, & inhibito discursu furentium, in sua quemque terra stare iussisset. Si nihil aliud, certè suo quisque tantum ac suorū malo nasceretur. Nunc parū vi domestica, externis quoque laborandum est. Magna pars erat pacis humanæ, maria præcludi. Non tamen (vt paulo antè dicebat) quæri possumus de autore nostro Deo, si beneficia eius corrumpimus, & vt essent contraria, effecimus. Lib. 5. nat. Quæ. c. 18.

In eadem Dominica Tertia.

Dæmon aliquando mutos reddit homines quandoque loquaces, sed Deus quos multos dæmon effecit loqui vult, non abs re erit hic de linguæ moderatione sermonem instituere, de qua & quæ sequuntur duximus adnotanda ex libro Collectaneorum eiusdem.

A Poliodorus dicebat, optimos homines in dicendo breuissimos esse: linguaces autem si tantum molestiæ caperent, quanta reliquos afficiunt, haud sanè longos sermones habituros. Stob. ser. 34.

Leon Euricratidis filius, cuidâ de rebus haud quaquam inutilibus intempestiuè loquenti. O hospes, inquit, re opportuna non opportunè veteris. Nihil oratione melius, si parce promas linguæ thesaurum. Plut. in Laco.

Lycurgus interroganti, quam obrem Lacedæmonij breuiloquium vsurparent? Quoniam silentio finitimum, respondit. Stob. ser. 33.

Dion Philosophus, naturam probè egisse dicebat, quæ geminas aures, & linguam vnicam nobis fabricaret, quò ad audiendum essemus, quàm ad loquendum promptiores. Stob.

Isocrates orator, cum locutuleius quidam nomine Careon in disciplinam eius recipi vellet, dupplicem mercedem postulauit. Illi vero causam interro-

interroganti, dixit. Alteram quidem peto, vt loqui discas, alteram vt tacere. Stob. vbi supra.

Thales Milesius dicere solitus est, multa verba nequaquam arguere hominè sapientem. Sapiens enim non nisi cum res postulauerit loquetur, & paucis suam absoluet sententiam. Stultus autem non habita vlla ratione loci, temporis, personarum, &c. sua loquacitate omnia effatit. Eras. lib. 7. Apoph.

Chilon dicebat, non cõmittendum, vt lingua præcurreret animum. Admonens, prius cogitandum quid loquaris, quàm lingua prorumpat in verba, nescit enim vox missa reuerti. Cogitatio prior potest corrigi posteriore (vt habet prouerbium) vox non item. Laert. lib. 1. c. 4.

Idem præcipiebat linguam cum aliàs semper, tum præcipuè in conuiujs continendam: quod illic cibus & potus inuitet ad intemperantiam. Porro vbi plus est periculi, ibi maior est adhibenda cautio. Ibidem.

Anacharsis interrogatus, quid esset in homine pessimum, quid optimum: respondit, lingua: Sentiens idem membrum plurimam adferre vtilitatem, si recta ratione gubernetur: pestilentissimū vero esse, si secus. Laert. lib. 1. cap. 9.

Zeno dicere solebat, fatius esse labi pedibus quàm lingua: eoq; conuiuia quantum poterat vitabat, quod ibi solutus vino, & aliorum fa-

bulis prouocatus, facilius labi posset. Laert. libro. 7. cap. 1.

Idem ad Aristonem discipulum multa temerè garrientem, quædam etiam præcipitanter confidenterque. Fieri, inquit, non potest, quin te pater ebrius profeminarit. Oderat futilem loquacitatē, ipse in dictis tum breuis, tum grauis. Ibidē.

Theocritus Chius, cum Anaximenes esset dicturus, ita præfatus est: Incipit verborum flumē, mentis gutta: significans, illum esse multiloquū, sed minimè sapientem. Stob. ser. 34.

FERIA IIII. POST Tertiam Dominicam

Quadrag. Euang.

¶ *Accesserunt ad Iesum ab Ierosolymis scribæ & Pharisei dicentes. Matth. 15.*

Hypocritæ bene prophetauit de vobis (Esaïas &c.) De falsa iustitia quæ est tantum exterior, vide in G. lib. 2. cap. 20.

Multi sunt qui labijs tantum orant, cor longe abest ab eo quod labijs proferunt. Vide in O. parte. 2. cap. 5. §. 1. & 2. vbi probatur quod licet perfectio orationis in corde sit, sed propter hoc oratio vocalis, & sanctæ cæremoniæ non condemnantur.

(Cor

(Cor autem eorum longe est à me.) Quòd nostra perfectio in vnione cordis ad Deum consistat. Vide in Add. lib. 1. cap. 10.

Homines qui vnum habent in corde, aliud in ore similes describuntur quibusdam animalibus. Vide in Introductione fidei, parte. 1. cap. 14. vbi animalia quædam recensentur quæ caliditatis arte veluti quadam hypocrisis imagine suum venantur cibum.

Honora patrem tuum &c. De honore parentum vide quæ adnotauimus supra feria. 4. post secundam Dominicam.

(De corde exeunt cogitationes.) De cordis custodia & quòd resistendum sit malis cogitationibus, vide in communi confessorum Concione. 1. in principio.

(Sinite illos cæci sunt.) Quàm graue malū omnium maximum sit à Deo deseri, vide supra feria 6. post. 2. Dominicam, Concione. 1. in princ.

(Cæci sunt.) De cordis obduratione & excæcatione agitur infra feria. 6. post Dominicam in Passione, Concione. 2. per totam.

(Munus quodcunq; ex te mihi proderit.) Hoc erat Phariseorū intentū, quòd auaritiæ suæ consulerent. Homines suadere prius satisfaciendum esse sacrificijs quæ ad Deum pertinent quàm ijs quæ ad subleuandas necessitates proximorum pertinerēt, licet illa sepe numero essent ex cōsilio hæc debita.

Q 2 Hoc

Annotationes in Euangelia.

Hoc vitium taxatur tom.4. Conc.Dominica. 5. post Pentec. Concione. 2. ibi, Quod igitur hypocritæ bene prophetauit, &c. varia hypocritarum genera explicantur, tomo.4. Conc.Dominica.7. post Pentecosten, Concione. 1. per totam.

FERIA VI. POST
Tertiam Dominicam

Quadrag. Euang.

Venit Iesus in ciuitatem Samariæ. Ioan. 4.

OPortebat eum transire per mediam Samariã.) Verba hæc sunt immediatè ante huius Euangelij initium, quorum mysticam habes explicationem in Add. Consider. 5. §. 3.

(Aqua quam ego dabo ei, &c.) Frequè de hac aqua fit in hoc Euangelio mentio, & inter alias eius proprietates hæc ponitur, quòd in eo qui eã biberit fiet fons aquæ salientis in vitam æternã, quod diuinæ gratiæ maximè quadrat, quæ præparatio ad gloriam esse dicitur. Vide eius proprietates & encomia in G. lib. 1. cap. 14. & in Introductione fidei, par. 3. cap. 11.

Gratia à Spiritu sancto est, quos effectus Spiritus sanctus per suam gratiã in anima operetur. Vide tom. 3. Concio. Concione. 4. Pentecosten in princ. post Exordium. Nam quæ de Spiritu sancto ibi

Feria V I. post 3. Domin. Quadrag. 123

et ibi dicuntur eius gratiæ aptari possunt, primum omnium à peccato animam mundat &c.

(Non contumetur Iudæi Samaritani.) Malorum fugienda sunt consertia, vide quæ adnotabimus Dominica. 13. post Pentecosten.

(Omnis qui biberit ex aqua hac sitiet iterum.)

Quòd bona temporalia quæ homines quærunt vt ambitionis suæ sitim extinguant, non valeant appetitum satiare. Vide in G. lib. 1. cap. 19. §. 2. & 3. Quòd solus Deus animæ nostræ sitim possit extinguere, præsertim cū eius apparuerit gloria. Ibidem cap. 29. §. 8. A Deo desideriorum satisfacturam & consolationem expectandam non à terrenis diuitijs & voluptatibus, explicatur tom. 1. de Sanctis, Concione. 3. in Visitatione B. Mariæ, ibi. Hoc autem prodeundi. Fontes à quibus aqua hæc maneat quam Dominus Samaritanæ huic mulieri promittit, sacramenta sunt, de Sacramentis nouæ legis quæ aquæ gratiam causant, vide in Introductione fidei, par. 3. cap. 12.

(Venit hora quando non in monte hoc &c.) Ex huius mulieris interrogatione & Domini ad eam responsione colligit noster autor, legem veterem quoad cæremonialia & iudicialia iam cessasse, ex cessatione scilicet, legis & templi, nam translato sacerdotio vt Paulus ait necesse est vt & legis translatio fiat. Vide in Introductione fidei, par. 4. dialogo. 9.

Annotationes in Euangelia.

(Reliquit hydriam suā mulier.) Accepta interior Christi Domini gratia & consolatione mulier hydriam relinquit in qua aquam bonorum mundi quæ sitim non extinguunt, sed accendunt portabat. Quam facile omnia mundi contemnit & ad ea omnia cæcus & mutus redditur, qui mente Deum vidit & audiuit, exemplo Simeonis & Zachariæ comprobatur, tomo. 1. de Sanctis, Concione. 3. in Purificatione Beatæ Mariæ. §. 1.

(Venite videte hominem, &c.) Accepta Salvatoris noticia & luce statim ad suos cucurrit, lucem & Dei cognitionem quam acceperat proximis & conciuibus communicatura, quod Sanctorum proprium semper fuit, ad proximum suorum anhelare salutem. Videtomo. 2. de Sanctis, Concione. 1. in festo S. Matthæi, ibi, Eadem vero alacritas.

(Iam non propter tuam loquelam credimus.) Læticia quadam qua de fide suscepta gaudebant videntur muliere insultare. Alacritatem spiritua-lem quam credentibus affert fides depingit noster autor in Introductione fidei, parte. 2. capitulo ultimo.

(Nemo tamen dixit quid loqueris cum ea.) Nouerant magistrum suum non aspernari pauperes & ignobiles. Quod contra mundani hoc faciat magni æstimant magnos parui faciunt paruos,

Feria V I. post 3. Domin. Quadr. 124

uos. Vide Dominica. 2. post Pentecosten, Concione. 2. ibi, Vbi igitur regulus.

(Venit hora quando non in monte hoc adorabitis.) Quare in veteri lege peculiarem locum elegerit Deus in quo coleretur, & similiter in lege noua, ecclesias & templa in quibus sacrū Domini corpus afferuatur & veneratione colitur. Quid ad Dei venerationem sacra conferant loca, habes ad longum explicatum Dominica infra octauas Epiphaniæ, Concione. 1. in tractatione thematis, tomo. 1. Conc.

(Meus cibus est vt faciam voluntatem &c. Vide quæ adnotantur Dominica infra octauas Epiphaniæ, Concione. 2. in illa verba, Nesciebatis quia in his quæ patris mei sunt oportet me esse.

Pro feria VI. post tertiam Dominicam, & quæ sequuntur duximus adnotanda ex Collectanea eiusdem, de fugiendo malorum consortio in illud, Non contumetur Iudæi, &c.

Quemadmodum hedera nascentis alicuius futuræ præualidæ arboris stipitem vndiq; amplexa, vna confurgit, & adolefcit: ita seniore[m] adolescens, & gloriosum in gloriosius subiens, paulatim sublatus, & sensim adactus,

Q 4 radici-

radicibus iam altè actis subnixus, ad Rēpub. capeſſendam, & gubernandam ſe idoneum præbuit. Hi autem ciuilitè & honeſtè ad finem uſq; magiſtros obſeruauerunt, & cultu debito profecuti ſunt, ut Soli ſubiecta corpora, quæ cum inde ſplendorem accipiunt, uiciſſim & reddunt. In Politica.

Sicut mutæ literæ ex commiſſione uocalium inconcinna & rectè articulata erumpunt uerba: ita rudes homines ex ſapientum conuictu & ipſi quoque ſapere incipiunt. Lib. Num philoſophandum inter pocula.

Alterum autem diſcrimen, quod obſeruandū inter ſimilitudines, hoc eſt, quæ uerus eſt amicus, is nec imitatur omnia, nec facilè laudat omnia, ſed optima tantum. In rectè factis enim, in honeſtarum rerum ſtudio ſocius eſt amicus, non in peccando, nec in facinoribus, niſi quis inſciens uitium & improbitatem ex conuictu & familiaritate ſibi contraxerit: quemadmodum oculorum morbus contagio ſerpit, & inſicit uicinum. Sic enim ferunt Platonis familiares contractos humores expreſſiſſentem Ariſtotelis amicos balbutiem illius imitari ſolitos: ruſus Alexandri regis familiares ceruicem inflexam, & indicendo uocis aſperitatem reddidiſſe. Sunt enim nonnulli, qui non ſentiètes, ex alienis moribus & ingenijs multa in ſe recipiunt.

Themis-

Themisſtocles prædium uendens, præconem diuulgare iuſſit, quod uicinum quoque bonum habebat. non parum enim reſert, qualem uirum tibi uicinum habeas. Stob. ſer. 35.

Antiſthenes Philoſophus dicere ſolebat, bonum uirum moleſtam eſſe ſarcinam, nam ſicut inſipientia bene fertur & leuiter: ſic prudentia grauiter incumbens, præmit uehementer ſuo pte pondere, nec facile poteſt excuti. Philo. Iudæus lib. quod omnis probus liber.

Ariſtippus interrogatus, quid eſſet admirandum in uita? uir probus & moderatus, reſpondit: quoniam etſi inter multos improbos agat, non tamen peruertitur. Stob. ſer. 35.

Mulier hæc Samaritana inhoneſte uiuebat, nõ ergo abs re erit, in honeſtarū mulierum aperire conditiones, ut cui malo ſortietur intelligat, qui meretrici adheret. De hoc & quæ ſequuntur de reprobarum mulierum conditione duximus apponēda, ex libro Collectaneorum eiufdem.

PHiloxenus Poeta interrogatus, quā ob cauſam in tragœdijs induceret mulieres malas, cū Sophocles eas induceret bonas? argutiſſime reſpondit, quoniam ille, inquit, tales indu-

Q 5 cit,

cit, quales esse deberent: ego vero quales sunt. Eras. lib. 6. Apoph.

Secundus ille sapiens interrogatus, quid esset mulier? respondit, viri naufragium, domus tempestas, quietis impedimentum, vitæ captiuitas, quotidianum malum, voluntaria pugna, sumptuosum bellum, bellua conuiuia, solitudo confidens, leena complectens, exornata scilla, animal malitiosum, malum necessarium. Max. ser. 39.

Antipater constitutus ab Alexandro Macedoniae præfectus, cum ad Alexandrum scripsisset Olympiadis matris ineptias & importunitates: commotus Alexander ait, grauem pensionem pro decem mensibus quibus in vtero eius fuisset, matrem à se exigere. Brus. lib. 4. cap. 1.

Cato obiurgans aliquando mulierum impotentiam: omnes (inquit) homines vxoribus dominantur, nos omnibus hominibus, nobis autem vxores. Hoc modo colligēs, mulieres rerum omnium esse dominas. Plutarchus in Rom. Apoph.

Aristippus mulierem paruam sed pulchram, conspicatus, paruam, inquit, pulchrum, magnum autem malum. Anto. in Melis. par. 2. ser. 33.

Cum Democritum quidam percontaretur, cū magnus esset, paruam duxisset vxorem, ego, inquit, in malo eligendum quod minimum erat elegi. Si hoc de vxoribus dixerunt ethnici quid de meretricibus?

De aqua

De aqua fit in huius diei Euan

gelio celebris mentio, de qua & sequentia diximus apponenda ex eodem vbi supra, quæ facile eis quæ à perito concionatore de ea tractanda occurrerit aptari poterunt.

FVit Ægyptiorum mos eorum casta religione diutius obseruatus, vt ante numinū ædes, ac templa, hydria aquæ poneretur, vt intrantes conspergerentur, procumbentesque sublati ad cœlum manibus diuinæ maiestati gratias agerent, quod munere saluberrimæ aquæ affecti fuissent. Hinc Thales Milefsius aquam rerū omnium principium posuit. Mortalium nanque natura facilius cuiusque rei indigentiam, quam aquæ ferre potest. Sūt autem innumerabiles aquarum virtutes, partim manifesta, partim abdita & obscuræ rationis, veluti de Archadiæ fonte dicitur (quæ clitoriu accole appellat) qui vini odiū eius latices hauriētibus quāprimū facit, eosq; ab hemicos reddit. Scribit præterea Pōponius Cosmographus, vnā ex fortunatis insulis, singulari duorum fontiu ingenio insignē esse, alterū enim qui gustauerint risu soluūtur, eiusmodi autē morbo affectis remediū est, ex altero bibere. Et certè res mihi mirāda videt, omnium ferè morborū medicas aquas, à Deo Opt. Max. mortalibus esse traditas, quæ nō pigmēti, antidotis & amaris, decogtionib⁹ ægrotos

ægrotoſos excrucient, non igne aut ferro lacerent, ſed ſuauiſſima ablutione priſtinam ſalutem reſtituant. Et denique id præſtant quod Aſclepiades officium optimi medici eſſe dixit, vt ſcilicet tutò, celeriter & iocundè, curent. Hæc igitur & ſimilia naturæ beneficia, omnium largitori Deo accepta ferre debemus. Ex Fran. Senen. lib. 7. de inſtitutione Reip.

DOMINICA IIII. in Quadrag. Euangelium.

¶ *Abijt Ieſus trans mare Galilææ. Ioannis 6.*

CV M ſubleuaſſet oculos Ieſus.) Quã curam habeat Dominus illorum qui illum ſequuntur explicatur to 3. Conc. Dñica. 2. poſt Paſcha Concione. 2. vbi Pſalmi verſus; Dominus regit me explicatur. Sanctus Marcus ait, quod miſertus eſt eorum quia erant ſicut oues non habentes paſtorem. Miſericordia & pro virtute & pro affectu virtutis ſumitur, vt virtus eſt ſecundum ſuam rationem integrè & complete in ſolo Deo reperiri poteſt, cui proprium eſt miſereri ſemper & parcere. Ille nanque omnem miſeriam auferre poteſt qui ſolus ab omni miſeria immunis eſt, ſic S. Thom. 2. 2. quæſt. 30. artic. 4. quam ſententiam eleganti ingenio & perſpicuitate

tate explicat ibidem doctiſſimus Magiſter meus Bañes dubio primo, vt inde magnum miſericordiæ ſurgat encomium. Sed vt pro affectu ſumitur in Chriſto Domino fuit, qui noſtras expertus miſerias & in eis per omnia tentatus vt Paulus ait noſtri miſertus eſt, vtraque miſericordiæ acceptio explicatur exacte, tomo. 4. Conc. Dominica. 1. poſt Pentecoſten Concione. 1. ibi, In hodierna autem, Qua liberalitate prouideat Dominus eis qui in eo vno ſpem ſuam collocant, vide tomo. 4. Conc. Dominica. 1 8. poſt Pentecoſten Concione. 2. ibi, Sed vt ad hiſtoriam.

Conuiuium hoc quo Chriſtum Dominum ſequentes reſecti ſunt, illud intelligi poteſt conuiuium quod iuxta Eſaiæ vaticinium faciet Dominus medulatum pinguium in monte ſuperne beatitudinis, vide tomo. 4. Conc. Dominica. 2. poſt Pentecoſten Concione. 1. in tractatione thematis. De beatitudine in G. libro. 1. cap. 9. & in O. meditatione. 2. pro die Sabbati, & in M. tomo. 1. cap. 2. & tomo. 2. de Sanctis Conc. 1. in Communi confeſſorum, vide etiam quæ adnotamus Dominica. 19. poſt Pentecoſten.

(Cum ſubleuaſſet oculos Ieſus.) Notandum erat in Chriſto Domino quod oculos leuaret, cuius ea erat modestia & ſenſuum custodia, vt non niſi neceſſitate cogente oculos aperiret. De oculorum custodia & quæ mala ex eis orta fuerint,

rint, vide tomo. 1. de Sanctis Concione. 3. in Visitatione Beatæ Mariæ, ibi, Hoc autem prodeundi periculum, vide etiam in G. lib. 2. capite 15. §. 3.

(Et cum gratias egisset.) Gratias agit pro conuiuio ex panibus ordeaceis: quas nos Deo gratias reddere debemus qui quotidie coelesti panem fatiamur, vide in G. lib. 1. cap. 5.

(Sequebatur eum multitudo magna.) Hoc loco ostenditur qualis sit illa paterna cura quam dominus gerit illorum qui ex toto corde illum quærent, vide tomo. 1. Conc. Concione. 1. in Epiphania ibi, Egressi igitur ab Ierusalem.

(Quia hic est verè Propheta.) In hanc vocem prorùpere fecit miraculi tupor, & meritò, mirabilia certè quotidie Dei opera videmus, sed assiduitate viluerunt, vide in G. libro. 1. cap. 3. Contra eos qui ex assiduitate operum Dei quæ quotidie vident, nec admirantur, nec factorem laudant, vide in Introductione fidei parte. 1. cap. 3. §. 5. quod probat ex Cicer. & Aristotele aptis adductis similibus, vide etiam cap. 4. ibidem.

Pauit eos Dominus quia sui oblietos vidit, & in illo confidentes. In Domino spem ponendam suademur supra Dominica. 1. in Quadragesima Concione. 1. in illa verba; Non in solo pane viuit homo, & Concione secunda ibi, Accedens ergo tentator.

In Ro-

In Romano Breuiario, vsq; ad verba illa legitur; Iesus ergo cū cognouisset quia venturi essent vt raperent eum, & facerent eum regem. Fugienda docetur vana gloria, vide tomo. 2. de Sanctis Concione. 2. in festo Sancti Iacobi in principio, & §. 3.

Pro eadem Dominica Quarta

in Quadragesima. Occasione diuinæ liberalitatis in hoc conuiuio exhibite, & quæ sequuntur adnotauimus de liberalitate ex libro Collectaneorum eiusdem.

Theophrastus interrogatus, quid nam vitam conseruaret humanam? respondit beneficentia. Stob. ferm. 41.

Anaxilaus rex interrogatus, quid esset in regno beatissimum? respondit nunquam vinci beneficijs. Phaur. Camer.

Philippus Macedo rex cum Thebis obses esset. Philonis Thebani hospitio vsus est, multique insuper ab eo beneficijs affectus. Is cum vicissim à Philippo nihil muneris vellet accipere: Ne me, inquit, Philippus beneficentia superatum, ac laude spolies, quod hætenus à nemine beneficijs victus fuerim, ô animum imperio dignum. Pulchrius existimauit benefaciendo, quàm potentia vincere.

Vespa-

Vespasianus iunior super cœnam aliquando recordatus, quod eo die nemini quicquam præstitisset, memorandam illam vocem edidit, Amici diem perdidit. Laudanda sane principis beneficentia tam peculiaris: qui omne tempus se perdidisse putabat, quo amicis bene meritis suum non præstitisset officium. Sueto. in vita Vesp.

Alphonso Aragonum rege, cum à quodam afferrentur aureorum decem millia, dixissetque qui forte aderat, ea dumtaxat summa diuitem se & beatum fore. Accipe rex, inquit, quantacunque ea est & beatus esto. Pano. libro. 4. de rebus gest. Alph.

Idem cum audisset Vespasianum Cæsarem, eam diem se perdidisse solitum dicere, in qua nihil quicquam alicui donasset: egisse gratias dicitur Deo Optimo Maximo, quod eo modo neque diem ipse perdidisset, idem ubi supra lib. 2.

Perilus quidam ex amicorum Alexandri numero, cum filiabus dotem petisset quinquaginta illum talenta accipere iussit, sed cum ille dixisset, decem satis esse. Tibi, inquit, accipere sed mihi nequaquam satis est dare. Plut.

Alexander cum Poro Indorum regi victo obtulisset, se daturum quidquid peteret. Porus cum, vt regaliter tractaretur, petijisset: subridens Alexander, Faciã hoc, ait, non tua, sed mea causa. Brus. lib. 3. cap. 13.

Idem

Idem tantæ fuit clementiæ, vt Darius inuidens precaretur à Dijs, vt aut superare posset clementia Alexandrum, aut si is regno spoliaretur, solus Alexander in Persarum regno imperaret. Brus. vbi sup.

Porfena demiratus egrum animū Mutij Scæuolæ (qui iratus dexteræ suæ, quod in stringendo ferro errasset, foculo impostam exuri passus est) dixit illi, Reuerte ad tuos Muti, eisque refer, te, cum vitam meam petieris, à me vita donatum. Liuius.

M. Bibulus cum in Syria duos egregiæ indolis filios amisisset, à Gabinianis militibus occisos, & horum interfectores Cleopatra ad eum vinctos misisset, vt in filiorum interfectores pro arbitrio suo animaduerteret: ille protinus intactos remisit ad Cleopatram. Eras. lib. 6. Apoph.

Cato senior admonebat eos, qui potentis essent, vt parce vterentur sua potestate, quo semper vti possent. Sentiens potentiam clementia & comitate fieri diuturnam, ferocia breuem. Plut. in Rom. Apoph.

Chilon docuit, potentiæ adiungendam mansuetudinem: vt à suis non tam metu extorqueat, quam impetret reuerentia. Reuerentiæ comes est amor, metus, odium. Amari autem non solum honestius est, sed etiam tutius. Laërt. lib. 1. capite. 4.

R Titus

Titus Vespasianus Romanorum Imperator fratrem Domitianum insidias molientem nō est vitus, sed his verbis admonuit: Quid opus te paricidio petere, quod me volente obuēturum est: imō quod iam habes, imperij particeps? Haud temere in Christiano reperies tantum mansuetudinis. Eras. 8. Apoph.

Adrianus Imperator creatus, ad eō contempfit inimicos, vt vni, quem habuerat capitalem, fortē obuiο dixerit, Euasisti. Principibus in priuatis offensis debet esse satis, potuisse vlcisci. Dion.

Theodosius iunior tam admirabili fuit ingenij lenitate, vt cum ab amicis rogaretur, quam obrem neminem eorum, à quibus lædebatur, supplicio capitis afficeret, Vtinam (inquit) mihi liceret & mortuos ad vitam reuocare. Ad priuatas iniurias oportet principem esse facilem ad ignoscendum: in eos qui lædunt Rempub. esse seuerū. Eras. lib. 8. Apoph.

Alphonfus Aragonum rex interrogatus, cur erga omnes, etiam male meritos, tam humanus ac mansuetus esset, respondit, se quidem iustitia bonis gratum esse, malis autem clemētia. Et aliàs dicebat, nihil magis aduersariorum animos flectere, quàm placabilitatis & mansuetudinis nomen. Panor. lib. 2. & 3. de reb. gest. Alphonfi.

Idem, cum Caietam urbem pertinaciter obsideret, & eos forte, quos oppidanitanquam bello inuitiles

inuitiles expulissent, vt commentum diutius in vrbe haberent (erant autem senes decrepiti, mulieres, puellæ, infantes) ab his abstinere suos milites iussit. Verum milites cum ægre hoc tulissent, Malo, inquit rex, Caieta & Caietanis nunquam potiri, quàm homines imbelles, & innocentē iuuentutem tam fœde, tamquæ crudeliter trucidando, vincere. Cum viris enim, non cum mulieribus mihi diuicatio est. Panor. de reb. gest. Alphon.

Carolus Francorum rex in bello Britannico superatus, ac militibus & pecunia iam exhaustus, cum per legatos peteret ab Alphonso Aragonū rege (cuius prouincias ab antecessoribus quidem acceperat, sed non saluo iure) ne contra se bello iam protritum fuscitaret aliquod bellum, infortunio occasionem dante, respondit Alphonfus: Non est, quod sibi hoc tempore timeat Carolus: ego enim quod maiores mei in Caroli summa felicitate non petierunt, in eius calamitate petere nolo. Panor. de reb. gest. Alphon.

Idem cum Pincetiæ agrum surrentinum depopulari iure bellico cogeretur, sæpenumero ingemuisse fertur. Verum cum oppidanos pertinaciores animaduerneret, Videte, inquit, qui urbem inhabitatis inimicam mihi, ne vestra pertinacia id efficiat, quod postea mea lenitate & clementia corrigi non possit. Panor. de reb. gest. Alphon.

Aurelianus Romanorum imperator cū Tyanam venisset, eamque occlusam reperisset, iratus dixit. Canem in hoc oppido nō relinquam. Hac voce milites erecti sunt in spem prædæ: & Heradamon Tyanensis, metu, ne cum cæteris occideretur, prodidit ciuitatem. Qua capta, Aurelius Heradamonem patriæ proditorem occidit. Militibus ex Cæsaris promisso direptionem oppidī flagitantibus, respondit. Agite, canem me negari relicturum, canes omnes occidite. Hoc pacto & proditori mercedem rependit, & militum auaritiā elusit. Eras. ex Vopisco.

Alphonfus Aragonum rex, non tam quod hostes vincere & sciret & posset, gloriabatur, quàm quod victis consulere didicisset. Illud quidem fortunæ interdum munus esse, hoc autem semper suum. Panor. de reb. gest. Alphon.

Idem cum in obsidione Stephani, centuriones ac milites, qui maledixerant regi, post captam urbem clementer tractasset, castigatus à suis, qui omnes morte damnandos iudicarent, respondit, se malle ex clementia & humanitate erga hostes, quàm ex victoria laudem adipisci. Panor. lib. 3: de reb. gest. Alphon.

Cum passer faturus accipitri præda, in sinum Xenocratis philosophi volasset, eum humaniter defendit, dicens, non oportere supplicem prodere. Guido Bitur. Hoc exemplum spem eorum alit,

alit, qui ad Dei præsidium supplices in calamitate confugiunt.

Inter multos ac varios errores temerè inconsulteque viuentium, nihil propemodum optimè liberalis dixerim nocentius, quàm quòd beneficia nec dare scimus, nec accipere. Semina in solum effœctum & sterile non spargimus: beneficia sine vllò delectu magis projicimus, quàm damus. Multos experimur ingratos, plures facimus: quia aliàs graues exprobratores exactoresque sumus, aliàs leues, & quos paulo post muneris sui poeniteat, aliàs queruli, & minima momenta calumniantes, gratiam corrumpimus omnem, non tantum postquam dedimus beneficia, sed etiam dum damus. Quis enim nostrum contentus fuit, aut leuiter rogari, aut semel? Quis non, cum aliquid à se peti suspicatus est, frontem obduxit, vultum auertit, occupationes simulauit, longis sermonibus, & de industria non inuenientibus exitum, occasionem petendi abstulit, & varijs artibus properantes necessitates eludit? In angusto verò comprehensus, aut distulit, aut timidè negauit, aut promissit: sed difficulter, sed subductis supercilijs, sed malignis & vix exeuntibus verbis. Nemo autem libenter debet, quod non accepit, sed expressit. Eodem animo beneficium debetur, quo datur. Si quisque debet quod à negligente accepit. Nec tardè qui-

dem, quia quum in omni officio magni æstimer dantis voluntas, tardè qui fecit, diu noluit. Vtique, non contumeliose. Nam cum ita natura comparatum sit, vt altius iniuriæ, quàm merita descendant, & illa citò defluant, has tenax memoria custodiat: quid expectat, qui offendit, dum obligat? Satis aduersus illum gratus est, si quis beneficio eius ignoscit. Demus beneficia, non foeneremus. Dignus est decipi, qui de recipiendo cogitauit cum daret. At malè celsit. Et liberi, & coniuges spem fefellerunt, tamen & educamus; & ducimus. Adeoque aduersus experimenta pertinaces sumus, vt bella victi, & naufragi maria repetamus. Quanto magis permanere in dandis beneficijs decet, quæ, si quis non dat, quia non recipit, dedit, vt reciperet: bonamque ingratorum facit causam, quibus turpe est non reddere, si licet. Quàm multi indigni luce sunt? & tamen dies oritur. Quàm multi quod nati sunt quæruntur? tamen natura sobolem nouam gignit, ipsosque qui non fuisse mallent, esse patitur. Quid magnifici erat multis prodesse, si nemo deciperet? Tunc est virtus dare beneficia, non vtique reditura: quorum à viro egregio statim fructus perceptus est. Aded quidem ista res fugare nos, & pigriores ad rem pulcherrimam facere nõ debet, vt si spes mihi præcidatur, gratum hominem reperiendi, malim non recipere beneficia, quàm

quàm non dare. Perdenda sunt multa, vt semel ponas benè. Ne cessaueris dare: opus tuum perage: & partes boni viri exequere. Alium re: alium fide: alium gratia: alium consilio: alium præceptis salutaribus adiuua. Lib. 1. de Ben. c. 1. & 2.

Non potest beneficium manu tãgi, sed animo geritur. Multum interest inter materiã beneficij & beneficiũ. Itaq; nec aurũ, nec argentũ, nec quicquam eorum quæ à proximis accipiuntur, beneficium est: sed ipsa tribuendi voluntas. Imperiti autem id quod oculis incurrit, & quod traditur, possideturque solum notant: contrà, illud quod in re charum, atque pretiosum est, parui pendũt. Hæc quæ tenemus, quæ aspiciamus, in quibus cupiditas nostra hæret, caduca sunt. Auferre ea nobis & fortuna, & iniuria potest. Beneficium verò, etiam amisso eo quod datum est, durat. Est rectè factum, quod irritum nulla vis efficit. Amicum à piratis redemi, hunc alius hostis excepit, & in carcerem condidit, non beneficium, sed vsum beneficij mei sustulit. Ex naufragio raptos, vel ex incendio liberos reddidi. Hos vel morbus, vel aliqua fortuita iniuria eripuit. Manet etiam sine illis, quod in illos datũ est. Omnia itaq; quæ salum beneficij nomen vsurpãt, ministeria sunt, per quæ se volũtas amica explicat. Hoc quoque in alijs rebus euenit, vt aliubi sit species rei, aliubi ipsa res. Imperator aliquem torquibus,

murali, & ciuica donat. Quid habet per se corona pretiosum? Nihil horum honor est, sed honoris insigne: sic non est beneficium, id quod sub oculos venit, sed beneficij uestigium & nota. Lib. 1. de Bene cap. 5.

Si beneficia in rebus, non in ipsa benefacendi voluntate consistenterent, eò maiora essent, quò maiora sunt, quæ accepimus. Id autem falsum est. Nonnunquã non magis obligat, qui dedit parua magnifice: qui regum æquauit opes animo: qui exiguum tribuit, sed libeter: qui paupertatis suæ oblitus est, dum meam respicit: qui non voluntatem tantum iuuandi habuit, sed cupiditatem: qui accipere se putauit beneficium, cum daret: qui dedit tanquam non recepturus: recepit tanquam non dedisset: qui occasionem qua prodesset, & occupauit, & quæsiuit. Contrà, ingrata sunt (vt dixi) licet re ac specie magna videatur, quæ danti, aut extorquentur, aut excidunt. Multoq; gratius venit, quod facili, quàm quod plena manu datur. Exiguum est quod in me contulit: sed amplius non potuit. At hic, quod dedit, magnū est: sed dubitauit, sed distulit, sed cum daret genuit, sed superbe dedit, sed circūtulit, & placere ei cui præstabat, noluit: ambitioni dedit, non mihi. Socrati cum multa multi pro suis quisque facultatibus offerret, Æschines pauper auditor, Nihil, inquit, dignū te quod dare tibi possẽm, inuenio: & hoc

hoc modo pauperẽ me esse sentio. Itaq; dono tibi quod vnū habeo, me ipsum. Hoc munus rogo qualecūq; est boni cõsulas, cogitesq; alios cū multum tibi darent, plus sibi reliquisse. Cui Socrates, Quid ni tu, inquit, magnum munus dederis? nisi forte parui te aestimes? Habebo itaque curæ, vt te meliorem tibi reddam, quàm accepi. Vicit Æschines hoc munere Alcibiadis parem diuitijs animum, & omuium iuuenum opulẽtorum munificentiam. Lib. 1. de Ben. c. 7.

Sic demus, quomodo vellemus accipere. Ante omnia libenter, citò, sine vlla dubitatione. Lib. 2. de Bene. cap. 1.

Præcipiunt itaque omnes autores sapientiæ, quædam beneficia palam danda, quædam secreto: palam, quæ consequi gloriosum est: vt militaria dona, & honores, & quicquid notitia pulchrius fit. Quæ rursus non producant, nec honestiorem faciunt, sed succurrunt infirmitati, egestati, ignominia: tacite danda sunt, vt nota sint solis quibus profunt. Interdum & ipse qui iuuatur fallendus est: vt habeat, nec à quo acceperit, sciat. Arcesilaus, vt aiunt, amico pauperi & paupertatem suam dissimulanti, ægro autem, & ne hoc quidem confitenti, deesse sibi in sumptum ad necessarios vsus: cum clam succurrendum iudicasset, puluino eius ignorantis sacculum subiecit, vt homo inutiliter verecundus, quod desiderabat,

inueniret, potius quàm acciperet. Quid ergo ille nesciat à quo acceperit? Primum nesciat, si hoc ipsum beneficij pars est. Denique ille nesciat accepisse se, ego sciam dedisse me. Parum est inquis, Parum, si foenerare cogitas. Sed si dare, quo genere accipienti maxime profuturum erit, dabis. Contentus eris te teste. Alioquin, non benefacere delectat, sed videri benefecisse. Volo, inquis, sciat. Debitorem quæris. Volo, utiq; sciat. Quid si illi utilius est nescire, si honestius, si gratius? non aliã partẽ abibis? Volo ut sciat. Ita tu hominẽ non seruabis in tenebris? Lib. 2. de Bene. capit. 9. & 10.

Si gratos vis habere quos obligas, non tantum des oportet beneficia, sed ames. Li. 2. de Ben. c. 11.

Vrbẽ cuidã Alexander donabat vesanus, & qui nihil animo nisi grãde cõcepit. Cuius cui donabatur, se ipsum mēsus, tãti muneris inuidiam refugisset, dicens, nō cõuenire fortunæ suæ. Non quero, inquit, quid te accipere deceat: sed quid me dare. Animosa vox videtur, & cū regia sit, est stultissima. Nihil enim per se quẽquã decet. Refert quid, cui, quãdo, quare, vbi, & cætera: sine quibus facti ratio nō cõstabit. Tumidissimũ animal, si illũ accipere hoc nō decet, nec te dare. Li. 2. de Bene. c. 16.

Maiore etiã delectu quærendũ est, cui debeamus, quã cui præstemus. Nã ut nō sequantur vlla incommoda, (sequuntur autẽ plurima) graue tormentũ est debere, cui nolis. Contrã, iucundissimũ est, ab

est, ab eo accepisse beneficium, quem amare etiã post iniuriam possis. Lib. 2. de Bene. cap. 18.

Non est beneficium quod in quaestũ mittitur. Hoc dabo, hoc recipiã auctio est. Nō dicã pudicã quæ amatorẽ ut incenderet, repulit: quæ aut legẽ, aut virũ timuit, ut ait Ovidius. Quæ, quia non licuit, nō dedit, illa dedit. Nō immerito in numerũ peccantiũ refertur, quæ pudicitiam timori præstitit, non sibi. Eodẽ modo, qui beneficiũ ut reciperet dedit, nō dedit. Nũquid dubiũ est, quin cõtraria sit beneficio iniuria? Quomodo iniuriã facere per se vitãda atq; fugiẽda res est: sic, beneficiũ dare per se expetendũ. Illic turpitude cõtra omnia præmia in scelus hortãtia valet: ad hoc inuitat honesti per se efficax species. Li. 4. de Ben. c. 14. & 15.

Dij quoq;, inquit, multa in gratis tribuunt, sed illa bonis parauerant. Cõtinent autẽ etiã malis: quia separari nō possunt. Satius est autẽ prodesse etiã malis propter bonos, quã bonis deesse propter malos. Itaq; quæ refers, diẽ, solẽ, hyemis, æstatisq; cursus, & mediã veris autumniq; tẽperamenta, imbres, & fontiũ haustus, vëtorũ statos flatus, pro vniuersis inuenerũt: excerpere singulos non potuerunt. Nec poterat lex casuris imbris dici, ne in malorũ improborũq; rura deflueret. Medicina & sceleris opẽ ministrat. Cõpositiones remediõrũ salutariũ nemo suppressit, ne sanarentur indigni. Multũ enim refert, vtrũ aliquẽ nō excludas,

das, an eligas. Ius fori omnibus dicitur, pace etiam homicidæ fruuntur: sua repetût, etiam qui aliena rapuerunt. Percussores, & domi ferrû exercentes, murus ab hoste defendit. Legum præsidio qui plurimum in illas peccauerunt, proteguntur. Quædam non poterant cæteris contingere, nisi vniuersis daretur, Lib. 4. de Ben. cap. 28.

Propositum & optimi viri, & ingentis animi, tandiu ferre ingratum, donec feceris gratû. Lib. 5. de Bene. cap. 1.

In beneficio hoc est probabile, & suspiciendû, quod alteri vt aliquis prodesset, vtilitatis interim suæ oblitus est: quod alteri dedit ablaturus sibi. Lib. 5. de Bene. cap. 11.

Egregiè mihi videtur M. Antonius apud Rabinum poetam cum fortunam suam transeuntè aliò videret, & sibi nihil relictum, præter ius mortis, exclamare. Hoc habeo quodcunque dedi. O quantum habere potuit, si voluisset. Hæ sunt diuitiæ certè in quacunque sortis humanæ leuitate, vno loco permansuræ: quæ quo maiores fuerint, hoc minorem habebunt inuidiam. Quid tanquã tuo parcis? Procurator es. Omnia ista quæ vos tumidos, & supra humana elatos, obliuisci cogunt vestræ fragilitatis, quæ ferreis claustris custoditis armati: propter quæ classes cruentaturas maria deducitis: propter quæ quassatis vrbes: ignari quantum telorum in aduersos fortuna compar-

ret:

ret: propter quæ ruptis toties affinitatis, amicitia, collegij fœderibus inter contententes duos terrarum orbis elisus est, non sunt vestra: in depositi causa sunt: iam iamque ad alium dominum spectantia, aut hostes illa, aut hostilis animi successor inuadet. Quæris, quomodo illa tua facias? donando. Confide ergo rebus tuis, & certam tibi earum atque inexpugnabilem possessionem paratiore illas, non solum sed tutiores facturus. Illud quod suspicis, quò te diuitem ac potentem putas, quandiu possides, sub nomine fordido iacet. Domus est, seruus est, nummi sunt: cum donasti beneficium est. Lib. 6. de Bene. c. 3.

Demetrio, si res nostras aliquis Deorum possidendas velit tradere sub lege certa, nec liceat donare, affirmauerim, repudiaturum, dicturumque. Ego verò me ad istud inextricabile pondus non alligo. Lib. 7. de Bene. c. 9.

Errat tamen si quis existimat cum dicimus eum qui beneficium dedit, obliuisci oportere, excutere nos illi memoriam rei præsertim honestissimè. Quædam præcipimus ultra modum, vt ad verum & suum redeant. Cum dicimus, meminisse non debet, hoc volumus intelligi, prædicare non debet, nec iactare, nec grauis esse. Quidam enim beneficium quod dederunt, omnibus circulis narrant. Hoc sobrij loquuntur, hoc ebrij non continent, hoc ignotis ingerunt, hoc amicis committunt.

tunt.

tunt. Vt hæc nimia, & exprobratrix memoria subsideret, obliuisci eū qui dedit iussimus: & plus imperando quàm præstari poterat, silentium suafimus. Lib. 7. de Bene. c. 22.

Aristippus aliquando delectatus vnguento, Malè, inquit, istis effoeminatis eueniat: qui rem tam bellam infamarunt. Idem dicendum est, malè istis improbis, & importunis beneficiorū suorum quadruplatoribus eueniat: qui tam bellam admonitionem inter amicos sustulerunt. Ego tamen vtar hoc iure amicitiae, & beneficium ab eo repetam, à quo petissem: qui alterius beneficij loco accepturus est, potuisse reddere. Nunquam, ne querens quidem dicam, Eiectum, littore egentem excepi: & regni demens in parte locaui. Non est ista admonitio, imò conuitium est. Hoc est in odium beneficia perducere. Hoc est, efficere, vt ingratum esse, aut liceat, aut iuuet. Satis abunde; est submissis & familiaribus verbis, memoriam reuocare. Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quicquam dulce meum. Ille inuicem dicat, Quid ni merueris? eiectum, littore egentem excepisti. Sed nihil inquit, profecimus, dissimulat, oblitus est. Quid facere debeam? Quæris rem maximè necessariam, & in qua hanc materiam consummari decet: quemadmodum videlicet ingrati ferendi sint. Nimirum placido animo, mansueto, magno. Nunquam te tam inhumanus, & immemor & in-

& ingratus offendat, vt non tamen dedisse delectet. Nūquam in has voces iniuria impellat. Vellem non fecisse. Beneficij tui etiam infelicitas placeat. Semper illum poenitebit, si te ne nunc quidem poenitet. Non est quod indigneris tanquam aliquid noui acciderit: magis mirari debes, si non accidisset. Alium labor, alium turpis uerecundia, ne dum reddidit, fateatur accepisse: alium ignorantia officij, alium pigritia, alium occupatio. Aspice quemadmodum immensæ hominum cupiditates hient semper, & poscant. Non miraberis ibi neminem reddere, vbi nemo satis accipit. Quis est istorum tam firmæ voluntatis ac solidæ: vt tuto apud eum beneficia deponas? Alius libidine insanit, alius abdomini seruit, alius lucrosus est, cuius summā non vinces, alius inuidia laborat, alius cæca ambitione, & in gladios ruente. Adijce torporem mentis ac senium: & huic contrariam inquieti pectoris agitationem, tumultusque perpetuos. Adijce æstimationem sui nimiam, & tumorem, ob quæ contemnendus est, insolentem. Quid cõtumaciã in peruersa nitentiũ, quid leuitatẽ semper aliquo trãsiliendum loquar? Huc accedat temeritas præceps, & nunquã fidele consilium daturus timor, & mille errores, in quibus voluimur. Audacia timidissimorum, discordia familiarissimorum, & publicum malum incertissimis fidere, fastidire possessa,

possessa, optare quæ consequi posse spes nõ fuit. Inter affectus inquietissimos, rem quietissimam, fidem quaris? Si tibi vitæ nostræ vera imago succurrat, videberis tibi videre captæ maximæ ciuitatis faciem, in qua omisso pudoris rectique respectu, vires in consilio sunt, velut signo ad permiscenda omnia dato. Non igni, non ferro abstinetur. Soluta legibus scelera sunt. Nec religio quidem (quæ inter arma hostilia supplices texit) vllum impedimentum est ruentium in prædam. Hic expriato, hic ex publico, hic ex prophano, hic sacra rapit, hic effringit, hic tranfilit, hic, non contentus angusto itinere, ipsa quibus arcetur, euerit: & in lucrum ruinæ venit. Hic sine cæde popularatur, hic spolia cruenta manu portat. Nemo non fert aliquid ex altero. In hac auiditate generis humani, ne tu nimis fortunæ communis oblitus es, qui quæris inter rapientes, reuerentem. Si indignaris ingratos esse, indignare luxuriosos, indignare avaros, indignare impudicos, indignare ægros, deformes, senes, pallidos. Est istud graue vitium, est intolerabile, & quod dissociet homines, quod concordiam, quo imbecillitas nostra fulciatur, scindat ac disidet. Sed vsq; eò vulgare est, vt illud nec qui queritur quidem effugerit.

¶ Cogita tecum, an quibuscunque debuisti gratiam retuleris, an nullum vnquam apud te perierit officium, an omnium te beneficiorum memo-

ria

ria comitetur? Videbis quæ puero data sunt, antè adolescentiam elapsa: quæ in iuuenem collata sunt, non perdurasse in senectutem. Quædam perdidimus, quædam proiecimus, quædam è conspectu nostro paulatim exierunt: à quibusdam oculos auertimus. Vt excusent tibi imbecillitatem tuam, in primis fragilis est memoria, & rerum turbæ non sufficit. Necessè est quantum recipit, emittat: & antiquissima recentissimis obruat. Sic factum est, vt minima apud te nutricis esset autoritas: quia beneficium eius longius ætas sequens posuit. Sic factum est, vt præceptoris tibi non esset vlla veneratio. Sic euenit, vt circa consularia occupato comitia, aut sacerdotiorum candidato, quæsturæ suffragator excideret. Fortasse vitium, de quo quæris si te diligenter excusseris, in sinu inuenies. Inique publico irasceris crimini, stulte tuo. Vt absoluaris, ignosce. Meliorem illum facies ferendo, vtique peiorem exprobrando. Non est, quod frontem eius indures: sine, si quid est pudoris residui, seruet. Sæpe dubiam verecundiam vex conuiciantis clarior rupit. Nemo id esse quod etiam videtur, timet: deprehensus pudor amittitur. Perdidi beneficium. Nunquid quæ consecrauimus, perdidisse nos dicimus? Inter consecrata beneficium est, etiam si male respondit bene collocatum. Non est ille, qualem sperauimus. Simus nos qua-

S les

les fuimus, ei dissimiles. Lib.7. de Bene. cap. 25.
26.27.28.29.

Quæ ratio est exacerbare eum in quem magna contuleris, vt ex amico dubio fiat non dubius inimicus:& patrociniū sibi nostra infamia quærat:Nec desit qui dicat,Nescio quid est,quod eum,cui tantum debuit,ferre non potuit. Subest aliquid.Nemo non superioris dignitatem quærendo,etiam si non inquinauit,asperfit.Nec quisquam fingere contentus est leuia, cum magnitudine mendacij fidem quærat.Quanto illa melior via,qua seruatur illi spes amicitia,& si reuerti ad sanitatem velit,etiam amicitia. Vincit malos pertinax bonitas.Nec quisquam tam duri infestiq; aduersus diligenda animi est, vt etiam iniuriatus, bonos non amet, quibus hoc quoque cæpit debere, quod impune non soluit. Ad illa itaq; cogitationes tuas fleete. Non est mihi relata gratia. Quid faciam? Quod diu omnium rerum optimi autores: qui beneficia ignoranti dare incipiunt, ingratis perseuerant. Alius illis objicit negligentiam nostri, alius iniquitatem. Alius illos extra mundum suum projicit:& ignauos, hebetesque sine luce, sine vilo opere destituit. Alius Solem, cui debemus quod inter laborem quietemque tēpus diuissimus, quod non tenebris immerfi, confusionem æternæ noctis effugimus, quod annū cursu suo temperat, & corpora alit, fata euocat

per-

percoquit fructus, saxum aliquod ignitum, aut fortuitorum ignium globum, appellat. Nihilominus tamē more optimorum parentum, qui maledictis suorum infantium arrident, non cessant Diu beneficia cōgerere, de beneficiorū autore dubitatibus: sed æquali tenore bona sua pergētes, populosq; distribuunt, vnam potentiam sortiti, prodesse. Spargunt oportunis imbribus, terras, maria flatu mouēt, syderum cursu notant tempora, hyemes æstatesq; interuentu lenioris spiritus molliunt, errorem labentium animarum placidi ac propitij ferunt. Imitemur illos. Demus etiā si multa in irritū data sint. Demus nihilominus alijs, demus ipsis, apud quos iactura facta est. Neminē ad excitandas domos ruina deterruit, & cum penates ignis absumpsit, fundamenta tepente adhuc area ponimus, & vrbes haustas sapius eodem loco condimus. A deo ad bonas spes pertinax animus est. Terra, mariq; humana opera cessarent, nisi male ruētia iterum tētare libuisset. Ingratus est. Nō mihi fecit iniuriā, sed sibi. Ego beneficio meo cum darem vsus sum. Nec ideo pigrius dabo, sed diligētior. Quod in hoc perdidit, ab alijs recipiā. Sed huic ipsi beneficiū dabo iterū & tanquā bonus agricola, cura cultuq; sterilitatē soli vnicā. Perijt mihi beneficiū: iste omnibus. Nō est magni animi, dare, & perdere. Hoc est magni animi, perdere, & dare. Li.7. de Ben. c. 30. 31. & 32.

Nemo non cum alteri prodest, sibi profuit.
Seneca Epist. 82.

Errat si quis existimat facilem rem esse donare. Plurimum ista res habet difficultatis, si modo consilio tribuitur, non casu & impetu spargitur. Hunc promereor, illi credo. Huic succurro, huius misereor. Illum instruo, dignum quem non diducat paupertas, non occupatum teneat. Quibusdam non dabo quanuis desit: quia etiam si dedero, erit defuturum. Quibusdam offeram, quibusdam etiam inculcabo. Non possum in hac re esse negligens, nunquam magis nomina facio, quam cum dono. Quid tu, inquis, recepturus, donas? imo non perditurus. Eo loco sit donatio, unde repeti non debeat, reddi possit. Beneficium collocet, quemadmodum thesaurus altè obrutus, quem non eruas, nisi fuerit necesse. Quid domus ipsa diuitis viri: quantam habet benefaciendi materiam? Quis enim liberalitatem tantum ad togatos vocat? Hominibus prodesse natura iubet, serui liberiue sint hi, ingenui, aut libertini, iustæ libertatis, an inter amicos data: quid refert, ubicunque homo est, sibi beneficio locus. Potest itaque pecuniam intra limen suum diffundere, & liberalitatem exercere: quæ non quia liberis debetur, sed quia à libero animo proficiscitur, ita nominata est. Hæc apud sapientem, nec vnquam in tarpes indignosque impingitur: nec vnquam
ita

ita defatigata erit, vt non quoties dignum inuenerit, quasi ex pleno fluat. Libro de beata, capite. 24.

Bis est gratum quod opus est, vltro si offeras.
Ex Publ. Mi.

Beneficia dare qui nescit, iniuste petit. Ex eod.

Beneficium dando accipit, qui digno dedit.
Ex eodem

Beneficia sæpe dare, docere est reddere. Ex eodem.

Liberalis etiam dandi causam excogitat. Ex eodem.

Beneficia dignis vbi das, omnes obligas. Ex eodem.

Cui semper des, vbi neges, rapere imperas. Ex eodem.

Pecuniæ imperare oportet, non seruire. Pecunia si vti scias, ancilla est, si nescias, domina. Ex eo.

Pulcherrimum est, omnia præstare nihil exigenti. Ex eodem.

Quid est dare beneficium? Imitari Deum. Ex eodem.

Nihil negabis, quod petiturus es, nihil petas, quod negaturus sis. Ex eodem.

Beneficium est, semper reddere bonitatis verba. Ex eodem.

In eadem Dominica Quarta,

De gratitudine sequentia duximus addere ex eodem, cum & Christus Dominus patri gratias egerit pro conuiuio quod erat facturum, & populus gratitudinem præstans conuiuio accepto regem cum faceret, in hoc Domini auerfaretur humilitas, talis enim beneficentia & liberalitas regno eis videbatur digna.

Furnius Antonij partes sequutus fuerat. At posteaquam victoria cecidit Augusto, metuens sibi, subornauit filium, qui à victore veniam peteret. Petijt, & impetrauit. Tum Furnius his verbis gratias Cæsari egit: Hæc vna, ô Cæsar, abs te mihi facta est iniuria: effecisti, vt mihi & viuendum & moriendum sit ingrato. Significanstantam esse eius beneficij magnitudinem, vt nulla ex parte par esset referendæ gratiæ. Erasim. 8. Apoph.

Diogenes Cynicus quærenti, quid apud homines celerius senesceret: Beneficium, inquit. Dici enim vix potest, quanta accepti beneficij apud plerosque sit obliuio. Stobæus.

Aristides cognomêto iustus, cum sanctissima sua gubernatione Rempub. Atheniensium plurimum auxisset, nullam aliam à ciuibus ingratam tulit gratiam, quàm vt ostracismo (est autem damnationis genus, quod testulis peragebatur) damnaretur.

naretur. De cuius iustitia & morte Plut. in Græcor. Reg. & impe. Apop.

Plato nominare solebat Aristotelem mulum. Quid autem hoc sibi nomen voluerit, ex eo liquet, quia mulus cum saturatus est lacte materno, calcibus petit matrem. Significabat igitur Plato inuoluto quodam sermone ingratitude Aristotelis. Etenim is, cum maxima philosophiæ semina à Platone accepisset, scholam contra Platonem aperuit, & in Peripato cum suis familiaribus & discipulis aduersus eum pugnavit, Platonis perpetuus aduersarius esse cupiens. Ælianus lib. 4. de var. hist.

Aristoteles interrogatus, cur reliquisset Athenas? respondit, quoniam noluisse committere, vt Athenienses bis peccarent in Philosophiam. Notauit autem magnam Atheniensium ingratitude, qui philosophos de patriæ salute plurimum sollicitos, ac de Atheniensium Repub. benemeritos, non accusarunt tantum, sed damnarunt etiam: subobscurè taxans Socratis mortem, & suum quoque periculum. Ælia. lib. 3. de var. hist.

Simonides, rogante quodam, vt sibi conscriberet encomium, & gratiam se relaturum inquitente, argentum autè non dante: Duas, respondit, arcas non habeo, vnâ quidem gratiarum, alteram argenti. Et cum necessitas exigit, gratiarum quidè arcâ aperiens, semper vacuam inuenio: alteram verò

solum commodam mihi ad res vitæ necessarias. Longè aliter Deus: qui cum nullius egeat, solam à nobis animi gratitudinem requirit. Stob. ser. 8. de iniustitia.

FERIA IIII. POST Quartam Dominicam Euangelium.

¶ *Præteriens Iesus vidit hominem cæcum.*
Ioan. 9.

ISTIVS cæci illuminatio illa intelligitur spiritaliter quando peccator illuminatur ne in morte obdormiat. Vide in G. lib. 1. cap. 15. In peccatoris conuersione sic se gerit Deus sicut in huius cæci illuminatione, illius aperuit oculos corporis istius cordis, vt peccati videns grauitatē ipsum perhorrescat. Vide to. 2. de Sanctis, Concione. 1. in festo S. Mariæ Magdalenæ in princ. post exordium, lege. §. 2. vbi peccati grauitas explicatur.

(Quis peccauit hic aut parêtes eius.) Ob peccata sæpenumero infortunia & infirmitates à Deo immitti ostenditur FERIA Quarta post primam Dominicam supra, ibi, Vehementer autem me mouet.

(Vidit

(Vidit hominem cæcum.) Mentis cœcitatē periculosum esse malum ostenditur infra feria. 4. post Dominicam in Passione, Conc. 1. §. 1.

(Vidit hominē cœcum.) Homo per peccatum originale cœcus per Spiritus sancti gratiam illuminandus est, vide tom. 3. Concionum Concione. 2. Pētecostes, ibi, Sed quoniam paulo.

(Quamdiu sum in mundo, lux sum mundi.) Quam necessaria sit diuina lux, vide tom. 3. Concionum Dominica post Ascensionem Concione. 2. ibi, Quem autem spiritum.

(Fecit lutum ex sputo & liniuit oculos eius.) Ipsemet omnipotens manus suæ contactu quam mundum condidit massam confecit, tetigit, liniuit, quò detur intelligi peccati tenebras non aliter quam suæ manus & virtutis contactu expelli posse quæ ministerio sacramentorum applicantur, vide Dominica. 2. post octauas Epiphaniæ Concione. 1. ibi, Cuius petitioni dominus.

(Fecit lutum ex sputo.) Aduerte sapientissimi medici coliriū, quo oculos cæci vngit vt videat, luto scilicet, quòd excæcare solet: vt mundi & carnis delicijs luto similibus quo excæcatus est, ipsis & earum vanitate perspectis videamus, vide supra quæ adnotauimus feria. 4. Cinerum. Quod inimicus nos priuet oculis, ne peccati foeditatem videamus, vide in G. lib. 1. cap. 3. §. 1. Colirium etiam quo homo iste nostręque naturæ tenebræ

S 5 illumi-

Annotationes in Euangelia.

Illuminatæ sunt salua est ex ore altissimi patris procedens nostræ carnis vnita luto. Quod mysterio Incarnationis illuminati sumus, vide in Introductione Symboli parte. 3. cap. 10.

Quæ bona peccator consequatur, cum à peccato resurgit, quod cæci istius illuminatio designat, vide in G. lib. 1. cap. 5. §. 20.

(Quamdiu sum in mundo lux sum mundi.) Qualiter Soli comparetur diuina misericordia eo quod ab eo omnis lux, & contra eos qui spe huius diuinæ misericordiæ in peccato perseverant, vide tomo. 1. Concionū Concione. 2. in Epiphania. Quod hanc lucem sequi debeamus itineris nostri ductricem si uoluerimus recta ad patriam pergere via ibidē copiose, ibi, Hæc stella fratres.

(Venit videns.) Quo gaudio cæcus iste repleretur, tunc viso corporeo accepto quo mundi fabricam quam nūquam viderat vidit, tum maxime quo cordis eius tenebris expulsi oculis carnis & animæ eum videre meruit, quæ multi prophetæ & Reges, videre summopere desiderarunt nec viderūt, quæ omnia hic cæcus vtriusque hominis apertis oculis vidit & audiuit ab ipso ego sum desideratus scilicet cunctis gentibus, vide tomo. 1. Concionum Concione. 3. in Epiphania in principio, ubi gaudium explicatur de peccatoris illuminatione.

(Non est hic homo à Deo qui sabbatum non custodit.)

Feria VI. post 4. Domin. Quadr. 142

custodit.) De obseruantia diei festi, vide tomo. 4. Conc. Dominica. 16. post Pentecosten per duas eius Conciones.

(Scimus quia peccatores Deus non exaudit.) Cæcus iste vt cæcus loquutus Dei bonitatem humano metiebatur ingenio, cuius est illos solum exaudire qui sibi sunt amici, ad reliquos se inexorabiles ostendere, vide tomo. 2. de Sanctis Concione. 1. Sanctorum Simonis & Iudæ, quomodo istius cæci sententia sit intelligenda quod peccatores Deus non exaudiat, vide in G. lib. 1. cap. 2. & feria. 2. in rogationibus Concione. 1. ibi, Quæ hastenus.

F E R I A V I . P O S T
Quartam Dominicam.
Euangelium.

¶ *Erat quidam languens Lazarus. Ioan. 11.*

Peccatoris mors in Lazari morte figuratur, nam vt Apostolus ait anima quæ in delictis est viuens mortua est, & de filio Prodigio dicitur mortuus erat & reuixit, Tria signa spiritualis animæ resurrectionis assignantur tomo. 3. Concionum Dominica in Albis Concione. 1. ibi, Sed dicetis.

Pecca-

Peccatoris obdurati & in malitia assueti status in Lazari morte figuratur, cuius quantum sit malum ostenditur tomo. 3. Concionū Concione. 2. Dominica in Albis ibi, Cæterum cum fideles, & Dominica. 2. 3. post Pentecosten Cōcione. 1. ibi, Cæterum dum pergit.

Laborat ait Augustinus, ne moriatur homo moriturus. Quam diligentiam faciamus pro euadenda temporali morte & quanta negligentia torpeamus vt euadamus æternam, vide in Prologo G. §. 1. & feria. 6. post primam Dom. Cōc. 1. §. 2. Quæ homines faciant vt euadant infirmitates corporis & quàm parum curent vt euadant gehennam, ibidem Concione. 2. in fine ibi, Sed hic etiam quæret, vide etiam tomo. 4. Conc. Dominica. 1. 8. post Pentecosten, ibi, Sed vt ad historiam, & Dominica. 1. 1. Concione. 1. ibi, Post hæc autem & Concione. 3. vsque ad §. secundum.

Lazarum quatridianū mortuum & foetidum peccatorem intelligere possumus, longa peccandi consuetudine affectum, qui prolixo suo languore medicum grauat vt cæremonia inusitata quibus iste suscitatus est ostendunt. De longa peccandi consuetudine, vide in G. lib. 1. cap. 2. §. 1. & copiosè tomo. 4. Conc. Dominica. 1. 1. post Pentecosten Concione. 2. vbi huius prauæ consuetudinis mala causæ & remedia assignantur, vide etiam supra feria 6. post primam Dominicam

nicam Concione prima. ibi, est & alia huius electionis.

(Lazarus amicus noster dormit.) Iustorū mors somnus est, vide in G. lib. 1. cap. 24. §. 1.

Ad quid miracula ordinentur & quod præter illa ad credendum necessaria sit Dei assistentia, vide in Introductione fidei parte. 2. cap. 27.

Martha & Maria quæ Dominum hospitio receperunt ipsius gloriam & fratris resurrectionem videre meruerunt, sic & discipuli in Emaus per gentes Dominum ad hospitium coegerunt, & eum viuentem viderunt. Quæ bona ex hospitalitate sequantur, vide tomo. 3. Concionū Concione. 3. feria. 2. Paschæ ibi, Sed ad discipulos iterum.

(Domine si fuisses hic, &c.) Quantum profit hominibus Dei præsentia, & quod aliquando Deus tribulationes immittat, vt eius præsentia necessitas cognoscatur, vide tom. 3. Conc. fer. 2. rogationum Concione. 2. ibi, Is autem singularem.

Quid operetur Deus cum præsens in anima est, & qualiter anima se disponere debeat vt illū habere præsentem mereatur, vide tomo. 1. Conc. Dominica. 4. Aduentus iuxta morem fratrum Prædicatorum Concione. 2. in principio.

Lazarus mortuus, peccatorem designat qui in corpore viuo animam gestat mortuam vtpote Deo

Annotationes in Euangelia.

Deo qui eius vita est distitutum, hoc ad longum explicatur tomo. 4. Conc. Dominica. 15. post Pentecosten Cōcione. 2. in tractatione thematis.

(Pater gratias ago tibi.) Domini exemplo docemur grati esse Deo. Ingratitudo reprehēditur Dominica. 13. post Pentecosten Concione. 2. ibi, Sed vt ad historię feriem.

(Omnis qui viuit & credit in me.) Non sufficit credere ad vitam æternam consequēdam, nisi vita adsit quæ faciat fidem per charitatem operari. De viua & mortua fide, vide tomo. 1. de Sanctis Concione. 3. in Inuentione sanctę Crucis in principio vbi hæc redditur causa, quod ex copiosa Christi redemptione tam pauci salutem consequantur quod Christo capiti per calorem & charitatem non adhæreant vidēdum est præcipue à. §. 1. vsque ad finem Concionis.

(Non poterat hic qui aperuit oculos cæci nati &c.) Vtique poterat, sed consulto voluit eo tempore mori permittere vt modo miraculum insignē faciens apertè constaret diuinum non humanum opus esse, vt inde sui gloria hominibus innotesceret, vide tomo. 1. de Sanctis Conc. 1. Sancti Ioānis Baptistę, ibi, Et non erat illis filius, Sed & ea fuit causa, qua consulto nos in pericula & necessitates immittit & earum remedia differt vt inde eius prouidentia & nostra innotescat patientia, vide Dominica. 1. post octauas Epiphanię

Feria V 1. post 4. Domin. Quadrag. 144

nix Concione. 1. ibi, Subdit deinde modum.

(Lachrymatus est Iesus.) Inde collegerunt qui astabāt, ecce quomodo amabat eum. Quæ fuerit huius doloris & lachrymarum causa amor certè fuit. Huic applicari potest doctrina quæ habetur tomo. 4. Concionum Dominica. 11. post Pentecosten Concione. 1. parte. 2. dum illa verba explicantur ingemuit Iesus.

In eadem feria Sexta, in illud,

Lazarus amicus noster dormit, & quæ sequuntur duximus adnotanda ex libro Colletaneorum eiusdem de vera & falsa amicitia.

Neminem tam altè secunda posuerunt, vt non illi eò magis amicus desit, quia nihil absit. Lib. 6. de Bene. cap. 29.

Si aliquem amicum existimas, cui nō tantundem credis quantum tibi, vehementer erras: & non satis nosti vim verę amicitię. Tu omnia cum amico delibera, sed de ipso prius. Post amicitiam credēdum est, ante amicitiam, iudicandū. Isti verò præposterè officia permiscēt, qui contra præcepta Theophrasti, cum amaerint, iudicant, & non amant, cum iudicauerint. Diu cogita, an tibi in amicitiam aliquis recipiendus sit: cum placuerit fieri, toto illū pectore admitte, tam audacter

audacter cum illo loquere, quàm tecum. Tu quidem ita viue, vt nihil committas nisi quod committere etiam inimico tuo possis. Fidelem si putaueris, facies. Nam multi fallere docuerunt, dum timent falli, & illi ius peccandi suspicando fecerunt. Epist. 3.

Sapiens etiam si contentus est se, tamen habere amicum vult, si ob nihil aliud, vt exerceat amicitiam, ne tam magna virtus iaceat: non ob hoc quod Epicurus dicebat, vt habeat qui sibi ægro assideat, succurrat in vincula coniecto vel inopi: sed vt habeat aliquem cui ipse ægro assideat, quæ ipse circumuentum hostili custodia liberet. Qui se spectat, & propter hoc ad amicitiam venit, male cogitat, quemadmodum coepit, sic desinet. Parauit amicum aduersus vincula laturum opem, cum primum crepuerit catena, discedet. Hæc sunt amicitia, quas temporarias populus appellat. Quæ causa utilitatis assumpta est, tan diu placebit, quâ diu utilis fuerit. Hæc florentes, amicorum turba circumsedet: circa euersos ingens solitudo est: & inde amici fugiunt, vbi probantur: ideò tot nefaria exempla sunt, aliorum metu relinquentium, aliorum metu prodentium. Necessè est vt initia inter se & exitus congruant. Qui amicus esse coepit, quia expedit, placebit ei aliquod pretium contra amicitiam, si vllum in illa placeat pretium præter ipsam. In quid igitur amicū parat

Vt

Vt habeam, pro quo mori possim, vt habeam, quem in exilium sequar, cuius me morti opponam, & impendam. Ista quam tu describis, negotiatio est, non amicitia: quæ ad commodum accedit, quæ, quid consecutura sit, spectat. Epist. 9.

Mihi amicorum defunctorum cogitatio dulcis ac blanda est: habui enim illos tanquam amissurus, annisi tanquam habeam. Fac ergo mi Lucili quod tuam æquitatem decet. Desine beneficium naturæ male interpretari: abstulit, sed dedit. Hæc tibi scribo, is qui Anneum Serenum charissimum mihi tam immodicè fleui, vt (quod minimè vellem) inter exempla sim eorum quos dolor vicit: hodie tamen factum meum damno, & intelligo maximam mihi causam sic lugendi fuisse, quod nunquam cogitaueram mori eum ante me posse. Hoc vnum mihi occurrebat, minorem esse, & multo minorem, tanquam ordinè fata seruarent. Cogitemus ergo Lucili clarissime, citò nos eò peruenturos, quò illum peruenisse mceremus. Et fortasse (si modo sapientium vera fama est, recipitque nos locus aliquis) quem putamus perisse, præmissus est. Epist. 64.

Amicum perdidisti. Alium quære: & ibi eum quæras, vbi inuenire possis. Quære inter liberales artes, inter honesta & recta officia, quære in laboribus. Ad mensam ista res non quæritur, quære aliquem frugi. Perdidisti amicum. Fortem animum

T habe:

habe: si vnum, erubescere: si vnicum, quid tu in tanta tempestate ad vnam anchoram stibas? Lib. de Remed. Fortuit.

Nihil a què oblectauerit animum, quam amicitia fidelis. Quantū bonū est, vbi sunt præparata pectora, in quæ tuto secretum omne descendat, quorum conscientia minus quàm tuam timeas, quorū sermo sollicitudinē leniat, sententia consilium expediat, hilaritas tristitiam dissipet, cōspectus ipse delectet: Quos scilicet vacuos (quantum fieri poterit) à cupiditatibus, eligamus. Serpunt enim vitia, & in proximum quemq; transfiliunt, & contactu nocent. Lib. 1. de Tranq. vit. cap. 7.

Amicos res opimæ parant, aduersa probant. Ex Publ. Mi.

Cōiūctio animi maxima est cognatio. Ex eo.

Nulla pusilla domus, quæ multos recipit amicos. Ex eodem.

Succurre paupertati amicorum, imò potius occurre. Ex eodem.

Secretè amicos admone, lauda palàm. Ex eo.

Talem diligentiam exhibe in amicitijs comparandis, ne incipias amare, quem deinceps possis odisse. Ex eodem.

Turpius nihil est, quàm cum eo bellum gerere, cum quo familiariter vixeris. Ex eodem.

Ita amicum habeas, posse vt fieri inimicum putes. Ex eodem.

Impendio

Impedio celebramus iuuenis illius apud Menandrum in signe elogium: Præclarum, ait, æstimes optimum quemque virum, cui amici contigit etiam umbra. Causæ autem cum plures impediunt veram amicitiam, tum vero potissimum plurium amicorum appetentia: quæ non aliter ac parum honestis contingit mulieribus, crebro atque multorum complexui patentibus: primi amorem dum retinere non potest, facile contemnit, & abijcit. Sic nouitatis studium & animi inconstantia, inconsulto aliud alio commutans, nos semper ad recentiora pertrahit, vt noua subinde meditemur initia, eaque relinquamus imperfecta: nouam familiaritatem & gratiam nunc cum illo ineamus, mox cum alio ob præteritos amicos atque neglectos, nullo amore penitus nobiscum perdurante. Lib. de amicitia in mult. diffusa.

Numisma ad amicos comparandos idoneum, est sola beneuolentia, propensusque in alterum amor, virtuti coniunctus. Quibus profecto rebus natura nihil possidet rarius. Vt rectè hinc consequatur, ardentius amare amarique, haud quam inueniri posse in turba. Verū quemadmodum fluuij in multos deducti riuos, lentiolem habent cursum: ita vehemens amor in multos dispersus, haud dubie marcescit: Ea certe est ratio, quod natura, quibus animantibus vnicū tribuit

T 2 foctum,

foetum, eis amorem indiderit vehementiorem.
Lib. de amicitia in multos diffusa.

Quidam felices prædicant, quibus agmen im-
mensum contigit amicorum: sed longe fallun-
tur opinione. Quippe si popinas principū mul-
tis cupedijs instructas intrent, videbunt itē mul-
ta muscarum examina nidore illuc attracta: &
quemadmodum illo cessante, mox omnes auo-
lant: ita si istis spes desit quæstus, dispeream si
non protinus aulae frequentia in ipsissimam ver-
tatur solitudinem. Non igitur æstimes illos ami-
cos, qui solum spectant lucrum: quando om-
nium isthuc est postremum: vera atque absoluta
amicitia tria potissimum requirente: virtutem,
velut rem honestam: familiaritatem, vitæque
dulcem consuetudinem, ceu voluptatem: & uti-
litatem, tanquam rem apprime necessariam. Pri-
mum igitur ad diligendos amicos iudicio est
opus. Amittendi enim facultas, ac perdendi ami-
cum displicentem, non tam in procliui est, ut
admittendi. Perinde enim atque cibum noxium
& pestilentem retinere non audes, veritus ne te
corrumpat: nec ei cere potes sine molestia, iam
bili permixtum: sic malum amicum si habes, læ-
deris: sin rejcis per vim & amarulentiam, non
aliter atque choleram summo dolore euomis.
Decet igitur, ut non facile amicos quoscunque
obuios cõplectamur, nec eos mox in amicitiam
recipia-

recipiamus, qui nos studio prosequuntur: sed di-
gnos amicitia summo magis studio prosequa-
mur. Non enim protinus eligendum est quic-
quid se sponte offert: quando rubum, spinaeque
nos complectentes, ac sedulo prosequentes, di-
scutimus, ut rectâ ad vitem aut oleam contenda-
mus. Atque eum in modum minime est ex re
nostra, ut mox illis pareamus, qui facile nos co-
lunt & obseruant: sed refert potius, ut ita nos cõ-
paremus, quo boni viri ac frugi colant atque ob-
seruent. Itaque ut Zeuxis pictor querentibus, cur
tardius longoque tempore pingeret, respondit:
Ego longo tēpori haud dubie pingo, id est æter-
nitati. Sic perpetuam amicitiam conflare non li-
cet, nisi longa vitæ consuetudine, exactoque iu-
dicio. Lib. de amicitia in multos diffusa.

Si quis omnium simul cupiat esse amicus, suf-
ficere non potest cunctis debito officio: dum hic
gerit magistratum, ille eundem ambit, alius su-
scipit. Ut ne dicam, quàm sit absurdum eodem
tempore à diuersis ad diuersa vocatum, singu-
lorum desiderijs velle respondere. Amicitia ergo
in multos dissecta, vrbi similis est, diuersis
sacrificijs refertæ, alijs ad iucundam celebra-
tem, alijs ad planctum appositis. Impossibile au-
tem est, omnes prosequi officio: naminem, plane
inurbanum. Ut hoc insuper addam, quod vni in-
feruiens, multis alijs præteritis, infensos nimirum

illos tibi feceris. Nemo enim tui amans æquo tulerit animo, si videat se abs te negligi. Quamquam in excusanda defidia huiusmodi & negligentia circa amicos, quo minus nobis succenseant, præstiterit simpliciter dixisse. Exciderat animo: obliuio me huius rei ceperat: quàm si dicas: in ius vocato tibi aduocatus non fui, alterius amici causæ tum patrocinator. Item non acceperam te laborare febri, amicos fouens alios, & circa illorum incommoda occupatus: causam enim negligentia prætexens in alios diligentiam, querimonia non lenieris, sed potius reddideris asperiores. Libro de amicitia in multis diffusa.

Musica in cantu & organis argute quidem concors est, ex acutis, medijs, & grauibus modis, quanquam sint dissimiles. Porro amicitia nihil recipit, nisi existat simile. Eadem enim vellet, eadem sentire, ac fateri, eisdemque affici, ea res demum firma amicitia est: non aliter ac vna anima in multis corporibus æquabili ratione consistens. Quis igitur est ille tam variabilis homo, nunquam sibi constans, qui mutetur in horas, & quemlibet referat moribus, cui libet se se aptet, similisque reddatur? & non magis ridiculum se præbeat, vel Theonidis censura, qui sic ait:

Vt poly-

Vt polypus petreæ faciem mentitur inharens,

Sic mentem variat subdolos arte noua.

Polypi autem subita commutatio non pertigit ad corporis penetrabilia, sed contenta est sola superficie, accedentium duntaxat oculis imponens, quo facilius possit elabi. At longe aliam desiderat amicitia, in qua eosdem exprimas mores, pares affectus & sermones, similia studia, eademque fugias & sequaris oportet. Protei vero illius fabulosa commutatio alia erat: multifariam enim vertebatur præstigijs, cum formam certam haberet ac propriam. Talis nimirum fies, si libeat cum literarum studio libros euoluere, cum palæstricis colluctari, cum venandi cupidus feras persequi, cum potatoribus inebriari, & cum ambitiosis magistratum ambire. Postremo sicut maxime informem Physici, mundamque substantiam esse prædicant materiam primam, in omnes formas mutari solitam, adeo ut modo ardeat, mox in aquæ liquorem se vertat, iam euanescat in auram, & protinus concreseat in solidum corpus: ita in multis diffusa amicitia, animum subiicit varijs affectibus, versipellem facit hominem, subdolum, & varium, maleque moratum. Atque amicitia mores exposcit minime lubricos, sed firmos & perpetuo tenore sibi constantes: eundem amat locum, & eandem vitæ societatem, quæ causa

multo omnium potissima est, cur tam rara auis sit, inuentuque difficilis, constans amicus. Lib. de amicitia in multos diffusa.

DOMINICA IN Passione Euangelium.

¶ *Quis ex vobis arguet me de peccato. Ioan. 8.*

Ecclēsia ideo hoc Euangelium in principio quo de Passione agere instituit proponit, in quo Christi diuinitas & innocentia ostenditur, vt illum posse satisfacere ad æqualitatem sciamus qui homo verus innocens, & Deus verus est, vide in Introductione fidei parte. 3. cap. 4. 5. & 6. & parte. 4. Dialogo. 2. eius diuinitas demonstratur.

Per Christi passionem maximum in nos collatum esse beneficium demonstratur feria. 6. post secundam Dominicam Quadragesimæ Concione. 2. §. 3.

Passionem Christi hodie Ecclesia incipit celebrare, vt innotescat nobis in breui nostrum à cœlesti patria reuocandum exilium post mortē summi sacerdotis qui per proprium sanguinem intrabit in sancta, æternam nobis promerens redemptionem. Sic etiam mortuo summo sacerdote

dote Aaron post quadraginta annos populus Israel desideratam promissionis terrā est ingressus, vide tom. 3. Conc. feria. 2. Resurrectionis, Concione. 3. ibi, Duo autem sunt.

Quantum Dei filio debeamus qui suo nos redemit sanguine, collatione facta ad redemptionē populi Israel ex Ægyptiaca seruitute comprobatur, tomo. 1. de Sanctis in Purificatione B. Mariæ, Concione. 3. in tractatione thematis. Quæ bona ex Domini Passione morte & cruce homini obuenerint, primum in illa totius Christianæ Philosophiæ summa cōtinetur, vide elegantem Concionem tomo. 1. de Sanctis, Concione. 2. Sancti Thomæ Apostoli.

Redemptionis nostræ mysterium exaggeratur tomo. 1. de Sanctis, Concione. 1. in festo Conceptionis Beatæ Mariæ in Exordio. Vide Dei sapientiam ac simul cum ea coniunctam eius bonitatem, ex tanto malo peccato, scilicet, tantum bonum nouit educere, Dei scilicet incarnationem & mortem, vt bene cum ecclesia exclamare possimus, o felix culpa quæ talem ac tantum meruit habere redemptorem. Quod ex malis bona elice re solius sit Dei, & iustorum cum imitantium, vide tomo. 1. de Sanctis, Concione. 1. in festo Sancti Thomæ Apostoli.

Hominum perditio collatione facta ad statū hominum ante diluuium ostenditur qualis fue-

rit ante Christi crucem & mortem, vnde colligere liceat bona quæ Christus nobis sua contulit morte. Vide tomo. 1. de Sanctis, Concione. 1. in inuentione Sanctæ Crucis à tractatione thematicis vsque ad finem Concionis, & Concione. 2. eiusdem festi ostenditur quis fructus ex viuifico Christi arbore excerpi possit, qui hodie vt regis vexillum prodit.

In hodierna epistola de Christi agitur sacerdotio, comparatione facta ad veteris legis sacerdotium. Christus sacerdos est & ostia pro peccatis, missam ergo quam in passione celebrauit nunquam dum mundus durabit, Ite missa est, & finis est habitura. Vide tomo. 3. Conc. Concione. 3. in Ascensione, ibi, Sciendum est, vbi huius diei epistola explicatur.

(Si veritatē dico, quare vos non creditis mihi.) Mirum certè est quod cum veritas intellectum perficiat, vt pote eius obiectū, à tam paucis ametur, sed huius causa est quia contrariatur nostris deprauatis affectibus. Vide tomo. 3. Concio.

Dominica post Ascensionem, Concione. 1. ibi, Sed cū tota Apostolorum, & Concion. 2. ibi, Quem autem spiritum.

*

In eadem

In eadem Dominica in Passione, & quæ sequuntur duximus apponenda ex libro Collectaneorum eiusdem, de adulatione è contraq; admonendi libertate in illud; Si veritatem dico quare vos non creditis mihi.

CVM multi bello capti venderentur, Philippus Macedonum rex in auctione sedens, parum decenter vestitus erat, quidā igitur eorum qui vendebantur exclamauit. Parce mihi Philippe, paternus enim sum tibi amicus. Philippus interrogauit, vnde nam hæc amicitia conflata esset. Tum ille volo, inquit, proprius accedens dicere, qui cum admissus esset, quasi arcani quipiam dicturus. Demite, inquit, clamidem aliquantulum: nam ad istum modum indecenter sedes. Mox Philippus hunc, inquit, dimittite liberum: nesciebam enim illum prius mihi amicum esse. Sensit vir prudentissimus eos præcipuos amicos esse, qui probe nos instituūt. Plut. in Apoph. Reg. & Imp.

Demonax frequenter dicere solitus est, non temerè irascendum esse hominibus, si delinquerint: sed corrigenda esse vitia, medicorum exemplo, qui non indignantur ægrotis, sed medentur. Erasim. libro. 8. Apoph. Vide ergo quam suauiter Dominus reprehendit, Si veritatem dico &c.

Socrati

Socrati acrius obiurganti familiarem quempiam in conuiuio. Plato dixit. Nonne fatius esset, hoc illi dixisse seorsum? Cui Socrates, & non tu quoque rectius fecisses, si hæc mihi seorsum dixisses, Salsissime taxauit hoc ipsum reprehendendo commitentem, quod reprehendebat. Eras. libro. 3. Apoph.

Antisthenes dicebat, fatius esse incidere in cornos quam in parasitos. Hi enim uiuentis animum corrumpunt, illi solum mortui corpus. Stobæus sermone. 12.

Idem aiebat ut meretrices bona omnia præter bonam mentem & prudentiam suis amatoribus imprecantur, eodem modo adultores ijs quibus cum agunt, Ibidem.

Crates Thebanus ad opulentum adolescentem, quem parasitorum comitabatur turba, adolescens ait, miseret me tuæ solitudinis, Ibidem.

Bion interrogatus quod esset animal omnium maximè noxium? si deseris, inquit, percontaris tyrannus, si de mitibus adulator. Laert. lib. 1. c. 6.

Diogenes Cenicus orationem blandam, non ex animo proficiscentem sed ad gratiam compositam, vocare solebat maleum laqueum, quod blande amplectens hominem, iugulet, Ibidem.

Idem aiebat in assentatione, veluti sepulchro aut statua quapiam, nomen solum amicitiae inscriptum esse, Stob. serm. 12.

Aristo-

Aristonimus se penumero dicere solebat, ligna dum augent ignem constant ab ipso, opes dum alunt adultores, ab eis ipsis perire, vbi supra.

Sigismundus imperator assentatores se veluti pestes odisse cum diceret, Brunonius Veronensis respondit; Tamen nullum genus hominum magis amas, quam adultores, tum Sigismundus, vinctis sanè, inquit, ita enim natura comparatum est, ut cum vitandos esse adultores dicimus, tum maxime illis hæreamus. Nam nec tu tandiu mecum fuisses, nisi meis moribus blandiri assueuisses. Æneas Silius dicit Sigism. & Freder. Imper.

Alphonfus Aragonum & Siciliae rex, adultores lupis haud absimiles esse dicebat, nam quemadmodum lupi titilando & scalpendo asinos vorari soliti essent, ita adultores ad perniciem principum blanditijs simul ac mendacijs intendere.

Antigonus rex admirantibus, quamobrem tanti faceret Zenonem, respondit quoniam cum multa à me acceperit, nunquam tamen emolitus est. Eius mortem cum audisset ingenuit dicens; Quale theatrum perdidisti, erat enim Zenon acerrimi iudicij, & ab assentando alienissimus. Laert. libro. 7. cap. 1.

Cum Pescenio Nigro Imperatore creato, quidam panageticum recitare vellet, imperator dixisse fertur, Scribe laudis Marij, vel Hanibalis, vel aliterius ducis optimi vita functi, & dic quid ille fecerit

fecerit vt eum nos imitemur. Nam viuentes laudare irrisio est, maxime imperatores: à quibus speratur: qui timentur: qui præstare publicè possunt, qui necare qui proscribere: se autem viuum placere velle, mortuum etiam laudari.

Diogenes vulgo canis dicebatur, sunt autem canum multa genera, sunt enim venatores, sunt aucupatorij, sunt custodes ouium & ædium, sunt qui habentur in delicijs, ergo percontanti, qualis ipse esset canis, lepidè respondit. Esuriens Melitus, satur molosseus, quod cibi appetens blandiretur, saturatus morderet. Laert. lib. 6.

Vera est illa. Quinti Curtij sententia, in elegantissimis illis de rebus gestis Alexandri libris, qua regnum ait sapius ab assentatoribus, quàm ab hostibus euerti ex lib. 5. de Inst. Reip. Fran. Senens.

Omnia sanè excluderit opulenta felicitas, non strabo tibi cuius rei inopia laborant magna fastigia, quid omnia possidentibus desit. Scilicet ille, qui verum dicat, & hominem inter mentientes stupentem, ipsaq; consuetudine pro rectis blanda audiendi, ad ignorantiam veri perductum, vin dicet: à consensu falsorum. Non vides, quemadmodum illos in præceps agat extincta libertas, & fides in obsequium seruile submissa: dū nemo ex animi sui sententia suadet, dissuadet que: sed adulandi certamen est, & vnum amicorum omnium officium, vna contentio, quibus blandissime fallant?

fallant: Ignorauere vires suas, & dum se tam magnos quam audiunt, credunt, artraxere superuacua, & in discrimen rerum omnium peruentura bella: vtilem & necessariam rupere concordiam, secuti iram: quam nemo reuocabat: multorum sanguinem hauserunt, fufuri nouissimè suum, dum vindicant inexplorata pro certis: flectique non minus existimant turpe, quàm vinci: & perpetua credunt, quæ in summum perducta, maxime nutant. Ingentia super se caluta regna fregerunt: nec intellexerunt in illa scæna, & vanis, & citò diffluentibus bonis resurgente, ex eo tempore ipsos nihil non aduersi expectare debuisse, ex quo nihil veri audire potuerunt. ¶ Cū bellum Græciæ indiceret Xerxes, animum tumentem, oblitum que quàm caducis confideret, nemo non impulit. Alius aiebat, non laturos nuntium belli, & ad primam aduentus famam terga versuros. Alius nihil esse dubij, quin illa mole nō vinci solum Græciam, sed obrui posse: magis vrendum, ne vacuas deseratq; vrbes inuenirent, & profugis hostibus vastæ solitudines relinquerentur, non habituris, vbi tantas vires exercere possent. Alius illi vix rerum naturam sufficere, angusta esse clasibus maria, militi castra, explicandis equestribus copijs campestria: vix patere cœlum sagittis ad emittenda omni manu tela. Cū in hunc modum multa vndique iactarentur, que hominem

hominem nimia æstimatione sui furentem concitarent, Demaratus Laeedæmonius solus dixit, ipsam illam qua sibi placeret multitudinem indigestam, & grauem metuendam esse ducenti: non enim vires, sed pondus habere: immodica nunquam regi posse, nec diu durare quicquid regi non potest. In primo, inquit, statim monte Lacones obiecti, dabunt sui experimentum. Tot ista gentium millia, trecenti morabuntur: hærebunt in vestigio fixi, & commissas sibi angustias tuebuntur: & corporibus obstruent. Tota illos Asia non mouebit loco. Tantas minas belli, & penè totius generis humani rrentis impetum, paucissimi sustinebunt. Deinde hinc atque illinc coorientur, & tuis te viribus prement. Verum est quod dicitur, maiorem belli apparatus esse, quàm qui recipi ab his regionibus possit, quas oppugnare constitutis. Sed hæc res contra nos est. Ob hoc ipsum te Græciæ vincet, quia non capit. Vt toto te non potes. Præterea (quæ vna rebus salus est) occurrere ad primos rerum impetus, & inclinatis opem ferre, non poteris: nec fulcire te firmare labentia. Multo autè vinceris, quàm victum esse te sentias. Cæterum, non est, quod exercitum tuum ob hoc sustineri putes non posse, quia numerus eius duci quoque ignotus est. Nihil tam magnū est, quod perire non possit: cui nascitur in perniciem (vt alia quiescant) ex ipsa magnitudine sua, causa.

causa. Acciderunt quæ Demaratus prædixerat, strati: que per totam Græciam passim Xerxes intellexit quantum ab exertitu turba distaret. Itaque Xerxes pudore quàm damno miserior, Demarato gratis egit, quod solus sibi verum dixisset, & permisit petere, quod vellet. Dignus fuerat præmio ante quàm peteret: sed quàm miserabilis gēs, in qua nemo fuit, qui verum diceret regi, nisi qui non dicebat sibi. ¶ Diuus Augustus filiam impudicam relegauit, & flagitia principalis domus in publicum emisit. Hæc non tam vindicanda principi, quàm tacenda (quia quarundam rerum turpitudine etiam ad vindicantem redit) parum potens iræ, publicauerat. Deinde cum interposito tempore, in locum iræ subijisset verecundia, gemens, quod non illa silentio pressisset, quæ tandiu nescierat, sæpe exclamauit, Horum nihil mihi accidisset, si aut Agrippa, aut Mecænas vixisset. Adeo tot habenti millia hominum, duos reperire difficile est. Quid putem? defuisse similes qui assumerentur, an ipsius vitium fuisse, qui maluit queri, quam quærere? Non est quod existinemus Agrippam, & Mecænatem solos illi vera dicere: qui si vixissent, inter dissmulantes fuissent. Regalis ingenij mos est, in præsentium contumeliam amissa laudare, & his virtutem dare vera dicendi, à quibus iam audiendi periculum non est. ¶ Sed vt mea ad propositum reducam, vi

hominem nimia æstimatione sui farentem concitarent, Demaratus Laedæmonius solus dixit, ipsam illam qua sibi placeret multitudinem indigestam, & grauem metuendam esse ducenti: non enim vires, sed pondus habere: immodica nunquam regi posse, nec diu durare quicquid regi non potest. In primo, inquit, statim monte Lacones obiecti, dabunt sui experimentum. Tot ista gentium millia, trecenti morabuntur: hærebunt in vestigio fixi, & commissas sibi angustias tuebuntur: & corporibus obstruent. Tota illos Asia non mouebit loco. Tantas minas belli, & penè totius generis humani rrentis impetum, paucissimi sustinebunt. Deinde hinc atque illinc coorientur, & tuis te viribus prement. Verum est quod dicitur, maiorem belli apparatus esse, quàm qui recipi ab his regionibus possit, quas oppugnare constitutis. Sed hæc res contra nos est. Ob hoc ipsum te Græciæ vincet, quia non capit. Vti toto te non potes. Præterea (quæ vna rebus salus est) occurrere ad primos rerum impetus, & inclinatis opem ferre, non poteris: nec fulcire re firmare labentia. Multo autè vinceris, quàm victum esse te sentias. Cæterum, non est, quod exercitum tuum ob hoc sustineri putes non posse, quia numerus eius duci quoque ignotus est. Nihil tam magnū est, quod perire non possit: cui nascitur in perniciem (vt alia quiescant) ex ipsa magnitudine sua, causa.

causa. Acciderunt quæ Demaratus prædixerat, strati: & que per totam Græciam passim Xerxes intellexit quantum ab exertitu turba distaret. Itaque Xerxes pudore quàm damno inferior, Demarato gratis egit, quod solus sibi verum dixisset, & permisit petere, quod vellet. Dignus fuerat præmio ante quàm peteret: sed quàm miserabilis gēs, in qua nemo fuit, qui verum diceret regi, nisi qui non dicebat sibi. ¶ Diuus Augustus filiam impudicam relegauit, & flagitia principalis domus in publicum emisit. Hæc non tam vindicanda principi, quàm tacenda (quia quarundam rerum turpitudine etiam ad vindicantem redit) parum potens iræ, publicauerat. Deinde cum interposito tempore, in locum iræ subiisset verecundia, gemens, quod non illa silentio presisset, quæ tandiu nescierat, sæpe exclamauit, Horum nihil mihi accidisset, si aut Agrippa, aut Mecænas vixisset. Adeò tot habenti millia hominum, duos reperire difficile est. Quid putem? defuisse similes qui assumerentur, an ipsius vitium fuisse, qui maluit queri, quam quærere? Non est quod existinemus Agrippam, & Mecænatem solos illi vera dicere: qui si vixissent, inter dissmulantes fuissent. Regalis ingenij mos est, in præsentium contumeliam amissa laudare, & his virtutem dare vera dicendi, à quibus iam audiendi periculum non est. ¶ Sed vt mea ad propositum reducam, vi
V des

hominem nimia æstimatione sui furentem concitarent, Demaratus Laedæmonius solus dixit, ipsam illam qua sibi placeret multitudinem indigestam, & grauem metuendam esse ducenti: non enim vires, sed pondus habere: immodica nunquam regi posse, nec diu durare quicquid regi non potest. In primo, inquit, statim monte Lacones obiecti, dabunt sui experimentum. Tot ista gentium millia, recenti morabuntur: hærebunt in vestigio fixi, & commissas sibi angustias tuebuntur: & corporibus obstruent. Tota illos Asia non mouebit loco. Tantas minas belli, & penè totius generis humani rrentis impetum, paucissimi sustinebunt. Deinde hinc atque illinc coorientur, & tuis te viribus prement. Verum est quod dicitur, maiorem belli apparatus esse, quàm qui recipi ab his regionibus possit, quas oppugnare constitutis. Sed hæc res contra nos est. Ob hoc ipsum te Græciæ vincet, quia non capit. Vt toto te non potes. Præterea (quæ vna rebus salus est) occurrere ad primos rerum impetus, & inclinatis opem ferre, non poteris: nec fulcire re firmare labentia. Multo autè vinceris, quàm victum esse te sentias. Cæterum, non est, quod exercitum tuum ob hoc sustineri putes non posse, quia numerus eius duci quoque ignotus est. Nihil tam magnū est, quod perire non possit: cui nascitur in perniciem (vt alia quiescant) ex ipsa magnitudine sua, causa.

causa. Acciderunt quæ Demaratus prædixerat, strati: & que per totam Græciam passim Xerxes intellexit quantum ab exercitu turba distaret. Itaque Xerxes pudore quàm damno inferior, Demarato gratis egit, quòd solus sibi verum dixisset, & permisit petere, quòd vellet. Dignus fuerat præmio ante quàm peteret: sed quàm miserabilis gēs, in qua nemo fuit, qui verum diceret regi, nisi qui non dicebat sibi. ¶ Diuus Augustus filiam impudicam relegauit, & flagitia principalis domus in publicum emisit. Hæc non tam vindicanda principi, quàm tacenda (quia quarundam rerum turpitudine etiam ad vindicantem redit) parum potens iræ, publicauerat. Deinde cum interposito tempore, in locum iræ subijisset verecundia, gemens, quòd non illa silentio præsisset, quæ tandiu nescierat, sæpe exclamauit, Horum nihil mihi accidisset, si aut Agrippa, aut Mecænas vixisset. Adeò tot habenti millia hominum, duos reperire difficile est. Quid putem? defuisse similes qui assumerentur, an ipsius vitium fuisse, qui maluit queri, quam querere? Non est quod existimemus Agrippam, & Mecænatem solos illi vera dicere: qui si vixissent, inter dissmulantes fuissent. Regalis ingenij mos est, in præsentium contumeliam amissa laudare, & his virtutem dare vera dicendi, à quibus iam audiendi periculum non est. ¶ Sed vt mea ad propositum reducam, vi
V des

des quàm facile sit, gratiam referre felicibus, & in summa humanarum opum positis? dic illis, non quod volunt audire, sed quod audisse semper volunt. Plenas aures adulationibus aliquãdo vera vox intret. Da consilium utile. Quæris quid felici præstare possis? Effice, ne felicitati suæ credant, ut sciant illam multis & fidis manibus continendam. Parum in illum contuleris, si illi stultam fiduciam per mansuræ semper potentiae excusseris: docuerisq; mobilia esse quæ dedit casus, & maiore cursu fugere, quàm veniunt, nec his portionibus quibus ad summam peruentum est, retrò iri: sæpe inter fortunam maximam & ultimam nihil interesse. Nescis quantum sit pretium amicitiae, si non intelligis multum te ei daturum, cui dederis amicum, rem non domibus tantum, sed seculis raram, quæ non aliubi magis deest, quàm ubi creditur abundare. Seneca Libro de Bene. cap. 30. 31. 32. 33.

Non sumus modica laudatione cõtenti, quidquid in nos adulatio sine pudore congestit, tanquam debitum prendimus: optimos nos esse, ac sapientissimos affirmantibus, assentimur: cum sciamus illos sæpe multa mentiri. Alexander, cum iam in India vagaretur, & gentes ne finitimis quidem satis notas, bello vastaret, in obsidione cuiusdam urbis, dum circuit muros, & dum imbecillissima moenium quærit, sagitta ictus, diu perstitit in re,

in re, & incepta agere perseveravit. Deinde cum represso sanguine, sicci vulneris dolor cresceret, & crus equo suspensum paulatim obtorpuisset, coactus absistere, omnes, inquit, iurant me Iovis esse filium: sed vulnus hoc me hominem esse clamat. Idem nos faciamus, cum pro sua quemque portione adulatio infatuat, dicamus, vos quidem me dicitis prudentem esse. Ego autem video quàm multa inutilia concupisam, nocitura optene hoc quidem intelligo, quod animalibus satietas monstrat, quis cibo debeat esse, quis potioni modus quantum capiam, adhuc nescio. Seneca Epist. 60.

Fac ergo mi Lucili quod facere consuevisti. A turba quantum potes te separa, nec adulatoribus latus præbeas: artifices sunt ad captandos superiores. Par illis, etiam si bene caueris, non eris. Sed mihi crede, perditioni (si capieris) ipse te trades. Habent hoc in se naturale blanditiæ, etiam cum reijciuntur, placent: sæpe exclusæ, novissimè recipiuntur. In Præfatione libro. 4. Naturalium Quæstionum.

Quo apertior est adulatio, quo improbior, quo magis frõtem suam perfricuit, hos citius expugnat. Eo enim iam dementiae venimus quod qui parce adulatur, pro maligno sit. ubi sup.

Maluerim veris offendere, quam placere adulando. Lib. 1. de Clem. cap. 1.

Morbum esse scias non hilaritatem, semper arri-
dere ridentibus, & ad omnium æstimationem,
ipsum quoque os diducere. Ex Pub. Mi.

F E R I A I I I I . P O S T
Dominicam in Passione
Euangelium.

¶ *Facta sunt Encenia in Ierosolymis, &*
hyems erat. Ioan. 10.

ET hyems erat.) Tempus notat Euangelista,
vt frigida illius populi corda ostenderet, tē-
porum differentiam mysticè habes expli-
catam. tom. 1. Conc. Dominica in Septuagesima
Conc. 2. ibi. Simile est inquit.

(Facta sunt Encenia.) Religionis officium est
peculiares habere cæremonias, peculiaria loca
statuta tempora quibus Deus collatur & venere-
tur: sic Deus habere voluit in veteri lege & nunc
in noua, vide copiose Dominica infra Oct. Epi-
phaniz, Conc. 1. in tract. thematis, tom. 1. Conc.

(Circunderunt eum Iudæi.) Canes multi &
tauri pingues eum circundant, quia ipsorum vi-
tia acriter reprehendebat, vt eos ad poenitentiam
vocaret, Quod hæc fuerit Pharisaorum in Chri-
stum odij causa. Vide tomo. 4. Conc. Dominica
16. post Pentecosten, Concione. 1. in prin.

(Oues

(Oues meæ vocem meam audiunt.) Mirum
certè quod populus ille qui peculiare Domini
erat peculium & eum tandiu desiderauerat, viso
tamen eo, eius vocem audire contempsit. Sed &
nobis timendum ne extra suarum ouium nume-
rum computemur qui eius vocem audire recusa-
mus, Niniuitarum exemplo qui ad ignoti homi-
nis vocem poenitentiam egerunt reprehēdimur
supra feria. 4. post primam Dominicam, Concio-
ne. 1. ibi, Sed ad Ionam redeuntes, Oues meæ & c.
Vide quæ quæ adnotabimus Dominica. 1. post
Octau. Resurrectionis.

In hoc euangelio de hominis prædestinatio-
ne solet sermo institui quæ hominis oues ouilis
Christi constituit. Vide in G. lib. 1. cap. 6.

(Quousque animam nostram tollis.) Mirum
certè quod inter tot Christi miranda opera isti
non crederent. Sed etiam mirandum quod nos
inter tot creaturarum voces quæ eius bonitatem
prouidentiam prædicant non consideremus. Vi-
de in Introductione fidei. par. 1. cap. 16.

(Si tu es Christus dic nobis palàm.) Quam fa-
cile innotescere potuit Iudæis Christum verum
Messiam, vide in Introductione fidei part. 4. per
totam, consule capitum titulos vnde elicere po-
teris quod tuo magis quadret intento.

(Sustulerunt ergo lapides vt iacerent in eum.)
Tota Domini vita continua fuit crux & persecu-

tio. Videtomo. 4. Conc. Dominica. 17. post Pentecosten Concione. 2. in princ. vbi & eleganter differitur quæstio cur cum virtus tam rationi cõformis sit, ab hominibus ratione pollentibus praua tamē affectibus tam immaniter persequatur.

F E R I A V. P O S T Dominicam in Passione

Euangelium.

Rogabat Iesum quidam Phariseus vt manducaret cum illo. Luca. 7.

Præter ea quæ adnotamus in festo Beatæ Mariæ Magdalenz, & quæ secuntur duximus adnotanda de pulchritudine ornatuq; corporis & vestium, quibus vt laqueis peccatrix hæc vsa est, ad peccatorū illaqueandam perdendamq; castitatem ex libro Collectaneorum eiusdem.

Lycurgus Lacedæmoniorum legislator submouit tingēdi artificium, veluti sensus adulationem. Etenim dum color blanditur oculis, natura rei corrumpitur. In summa cunctis ornandorum lenocinio corporū artificibus Spartana vrbe interdixit: vt qui malis artibus bonas artes corrumpere; propterea quod huiusmodi delicijs

delicijs ciues à saluberibus ac serijs exercitijs auocarentur. Plutarc.

Agelilaus, cum audiret quendam mirari cur rex cum cæteris Lacedæmonijs tam frugali cibo vestituq; vteretur? Pro hac frugalitate, inquit, optimam messem metimus, libertatē. Quo dicto ostendere voluit, nihil æquē libertati contrarium esse, ac voluptatem. Plutarch. in Laco. Apoph.

Cayus Sulpitius Gallus vxorem repudiavit, quod aperto capite fuisset foris: Lex, inquit, tibi meos vnus præfinit oculos, quibus formam tuam approbes: his ornamenta comparato: his esto speciosa: alijs velle videri formosam, in suspitione & in crimine hæreat necesse est. Eras. lib. 6. Apoph.

Philonis vxor, interrogata, quamobrem sola ex alijs in conuentu non gestaret ornatum aureum, dixit: Quoniam pro ornamento, mariti virtus mihi sufficit. Stob. ser. 7 2.

Pambo quidam apud Athanasium, cum Alexandria esset, vidissetque mulierem maximo vestitus apparatu superbientem, fleuit. At interrogatus, cur tantopere lachrymas effunderet? respondit: Duæ res sunt quæ me mouent. Vna quidem, quæ est huius mulieris perditio: altera vero quod ego qui nomen Christiani profiteor, non tantum studeo placere Deo vitæ innocentia, quantum hæc mulier turpibus placere cupit

hominibus. Petr. de Natal. Ecclef. Hist. lib. 8. c. 1. Hoc exemplo castigare se possunt quicumque nimium desides & negligentes in pietatis & virtutis officio sunt: cum seculi homines in fragilium & caducarum rerum studio tantopere ferueant.

Cum Dionysius Siciliae tyrannus filiabus Archidami vestes splendidas multique pretij dono misisset, recusauit accipere, dicens, Vereor ne hoc amictu puellae mihi turpes videantur. Intellexit vir prudens virgines nullo cultu melius ornari, quam simplici: porro sericis, gemmis, & auro deonestari magis quam ornari: propterea quod vestium luxus arguit animum parum sobrium: & intuentium animos ad libidinem folicitat citius, quam ad honestam opinionem. Decet autem, vt virgo tota & vndique virgo sit, nec vlla ex parte det corruptae mentis significationem. Plut. in Lacon.

Augustus Caesar, quantum potuit, indumentorum luxuriam habuit odio, cuius dictum erat vulgatissimum: Vestitus insignis ac mollis, superbiae vexillum est, nidusque luxuriae. Sueto.

Alexander Seuerus, Romanorum imperator, cum humili vestitu contentus saepe numero incederet, reprehensus ob id ab aulicis suis, respondit, Imperatoriam maiestatem constare virtute, non corporis cultu. Brufo. lib. 3. c. 13.

Idem gemmas omnes, quas reperit in palatio, vendi-

vendit, & aurum in ararium contulit dicens: Viris gemmas vsui non esse: matronas autem regias contentas esse debere vno reticulo, ac inauribus, & baccato monili, & corona in qua sacrificarent, & vnico pallio. auro sparso, & cyclade, quae plus sex vncijs auri non haberet. Hic cultus hodie vix sufficit negotiatorum vxoribus. Aelius Lamprid.

Flauio Vespasiano cum adolescens quidam gratias ageret pro impetrata praefectura, quoniam vnguento fragrabat, & nutu contemptus est, & grauitur increpitus: Mallet, inquit Vespasianus, allium oboluisse. Mox & literas concessas reuocauit. Sueton. in eius vita.

Socrates docuit, animorum formam magis amandam, quam corporum: eamque voluptatem, quam in nobis gignit conspecta formosa facies, ad longe pulchriorem, sed latentem animi speciem esse transferendam. Verum, vt hanc videamus, philosophicis oculis opus esse. Eras. lib. 3. Apoph.

Aristoteles pulchritudinem dicebat quauis epistola efficacior ad commendationem. Sunt qui hoc ascribant Diogeni.

Eandem Socrates appellauit exigui temporis tyrannidem, quod formae gratia mox deflorescat. Plato, naturae prerogatiuam, quod paucis contingat. Theophrastus, silentem fraudem, quod

absque verbis persuadeat. Theocritus, eburneum detrimētum, quod grata quidem sit aspectui, sed multorum incommodorum causa. Carneades, regnū absque satellitio: quod formosi impetrent quidquid volunt, nulla adhibita vi. Laërt. lib. 5. cap. 1. Stob. 63. Bruslib. 2. cap. 44.

Iocrates eos, qui pulchrum habent corpus, animam autem malam, dicebat optimam habere nauim, gubernatorem autem malum. Anto. in Melis. par. 1. ser. 60.

FERIA VI. POST Dominicam in Passione

Euangelium.

¶ *Collegerunt Pontifices & Pharisei concilium. Ioannis 11.*

Concilium hoc fera pessima inuidia aduauit, de inuidia vide in G. lib. 2. capite. 7. Inuidia depingitur in Rhetorica lib. 3. c. 3.

Inuidia & auaritia concilium hoc coegerunt, & Phariseos impulerunt vt in iniustissimā Domini mortem conspirarent, vide supra feria. 4. post secundam Dominicam Conc. 2. §. 1. Quæ mala ex inuidia oriātur exēplis efficacibus probatur. tomo. 4. Conc. Dominica. 22. post Pentecosten Conc. 1. ibi, *Quemadmodū enim, & Dominica. 16. Conc. 2. ibi, Sed iam hydropicum.*

Bonum

Bonum est omnia facere cum consilio vbi consiliari prudentes sunt & bono affecti animo. De prudentia quæ hic infinitas penè ob causas defecit, vide in G. lib. 2. cap. 15. §. 9. & 10.

Ex Lazari resurrectione vnde cor emoliēdum erat licet adamante durius esset ad Christi mortem procurandam ansam isti sumpserunt, non ergo relinquenda bona opera quæ aliquibus ob suam culpam futura sunt occasio mali, vide in Introductione fidei in Præambulo secundæ partis.

Vide in quæ mala in quas densissimas tenebras præcipitet hominem eius obduratum cor, vide quale consilium, sed quod aliud expectari poterat ab excæcatis & in reprobū sensum traditis hominibus. De malitia cordis obdurati. Vide to. 4. Conc. Domin. 8. post Pentec. Conc. 2. §. 1.

(Quid facimus quia hic homo multa signa facit.) Vide quale, argumenti genus ab inuidiæ odij & proprij amoris schola petatum, multa signa facit occidatur, ergo peccatorum rationes sophistice quibus mala sua paliare curant aperiantur tomo. 4. Concionum Dominica. 16. post Pentec. Concio. 1. ibi, Sed quæso hominis.

Mirandum plane est, vnde tanta cæcitas in istorum cordibus irrepserit vt eum dignum morte ducerent: qui multa signa faceret, hoc ortum est ex prauæ affecta voluntate, vide supra feria sexta post Cineres Concione prima. ibi,

Audistis

Audistis quia dictum est, errores omnes ex prava voluntate sapenumero originē trahere ostenditur supra feria. 4. post primam Dominicam Concione. 1. in principio.

(Cum esset Pontifex anni illius.) Quæ mala populo huic euenerent ex iniquis principibus qui super eos principatum exercuerunt, vide tomo. 2. de Sanctis Concione. 1. in Natiuitate Beatæ Mariæ, ibi, Illud etiam in hac.

Iudices isti merito recusandi erant, qui odij & inuidiæ passione laborabant. Ineptos reddi ad proferenda iudicia qui huiusmodi laborāt morbo, ostenditur Dominica præcedenti Conc. 2. ibi, Cum igitur Dominus. De inuidia, vide etiam tomo. 1. de Sanctis Concione. 2. Sancti Matthiæ. §. 6.

In eadem Feria Sexta post Dominicam in Passione, & quæ sequuntur du-ximus adnotanda ex libro Collectaneorum eiusdē de inuidia, quæ huic præfuit Concilio.

Alexander Macedo ob aquarum defectū, in itinere siti laborabat, ei igitur cum forte oblata esset galea aqua plena, vbi galeam in manus accepit circumspiciens quos circa se habebat equites, demisso capite, & fixis in potum oculis, ingustatam reddidit aquā, dicens; Si solus bibero

bibero hos moeror instigabit. Brus. lib. 1. cap. 9.

Bion Boristhenes conspiciens quendam tristi vultu, qui habebatur inuidus, Nescio, inquit, vtrum tibi aliquid acciderit mali, an alteri boni quipiam inuidus enim non minus scrutiatur aliena felicitate, quam suo infortunio.

Antisthenes absurdum esse dicebat triticum purgare à lolio, bellū ab inutili milite, & à rep. discernere inuidos, Significans inuidos tam inutiles esse reip. quam lolium est tritico, & ignauus bello. Laer. lib. 6. cap. 1.

Idem dicere solitus est, non aliter ac ferrum absumitur rubigine, ita inuidos suo ipsorum vitio contabescere, ferrum enim etiam si nemo lædat, ex se gignit vnde corrumpatur. Laërt. vbi supra.

Actius Sincerus, rari vir ingenij, magnæque nobilitatis, cum in conspectu Federici regis esset inter Physicos quæstio, quid præcipue conferret oculorum perspicuitati, alijque foeniculi afflatum dicerent, alij vitri vsus, alijque aliud. At ego inquit inuidiam aio: obstupuerunt hoc dicto adeo medici, vt ab auditoribus derisui haberetur, tum ipse, an non inuidia pleniora maioraque videre facit, quid autem oculis magis præsentaneum quam vt vis ipsa aspiciendi, maior reddatur ac vegetior? protulitque statim Ouidianos illos versus;

Fertilior

Annotationes in Euangelia.

Fertilior seges, est alienis semper in agris

Vicinumque pecus grandius vber habet.

Pontanus.

Præclare de inuidia fabulantur Poete, cum asserunt pestem illam apud inferos serpentibus vesci, & hydris recreari: vt ostendant inuidos venenum deglutire, venenumque euomere. Aliena enim felicitas inuidis toxicum est: lætarique vlla ex parte non possunt, nisi suo veneno alios inficiant, at certe nihil turpius esse potest, nihilque magis contra humanitatem, quam alieno malo lætari, & alieno bono torqueri, quorum vtrumque facit inuidus. Senen. lib. de inst. reip.

Socrates interrogatus, quid bonis viris molestum esset, respondit, malorum felicitas, quid malis, bonorum prosperitas. Anto. Mel. ser. 70. par. 1.

Cum ostendere velet Aristoteles, quid esset inuidia. Antagonistam fortunatorum esse dixit. Idem serm. 62.

Hippias duplicem inuidiam dicebat esse, iustam quidem cum quis inuidet improbis honoratis, iniustam cum bonis. Et inuidi duplo magis quam ceteri calamitosi sunt non enim solum proprijs malis grauatur vt alij. Sed alienis quoque bonis Stob. ser. 36.

Omnibus his vehementius, & importunius malum est inuidia: quæ nos inquietat, dum comparat. Hoc mihi præstitit: sed illi plus, sed illi maturius.

Feria VI. post Domin Passione. 160

turius. Libro. 2. de Bene. capite. 27.

Inuidiam ferre aut fortis aut felix potest. Ex Pub. Mi.

Inuidia tacite, sed minute irascitur. Ex eodem.

Inuidia loquitur, non quod est, sed quod subest. Ex eodem.

Imbecillos oculos esse, qui ad alienam lippitudinem suffunduntur. Ex eodem.

Si nullos inimicos tibi pariti iniuria, multos tamen inuidia. Ex eodem.

Si non inuideas, maior eris: nam qui inuidet, maior est. Ex eodem.

Scipio Africanus ab vrbe sæpenumero secedebat, rusticari per diu solitus, vt & inuidiam quicquam detraheret, & respirandi locum illis præstaret, qui splendore virtutis eius, & gloria rerum gestarum opprimi videbantur. In Politica.

Inuidia quidem indeterminata est, perinde atque ægritudo oculorum, quæ ad omnem splendorē turbatur. (Et post pauca.) Quo circa Themistocles, cum adhuc adolescens esset, nihil splendidum à se fieri dicebat: neminem enim adhuc se inuidum habere. Etenim quemadmodum cantharides lætioribus frumentis, & viridioribus rosas maxime innascuntur: ita inuidia eos præcipue tangit, qui boni sunt, qui que ad virtutem gloriamque grassari videntur.

Infelicitas inuidos quidem compefcit, inimicitias vero non tollit: oderunt etiam hostes ad extremam

tremam redactos calamitatē. Nemo est qui miseris inuideat. Idcirco illud à quodam è nostris sophistis non sine ratione dictum: Inuidos homines libenter commisereri. Non enim inuidi multos è propinquis ac domesticis suis perire volunt, nec ad extremam miseriam redigi: sed felicitatem eorum graui animo ferunt, prohibentque (si possunt) eorum gloriam ac splendorem: extremam vero calamitatem non optant: sed si perinde ac ex altissimis ædibus eam partem quæ suas obscuriores reddit, deposuerint, bene secū agi existimant. Lib. de odio & inuidia.

Eò iam amentia ventum est, vt ex aliorum magis vita nostra pendeat, quàm ex sese ipsa, naturaque nostra in degenerem quandam inuidamque affectationem deprauata, non tam proprijs lætari solet, quam alienis bonis angi. Quos tu perquam beatos, atque in gremio Iouis (quod aiunt) esse putas, si deducto atque retracto velo speciosissimo, transmissa gloria illorum & externa specie, penitus introspexeris, profecto intelstina multa peracerba permolestaque deprehendes. Lib. de Tranq. animi.

*

DOMI-

DOMINICA IN Ramis Euangelium.

¶ *Cum appropinquasset Iesus Ierosolymis.*
Matthæi 21.

DE hoc mysterio, vide in M. parte. 2. & in Add. in tractatu de vita Christi.

Nunquam Dominus tantam lætitiã ostendit nisi cum passurus Ierosolymam ascendit. Nam vt alius commemorat Euangelista in hoc itinere præcedebat eos. Promptitudinem ad patiendum ostendens & ex consequenti nunquam sic discipulos increpauit, nisi cum indignã maiestate sua, suam iudicabant passionem, vide tomo. 3. Concionũ Concionc. 1. feria. 2. Paschæ ibi, Cum ergo Dominicæ Passionis, & supra feria. 6. post. 3. Dominicam Quadrag. Conc. 1. ibi, Inter ea reuersi discipuli. Cum tanta lætitia & gloria & populi acclamationibus ipsius gloriam prædicantibus voluit Dominus Ierosolymam intrare eo quòd in summo habeat honore quæ in nostram cedunt vtilitatem, vide tomo. 1. de Sanctis Concionc. 1. in festo Visitationis Beatæ Mariæ in principio, & supra feria. 6. post primam Dominicam Quadragesimæ Concionc. 1. in principio post exordium eleganter.

X

Lætitia

Lætitia hæc desiderium innuit pro nobis patienti, simili etiam consilio in transfigurationis gloria Moyses & Elias loquebantur de excessu quem complecturus erat in Ierusalem, vide supra Dominica. 2. Concione. 1. §. 1.

(Ecce rex tuus venit tibi.) Regis est subditos tueri ipsis assistere sua cõtinaua prouidentia subditos gubernare quod nobis hoc Christus præstiterit, vide tomo. 3. Conc. Concione. 2. feria. 2. Paschæ, ibi, Scitis fratres multa esse.

(Ecce rex tuus venit tibi.) Et adeò tuus ut quacunque ex parte ipsum aspexeris tuus inueniatur, quòd Christus Dominus omni ex parte nõster sit, vide tomo. 3. Concionum Dominica. 2. post Pascha Concione. 1. in exordio, sed ob hanc causam multis titulis se nominat, ut rex, pastor, medicus, ibidem in principio Concionis.

(Ecce rex tuus.) Qualiter Christus dũ hic ueretur regis officio functus sit & in cœlo residens æternus rex semper existat, vide tomo. 3. Conc. in Ascensione Domini Concione. 3. ibi, Vidistis hætenus.

(Ecce rex tuus venit tibi mansuetus.) Velut alia habet litera & ipse pauper, quare elegerit Dominus pauperem & abiectam vitam in hoc mundo, vide in natali Domini Concione. 4. per totam, ubi rationes quæ illic assignantur cur uoluerit Dominus in præsepio nasci huic intento maximè

maximè conueniunt, Quod Deus peculiariter bonorum Deus sit & rex propter ipsos uenerit, eos redempturus, & quod vicem repedentes ipsius populus esse teneantur, vide ad longum in Circumcisione Concione. 3. per totam tomo. 3. Concion. Qualiter Christo Domino regis nomen & officium si quæ regis sunt considerentur quadret, vide in Epiphania Conc. 3. ibi, Ingressi ergo Ierolimam. (¶ Ut adimpleretur quod dictũ est per Prophetam.) Quod incarnatio uita & mors Christi prophetijs sint confirmata, vide in Introduct. Symboli par. 4. à ca. 4. & deinceps: quod uerum Messiam decebat pauperem humilem mansuetum uenire, ibidem Dialogo. 5. & Dialogo. 6. & 7. ferè idem est argumentum.

Aduerte mundi conditionem eius status est, nunquam in eodem statu permanere quem hodie tanta pompa letis & magnificis recipiunt acclamationibus, post pauca morte dignum acclamabunt, sed & Dominus in fine huius processionis lachrymas fundens ciuitate inspecta ad quam aduenerat passurus eius inconstantiam & mundi instabilem gloriam declarant. Mundi inconstantia ostenditur tomo. 3. Concionum Dominica. 3. post Pascha Conc. 1. in principio.

Qualiter Christus rex fuerit, vide tomo. 1. Concionum Concione. 1. in Annunciatione, ibi, Ecce concipies.

FERIA V. IN COENA Domini, Euangelium.

¶ *Ante diem festum Paschæ sciens Iesus quia
venit eius hora. Ioan. 13.*

DE hac cœna mirabili, & admirabili sermone hodie ad discipulos habito, vide in O. in prima meditatione, & in M. tom. 2. & in Add. in tractatu de vita Christi.

Duo in hoc Euangelio commemorantur & magnitudo diuinitatis Christi, ibi, Sciens quia à Deo exiuit, & eius immensa charitas cum dicitur in finem dilexit eos. Ex his duabus causis magnitudo ipsius ostenditur, vide in Introductione fidei parte. 4. Dialogo. 7. De charitatis excellentijs habes copiose in nostro autore in M. tractatu de Dei amore, & in Addit. consule titulos capitulum longum enim esset hic omnia decensere.

(In finem dilexit eos.) Filij Dei in nos charitas ex amore quo patrem diligit eleganter & ad longum comprobatur, vide tomo. 1. de Sanctis Concione. 3. in Annunciatione Beatæ Mariæ in tractatione thematis, sed præcipue & eleganter charitas hæc qua Christus in Cruce pro nostra pendens salute in fine ostensa est, demonstratur tomo. 1. de Sanctis Concione. 1. in festo Sanctorum

etorum Philippi & Iacobi. §. 2. Quod charitas Christi nobis in eius innotuit passione, vide Dominica præcedenti Concione. 1. per totam.

(Coepit lauare pedes.) Nam humilitatem docens ad piscatores pedes lauandos se deiecit excelsus ipse humiles in terra respexit eleganti discursu hoc explicatur tomo. 1. de Sanctis Concione. 1. in Purificatione Beatæ Mariæ in principio.

Exactè hodie Dominus serui exercuit officium, vide supra feria. 4. post secundam Dominicam Quadragesimæ Concione. 1. parte. 2.

(Exemplum dedi vobis.) De humilitate habes tomo. 4. Concionum Dominica, 10. post Pentecosten per duas eiusdem Dominicæ Conciones, & Dominica. 16. Concione. 2. part. 2. Quod superbiam malum Domini humilitate curatum sit, vide tomo. 1. Concionum Concione. 3. in Natiuitate Domini, ibi, Ut à tumore superbiam, Quod Domini humilitate in spem erigamur & ad charitatem accendamus cum in fine nos dilexerit, ibidem vsque ad finem Concionis, vide totam Concionem quartam, ibidem.

*

X 3 In eadem

In eadem feria Quinta, & quæ sequuntur duximus adnotanda ex libro Collectedaneorum eiusdem, in illud (exemplum enim dedi vobis.) De exemplo & imitatione.

PAulo ante Demetrium retuli, quem mihi videtur rerum natura nostris tulisse temporibus, ut ostenderet nec illum à nobis corrumpi, nec nos ab illo corripiri posse. Virum exacte, (licet neget ipse) sapientiae, firmæque in ijs quæ proposuit constantiae. Eloquentiae quoque eius, quæ res fortissimas deceat, non concinnatae, nec in verba sollicitae, sed ingenti animo, prout impetus tulit, res suas prosequentis. Huic non dubito quin providentia & talem vitam, & talem dicendi facultatem dederit: ne aut exemplum sæculo nostro, aut conuitiū deesset. Lib. 7. de Bene. cap. 8.

Aliquis vir bonus nobis eligendus est, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanquam illo spectante vivamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus. Hoc mihi Lucili Epicurus præcepit, custodem nobis & pædagogum dedit: nec immerito. Magna pars peccatorum tollitur, si peccatoris testis assistat. Aliquem habeat animus, quæ vereatur, cuius autoritate etiam secretum suum sanctius faciat. O felicem illum, qui non actus tantum, sed etiam cogitatus emendat. O felicem, qui sic aliquem vereri potest, ut ad memoriam quoque

quoque eius se componat, atque ordinet. Qui sic aliquem vereri potest, citò erit verendus. Elige itaque Catonem, si hic videtur tibi nimis rigidus, elige remissioris animi virum Lælium, elige eum cuius tibi placuit & vita, & oratio: & ipsius animum ante te ferens, & vultum: illum semper tibi ostende, vel custodem, vel exemplum. Opus est, inquam, aliquo ad quem mores nostri se ipsi erigant. Nisi ad regulam, prava non corriges. Seneca Epist. 11.

Cogita quantum nobis exempla bona profint: scies magnorum virorum non minus memoriã, quam præsentiam esse vtilem. Seneca Epist. 103.

Quid est cur hominem ad tam infœlicia brutorum exempla reuoces, cum habeas mundum, Deumque, quæ ex omnibus animalibus ut solus imitetur, solus intelligit? Lib. 2. de Ira. c. 16.

Ut salutaria (quæ citra gustum tactumque odore proficiunt) ita virtus, utilitatem etiam ex longinquo & latè fundit, siue expatiatur & virtur suo iure, siue precarios habet accessus, cogiturque vela contrahere, siue otiosa mutaque est, & angusto circumscripta, siue ad aperta: in quocunque habitu est, prodest. Quid tu parum vtile putas exemplum bene quiescentis? Libro. 1. de Tranquil. vit. c. 3.

Inferior horret, quidquid peccat superior. Ex Pnbl. Mi.

FERIA SEXTA
in Parasceue.

DE passione habes multis in locis & ijs notissimis in G. libro. 1. capite. 4. Historia Passionis in O. in meditationibus primis pro hebdomada. Circumstantiæ considerandæ ad Christi dolores exaggerandos ibidem ca. 11. & in M. tomo. 2. & in Addit. tomo. 2. in tractatibus de vita Christi. Facili negotio huic mysterio potest applicari doctrina quam habes in Add. in mysterio Purificationis Beatæ Mariæ in principio. Christus in passione ciconis similis ostenditur in Introductione fidei parte. 1. cap. 14. De solis obscuratione quæ in morte Domini facta est, ibid. par. 2. cap. 27. §. 1. De mysterio Crucis, ibid. per totam etiam partem, consule titulos capitulũ, & cap. 6. ibidem, quam gratum fuerit Patri Filij in Cruce sacrificium aptissima & deuota similitudine explicatur quo amore teneamur diligere eum qui talia pertulit tormeta vt nos ab illis eriperit, vide ibidem capite. 14. §. 3. & 4. Figuræ de Passione & morte Christi recensentur, ibidem par. 3. cap. 26. Causæ effectus circumstantiæ ad amplificandã Christi passionẽ elegantẽr habentur, ibidẽ Dialogo. 4. Exempla passionis Christi ad humilitatem nos mouent, ibidem par. 3. c. 16. In illud.

In illud; Baiulans sibi crucẽ, graue pondus, & quid non graue in quo erant omnium nostrum crimina, quæ vt onus graue super nos grauata erant, nunc extra suum posita locum proprium super illius humeros qui peccatũ non fecit aquæ more grauiora erant, quod ad peccatorum nostrorum portanda onera Dominus venerit, ostenditur supra feria. 6. post primam Dominicã Qua dragesima, Concione. 2. ibi, Cum ergo misericordia parens.

IN DIE SANCTO
Resurrectionis Do-
mini.

DE hoc mysterio ex professo agitur in O. meditatione. 1. pro die Dominica, & in M. & in Add. in tractatibus de Vita Christi. Corporum nostrorum resurrectionem exemplo bombycum colligit noster autor ex Basilio. Vide in Introductione fidei, lib. 1. cap. 21. & cap. 12. Quale fuerit Beatæ Virginis gaudium viso Christo viuente & glorioso, quem viderat mortuum, ad hoc applicari potest exordium Concionis primæ Dominica in Albis tomo. 3.

Hæc dies quam fecit Dominus & c. Lætitia huius diei spiritualis debet esse, sed populi malitia
K 5 in car-

in carnalem & mundanam versa est, qua præterite poenitentia agentes, poenitentiam vt canes ad vomitum reuertuntur. Vide tomo. 1. Conc. Concione. 3. in Natali Domini in Exordio.

FERIA II. PASCHÆ Euangelium.

¶ *Duo ex discipulis Iesu ibant ipsa die in ca-
stellum. Luca. 24.*

NOS autem sperabamus &c.) Debilis & infirmæ fidei & penè desperate & frustrate spei hæc vox est. Quam difficile hu manus animus ad ea quæ sunt supra rationē fidei & spei mysteria assurgat explicatur to. 4. Conc. Domi. 6. post Pentec. Conc. 2. ibi, Sed videamus. (Cognouerunt eum in fractione panis.) Ideo in fractione panis eum cognouerunt, quia eius mos erat pane accepto in coelum gratias acturus oculos erigere, & non prius ipsius comedendi licentiam concedere, nisi benedictione suscepta, sic nos ad mensam non prius accedamus quam benedictione & gratiarum actione præmissa. Vide tomo. 4. Concio. Dominica. 6. post Pentecosten, Concione. 1. ibi, primum igitur Dei filius.

Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur, qualis Christi diuina eloquentia quæ
corda

corda ad se adducebat suorum verborum amore succensa erat. Vide tom. 4. Conc. Domin. 4. post Pentec. Conc. 1. in princ. De charitate quæ ignis ardens est. Vide in Add. tomo. 1. cap. 1.

De Christo loquebantur & ideo merebantur eum habere itineris socium. Quod Deus semper habendus sit in ore & in corde. Vide in O. par. 2. cap. 2 §. 4. 5. & 6. & in Add. tomo. 1. cap. 10.

In octaua Paschæ in illud; (Stetit in medio & dixit pax vobis.) De vera pace, vide quæ adnotauimus Domin. 3. in Quadrag. & in G. lib. 1. c. 20.

(Ostēdit eis manus & latus.) Cicatrices vulnorum conseruauit vt ostenderet patri pro nobis intercessurus, & in signum amoris. Vide in Introductione fidei, par. 3. cap. 9.

Ex Collectanea eiusdem, ideo Dominus cicatrices cōseruare voluit vt intelligeremus quæ pro nobis ipse pertulit, ne in gratitudini locus daretur. Veteranus quidā, cū vocatus in ius periclitaretur, addit in publico Cæsarē Augustū, rogās vt sibi vellet adesse, Cæsar ex comitatu suo selectum illico dedit, ei que litigatorem commendauit. Hic miles vociferans, at non ego Cæsar, periclitante te Aetiaco bello, vicarium quæsiui, sed pro te ipse pugnaui: simulq; detexit, cicatrices. Erubuit Cæsar, atque ipse descendit in aduocationem, veritus, ne non modo superbus, verum etiam ingratulus videretur. Eras. lib. 4. Apoph.

DOMI-

Annotationes in Euangelia.

DOMINICA PRIMA
post Octauas Paschæ
Euangelium.

¶ *Ego sum pastor bonus. Ioan. 10.*

DE officio pastorum, vide quæ adnotabimus in communi confess. Quod Deus noster pastor sit. Vide in G. lib. 1. ca. 12. §. 1. Quod Deus multis titulis noster sit, & pastor & cibus. Vide in Add. tom. 1. consideratione vlt. Pastorum officium esse præcipuū verbo Dei gregem pascere insigni testimonio Isidori Clari Episcopi Fulginatis id probat noster autor in prologo suarum Concionum in princ. tomo. 1. Quod Christus noster pastor sit, vide tomo. 1. Conc. Dominica. 4. Aduentus, iuxta morem fratrum Prædicatorum, Concione. 2. ibi, Sed inter hæc tam apposita. Pastoris officium est, laborem pro grege sustinere, sed ex grege sustentari, sed ferui pacentis oues est, sibi laborem Domino gregis illius commodum comparare, hoc officium nobis præstitit Christus, pro ouibus laborem sumpsit ouium emolumenta in ipsarum ouium conuertens commodum. Vide infra Dominica 3. Concione. 2. ibi alia quoque.

Quantū laboris Dominus sustinuerit, vt oues perditas

Dom. II. & III. post Oct. Paschæ. 167

perditas congregaret. Vide tomo. 2. Conc. fer. 6. post tertiam Dominicam Quadragesimæ, Concione. 1. ibi, Hora erat quasi sexta.

DOMINICA II. POST
Octauas Paschæ Euang.

¶ *Modicum & non videbitis me. Ioan. 16.*

TRistitia vestra vertetur in gaudium. Quo gaudio sancti in hac vita pro Christo labores sustinuerint. Vide in communi martyrum. Quæ mundanis tristitia in hac vita videntur sanctis & iustis in terra spiritus consolatione lætissima sunt. Vide in G. lib. 1. cap. 16. & cap. 22. (Iam non meminit præfuri propter gaudium.) De spiritali gaudio, vide Conc. 2. in comm. Virginum. §. 1. Vide etiam quæ nos adnotauimus ex alijs autoris locis in illa verba, præ gaudio illius vadit. Ibidem.

DOMINICA III. POST
Octauas Paschæ Euang.

¶ *Vado ad eum qui misit me. Ioann. 16.*

SI non abiero paraclitus non veniet. Vt ablata consolatione corporea qua de Domini præsentia gaudebant, locus in eorum cordibus

bus relinquatur, supernæ consolationi, diuini spiritus quo corporeus amor spiritualem & diuinum impediatur. Vide in add. cap. 3. & 4. & in O. part. 2. cap. 3. §. 7. & tom. 3. con. Concio. 4. Pentecostes ibi, quod si à me quisque.

(Expedit vobis, vt ego vadā.) Quod expedit aliquando Deū consolationē quam sui præsentia præbet, à suis abstrahere. Vide in O. cap. 4. §. 1.

DOMINICA IIII. POST OCTAUIAS PASCHÆ EUAN- GELIUM.

¶ *Si quid petieritis patrem. Ioannis. 16.*

DE necessitate & vtilitate orationis. Vide in O. part. 1. cap. 1. De quinque partibus quas oratio habet ibidem cap. 2. de Laudibus orationis est elegans tractatus ibidem par. 3. tractatu. 1. Quod in oratione perseverandum sit, licet non statim quod petimus impetremus. Vide in G. lib. 1. c. 21. Quid sit à Deo præcipuè petendum, & quo affectu. Vide in M. in secunda bene viuendi regula cap. 3. §. 1. Qua perseverantia, & fide & spe orandum. Vide tom. 2. Conc. Dominica. 2. Quadragesimæ. Conc. 3. de muliere Cananiticæ in tractatione thematis, & Concio. 1. per

per totam. Qualiter orandum, vide quæ adnotat noster autor, tom. 2. Conc. Fer. 6. post quartā Dominicam quadrag. dum petitionem illam fororum Lazar i, Ecce quem amas infirmatur, explanat, Vide duas eiusdem Feriæ conciones.

(In nomine meo.) Quod Christus nos reliquerit hæredes suorum meritorum, vt illis propostis possimus fiducialiter petere. Vide in introductione fidei part. 3. cap. 22.

Huic Dominicæ applicari potest Concio quæ habetur in fine tom. 4. Concio. pro magna necessitate.

IN ASCENSIONE DOMINI EUANGELIUM.

¶ *Recumbentibus undecim discipulis.*

Marci Ultimo.

DE hoc mysterio, vide in M. & in Add. in tractatibus de vita Christi. Qui crediderit & baptizatus fuerit. De virtute fidei, vide quæ adnotauimus Dñica. 2. post octauas Epiphaniæ, & Fer. 6. post. 4. Dominicam Quadrag. in illa verba, Omnis qui viuit & credit in me. Vide etiam infra nostrum autorem. In omnibus ferè concionibus Sanctissimæ Trinitatis, & supra dominica in passione. Conc. 3. §. 3.

In festo

IN FESTO PENTECOSTES Euangelium.

¶ *Si quis diligit me. Ioannis. 14.*

In igne Spiritus sanctus apparuit. De virtute ignita amoris, vide in Add. lib. 1. cap. 1. per totum. Vide mirabilem Spiritus sancti effectum, quod medijs hominibus de media plebe mundum subiugauerit vniuersum quod de Paulo amplificat Chrysostomus homil. 4. De laudibus pauli, & refertur à nostro autore in epistola dedicatoria Rhetoricæ Christianæ ad Academiam Coimbricensem. Vide etiam in Introductione fidei par. 2. cap. 12. & 13.

De huius diei insigni miraculo diuersitatis, scilicet linguarum, vide ibidem cap. 27. §. 1.

(Si quis diligit me, sermonem meum &c.) Vt que ad illud (ad eum veniemus) quo amore Pater & Filius se diligant, & quo affectu se diligentes prosequantur, & in dilectione se exercentibus appareant. Vide in festo Sanctissimæ Trinitatis, Concione vltima, parte. 3.

(Mansionem apud eum faciemus.) Eam animam Deus inhabitat, quam per gratiam & amorem suum cooperante diuino spiritu paratam inuenit. Vide tomo. 1. de Sanctis Concione. 1. in Purificatione Beatæ Mariæ, ibi, Is etiam abijt qualiter

qualiter Deus in animabus nostris dicatur habitare, & quæ bona nobis proueniant ex hac diuina in nobis habitatione. Vide Dominica. 4. Aduentus iuxta vsum fratrum prædicatorum, Concione. 3. par. 2. in tractatione thematis.

Mirabilis mundi per Apostolos conuersio explicatur, peculiariter de beato Apostolo Paulo, tom. 1. de Sanctis Concione. 3. in festo Apostolorum Petri & Pauli ibi addam his aliud.

FERIA II. PENTECOSTES Euangelium.

¶ *Sic Deus dilexit mundum. Ioannis. 3.*

Vide in Introductione fidei. par. 3. cap. 14. (Vt filium suum vnigenitum daret.) Quod ex hoc quod filium dedit, spes augetur & solidetur, Ibidem cap. 15.

Mundi per Apostolos conuersio idolatri destructio explicantur. tom. 2. de Sanctis Conc. 2. sancti Bartholomæi. §. 3. Quæ bona nobis contulerit diuinus spiritus nobis Christi Domini meritis communicatus in Euangelio & legis gratiæ promulgatione. Vide tomo. 2. de Sanctis, Concione tertia. in Natiuitate Beatæ Mariæ in principio.

IN FESTO SAN- ctissimæ Trinitatis Euan- gelium.

¶ *Data est mihi omnis potestas. Matth. 7.*

CVM ea quæ in prospectu nostro sunt inueniamus cum labore altissimum mysterium Trinitatis inuestigare quis poterit. Vide in O. par. 2. cap. 4. §. 3. Qualiter Deus ex creaturis cognosci valeat. Vide quæ adnotamus Dominica. 1. 6. post Trinitatem. Hoc etiam argumentum copiosè versat noster autor in Introductione fidei par. 1. per totam, & cap. 2. habes deuotam meditationem qua anima ex cognitione creaturarum ad Dei cognitionem assurgit. Vbi etiam habetur, quod de is magis cognoscitur à quo magis amatur iuxta Augustini sententiam citatam à nostro autore Concione. 2. Huius festi. Cognitionis Dei ordo ex sancto Dionysio habetur ibidem cap. 3. 8. Fidei necessitas & excellentia habetur ibidem lib. 2. per totum, quod religio nostra altissime de Deo sentiat. Ibidem cap. 4. de sanctissima Trinitate est elegans & integer tractatus. Ibidem par. 4. Dialogo. 3. Dei perfectiones recensentur in G. libro. 1. cap. 1. vbi & ex creaturis probantur.

Deum

Deum esse indubitatum est: iniquorum tamen vita qui sunt sine Deo in hoc mundo contrariū probare videtur. Vide Dominica. 2. 1. post Pentecosten, Concione. 2. in principio.

IN FESTO SACRA- tissimi Corporis Christi Euangelium.

¶ *Caro mea verè est cibus. Ioannis. 6.*

DE huius sacramenti institutione. Vide in Add. Consideratione. 3. ex vltimis. & in O. meditatione. 1. Pro feria. 2. Copiosum tractatum de præparatione ad Eucharistiam habes in M. 1. par. tractatu. 3. Seminum multiplicatione & animæ creatione ostenditur Eucharistiæ mysterium in Introductione fidei, parte. 1. cap. 3. 8. & par. 2. cap. vltimo. Integer est dialogus & elegans, de hoc mysterio ibidem parte. 4. Dialogo. 8. De hoc diuinissimo sacramento & quam reuerentiam teneamur habere in templo vbi corporaliter existit. Vide in Add. Consideratione 5. §. 2. & 3. Vide Dei bonitatem vt se bonis communicaret permisit ab indignis tractari. Vide in G. libro. 1. capite. 5. Hoc ipsum probatur comparatione facta ad antiquum populi Iudaici templum & eius sacrificia Feria sexta

Y 2 post

post primam Dominicam Quadragesimæ, Concione. 1. §. 1. & Dominica infra octauas Epiphaniæ Concione. 1. in tractatione thematis.

De sanctissima Eucharistia dignè sumèda. Vide tom. 4. Conc. Dominica. 2. 3. post Pentecostè, Concione. 1. ibi, At Dominus. Quantum huius cibi sumendi necessitatè habeamus, Ibidem Concio. 1. ibi, Sed aliud in is. Ad Eucharistiã sumendam adhortamur de voto discursu. Dominica. 4. Aduent. iuxta morem Romanum, Concione. 3. in fine.

Quod sanctissimum hoc sacramentum cibus sit, quo anima in huius vitæ via reficitur & robur accipit, vt ad coelestem patriam aspirare valeat, sicut olim Eliæ panis. Vide tom. 4. Conc. Dominica. 6. post Pentecosten, Concione. 1. ibi, Tertius vero. Manna illud in arca asseruari præcipitur ne populustanti esset immemor beneficij sic & sancta in Ecclesia Eucharistia, vt nostræ Redemptionis semper agatur memoria, vt hac gratitudine ad maiora beneficia disponamur. Vide tom. 3. Conc. Concio. 1. feria. 2. Paschæ. ibi, Qui sunt hi sermones.

Accedendum esse ad sacram Eucharistiam suademur, vt eius contactu superna virtus nobis applicetur. Vide Dominica. 2. post octauas Epiphaniæ; ibi, Postremò hac etiã. Quàm salubre sit vt à Deo. diligaris & illumineris ad diuinam accedere

dere Eucharistiam comparatione facta ex Elisei historia & Beati Dominici Patris nostri exemplo ostenditur tomo. 2. de Sanctis Concione. 4. eiusdem festi, ibi, Deinde illud, Dei nostri dignatio summæque amicitia & amoris indicium quoniam vnum cum homine huius diuinissimi sacramenti medio cibo esse voluit, eleganter explicatur tomo. 1. de Sanctis, Concione. 2. in Visitatione Beatæ Mariæ, ibi, & vnde inquit, hoc mihi. Quæ fuerit prima processio in qua Domini corpus gestatum est. Vide ibidem Concione. 3. §. 1.

Deuota oratio qua homo ad Eucharistiã accedens vti debeat assignatur. to. 4. Conc. Dominica. 3. post Pentecosten Concione. 1. ibi, O quantum fratres. Vide etiam Dominica. 2. ibidè, Concione. 1. ibi, Quid hic Petrus.

DOMINICA PRIMA post Pentecosten Euan- gelium.

¶ *Stote misericordes. Lucæ. 6.*

Ad misericordiã suademur propositis animalium exemplis, quæ ab autore naturæ in suos misericordiæ opera didicerunt exercere. Vide tomo. 4. Concio. Dominica. 2. post Pentecosten, Concione. 1. §. 2.

Annotationes in Evangelia.

De virtute eleemosynæ integram habes Concionem to. 2. Conc. Dominica. 4. in Quadrag. Cōcio. 3. Est etiam de virtute eleemosynæ copiosus & elegans tractatus in O. par. 2. tract. vlt. & in M. in. 2. bene viuendi regula. cap. 3. §. 5.

Exemplo animalium monemur misericordes esse in proximos. Vide in Introductione fidei part. 1. cap. 22.

(Sicut pater vester misericors est.) Quod tota nostra perfectio in patris cœlestis similitudine consistat. Vide in Add. tomo. 1. cap. 1.

De Dei misericordia & bonitate ibidem Consideratione. 1. ex septem vltimis.

Contra immisericordes grauis obiurgatio habetur tomo. 3. Conc. Dominica post Pascha, Cōcione. 2. ibi, Rursus etiam.

De misericordia & eleemosyna est integer tractatus tomo. 3. Concio. post Conciones in festis Rogationum.

(Estote misericordes.) Vnde misericordiz affectus in proximos manet explicatur appposito exemplo tomo. 1. de Sanctis, Concione. 1. in Visitatione Beatæ Mariæ, ibi, Est & aliud. & tomo. 2. de Sanctis, Concione. 1. in festo Sanctorum Simonis & Iudæ, ibi, Hæc mando vobis.

(Sicut pater vester misericors est.) De diuina misericordia, vide tomo. 4. Concio. Dominica. 6. post Pentecosten in illa verba, Misereor super turbam,

Dominica II. post Pentecosten. 172

turbam, & Dominica. 15. Concione. 1. in princ. Dei misericordia explicatur qua nos suademur misericordes esse in proximos eleganter.

(Nolite iudicare.) Non temerè de proximis iudicandum suadet, appposito adducto exemplo. tomo. 4. Conc. Dominica. 8. post Pentecost. Concio. 1. ibi, Mira planè hominis. & in G. lib. 2. cap. 11. §. 1. & 2. Nullum iudices secundum præsentia opera. Fortasse enim te nesciente de numero est prædestinatorum, Ibidem lib. 1. cap. 6.

**DOMINICA II. POST
Pentecosten Euang.**

¶ *Homo quidã fecit cœnam magnã. Luc. 14.*

COeperunt omnes simul se excusare.) Propter bonorum temporalium voluptatem, ad cœleste conuiuium homines venire recusant, in suis ostendentes operibus ad hæc fruenta bona ipsos conditos, quod non ita esse vt mala hominum opera indicare videntur ostenditur tomo. 1. de Sanctis Concione. 1. in Inuentione Sæctæ Crucis, ibi, Primum enim constat. & feria. 4. post. 4. Dominicam Quadrag. Concio. 1. ibi, Me oportet operari, & to. 1. de Sanctis, Concione. 2. Sancti Iacobi in prin. ibi, Sed vt ad institutum.

Quo affectu amore & desiderio homo ad terrenas diuitias feratur,illarum falsa & apparenti pulchritudine captus Dei amore relicto, in quo est fons omnium diuitiarum. Vide tom. 3. Conc. Concione. 2. Pentecostes per totam.

Ad lachrymas & poenitentiam vocamur, & ad nuptias nos vocari prædicat Dominus, & ad lautam coenam; eo quod Dei ope & Spiritus sancti interiori consolationi, maiorem inueniunt sancti in fletu & lachrymis consolationem, quam mundani in mundanis delicijs. Vide tom. 3. Concio. Dominica. 4. post Pascha, Concione. 2. ibi, Nec iudicio solum. Quod etiam per Christum suaue reditum sit id omne quod mundus asperum in Christiana religione iudicat. Vide tom. 2. Concio. in commu. Apost. dum illa verba explicantur. Iugum meum suaue est. Vide etiam, quæ ibidem nos adnotamus in eadem verba ex alijs auctoris locis.

Propter bona temporalia quæ à Deo acceperant, ad eius coenam venire noluerunt, quæ debent illos excitare ad obsequendum ei, à quo tot acceperant beneficia: sic multi faciunt, qui Dei beneficijs deteriores fiunt. Vide tom. 2. Conc. Dominica. 4. in Quadragesima, Concione. 1. in princ.

Dei bonitas nos ad suam coenam vocantis nos inducit, vt ad illam sedulo veniamus quæ compellere debet operarios vt ad laborandum in vinea accurrant,

accurrant, vide tomo. 1. Concionum Dominica in Septuagesima Conc. 3. in tractat. thematis.

Alij se excusauerunt dicentes villam emi, & illi sunt qui amore terrenarum diuitiarum ad coeleste conuiuium venire renuunt, alij dicentis vxorem duxi proprii corporis & carnis voluptate, alij iuga bouum emi, quinque propter prauam consuetudinem peccandi quam boues assueti diligere trituram significabant, has omnes excusationes mirè arguit noster autor in G. lib. 1. parte. 3. per totam, consule titulos capitum, de carnis appetitu in G. lib. 1. cap. 19. §. 2. & lib. 2. capite. 5. & 6. contra auaritiam & luxuriam, & in M. tomo. 1. regula. 1. §. 8. & tomo. 1. de Sanctis Concione. 2. Sancti Matthiæ. §. 3. & 4.

Quam difficilis sit ad castitatis virtutem additus ostenditur tomo. 1. de Sanctis Concione. 1. in festo Sancti Thomæ Aquinatis. §. 2. ab hoc appetitu coercemur exempli animalium in Introductione Symboli parte. 1. cap. 22. quod nimie terrenarum rerum occupationes à Deo auertant in O. parte. 2. cap. 3. §. 6. 7. & 8. & in M. to. 1. in prima bene viuendi regula. §. 8.

Delicijs & bonis corporis renunciandum pro maioribus delicijs spiritus, scilicet, exemplo quorundam animalium, quæ vt vitam seruent & suis potiantur desiderijs & membris se priuant, vide in Introductione Symboli parte. 1. capite. 14. &

idem cap. 16. Si creaturarum pulchritudo & delectatio, hominem à Deo alienant, maior certe erit pulchritudo Dei, ex qua hæc pulchritudo dimanat, in Prolog. G. & cap. 1. diuinæ recensentur perfectiones.

(Iuga boum emi quinq;.) De custodia quinq; sensuum, in O. parte. 2. cap. 2. §. 7. Nemo virorum illorum qui inuitati sunt gustabit coenam meã, in M. parte. 2. tract. 3. cap. 4. §. 3. Quæ mala ex voluptate sequantur, vide in Rhetorica libro. 2. cap. 5. prope finem.

In eadem Dominica secunda.

post Pentecosten. De mundi amore quo isti se excusarunt ne ad diuinum venirent conuiuium, & quæ sequuntur apposuiimus, ex libro Collectaneorum eiusdem.

Contemnere omnia aliquis potest, omnia habere nemo potest. Breuissima ad diuitias per contemptum diuitiarum via est. Seneca Epist. 63.

Si vis beatus esse, si fide bona vir bonus, sine contemnat te aliquis. Seneca Epist. 72.

Æquo animo audienda sunt imperitorū conuitia & ad honesta vadenti, contemnendus est ipse contemptus. Seneca Epist. 77.

Quæ latebra est, in quã non intret metus mortis?

tis? Quæ tam munita & in altum subducta vitæ quies, quã nõ dolor terret? Quocũq; te abdideris, mala humana circũstrepēt. Multa extra sunt, quæ circumeunt nos, quæ aut fallāt, aut vrgeant. Multa intus quæ etiam in media solitudine exæstuant. Philosophia circũdanda est inexpugnabilis murus, quem fortuna multis machinis lacessitum, non transit. In insuperabili loco stat animus, qui externa deseruit, & arce se sua vendicat, infra illum omne telum cadit. Non habet (vt putamus) fortuna longas manus, neminem occupat, nisi hærentem sibi. Seneca Epist. 83.

Relinque ista iam dudũ ad quæ discurretur: relinque diuitias, aut periculũ possidetiũ, aut onus. Relinque corporis atque animi voluptates: molliũt, & eneruãt. Relinque ambitũ: tumida res est, vana, ventosa, nullũ habet terminũ: tã sollicita est, ne quẽ ante se videat, quã ne aliũ post se: laborat inuidia, & quidẽ duplici. Vides autẽ quã miser sit, si is cui inuidetur, & inuidet. Confragosa in fastigiũ dignitatis via est. At si cõscẽdere hũc verticẽ libet, cui se fortuna submisit, omnia quidẽ sub te, quẽ pro excellentissimis habẽtur, aspicias, sed tamẽ venies ad summa per planũ. Seneca Epist. 85.

Attalum meminì, cum magna admiratione omnium hæc dicere; Diu mihi, inquit, imposuerit diuitiã. Stupebam vbi aliquid ex illis alio atq; alio loco fulserat. Existimabam similia esse quæ laterent

laterent his quæ ostenderentur: sed in quodam apparatu vidi totas opes vrbs celatas ex auro & argento, & his quæ pretium auri argenti que vicerunt, exquisitos colores, & vestes ultra non tantum nostrum sed ultra finem hostium aduectas. Hinc puerorum perspicuos cultu atque forma greges, hinc foeminarum, & alia quæ res suas recognoscens summi imperij fortuna protulerat. Quid hoc est inquam, aliud quam irritare cupiditates hominum per se incitatas! Quid sibi vult ista pecuniæ pompa? Ad discendam avaritiam conuenimus, At me hercule minus cupiditatis istinc effero, quam attuleram. Contempsi diuitias non quia superuacua, sed quia pusilla sunt, Vidistine quàm intra paucas horas, ille ordo quanuis lentus dispositusque transferit? Hoc itaque ipse mihi dico, quoties tale aliquid præstrinxerit oculos meos, quoties occurrit domus splendida, cohors culta seruorum, lectica formosis imposita calonibus. Quid miraris? quid stupes? Pompa est. Ostenduntur istæ res, non possidentur, & dum placent transeunt. Ad veras potius te conuerte diuitias, disce paruo esse contentus, & illam vocem magnus ac animosus exclama: Habeamus aquam, habeamus polentam, Ioni ipsi de felicitate controuerfiam faciamus. Faciamus oro te, etiam si ista defuerint. Turpe est beatam vitam in auro & argento reponere, æquè turpe est, in

est, in aqua & polenta. Quid ergo faciam, si ista non fuerint? Quæris quod sit remedium inopiæ? Famem famem finit. Alioqui quid interest, magna sint an exigua, quæ seruire te cogunt? Quid refert quantum sit, quod tibi possit negare fortuna? Hæc ipsa aqua & polenta in alienum cadit arbitrium. Liber est autem non in quem parum licet fortunæ, sed in quem nihil. Ita est, nihil desideres, oportet, si vis Iouem prouocare, nihil desiderantem. Hæc nobis Attalus dixit: natura omnibus dixit. Quæ si voles frequenter cogitare, id ages, vt sis felix, non vt videaris: & vt tibi videaris, non alijs. Seneca Epist. I I I.

Si prudentes erimus, malitiam & ærumnosi animi veternum perspicimus, quamuis multus circa diuitiarum radiantium splendor impèdeat, & intuentem, hinc honorum, illinc magnarum potestatum falsa lux verberet. Tunc intelligere nobis licebit, quam contemnenda miremur: simillimi pueris, quibus omne ludicrum in pretio est. Parentibus quippe nec minus fratribus præferunt paruo ære empta monilia. Quid ergo inter nos & illos interest (vt Ariston ait) nisi quod nos circa tabulas & statuas insanimus, charius inepti? Illos reperti in littore calculi leues, & aliquid habentes varietatis delectant: nos ingentiū maculæ columnarum: siue ex Ægyptijs arenis, siue ex Africæ solitudinibus aduectæ, porticum aliquam,

aliquam, vel capacem populi coenationē ferunt. Miramur parietes tenui marmore indutos, cum sciamus quale sit, quod absconditur: oculis nostris imponimus. Et cum auro tecta perfundimus, quid aliud quam mendacio gaudemus? Scimus enim sub illo auro foeda ligna latitare. Ne tantum parietibus, aut lacunaribus ornamentum tenue prætenditur, omnium istorum quos incedere altos vides, bracteata felicitas est. Inspice, & dices sub ista tenui membrana dignitatis, quantum mali lateat. Hæc ipsa res quæ tot magistratus, tot iudices detinet, quæ magistratus, & iudices facit. Pecunia ex quo in honore esse coepit, verus honor rerum cecidit: mercatoresque & venales inuicem facti, quærimus non quale sit quidque, sed quanti. Ad mercedem pij sumus, ad misericordiam impij. Et honesta, quandiu aliqua illis spes inest, sequimur: in contrarium transituri, si plus scelera promitterent. Admirationem nobis parietes auri argenti que fecerunt, & teneris infusa cupiditas, altius sedit, creuitque nobiscum. Deinde totus populus in alia discors, in hoc conuenit, hoc suspiciunt, hoc suis optat, hoc Dijs velut rerum humanarum maximum, cum grati videri volunt, consecrant. Denique eò mores redacti sunt: vt paupertas maledictio probroque sit, contempta diuitibus, inuisa pauperibus. Accedunt deinde carmina Poëtarum, quæ affectibus

etibus nostris facem subdant, quibus diuitiæ velut vnicum vitæ decus ornamentumque laudantur. Nihil illis melius nec dare videntur Dijs immortales posse, nec habere. Regia solis erat, sublimibus alta columnis, Clara micante auro. Eiusdem currum aspice. Aureus axis erat, temio aureus, aurea summæ curuatura rotæ, radiorum argenteus ordo. Denique quod optimum videri volunt, sæculum aureum appellant. Nec apud Tragicos desunt, qui lucro innocentiam, salutem, opinionem bonam putant.

Sine me vocari pessimum, simul vt diues vocer.
An diues sit, omnes quærimus: nemo an bonus.
Non quare, & vnde: quid habeas tantū rogant.
Vbi que tanti quisque, quantum habuit, fuit.
Quid habere nobis turpe sit, quæris? nihil.
Aut diues opto viuere, aut pauper mori.
Bene moritur, quisque moritur, dum lucrū facit.
Pecunia ingens generis humani bonum.
Cui, non voluptas matris, aut blandæ potest,
Par esse prolis, non sacer meritis parens.

Cum hi nouissimi versus in Tragedia Euripidis pronuntiati essent, totus populus ad eijciendum, & actorem & cæcæ confurrexit vno impetu: donec Euripides in medium ipse profiliuit petens, vt spectarent, viderentque, quæ admirator auri exitum faceret. Dabat in illa fabula pœnas Bellorophôtes, quas in sua quisque dat. Nulla enim auaritia

avaritia sine poena est, quamuis satis sit ipsa poenarum. O quantum lachrymarum, ô quantum laborum exigit, quàm misera desideratis, quàm misera partis est. Adijce quotidianas sollicitudines, quæ pro modo habendi quemque discruciant. Maiore tormêto pecunia possidetur, quàm quæritur. Quantum damnis ingemiscunt, quæ & magna incidunt, & maiora videntur. Denique vt nihil illis fortuna detrahat, quicquid non acquiritur, damnum est. At felicem illum homines & diuitem vocant, & consequi optant quantum ille possidet. Fateor. Quid ergo? Tu vllos esse peioris conditionis existimas, quàm qui habet & miseriam & inuidiam? Vtinam qui diuitias appetituri essent, cum diuitibus deliberarent. Vtinam honores petitori, cum ambitiosis summum adeptis dignitatis statum: profecto vota mutassent, cum interim illi noua suspiciunt, qui priora damnauerant. Nemo enim est, cui felicitas sua, etiam si cursu venit, satisfaciat. Quæruntur & de consilijs, & de processibus suis, malunt quæ semper quæ reliquerunt. Itaque hoc tibi philosophia præstabit, quo equidem nihil maius existimo. Nunquam te poenitebit tui. Ad hanc tam solidam felicitatem, quam tempestas nulla concutiat, non perducent te aptè verba contexta, & oratio fluens leniter. Eant vt volent, dum animo compositio sua constet, dum sit magnus, & opinionum

nionum securus, & ob ipsa quæ alijs displicent, sibi placens: qui profectum suum vita æstimet, & tantum scire se iudicet, quantum non cupit, quantum non timet. Seneca Epist. 116.

Hoc est mi Lucilieregium, hoc securum ac liberum, nihil petere, & tota fortunæ comitia transire. Quàm putas esse iucundum tribubus vocatis, cum candidati in templis suis pendeant, & alius nummos pronütiet, alius per sequestrum agat, alius eorum manus osculis conterat, quibus designatus, contingendam manum negaturus est, & omnes attoniti vocem præconis expectent, stare otiosum, & spectare illas nūdinas, nec ementem quicquam ne vendentem? Quanto hic maiore gaudio fruitur, qui non prætoriam aut consulariam comitia securus intuetur, sed magna illa, in quibus alij honores anniuersarios petunt, alij perpetuas potestates, alij bellorum euentus prosperos triumphosque, alij diuitias, alij matrimonium acque liberos, alij salutem suam suorumque. Quanti animi res est, solum nihil petere, nulli supplicare, & dicere, nihil mihi petere fortuna, non facio mei tibi copiam. Scio apud te Catones repelli, Vatinius fieri. Nihil rogo. Hoc est priuatam facere fortunam. Libet ergo hæc inuicem scribere, & hanc integram semper egere materiam, circumspectantibus tot millia hominum inquieta: qui vt aliquid pestiferi per

mala consequantur, nituntur in malum, petunt-
que mox fugienda, aut etiam fastidienda. Cui
enim affectu satis fuit, quod optanti nimium
videbatur? Non est, ut æstimant homines, auida
felicitas, sed pusilla. Itaque neminem satiat. Tu
ista credis excelsa, quia longe ab illis iaces. Ei ve-
rò qui ad illa peruenit, humilia sunt. Mentior,
nisi adhuc querit ascendere. Istud quod tu sum-
mum putas, gradus est. Omnes autem malè ha-
bet ignorantia veri, tanquam ad bona ferun-
tur, decepti rumoribus. Deinde mala esse aut
inania, aut minora quam sperauerint, adepti ac
multa passi vident, maiorque pars miratur ex in-
teruallo fallèta, & vulgo bona, pro magnis sunt.
Seneca Epist. 119.

Ego nihil magis suaferim, quam sumere in-
gentem animum, & hæc propter quæ litigamus,
discurrimus, anhelamus, videre quam humilia &
abiecta sint, nulli, qui altum quiddam aut ma-
gnificum cogitat, respicienda. Circa pecuniam
plurimum vociferationis est, hæc hora defatigat,
patres liberorumque committit, venena miscet,
gladios tam percussoribus, quam legionibus tra-
dit. Hæc est sanguine nostro deiibata. Propter
hanc vxorum inaritorumque noctes strepunt
litibus, & tribunalia magistratuum præmit tur-
ba: Reges sæuiunt, rapiunt, & ciuitates longo sæ-
culorum labore constructas, euertunt, ut aurum
argen-

argentumque in cinere vrbium scrutentur. Si to-
tam mihi ex omnibus metallis, pecuniam profe-
ras, si in medium proijcias, quidquid thesauri te-
gunt, omnem istam congeriem dignam non pu-
tem, quæ frontem viri boni contrahat. Quanto
risu prosequenda sunt, quæ nobis lachrymas edu-
cunt? Crede mihi, leuia sunt propter quæ non
leuiter excandescimus, qualia quæ pueros in ri-
xam & iurgium concitant. Nihil ex his quæ tam
tristes agimus, ferium est, nihil magnum. Inde,
inquam, vobis ira & insania est, quod exigua ma-
gna existimatis. Iter angustum rixas transeun-
tium concitat, diffusa & latè patens via, ne popu-
los quidem collidit. Ista quæ appetitis, quia exi-
gua sunt, nec possunt ad alterum nisi alteri ere-
pta, transferri, eadem affectantibus pugnam &
iurgia excitat. Lib. 3. de Ira. a. 32. vsq; ad 35. cap.

Optauerunt tibi alia parentes tui, sed ego tibi
contrà, omnium tibi eorum contemptum opto,
quorum illi copiam. Seneca Epist. 32.

Qui omne bonum honesto circumscripsit, in-
tra se felix est. Nam qui alia bona iudicat, in
fortunæ venit potestatem, alienique arbitrij fit.
Hic amisissis liberis moestus, hic sollicitus ægris, hic
turpibus, & aliquam passis infamiam, tristis: il-
lum videbis alienæ vxoris amore cruciari, illum
suar. Nò deerit quæ repulsa distorqueat, erunt quos
honor ipse vexet. Illa verò maxima ex omni

mortalium populo turba miserorum, quam expectatio mortis exagitat, vndique impendens. Nihil enim est, vnde non subeat. Itaque vt in hostili regione versantibus, huc & illuc circumspiciendum est, & ad omnem strepitū circumagenda ceruix: nisi hic timor è pectore eiectus est, palpitantibus præcordijs viuatur. Occurrent acti in exilium, & euoluti bonis, occurrent naufragij, similiave naufragijs passi: Omnium animos mala aliena ac repentina sollicitant: quemadmodū aues etiam inanis fundæ sonus territat: ita nos non ad ictum tantum exagitamur, sed ad crepitum. Non potest ergo quisquā beatus esse, qui huic se opinioni credit: non enim beatum est, nisi quod intrepidū. Inter suspecta malè viuatur. Quisquis se multum fortuitis dedit, ingentem sibi materiā perturbationis, & inexplicabilem fecit. Vna hæc via est ad tuta vadenti, & externa despicere, & honesto contentum esse. Seneca Epist. 75.

Nihil magnum est in rebus humanis, nisi animus magna despicens. Ex Pub. Mi.

Qui propter pecuniæ aut libidinis amorem moritur, ostendit se nunquam sui causa vixisse. Ex eodem.

DOMI-

DOMINICA III. POST Pentecosten Euang.

¶ *Erant appropinquantes ad Iesum peccatores. Lucæ. 15.*

MUrmurabant Pharisei.) De pernicioso murmurationis vitio, vide in Conc. 4. de pœnitentia in fine tomo. 1. Conc. in explicatione octauæ præcepti. De hoc vitio agitur ex professo in G. lib. 2. §. 1. Vide etiam supra Dominica. 1. post Pentecost. ibi, Verum quia non satis. Quod non debeat Christianus murmurationibus commoueri, cum de Christo Domino & eius operibus etiam murmurauerint homines. Vide tomo. 2. Concionum feria. 4. post primam Dominicam Quadragesimæ, Concione. 2. in principio. Quod cohibenda sit lingua, vide ibidem Domin. 3. in Quadrag. Conc. 3. per totam, & quæ ibi nos adnotabimus ex Collect. eiusdè.

(Erant appropinquantes.) Appropinquabant ad Dominum peccatores eius cognita benignitate & misericordia. Vide feria. 4. Cinerum, Concione. 1. in tractatione thematis.

(Quia hic peccatores recipit.) Aduerte vnde carpentiam sam acceperunt, quod iniuorū confortia amaret, quod eius misericordiæ tribuendū erat, hoc esse perperam calumniantium ingeni-

Annotationes in Euangelia.

ostenditur, tom. 2. Conc. fer. 6. post primam Dominicam Quadragesimæ, Concione. 2. ibi, Sed ad hæc paralytici.

(Gaudium erit corā angelis Dei.) Quale bonū peccatoris iustificatio quæ angelos lætificat, de peccatoris iustificatione. Vide in Add. tomo. 1. Consideratione. 6. ex septē primis. Quod Deus peccatores recipiat, & de eius bonitate, ibidē consideratione vltima ex septem vltimis per totam præcipuē. §. 3. Quale bonum sit Deo appropinquare, vide in O. cap. 1. §. 7.

Peccatores recipit cum illisq̄e māducat, quia licet odio sint ei impius & eius impietas tamen occasio sunt ad eius bonitatem sapientiam & misericordiam manifestandam, vide tom. 1. Conc. Dominica. 1. Aduentus iuxta consuetudinē fratrum Prædicatorum Concione. 1. Satis deuotæ, ibi, Sed in stabis forsan, & tom. 2. Conc. 1. Dominica in Ramis, ibi, Commemorat deinde.

(Qui inuenit ouem humeris suis gaudens imponit.) Inuenit & Christus hominem à Deo errantem & dorso suo super quod fabricauerunt peccatores humerisque suis gaudens imposuit. Quod prompto alacrique animo Dominus ad mortem properauerit, vide tomo. 1. Concionum Dominica. 1. Aduētus Concione. 1. in principio, & tomo. 2. Conc. 1. Dominica in Ramis. §. 1. in tractatione thematis ad longum & eleganter.

DOMI-

Dominica IIII. post Pentecosten. 180

DOMINICA IIII.
post Pentecosten Euang.

¶ *Cum turbæ irruerent in Iesum. Luca. 5.*

Preceptor per totam noctem laborantes nihil coepimus, sed in verbo tuo &c. Perfecta obedientia ad nutum sequitur superioris mandatum sua propria ratione post habita. De perfecta obedientia in Addit. lib. 1. cap. 5.

(Discede à me Domine.) Humilitatis hæc vox est, se & Deum cognoscens. De hac reuerētia ad Deum, vide in O. parte. 2. Quod nunquam consolatio diuina sit reiicienda licet viris deuotis aliquando tanta videatur vt impar sit suis meritis etsi Domino velint dicere præ stupore discede à me Domine &c. vide ibidem cap. 10. §. 7. Vt vim istorum verborum & humilitatis discede à me Domine possis assequi te ipsum cōsidera & Deū. Quis homo sit, vide quæ adnotauimus feria. 4. Cinerum, quis vero Deus sit, vide in festo Sanctissimæ Trinitatis.

(Per totam noctem laborantes.) Quod res mundi cum magno labore adquirantur & conferuentur & tandem nihil inueniāt viri diuitiarū in manibus vide in O. meditat. 2. pro feria. 3.

(Per totā noctem laborantes.) Vide aliā huius loci explicationem, ibidem parte. 2. cap. 3. §. 9.

Z 4 Mare

Mare mundum designat pisces homines quia istorum cum illis sunt admodum similes conditiones, vide tomo. 1. de Sanctis Concione. 2. Sancti Andreae in principio.

DOMINICA V. POST Pentecosten Euang.

¶ *Nisi abundauerit iustitia vestra. Matth. 5.*

DE falsa Phariseorum religione & superstitiosa & de vera religione quæ in charitate & cordis puritate posita est. Vide tomo. 2. Conc. fer. 4. post tertiam Dominicam Quæ dragesimæ, Conc. 1. per totam, Abundantior nostra debet esse quam Phariseorum iustitia, nõ vt Scribæ & Pharisei solum exteriora & de cordis interiori munditia nihil curantes, sed hæc facientes illa non omittamus. Vide in G. lib. 2. cap. 19. & in O. par. 1. cap. 1. §. 8.

(Omnia qui irascitur fratri suo sine causa &c.) Contra iram præter ea quæ adnotamus feria. 6. post Cineres. Vide in Conc. de poenitentia in fine tomi. 1. Concione. 4. in explicatione quinti præcepti.

(Si offers munus tuum ante altare, vide in M. in. 1. parte tractatu, 3. cap. 2. Vide etiam quæ adnotabimus infra Dominica. 7.

(Qui

(Qui dixerit fratri suo Racha.) Affectus indignantis est, vnde procedant isti affectus, ad quid ordinetur, qualiter sint moderandi, vide in Introductione fidei par. 1. cap. 33.

Quam perfecta sit religio Christiana vel ex eo colligitur quod suos professores verbo & opere irreprehensibiles facit, & malos affectus vitat, & naturales componit ibidem par. 2. cap. 10.

In eadem Dominica Quinta,

& quæ sequuntur duximus apponenda ex libro Collectaneorum eiusdem, de mansuetudine & modestia, & contra iram, quæ non ingrata erunt lectori vt illud explicet, Qui dixerit fratri suo Racha.

EX his quæ nos offendunt, alia renuntiantur nobis, alia ipsi audimus & videmus. His quæ narrata sunt, nõ debemus citò credere. Multi mentiuntur, vt decipiant, multi quia decepti sunt. Alius criminatione gratiam captat, & fingit iniuriam, vt videatur, doluisse factam. Est aliquis malignus, & qui amicitias cohærentes diducere velit. *Et mox.* Qui dicere tibi nisi clam nõ vult, penè non dicit. Quid est iniquius quàm secreto credere, palàm irasci? Quorundam ipsi testes sumus. In his naturam excutiemus, voluntatemq; facientium. Puer est: etati donetur: nescit an peccet.

Pater est: aut tantum profuit, ut illi donanda iniuria eius sit: aut fortassis ipsum hoc meritum eius est, quo offendimur. Mulier est: errat. Iustus est: necessitati, quis nisi iniquus succenset? Læsus est: non est iniuria pati, quod prior feceris. Iudex est: plus illius credas sententiæ, quam tuæ. Rex est: si nocentem punit, cede iustitiæ: si innocentem, cede fortunæ. Mutum animal est, aut simile mutò: imitaris illud, si irasceris. Deus est: tam perdis operam cum illi irasceris, quam cum illum alteri precaris iratum. Bonus vir est, qui iniuriam fecit: noli credere: malus, noli mirari. Dabit poenas alteri, quas debet tibi: & iam sibi dedit, qui peccavit. Regis quisque intra se animum habet, ut licentiam sibi dari velit, in se nolit alteri. Aut ignorantia nos itaque rerum, aut insolentia iracundus facit. Ignorantia. Quid enim mirum est, malos mala facinora edere? Quid novi est, si inimicus, nocet, amicus offendit, filius labitur, feruus peccat? Turpissimam, aiebat Fabius, imperatori exculationem esse, Non putavi. Ego turpissimam homini puto. Omnia puta. Expecta, & in bonis moribus aliquid existet asperius. Fert humana natura insidiosos amicos, fert ingratos, fert cupidus, fert impios. Cum de moribus unius iudicabis, de publicis cogita. Vbi maxime gaudebis, maxime metues. Vbi tranquilla tibi omnia videntur, ibi nocitura non desunt, sed quiescunt.

scunt. Semper futurum aliquid quod te offendat existima. Gubernator nunquam ita tot os sinus explicuit securus, ut non expedite ad contrahendum armamenta disponer et. Lib. 2. de Ira. cap. 29. & 30. 31.

Magni animi est, iniurias despiciere. Vltionis contumeliosissimum genus est, non esse visum dignum, ex quo peteretur vltio. Multi leues iniurias altius sibi demisere, dum vindicant. Ille magnus & nobilis est, qui more magnæ feræ latratu minorum canum securus exaudit. Lib. 2. de Ira. cap. 32.

Quid facilius fuit Antigono, quam duos manipulares duci iubere, qui incumbentes regio tabernaculo, faciebant quod homines & periculosissime, & libentissime faciunt, qui de rege suo male existimant? Audierat omnia Antigonus, ut potest cum inter dicentes & audientem palla interesset, quam ille leuiter commouit, Longius, inquit, discedite, ne vos rex audiat. Idem quadam nocte, cum quosdam ex militibus suis exaudisset, omnia mala imprecantes regi, qui ipsos in illud iter, & inextricabile lutum deduxisset, accessit ad eos qui maxime laborabant: & cum ignorantes à quo adiuarentur, explicuisset, Nunc, inquit, maledicite Antigono cuius vitio in has miseras incidistis. Ei autem bene optate, qui vos ex hac voragine eduxit. Idem tam miti animo horum

stium suorum maledicta, quam civium tulit. Itaque cum in parvulo quodam castello Græci obfiderentur, & fiducia loci contemnentes hostem, multa in deformitatem Antigoni iocarentur, & nunc staturam humilem, nunc collisum nasum deriderent, Gaudeo, inquit, & aliqui bonispero, in castris meis Silenum habeo. Cum hos dicaces fames domuisset, captis, sicut mos est, ut eos qui militiæ vtilis erant, in cohortes describeret, ceteros præconi subijceret, id quoque se negavit facturum fuisse, nisi expediret his dominum habere, qui tam malam haberent linguam. Dicat itaque, quisque sibi quoties lacepsitur, Nunquid potentior sum Philippo? Nunquid in domo mea plus possum, quam toto orbem terrarum Divus Augustus potuit? Ille tamen contentus fuit à conuitatore suo secedere. Quid est? Quare ego serui mei hilarius responsum & contumaciorem vultum, & non peruenientem vsque ad me murmurationem, flagellis & compedibus expiunt? Quis sum, cuius aures lædi nefas sit? Ignouèrunt multi hostibus, ego non ignoscam pigris, negligentibus, garrulis? Puerum ætas excuset, foeminam sexus extraneum libertas, domesticam familiaritas. Nunc primum offendit: cogitemus quandiu placuerit. Sæpè & aliàs offendit: seramus quod diu tulimus. Amicus est, fecit quod noluit. Inimicus est, fecit quod debuit. Prudentiori cedamus, stultiori

stultiori remittamus. Pro quocunque illud respondeamus nobis: sapientissimos quoque viros multa delinquere: neminem esse tam circumspectum, cuius non diligentia aliquando sibi ipsi excidat. Neminem tam maturum, cuius non grauitatem in aliquod feruidius factum casus impingat, neminem tam timidum offensus, qui non in illas dum vitat, incidat. Noli æstimare hanc horam, aut hunc diem. Totum inspicere mentis tuæ habitum: etiam si nihil mali fecisti, potes facere. Quanto satius est sanari iniuriam, quam vlcisci? Multum temporis vltio absumit. Multis se iniurijs obijcit, dum vnam dolet. Diutius irascimur omnes, quam lædimur. Quanto melius est abire in diuersum, nec vitia vitijs opponere? Num quis satis constare sibi videatur, si mulam calcibus repetat, & canem morfu? Ista, inquis, peccare se nesciunt. Primum, quam iniquus est, apud quem hominem esse ad impetrandam veniam nocet. Deinde, si ea tera animalia hoc iræ tuæ subducit, quod consilio carent, eo loco tibi sit, quisquis consilio. Quid enim refert an alia mutis dissimilia habet, si (quod in omni peccato multa defendit) similem habet caliginem mentis? Mansueta tractanda sunt. Quod in iuētū dici solet, efficacissimè & in ira dicitur. Vtrum aliquando defines, an nunquam? Si aliquando, satius est iram relinquere, quam ab ira relinqui. An semper

per hæc cogitatio durabit? Vides quàm impacatam tibi denuntias vitam: qualis erit semper iratuentis: Lib. 3. de Ira. à 2. 2. vsque ad. 27. cap.

Vt de clementia scriberem Nero Cæsar, vna me vox tua maximè compulit, quam ego non sine admiratione, & cum diceretur, audisse me memini, & deinde alijs narraffe. Vocem generosam, magni animi, magnæ lenitatis: quæ non composita, nec alienis auribus data, subito crepuit, sed bonitatem tuam cum fortuna tua litigantem in medium adduxit. Animaduersurus in latrones duos Burrus præfectus tuus, vir egregius & tibi principi notus, exigebat à te, scriberes, in quos, & ex qua causa animaduerti velles. Hoc sæpe dilatum: vt aliquando fieret, instabat. Inuitus inuito cum chartam protulisset traderet quæ, exclamasti, Vellem nescire literas. O dignam vocem quæ audirent omnes gentes, quæ Romanum imperium incolunt, quæque iuxta iacent dubiæ libertatis, quæque se contra, viribus aut animis attolunt. O vocem in concionem omnium mortaliū mittendam, in cuius verba principes regesque iuramentum faciunt. O vocem priscae generis humani innocentiae, dignam cui redderetur antiquum illud seculum. Lib. 2. de Clem. cap. 1.

Clementia est temperantia animi in potestate vlciscendi: vel, lenitas superioris aduersus inferiorem in constituendis poenis. Itaque dici potest & incli-

& inclinatio animi ad lenitatem in poena exigenda. Huic contrariam imperiti putant severitatem, sed nulla virtus virtuti contraria est. Quid ergo opponitur clementiae? Crudelitas: quæ nihil aliud est, quàm atrocitas animi in exigendis poenis. Illos ergo crudeles vocabo, qui puniendi causam habent, modum non habent. Libro. 2. de Clem. cap. 3. & 4.

Quomodo quorundam lapidum inexpugnabilis ferro duritia est, nec secari adamas, aut cædi vel deteri potest, sed incurrentia vltro retundit: quemadmodum quædam non possunt igne consumi, sed flamma circumfusa, rigorem suo habitumque conseruant, quemadmodum proiecti in altum scopuli mare fragunt, nec ipsi vlla sæuitiæ vestigia, tot verberati procellis ostentant: ita sapientis animus solidus est, & id roboris collegit, vt tam tutus sit ab iniuria quàm illa quæ retuli. Quid igitur? non erit aliquis, qui sapienti facere tentet iniuriam? Tentabit, sed non peruenturam ad eum Maiore enim interuallo à contactu inferiorum abductus est, quàm vt vlla vis noxia, vsque ad illum vires suas proferat. Etiam cum potentes iniurio editi, & consensu seruientium validi, nocere ei tentent, tam citra sapientem omnes eorum impetus deficient, quàm quæ neruo tormentisve in altum exprimuntur: cum extra visum exilierunt, citra coelum tamen fleuntur. Quid tu putas

tu putas cum stolidus ille rex multitudine telorum diem obscurasset, vllam sagittam in Solem incidisse: aut demissis in profundum cathenis Neptunum potuisse constringi? Vt cœlestia humanas manus effugiunt, & ab his qui templa diruunt, aut simulachra conflant, nihil diuinitati nocetur: ita quidquid fit in sapiētē proteruē, petulanter, superbē, frustra tētatur. At, satius erat, ne minem esse qui facere vellet. Rem difficilem optas humano generi, innocentiam. At non fieri, eorum interest qui facturi sunt, non eis qui pati, ne si fiat quidem, potest. Imo nescio an magis vires sapientia ostendat tranquillitatis interlaceſſentia: sicut maximum argumentum est Imperatoris armis virisq; pollentis, tuta securitas & in hostium terra. ¶ Diuidamus si tibi videtur Serene, iniuriam à contumelia. Prior illa natura grauior est: hæc lenior, tamen delicatis grauis, qua non læduntur, sed offenduntur. Tanta est tamen animorum dissolutio & vanitas, vt quidam nihil acerbius putent. Sic inuenies seruum, qui flagellis, quam colaphis cædi malit: & qui mortem ac verbera tolerabiliora credat, quàm contumeliosa verba. Ad tantas ineptias peruentum est vt non dolore tantum, sed doloris opinione vexemur, more puerorum, quibus metus incutit umbra, & personarum deformitas, & deprauata facies: lachrymas vero euocant nomina parum

grata auribus, & digitorum motus, & alia quæ impetu quodā erroris improvidi refugiunt. ¶ In iuria propositum hoc habet, aliquem malo afficere. Malo autem sapientia non reliquit locum. Vnum enim illi malum est, turpitudine: que introire eò vbi iam virtus honestumq; est, non potest. Iniuria ergo ad sapientem non peruenit. Nam si iniuria alicuius mali patientia est, sapiens autem nullius mali est patiens, nulla ad sapientem iniuria pertinet. Omnis iniuria, diminutio eius est, in quem incurrit: nec potest aliquis iniuriā accipere sine aliquo detrimento, vel dignitatis, vel corporis, vel rerū extra nos positarum. Sapiētē autem nihil perdere potest, omnia in se reposuit, nihil fortunæ credit, bona sua in solido habet, cōtēntus virtute, quæ fortuitis non indiget. Nihil eripit fortuna, nisi quod dedit, virtutem autem non dat, ideo nec detrahit. Libera est, inuiolabilis, immota, inconcussa. Sic contra casus indurat, vt nec inclinari quidē, ne dum vinci possit. Aduersus apparatus terribilium, rectos oculos tenet: nihil ex vultu mutat, siue illi dura, siue secunda ostendantur. Itaque nihil perdet, quod perire se sensurus sit. Vnius enim in possessione virtutis est, ex qua depelli nunquam potest, cæteris precario vtitur. Quis autem iactura mouetur alieni? Quod si iniuria nihil lædere potest ex his quæ propria sapientis sunt, quia virtute sua salua sunt, iniu-

tuputas cum stolidus ille rex multitudine telorum diem obscurasset, vllam sagittam in Solem incidisse? aut demissis in profundum cathenis Neptunum potuisse constringi? Vt cœlestia humanas manus effugiunt, & ab his qui templa diruunt, aut simulachra conflant, nihil diuinitati nocetur: ita quidquid fit in sapiētē proteruē, petulanter, superbē, frustra tētatur. At, satius erat, ne minem esse qui facere vellet. Rem difficilem optas humano generi, innocentiam. At non fieri, eorum interest qui facturi sunt, non eis qui pati, ne si fiat quidem, potest. Imo nescio an magis vires sapientia ostendat tranquillitatis interlascētia: sicut maximum argumentum est Imperatoris armis virisq; pollentis, tuta securitas & in hostium terra. ¶ Diuidamus si tibi videtur Serene, iniuriam à contumelia. Prior illa natura grauior est: hæc leuior, tamen delicatis grauis, quam non læduntur, sed offenduntur. Tanta est tamen animorum dissolutio & vanitas, vt quidam nihil acerbius putent. Sic inuenies seruum, qui flagellis, quam colaphis cædi malit: & qui mortem ac verbera tolerabiliora credat, quam contumeliosa verba. Ad tantas ineptias peruentum est vt non dolore tantum, sed doloris opinione vexemur, more puerorum, quibus metus incutit umbra, & personarum deformitas, & deprauata facies: lachrymas vero euocant. nomina parum
grata

grata auribus, & digitorum motus, & alia quæ impetu quodam erroris improvidi refugiunt. ¶ In iniuria propositum hoc habet, aliquem malo afficere. Malo autem sapientia non reliquit locum. Vnum enim illi malum est, turpitudō: quæ introire eō vbi iam virtus honestumq; est, non potest. Iniuria ergo ad sapiētem non peruenit. Nam si iniuria alicuius mali patientia est, sapiens autem nullius mali est patiens, nulla ad sapiētem iniuria pertinet. Omnis iniuria, diminutio eius est, in quem incurrit: nec potest aliquis iniuriā accipere sine aliquo detrimento, vel dignitatis, vel corporis, vel rerū extra nos positarum. Sapiētem autem nihil perdere potest, omnia in se reposuit, nihil fortunæ credit, bona sua in solido habet, cōtēntus virtute, quæ fortuitis non indiget. Nihil eripit fortuna, nisi quod dedit, virtutem autem non dat, ideo nec detrahit. Libera est, inuiolabilis, immota, inconcussa. Sic contra casus indurat, vt nec in clinari quidē, ne dum vinci possit. Aduersus apparatus terribilium, rectos oculos tenet: nihil ex vultu mutat, siue illi dura, siue secunda ostendantur. Itaque nihil perdet, quod perire sensurus sit. Vnius enim in possessione virtutis est, ex qua depelli nunquam potest, cæteris precario vtitur. Quis autem iactura mouetur alieni? Quod si iniuria nihil lædere potest ex his quæ propria sapientis sunt, quia virtute sua salua sunt, iniu-

ria sapienti non potest fieri. ¶ Megaram Demetrius coeperat, cui cognomen Poliorcetes fuit: ab hoc Stilbon philosophus interrogatus, Nū quid perdidisset, Nihil, inquit, Omnia nanque mea mecum sunt. Atqui & patrimonium eius in prædam cesserat, & filias rapuerat hostis, & patriam violauerat. At ille illi victoriam excusit, & se vrbe capta, non inuictum tantum, sed indemnem esse, testatus est. Habebat ergo secum vera bona, in quæ non est manus iniectio. At ea quæ dissipata & direpta ferebantur, non iudicabat sua, sed aduentitia, & nutum fortunæ sequentia: ideo non vt propria dilexerat. Omnium enim extrinsecus affluentium lubrica & incerta possessio est. Cogita nunc, an calumniatur, an vicinus potens, aut diues aliquis, facere iniuriam possit: cui bellum, & hostis ille egregiam artem quassandarum vrbiū professus, eripere nihil possit. Inrer micantes vbiq; gladios, & militarem in rapinam tumultum, inter flammam, & sanguinem, stragemque impulsæ ciuitatis, inter fragorem templorum super Deos suos cadentium, vni homini pax fuit. Non est itaque quod audax iudices promissum, cuius tibi, si parum fidei habes, sponsorem dabo. Vix enim credis tantum firmitatis in homine, aut tantam animi magnitudinem cadere, sed si prodit in mediū quidicat, Nō est quod dubites, an attollere se homo natus supra humana possit,

an

an dolores, damna, vlcerationes, vulnere magnos motus rerum circa se frementium, securus aspiciat: & dura placidè ferat, & secūda moderatè, nec illis cedens, nec his fretus: vnus idemque inter diuersa sit: nec quicquam suum nisi se putet esse, ea quoque parte qua melior est. En adsum hoc vobis probaturus: sub isto tot ciuitatum euerfore, munimenta incursum arietis labefieri, & turrium altitudinem cuniculis ac latentibus fossis repente residere, & æquaturum editissimas arces aggerem crescere: at nulla machinamenta posse reperiri, quæ benè fundatum animum agitent. Eripui me nudum domo, & incendijs vndiq; relucen- tibus per flammam, per sanguinem fugi. Filias meas qui casus habeat, an peior publico, nescio. Solus, & senior, & hostilia circa me omnia videns, tamen integrum incolumenque esse censum meum profiteor, teneo, habeo quicquid mei habui. Non est quod me victum, victorem te credas. Vicit fortuna tua fortunam meam. Caduca illa & dominum mutantia, vbi sint, nescio. Quod ad res meas pertinet, mecum sunt, mecum erunt. Perdiderunt isti diuites patrimonia. Libidinosi amores suos, & magno pudoris impendio dilecta scorta. Ambitiosi curiam, & forum, & loca exercendis in publico vitijs destinata. Fœneratores perdiderunt tabellas suas, quibus auaritia falso læta, diuitias imaginatur.

Aa 2 Ego

Ego itaq; omnia integra illibataq; habeo. Proinde istos interroga qui silent, qui lamentantur, strictis gladijs nuda pro pecunia corpora opponunt, qui hostem onerato sinu fugiunt. Ergo ita habe Serene, perfectum illum virum humanis diuinisque virtutibus plenum, nihil perdere. Bona eius solidis & inexuperabilibus munimentis præcincta sunt. Non Babylonis illi muros contuleris, quos Alexander intravit. Non Carthaginis aut Numantiaë moenia, vna manu capta, Non capitolium arcemvè. Patent ista hostili vestigio, illa quæ sapientem tuentur, à flamma & ab incurfu tuta sunt: nullum introitum præbent, excelsa, inexpugnabilia, Dijs æqua. ¶ Non est quod dicas, ita vt solet, hunc sapientem nostrum nusquam inueniri. Non fugimus istud humani ingenij vanum decus, nec ingentem imaginem falsæ virtutis concipimus: sed qualem confirmamus, exhibuimus, & exhibemus. Rarò forsitan magnisq; ætatum interuallis inuenitur. Nec enim magna & excedentia solitum ac vulgarem modum, crebrò gignuntur. Nò potest ergo quisquam aut nocere sapienti, aut prodesse. Quem admodum diuina nec iuari desiderant, nec lædi possunt. Sapiens autem vicinus proximisq; Dijs consistit, excepta mortalitate, similis Deo. Non habet vbi accipiat iniuriã, ab homine me tantum dicere putas? sed nec à fortuna quidem: quæ quoties cum virtute congressa

congressa est, nunquam par recessit. Si maximè illud, vltra quod nihil habent iratae leges, ac fauissimi domini quod minentur, in quo imperiū suum consumit fortuna, æquo placidoq; animo accipimus, & scimus mortem malum non esse, ob hoc ne iniuriam quidem: multo fortius alia tolerabimus. Omnia itaq; sic patitur, vt hyemis rigorem, & intemperantiã cœli, & feruores morbosq; & cætera forte accidentia. ¶ Sed quoniam priorum partem percurrimus, ad alreram quæ de contumelia est, transeamus. Hunc affectum mouet humilitas animi contrahentis se ob factū dictūq; inhonorificum. Ille me hodie non admittit, cum alios admitteret. Sermonem meum aut superbè auersatus est, aut palã risit, & non in medio loco, sed in imo collocauit, & alia huiusmodi notæ. Quæ quid vocent, nisi querelas nauseantis animi, in quæ ferè delicati & felices incidunt. Non vacat enim hæc notare cum peiora instant. Nimio otio ingenia nostra infirma, & muliebria, & inopiæ veræ iniuriæ lasciuentia, his commouentur: quorū pars maior constat vitio interpretantis. Itaq; nec prudentiæ quicquam in se esse, nec fiduciæ ostendit, qui contumelia afficitur. Non dubiè enim contemptum se iudicat, & hic morsus non sine quadam humiditate animi euenit, supprimentis se ac descendentis. Sapiens autem à nullo contemnitur, magnitudinem suam nouit, nulliq;e

tantum de felicitate nuntiat, quantum sibi. Hæc vero minora, ne sentit quidem, nec aduersus ea solita illa virtute vitur dura tolerandi: sed aut non annotat, aut digna risu putat. ¶ Præterea cum magnam partem contumeliarum superbi insolentesque faciant, & malè felicitatem ferentes, habet quo istum affectum inflatum respuat, pulcherrimam virtutem omnium, animi sanitatem magnitudinemque. Illa, quicquid huiusmodi est, transcurrit vt vanas somniorum species, visusque nocturnos, nihil habentes solidi, nec veri. Quem animum nos aduersus pueros habebimus hunc sapiens aduersus omnes, quibus etiam post iuuentam canosque puerilitas est. An quicquam illi profecerunt, quibus animi mala sunt, auctique in maius errores: qui à pueris magnitudine tantum formaque corporum differunt. Quid est autem quare hanc animi firmitatem non credis in virum sapientem cadere, cum tibi in alijs idem notare, sed nō ex eadē causa, liceat? Quis enim phrenetico medicus irascitur, quisue febricitantis & frigida prohibiti, maledicta in malā partem accepit? Hunc affectum aduersus omnes habet sapiēs, quē aduersus ægros suos medicus: quorū nec obsecra, si remedio egent, cōtractare, nec reliquias & effusa intueri dedignatur, nec per furorem sæuientium excipere conuitia. Scit sapiēs omnes hos qui togati, purpuratiq; incedunt,

cedunt valentes coloratosq; malè sanos esse: quos non aliter videt, quàm ægros intemperantes. Itaque nec succenset quidem, si quid in morbo petulantius ausi sunt aduersus medentem: & quo animo honores eorum nihilo æstimat, eodem parum honorificè facta. Quem admodum non placeat sibi, si illum mendicus coluerit, nec contumeliam iudicabit, si illi homo plebis vltimæ salutanti, mutuam salutationem non reddiderit sic nec se suspiciet quidem, si illum multi diuites suspexerint. Scit enim illos nihil à mendicis differre imo miseriore esse. Illi enim exiguo, hi multo egent. Libro. 2. de Tranquillitate vitæ, à capit. 3. vsque ad. 13.

Bonum apud virum citò moritur iracundia. Ex Publ. Mi.

Clementia in quamcunq; domum venerit, felicem eam tranquillamq; præstabit. Ex eod.

Parcendum est improbandis ciuibus, non aliter quam membris languentibus. Ex eodem.

Peccādi vercundiam facit ipsa clementia regentis. Ex eodem.

Quidquid æquo plus futurum est, in partem humaniorem inclina, vel præpondera. Ex eod.

Res magnæ clementiæ est, indulgendo corrigere peccata, magis quàm vindicando. Ex eod.

Seueritatem abditam, clementiam in procinctu habe. Ex eodem.

Exegisti à me Nouate vt scriberem quemadmodum posset ira leniri: nec immeritò mihi videre hunc præcipuè affectum pertimuisse maximè ex omnibus tetrum ac rabidum. Cæteris enim aliquid quieti placidique inest, hic totus concitatus & in impetu est, dum alteri noceat, sui negligens, in ipsa irruens tela, & ultionis secum multa tractare audus. Quidam itaque è sapientibus viris iram dixerunt breuem insaniam: æquè enim impotens sui est, decoris oblita, necessitudinum immemor, in quod cœpit pertinax & intenta, rationi consilijque præclusa, vanis agitata causis, ad conspectum æqui veri que inhabilis, ruinis simillima, quæ super id quod opprefere, franguntur. Vt autem scias insanos esse quos ira possedit, ipsorum habitum intuere. Nã vt furentium certa indicia sunt, audax & minax vultus, tristis frons, torua facies, citatus gradus, inquietæ manus, color versus, crebra & vehementius acta suspiria: ita irascentium eadem signa sunt. Flagrant, & micant oculi, multus ore toto rubor, exæstuante ab imis præcordijs sanguine, labia quatiuntur, dentes comprimuntur, horrent ac sabriguntur capilli, spiritus coactus ac stridens, articulorum seipos torquentium sonus, gemitus mugitusque, & parum explanatis vocibus sermo præruptus, & complosæ sæpius manus, & pulsata humus pedibus, & totū cõcitū corpus,

corpus, magnasque iræ minas agens, fœda visu & horrenda facies deprauantium se ac intumentium. Nescias vtrum magis detestabile vitium sit, an deforme. Cætera licet abscondere, & in abdito alere: ira se profert, & in faciem exit, quantoque maior est, hoc efferuescit manifestius. ¶ Nam vero si effectus eius damnaque intueri velis, nulla pestis humano generi pluris stetit. Videbis cædes ac venena, & reorum mutuas sordes, & vrbium clades, & totarum exitia gentium, & principum sub ciuili hasta capita venalia, & subiectas tectis faces, nec intra moenia coërcitos ignes, sed ingentia spatia regionum hostili flamma relucentia. Aspice nobilissimarum ciuitatum fundamenta vix notabilia: has ira deiecit. Aspice solitudines per multa millia sine habitatione deserts: has ira exhaustit. Aspice tot memoriæ proditos duces, mali exempla fati. Alium ira in cubili suo confodit: alium inter sacra mensa iura percussit: alium inter leges celebrisque spectaculum fori lancinavit: alium filij parricidio dare sanguinem iussit: alium seruili manu regalem aperire iugulum. Libro. 1. de Ira. c. 1. & 2. Re hæc à nostro autore in Rethor.

Si bonum esset ira, perfectissimum quemque sequeretur. Atqui iracundissimi infantes, senesque, & ægri sunt, & inualidum omne natura est querulum. Lib. 2. de Ira. cap. 13.

Ira est & concitatio animi ad ultionem voluntate & iudicio pergentis. Libro. 2. de Ira cap. 3.

Non magis quicquam eodem tempore & iratus potest esse, & vir bonus, quam æger & sanus. lib. 2. de Ira, cap. 22.

Pyrrhum maximum præceptorem certaminis gymnici, solitum aiunt, his quos exercebat præcipere, ne irascerentur. Ira enim perturbat artem, & qua noceat tantum, non qua caueat, aspicit. Sæpe itaque ratio patientiam suadet, ira vindictâ: & qui primis defungi malis potuimus, in maiora deuoluimur. Quosdâ vnus verbi contumelia, non æquo animo lata, in exilium proiecit: & qui leuem iniuriam silentio ferre noluerat, grauiſſimis malis obruti sunt, indignatiq; aliquid ex plenissima libertate diminui, seruili in sese attraxerunt iugum. Lib. 2. de Ira, cap. 14.

Duo, vt opinor, sunt, ne incidamus in iram, & ne in ira peccemus. Vt in corporum cura, alia de tuenda valetudine, alia de restituenda, præcepta sunt: ita aliter iram debemus repellere, aliter compeſcere, vt vincamus. Lib. 2. de Ira, cap. 18.

Illud etiam sequitur, vt minimis sordidisq; rebus non exacerbemur. Parum agilis est puer, aut tepidior aqua potui erogata, aut turbatus thorax, aut mensa negligentius posita. Ad ista concitari, insania est: vt agræ & infelicis valetudinis est, quem leuis aura contraxit: affecti oculi,

quos

quos candida vestis obturbat: dissolutus delicijs, cuius latus alieno labore condoluit. Mîndyridem, aiunt, fuisse ex Sybaritarum ciuitate, qui cū vidisset fodientem, & altius rastrum alleuantem, lapsum se fieri questus, vetuit illum opus in conspectu suo facere: bilem habere sapius questus est, quod folijs rosæ duplicatis incubisset. Vbi animum simul & corpus voluptates corrumpere, nihil tolerabile videtur, non quia dura, sed quia molles patimur. Quid enim est, cur tussis alicuius, aut sternutamentum, aut musica, parum curiose fugata, nos in rabiem agat, aut obuertatus calix, aut clavis negligentis serui manibus elapsa? Feret iste æquo animo ciuile conuitium, & ingesta in concione curia uè maledicta, cuius aures traeti subſelij stridor offendit? Perpetietur hic famē, & æstiuæ expeditionis sitim, qui puero male diluenti niuem, irascitur. Nulla itaq; res magis iracundiam alit, quam luxuria. Seneca Lib. 2. de Ira. cap. 25. & 29.

Nihil sanè æquè profuit, quam primū intueri deformitatem rei, deinde periculum. Non est vilius affectus facies turbatior, pulcherrima ora foedauit, toruos vultus ex tranquillissimis reddit. Linqvit decor omnis iratos, etiamsi amictus illius compositus sit ad legem, retrahet vestem, omnemq; curâ sui effundet. Si capillorum natura vel arte iacentium non informis est habitus,

cum

cum animo inhorrescunt: & tumescunt vena, concutitur crebro spiritu pectus, rabida vocis eruptio colla distendit. Tunc artus trepidi, inquietæ manus, totius corporis fluctuatio. Qualem intra putas esse animum, cuius extra imago tam foeda est? Quanto illi intra pectus terribilior vultus, acrior spiritus est, intensior impetus, rupturus se nisi eruperit? Quibusdã, vt ait Sextius, iratis profuit aspexisse speculum: perturbauit illos tanta mutatio sui, veluti in rem præsentem adducti, nõ agnouerunt se: & quantum ex vera deformitate imago illa speculo repercussa, reddebat? Animus si ostendi, & si in vlla materia perlucere posset, intuentes nos cõfunderet, ater, maculosusque, æstuans, & distortus, & tumidus. Nunc quoque tanta deformitas eius est, per ossa carneq; & tot impedimenta effluentis. Quid si nudus ostenderetur? Speculo quidem neminem deterritum ab ira credo. Quid ergo? Qui ad speculum venerat, vt se mutaret, iam mutauerat. Iratis quidem, nulla est formosior effigies, quam atrox & horrida, qualesque esse, etiam videri volunt. ¶ Magis illud videndum est, quàm multis ira per se nocuerit. Alij nimio feruore rupere venas, & sanguinem supra vires elatus clamor egeffit, & luminum diffudit aciem in oculos vehementius humor egestus, & in morbos ægri recidere: nulla celerior ad insaniam via est. Multi itaque continuauerunt iræ fu-

iræ furorem, nec quam expulerant mentem vnamquam receperunt. Aiace in mortem egit furor, in furorem ira. Mortem liberis, egestatem sibi, ruinam domui imprecantur: & irasci se negant, nõ minus quàm insanire furiosi: Omnia per vim egerunt: gladijs & pugnare parati, & incumbere. Maximum enim malum illos cœpit, & omnia exuperans vitia. Alia paulatim intrant: repentina & vniuersa vis huius est: omnes denique alios affectus sibi subijcit. Amorem ardentissimũ vincit. Transfoderunt itaque amata corpora, & in eorum quos occiderant, iacuerunt complexibus. Auaritiam durissimum malum, minimumq; flexibile, ira calcavit: adacta opes suas spargere, & domui rebusque in vnum collatis iniicere ignẽ. Quid? non ambitiosus magno æstimata proiecit insignia, honoremque delatum repulit? Nullus affectus est in quem non ira dominetur. Seneca Lib. 2. de Ira, à 35. vsque ad 37. cap.

Quemadmodum aduersus pestilentiam nihil potest firmitas corporis, & diligens valetudinis cura (promiscue enim imbecilla robustaque inuadit) ita ab ira tam inquietis moribus periculum est, quam compositis & remissis: quibus eò turpior & periculosior est, quò plus in illis mutat. Sed cum primum sit non irasci, secundum retinere, tertium alienæ iræ mederi, dicam primum, quemadmodum in iram non incidamus. Deinde quem-

quemadmodum nos ab illa liberemus. Nouissimè, quemadmodum irascentem retineamus, placemusque, & ad sanitatem reducamus. ¶ Ne irascamur, præstabimus, si omnia vitia iræ nobis subinde proposuerimus, & illam benè æstimauerimus. Accusanda est apud nos, damnanda: perferenda eius mala, & in medium protrahenda sunt: vt qualis sit appareat, comparanda cum pessimis est. Auaritia acquirit, & contrahit quo aliquis melior vtatur: ira incendit. Paucis gratuita est. Iracundus dominus quosdam in fugam seruos egit, quosdam in mortem. Quanto plus irascendo, quàm id erat, propter quod irascebatur, amisit? Ita patri luctum, marito diuortium attulit, magistratui odium, cãdidato repulsam. Peior est etiam, quàm luxuria: quoniam illa sua voluptate fruitur, hæc alieno dolore vincit malignitatem & inuidiam. Nihil est simultatibus grauius: has ira conciliat. Nihil est bello funestius: in hoc potentium ira prorumpit. Præterea ira (vt sepouamus quæ mox secutura sunt damna, insidias, perpetuâ ex certaminibus mutuis sollicitudinē) dat poenas dum exigit. Naturam hominis vitiat: illa in amorē hortatur, hæc in odiū. Illa prodesse iubet, hæc nocere. Adijce, quod cum indignatio à nimio sui suspectu veniat, & animosa videatur, pusilla est, & angusta. Nemo enim nõ eo à quo se contemptū iudicat, minor est. Lib. 3. de Ira cap. 5.

Quoties

Quoties disputatio longior & pugnatio erit; in prima resistamus, antequam robur accipiat. Alit se ipsam contentio, demissos altius tenet. Facilius est se à certamine abstinere, quam abducere. Lib. 3. de Ira. cap. 8.

Vetus dictum est, Alaslo rixam quæri. Quæ autem & ab esuriente, & à sitiente, & ab omni homine quem aliqua res vrit. Nam vt vlcera ad leuem tactum, deinde etiam ad suspicionem tactus condolefcunt: ita animus affectus, minimis offenditur: adeo vt quosdam salutatio, epistola, oratio, & interrogatio ad litem euocent. Nunquam sine querela ægra tanguntur. Facile est autem affectus suos cum primùm oriuntur, reprehendere. Morbum signa præcurrunt. Quemadmodum tempestatis ac pluuiæ ante ipsas notæ veniunt: ita iræ, amoris, omniumque istarum procellarum animos vexantium sunt quædam prænuntia. Qui comitali vitio solent corripi, iam aduentare valetudinem intelligunt, si calor summa deseruit, & incertum lumen, neruorumque; trepidatio est. Solitis itaque remedijs incipientem casum occupant: aut si parum medicina profecit, vitauerunt turbam, & sine teste ceciderunt. Proderit morbū suū, nosse, & vires eius antequam spantur, opprimere. Videamus quid sit, quod nos maximè cõcitet. Aliū verborum, aliū rerum cõtumeliæ mouent. Hic vult nobilitati suæ, hic formæ suæ

suæ parci. Ille elegantissimus haberi cupit, ille doctissimus. Hic superbæ impatiens est, hic contumaciæ. Ille seruos non putat dignos quibus irascatur, hic intra domum sæuus est, foris mitis. Ille, rogari inuidiam iudicat: hic non rogari, contumeliam. Non omnes ab eadem parte feriuntur. Seneca Lib. 3. de Ira. cap. 10.

Non expedit omnia videre, omnia audire, multæ nos iniuriæ transeant, ex quibus pleraque non accipit, qui nescit. Non vis esse iracundus? ne sis curiosus. Qui inquirat, quid in se dictum est, qui malignos sermones etiam si secreto habiti sint, eruit, se ipse inquietat. Quædam interpretatio eò perducit, ut videantur iniuriæ. Itaque alia differenda sunt, alia deridenda, alia donanda. Circumscribenda multis modis ira est. Pleraque in lusum iocumque vertantur. Socratem aiunt colapho percussam, nihil amplius dixisse, quam molestum esse, quod nescirent homines quando cum galea prodire deberent. Non quemadmodum facta sit iniuria refert, sed quemadmodum lata. Pysistratum Atheniensem tyrannum memoriæ proditur, cum multa in crudelitatem eius ebrius conuiuia dixisset, nec deessent qui vellent manus ei commodare, placido animo tulisse, & hoc irritantibus respondisse, non magis illi se succensere, quam si quis obligatis oculis in se incurrisset. Magna pars querelas manu fecit, aut falsa suspicando, aut

leuia

lenia grauando. Sæpe ad nos ita venit, sæpius nos ad illam: quæ nunquam accersenda est: etiam cum incidit, reijciatur. ¶ Eo loco nos constituamus, quo ille est, cui irascimur. Nunc facit iracundos iniqua nostri æstimatio, & quæ facere vellemus, pati nolumus. Nemo se differt. Atqui maximum remedium iræ, dilatio est: ut primus eius feruor relanguescat, & caligo quæ premit mentem, aut residat, aut minus densa sit. Quædam ex his quæ te præcipitem ferebant, hora, non tantum dies, molliet: quædam ex toto euanescent. Non potuit impetrare Plato à se tempus cum seruo suo irasceretur: sed ponere illum statim tunicam, & præbere scapulas verberibus infisit, sua manu ipse percussurus. Postquam intellexit irasci se, sicut sustulerat manum, suspensam detinebat, & stabat percussuro similis. Interrogatus deinde ab amico qui fortè interuenerat, quid ageret? Exigo, inquit, poenas, ab homine iracundo: velut stupens, gestum illum fauicuro deformem, sapienti viro seruabat: oblitus iam serui, quia alium quem potius castigaret, inuenerat. Itaque abstulit sibi in suos potestatem, & ob peccatum quoddam commotior, Tu, inquit, Speusippe, seruulum istum verberibus obiurga, nam ego irascor. Ob hoc non cecidi, propter quod alius cecidisset. Irascor, inquit, plus faciam quam oportet. Libentius faciã. Non sit iste seruus

in eius potestate, qui in sua non est. Aliquis vult irato committi ultionem, cum Plato sibi imperium obrogauerit? Nihil tibi liceat, dum irasceris. Quare? quia vis omnia licere. Pugna tecum ipse. Si iram vincere non potes, illa te incipit vincere. Si absconditur, si illi exitus non datur, signa eius obruamus: & illam quantum fieri potest, occultam secretamque teneamus. In imo pectoris secessu recondatur, feraturque, non ferat. Imò in cōtrarium omnia eius indicia flectamus. Vultus remittatur, vox lenior sit, gradus lentior. Paulatim cum exterioribus interiora formentur. In Socrate iræ signum erat, vocem submittere, loqui parcius. Apparebat tunc illum sibi ob stare. Deprehendebatur itaque à familiaribus, & coarguebatur. Nec erat illi exprobratio latitantis iræ ingrata. Quid ni gauderet, quod iram suam multi intelligerent, nemo sentiret? Lib. 3. de Ira, à cap. 11. vsque ad 15.

Seneca deinde vt iræ sæuitiam amplifcet, exempla insignis crudelitatis ab ira profecta non modo Barbarorum, sed etiam Græcorum regum commemorat, ac tandem subdit. Vtinã ista sæuitia inter peregrina mansisset exempla, nec inter Romanos mores cum alijs aduentitijs vitijs, etiam suppliciorum irarumque in barbariam transfissent. M. Mario, cui vicatim populus statuas

statuas posuerat, cui thure & vino Rom. P. supplicabat, L. Sylla perfringi crura, erui oculos, amputari manus iussit: & quasi toties occideret, quoties vulnerabat, paulatim & per singulos artus laceravit. Dignus erat Marius qui illa pateretur, Sylla qui iuberet, Catilina qui faceret. Sed indigna Rom. P. quæ in corpus suum pariter & hostium & vindicum gladios reciperet. (Et paulo inferius post enarratam Caij Cæsaris immanitatem sic ait,) Non enim Caij sæuitiam, sed iræ malum propositum est scribere, quæ non tantum viritum furit, sed gentes totas lancinat, sed vrbes, sed flumina exuta ab omni sensu doloris conuerberat. Sicut rex Persarum, totius populi nares recidit in Syria. Pepercisse illum iudicas, quod non tota capita præcidit? Nouo genere pœnæ delectatus est. Tale aliquid passiforent Æthiopes, qui ob longissimum viæ spatium Macrobij appellantur. In hos enim quia non supinis manibus exceperant seruitutem, missisque legatis libera responsa dederant, quæ contumeliosa reges vocant, Cambyses fremebat, & non prouilis com meatibus, non exploratis itineribus per inuia, per arentia trahebat omnem bello vtilem turbam: cui intra primum iter deerant necessaria, nec quicquam subministrabat sterilis & inculta humanoque vestigio ignota regio. Sustinebant famē, primo tenerima

B b 2 fron-

frondium, & cacumina arborum, tum coria igne mollita, & quicquid necessitas cibum fecerat. Postquam inter arenas, radices quoque & herbarum defecerant, apparuitque inops etiam animalium solitudo, decimum quemque fortiti, alimentum habuerunt fame sauius. Agebat adhuc ira regem precipitem, cum partem exercitus amisisset, partem comedisset, donec timuit ne & ipse vocaretur ad sortem, tum deimum signum receptui dedit. Seruabantur illi interim generosae aues, & instrumenta epularum camelis vehebantur, cum fortirentur milites eius, quis male periret, quis peius viueret. Hic iratus fuit genti, & ignota & immerita, sensurae tamen: Cyrus fluuio. Nam cum Babylonem oppugnaturus, festinaret ad bellum, cuius maxima momenta in occasionibus sunt, Gyndem late fusum amnem, nando transire tentauit, quod vix tutum est, & cum sensit aestatem, & ad minimum deductus est. Ibi vnus ex his equis, qui trahere regium currus alibi solebant, abreptus, vehementer commouit regem. Iurauit itaque amnem illum regis commeatu auferentem, eo se redacturum, vt transiri calcarique etiam a foeminis possit. Huc deinde omnem transfudit belli apparatus, & tandiu asedit operi, donec C. & lxxx. canaliculis diuisum in ccc. & lx. riuos dispergeret, & siccum relinqueret in diuersum fluctibus aquis. Perijt itaque

& tem-

& tempus, & militum ardor, quem inutilis labor fregit, & occasio aggrediendi imparatos, dum ille bellum indietu hosti, cum flumine gerit. Seneca Libr. 3. de Ira, a 17. vsque ad 21. cap.

Multos absoluemus si coeperimus ante iudicare, quam irasci. Nunc autem primum impetum sequimur. Deinde quauis vana nos concitaerint, perseveramus, ne videamur coepisse sine causa: & quod iniquissimum est, pertinaciores nos facit iniquitas irae. Retinemus enim illam & augemus, quasi argumentum sit iuste irascendi, grauius irasci. Quod accidere vides in animalibus mutis, idem in homine deprehendes. Friuolis turbamur & inanibus. Taurum color rubicundus excitat: ad umbram aspis exurgit: vrsos leonesque mappae proritat. Omnia quae natura fera ac rabida sunt, consternantur ad minima. Idem inquietis & stolidis ingenijs euenit: rerum suspitione feriuntur. A deo quidem, vt interdum iniurias vocent modica beneficia: in quibus frequentissime certe acerbissima iracundiae materia est. Charissimis enim irascimur, quod minora nobis praestiterint, quam mente concepimus, quam quae alij tulerint: vtriusque rei paratum remedium sit. Magis alteri indulget: nostra nos sine comparatione delectent. Nunquam erit foelix quem torquebit foelicior. Minus habeo quam speraui: sed fortasse plus speraui, quam debui.

Nulli ad aliena respicienti, sua placent. Inde Dijs quoque irascimur, quòd aliquis nos antecedit, oblici quantum sequatur à tergo ingentis inuidiæ. Tanta tamen importunitas hominum est, vt quamuis multum acceperint, iniuriæ loco fit, plus accipere potuisse. Libro. 3. de Ira. à 29. vsque ad 31. cap.

Videamus quomodo alienam iram leniamus, nec enim sani esse tantum volumus, sed sanare. Primam iram non audebimus oratione mulcere, surda est, & amens: dabimus illi spatium: remedia in remissionibus profunt: nec oculos tumentes tentabimus, vim rigentem mouendo incitaturi, nec cætera vitia dum feruent. Initia morborum quies curat. Quantulum inquis, prodest remedium tuum, si sua sponte desinentem iram placat? Primum, vt citius desinat, efficit: deinde custodiet, ne recidat: ipsum quoque impetum quem non audet lenire, fallat. Remouebit omnia vltionis instrumenta. Simulabit iram, vt tanquam adiutor, & doloris comes, plus autoritatis in consilijs habeat: moras necet, & dum maiorem quærit poenam, præsentem differet. Omni arte requiem furori dabit. Si vehementior erit, aut pudorem illi cui non resistit, incutiet, aut metum. Si infirmior, sermones inferet vel gratos, vel nouos, vel cupiditate cognoscendi auocabit. Medicum aiunt, cum regis filiam curare deberet,

deberet, nec sine ferro posset, dum tumentem mammam leniter fouet, scalpellum spongia tetum induxisset. Repugnasset puella remedio palam admoto: eadem quia non expectauit, dolorem tulit. Quædam non nisi decepta sanantur. Alteri dices, Vide ne inimicis iracundia tua voluptati sit. Alteri, Vide ne magnitudo animi tui creditumque apud plerosque rubor, cadat. Indignor mehercule, & nō inuenio dolendi modum, sed tempus expectandum est, dabit poenas. Serua istud in animo tuo cum potueris, & pro mora reddes. Castigare vero irascentem, & vltro obuiam ire ei, incitare est. Libro. 3. de Ira. cap. 39. & 40.

Grauisima est probi hominis iracundia. Ex Publ. Mi.

Homo extra corpus est suum cum irascitur. Ex eodem.

Iratum breuiter vites, inimicum diu. Ex eod.

Iracundiam qui vicit, hostem superat maximum. Ex eodem.

Iratus, etiam facinus consilium putat. Ex eod.

Maledictū interpretando facies acrius. Ex eo.

Muliebres est, furere in ira. Ex eodem.

Nunquam liquidum syncerumque ex turbido venit. Ex eodem.

Reuera memoria beneficiorum fragilis est, iniuriarum tenax. Ex eodem.

Si quis irascitur, poenas ab alio expetit, à se
exigit. Ex eodem.

Furor fit læsa sapius patientia. Ex eodem.

Mutat se bonitas cum irrites iniuria. Ex eodẽ.

Heu quàm difficile est lædi ab illo de quo nõ
possis queri. Ex eodem.

DOMINICA VI. POST Pentecosten Euang.

¶ *Misereor super turbam, quia ecce iam triduo.*
Marci. 8.

Ecce iam triduo sustinent me.) Fiducia eorũ
in Domino notatur, de qua vide tomo. 2.
Concionum feria. 4. post primam Domini-
cam Quadragesimæ Concione. r. ibi, Non de-
erunt fortasse.

(Vnde illos quis poterit hic saturare panibus
in solitudine.) Imperfectorum adhuc discipulo-
rum & parue in Dño fiduciæ hæc vox est, quare
permisserit Dñs in suis discipulis hanc imperfec-
tionem, vide to. 2. Conc. feria. 4. post secundam
Dominicam Quadragesimæ Conc. 2. §. 3.

(Præcepit turbe discumbere.) Et cõtinuo eius
parentes iusioni discubuerunt, facile est maio-
ribus obedire cum suaui præcipiunt, Sicut isti
qui ad diuinum iubentur sedere conuiuium.

Prompte

Prompte & hilariter docemur obedire superio-
ribus, cũ carni & appetitui contraria præcipiunt,
exemplo Christi qui factus obediens patri gau-
dens ibat ad crucem. Vide tomo. 1. Conc. Domi-
nica. 1. Aduen. Conc. 1. in prin. sed præcipuè ibi,
Tertia vero huius. & Concione. 1. Dominica in
Ramis. §. 1. in tractatione thematis, & Concio. 2.
Dominica. 1. Ad iuxta morem fratrum prædica-
torum, ibi, Hæc asina. Vide quæ adnotauimus de
hoc miraculo supra Dominica. 4. Quadrag.

Non finit Deus suos in hac vita fame perire,
neque in temporalibus deest illis. Vide in G. lib.
1. cap. 1 2. & cap. 2 3.

(Si dimissero eos ieunos deficient in via) Vide
in M. par. 1. tract. 3. cap. 4.

(Colligite quæ superauerunt fragmẽta ne pe-
reant.) Hic intelligi datur de temporalibus solum
sumendum quod ad vitæ sustentationem suffi-
ciat, vide ibidem.

Ex hac Dei misericordia qua Deus præsto est
in se confidentibus, ob quam laudandus & obse-
quendus erat, perseverandi in suis peccatis mali
sumunt ansam. Vide in G. lib. 1. cap. 27.

(Misereor super turbã) quod cũ Dei misericor-
dia iustitia etiã respõdeat vt anse huius excluda-
tur occasio, in Add. to. 1. Confid. 1. ex. 7. vltimis.

(Gratias egit.) Præter ea quæ adnotauimus
Domin. 4. in Quadrag. Vide in Add. Confid. 2.

DOMINICA VII. POST
Pentecosten Euang.

¶ *Attendite à falsis Prophetis qui veniunt ad vos. Matth. 7.*

Vide de hypocrisi quæ adnotauimus fer. 4. & 6. Cinerum, & supra Dominica. 5. Quæ liter dæmon figuram virtutis assumens in Angelû lucis se trāsformet. Vide in O. par. 2. c. 5.

DOMINICA VIII.
post Pentecost. Euang.

¶ *Homo quidam erat dives qui habebat vilicum. Lucæ. 16.*

R Edde rationem vilicationis tuæ.) De stricto Dei iudicio ubi reddenda ratio de verbo otioso, vide in G. lib. 1. cap. 8. vide etiam Dominica. 1. Aduen.

(Facite vobis amicos de mamona iniquitatis.) De eleemosyna vide quæ adnotauim⁹ supra Dominica. 1. Mirabile est valde quod omnes fide tenemus œconomos nos esse à Deo, licet verum habeamus dominiû: sed illius omnipotentiæ subordinatum, quo uti possumus in ijs rebus quæ licita fuerint, alioqui strictè rationē reddēdā, à nobis

bis, & sic viuamus ac si hoc verū non esset, & hoc prouenit ex eo quod hæc nō cōsideramus, huius considerationis necessitas explicatur in O. cap. 1.

DOMINICA IX. POST
Pentecosten Euang.

¶ *Videns Iesus ciuitatem fleuit super illam, dicens, si cognouisses & tu. Lucæ. 19.*

I N sensu morali optimè explicat noster autor hoc euangelium in G. lib. 1. cap. 11.

Graviter punit Deus homines & regna quæ suæ visitationis gratiam nō cognoscunt. Ibidem cap. 23. §. 1.

(Fleuit super illam.) Fleuisse Christum Dominum legimus risisse nunquam, ut ostenderet modestiam Christiano & euangelico viro dignam. Ibidem lib. 2. cap. 15.

Lachrymæ ex tristitia procedūt, quæ in nobis passiones excitādæ sunt cum ad aliorum vtilitatem necessarium iudicauerimus, & quod tūc homo perfectus est quando passiones animæ sunt, sicut corporis humores in debito temperamento. Vide in Add. tom. 1. cap. 6.

(Quia si cognouisses & tu.) Efficacissimo spiritu hoc explicatur in M. p. 1. c. 5. Ierosolymitani regni destructio habetur in Introd. fid. p. 2. c. 14.

Ad longum refertur tota tragœdia destructio nis illius populi ob non cognitam Domini visita tionem, ibidem par. 4. à cap. 13. & deinceps.

Quòd huius diei prophetiæ impletio maximè nostram fidem cõfirmet, Ibidem part. 2. c. vlt. §. 3.

Varijs argumentis & sacre Scripturæ historijs probatur, gentem illam verum Deum non cole re, cum per tot annorum millia à Deo sint dereli cti, Ibidem par. 4. cap. 18.

De Ierosolymæ miseranda ruina ob non agni tam diuini visitationis gratiam, vide tom. 2. Con cilio. feria sexta post. 2. Dominicam Quadragesi mæ per duas eius Conciones.

(Eo quod nõ cognoueris tempus visitationis tuæ.) Quale erit illorum supplicium qui luci diui næ per Christũ allatæ oculos clauerunt visitatio nis eius tempus non cognoscentes. Vide to. 2. de Sanctis Conc. 1. Sanctõrũ Simonis & Iudæ. §. 2.

DOMINICA X. POST Pentecosten Euang.

¶ *Duo homines ascenderunt in templum vt orarent. Luca. 8.*

Deus gratias ago tibi.) Phariseus oraturus ascendens nihil à Deo petijt, Publicanus aliquid & id quod à peccatore petendum. **Quid**

Quid à Deo sit petendũ cum ad orandum Deum accedimus, vide supra tomo. 3. Conc. Dominica 4. post Oct. Paschæ Concilio. 1. ibi, Amen Amen dico vobis.

(Non sum sicut cæteri hominum.) De fugien da vana gloria, & bonis operibus non publican dis. Vide tom. 1. Conc. Dominica. 2. post Octa. Epiphaniæ, Concione. 2. §. 2.

(Non sum sicut cæteri hominum.) Quod in eis qui bona opera faciunt sæpenumero quodã superbix vulnus latere soleat. Vide tomo. 2. de Sanctis, Concione. 2. Sancti Iacobi. §. 2.

(Velut etiam hic Publicanus.) Hoc est maxi mum eorum qui iustitiam sectantur periculum, cum se ijs criminibus carere videant quæ in alijs vident contra eos indignantur, & in superbiam efferuntur, malum hoc aperitur & eius assignatur remedium, tomo. 2. Conc. fer. 4. post. 2. Domini cam Quadrag. Concione. 1. par. 2.

Phariseus iste de sua exteriori iustitia confis sus alios aspernabatur, sic multifaciunt. Vide in C. lib. 2. cap. 20. §. 3. vbi & præfens Euangelium explicatur.

Phariseus iste multum loquutus est, putans quod in multiloquio suo exaudiretur. Vide feria 4. Cinerum. Quod qui sua opera scrutatur plus habet vnde humilietur quam vnde infletur. Vi de in O. meditatione. 2. pro feria. 2.

(Ieiuno

(Ieiuno bis in Sabbatho.) Quantum sancti vanæ gloriæ vitium detestati fuerint. Vide Dominica. 3. Aduen. Concione. 1. in prin.

(Deus propitius esto mihi peccatori.) Orationis verè requisita in huius Publicani oratione inuenies, quæ sint requisita ad perfectam orationem. Vide tomo. 3. Concio. Concione. 3. in ferijs Rogationum.

Aduerte duo extrema, vnus bona opera aspiciens mala ea reddidit ex superbia, alius sua conspiciens mala, bona illarum displicentia & cognitione reddidit. Facili negotio huic doctrinæ aptari potest doctrina quam habes in O. parte. 2. capite. 4. §. 6. Quod nullus debeat se extollere & alios despiciere licet ea quæ ipse facit alios non videat facere. Vide in O. par. 2. cap. 5. §. 6.

Vide vanam Pharisei orationem, ad Deum exorandum accedit plenus proprio amore. Hoc copiosè & eleganter reprehenditur in O. part. 2. cap. 5. §. 15.

Publicanus hic adeptus est præmium feruorose orationis, sic tu in magnis necessitatibus feruorose orat. Vide in O. par. 2. cap. 5. §. 15.

(Deus propitius esto mihi peccatori.) Huius Publicani poenitentia cum poenitentia Beatissimæ Magdalenæ comparatur, Concione. 2. eiusdem festi. §. 1. tomo. 2. de Sanctis.

(Omnis qui se exaltat humiliabitur.) De superbia

perbia in G. lib. 2. cap. 4. de perfecta humilitate in Add. lib. 1. cap. 15. 16. & 17. & in O. meditatione. 2. pro feria. 2. & in M. tomo. 1. in prima bene viuendi regula. capit. 2. §. 2. & infra Dominica 16. Concione. 2. par. 2. Vide etiam de humilitate quæ adnotauimus Dominica in Ramis, & fer. 5. in Coena Domini, & in communi Apostolorum in illud, Discite à me quia mitis sum & humilis corde.

Quam sit efficax oratio humilis apud Deum, cum hic dicatur descendit hic iustificatus ab illo, & redditur causa quia omnis qui se humiliat, vide tomo. 1. Concionum, Dominica. 2. post octauas Epiphaniæ, Concione. 1. §. 1. ibi, Ecce inquit leprofus. De humilitate, vide tomo. 1. de Sanctis, Concione. 1. Sancti Mathiæ, ibi, Neque ipsis modo, & Concione. 1. in festo Sancti Thomæ Aquinatis. §. 3. & Concione. 2. in Visitatione Sanctæ Mariæ prope finem, ibi, Est autem hæc virtus. Humilitatis commendatio & via qua ad illam possimus peruenire explicatur tomo. 2. de Sanctis, Concione. 1. Sancti Michaelis. §. 2. & 3.

de peccato superbiæ ibidem Concione. 2. in principio, & Concione. 3. per totam.

DOMINICA XI. POST Pentecosten Euang.

¶ *Exiens Iesus de finibus Tyri venit per Sidonem. Marci. 7.*

Adducunt ei surdū & mutum.) Surdus iste peccator est à dæmone surdus & mutus effectus, ea est dæmonis astutia omnes in peccatore occludere aditus quibus patere potest ad eius animam diuinarum inspirationum & uocum accessus. Vide tom. 2. Concio. Dominica in Passione Concione. 1. §. 2. Dæmon mutum reddit peccatorem similiter & Deus, sed ille ne sua confiteatur peccata, Deus uero ne in lingua offendat. De lingue custodia in G. lib. 2. ca. 15. §. 4. Vide etiam Dominica. 3. in Quadrag. Conc. 3. per totam. & in M. in. 1. de bene uiuendi regula. §. 7. & in. 2. regula cap. 2. §. 5.

DOMINICA XII. POST Pentecosten Euang.

¶ *Beati oculi qui uident quæ uos uideris. Luc. 10.*

Homo iste vulneratus nostra natura est quæ sic fuit vulnerata ut quæ antea diligebat suum creatorem plusquam se, modo ex infir-

ex infirmitate plus inclinatur ad diligendum se quam Deum, Vide in Add. lib. 1. cap. 3.

(Beati oculi qui uident quæ uos uideris.) Nam uident vultum tuum præ filiis hominum speciosum. De Dei pulchritudine, uide in Add. tom. 1. Consideratione. 2. ex septem postremis. Quod solus Deus sit nostra beatitudo, Ibidem Consideratione. 5. ex septem ultimis. §. 1.

(Similiter & Leuita.) Leuita qui peculiariter ad opera misericordiae tenebatur pertransiuit, fortasse necessitas illi incumbere adimplendi ministerium aliquod officij sui. Sic multi ecclesiarum prælati qui propter spiritualia exercitia, sed & aliquando propter corporis delicias negotijs interesse afflictorum recusant. Quod relinquenda sint spiritualia exercitia propter opera misericordiae præsertim si sint debita ex officio uel ex necessitate. Vide in O. par. 2. cap. 5. §. 9.

(Diliges Dominum Deum tuum.) Eadem uerba sunt infra Dominica. 17. Vide quæ ibi adnotantur, præcipue Concione. 1.

DOMINICA XIII.
post Pentecost. Euang.

¶ *Cum iret Iesus in Ierusalem & transiret per mediam Samaritiam. Luca. 17.*

QUIS steterunt à longe.) In lege leprosi ab allorum consortio fecerantur ne lepra sua alios inficerent: sic in Christiana Repub. publici peccatores, qui peccatorum suorum contagio alijs nocent, arcendi erant. De fugiendis prauis occasionibus & malorum consortio. Vide in M. in prima bene viuendi regula. Vide etiam quæ adnotauimus, feria. 6. post. 3. Dominicam Quadragesimæ in illa verba, Non cotuntur Iudæi Samaritanis.

Lepræ nomine peccatum intelligitur quod velut lepra inficit animam, quæ mala ex peccato sequantur habes copiose in M. tomo. 1. tract. 2. cap. 2. & 3. & in prima bene viuendi regula. ca. 1. ponuntur medicamina ad hac lepram sanandam.

(Nō est inuentus qui rediret & daret gloriam Deo.) De gratitudine, vide in G. lib. 1. cap. 2. & in O. parte. 1. in meditatione. 1. pro feria. 3. §. 3. & meditatione. 2. pro die Dominica in principio. Gratitudo leonis, ciconiæ, accipitris narratur in Introductione fidei, parte. 1. cap. 14. & 17.

Gratitatem Deo esse, præcipue ob redemptionis

ptionis beneficium. Vide tomo. 2. Conc. Dominica in Ramis Concione. 1. prope finem, & to. 1. de Sanctis, Concione. 1. in Annuntiatione Beatæ Mariæ in Exordio. Pro quotidiano beneficio quo Dominus nos pascit grati esse tenemur & contra ingratos, Vide tomo. 2. Conc. Dominica 4. in Quadrag. Concione. 2. ibi, Accipiens ergo. Ingrati licet non nomen officium tamen Dei sibi vsurpant. Vide tomo. 1. Conc. Dominica. 3. Aduen. Concione. 1. in principio.

De gratitudine beneficiorum Dei. Vide infra Dominica. 16. Concione. 1. par. 2.

(Leuauerunt vocem à longe.) Quoniam lege cautum erat ne leprosi alijs communicarent, ne sui mali contagio alios inficerent: sic cauendum summopere est vt recedamus à tabernaculis hominum impiorum ne contingamus quæ illorum sunt, ne eorum peccatis communicemus, quantum noceant malorum consortia. Vide tomo. 1. Concio. Dominica. 4. post octauas Epiphaniæ, Concione vnica.

(Ite ostendite vos sacerdoti.) Aduerte quo honore sacerdotes Dominus æstimari velit vt quos ipse sua virtute à lepra sanandos duxerat sacerdotibus iubet præsentari. Quæ Christus Dominus Noui testamenti sacerdotibus contuleret beneficia. Vide tomo. 3. Conc. Dominica in Albis, Concione. 2. ibi, Sed ad historiam.

In eadem Dominica XIII.

Leprosi isti ab hominum consortio fecerantur in lege, ne lepra sua alios inficerent. De fugiendo malorum consortio & sequentia diximus adnotanda ex eodem ubi supra.

Quemadmodum ei qui amorem exuere conatur, euitanda est omnis ad motio dilecti corporis (nihil enim facilius quam amor recrudescit) ita qui deponere vult desideria rerum omnium, quarum cupiditate flagrauit, & oculos & aures ab his quæ reliquit, auertat. Citò rebellat affectus: quocumq; se verterit, pretiū ali-quod præsens occupationis suæ inueniet. Epist. 70.

Sapienti non sollicitè custodire se tutum est, & lachrymas suas & voluptates ubi volet, sistet. Nobis quia non est regere difacile, optimum est omnino non progredi. Eleganter mihi videtur Panætius respōdisse adolescentulo cuidam quærenti, An sapiens amaturus esset. De sapiente, inquit, videbimus: mihi & tibi (qui adhuc à sapiēte longè absumus) non est committendum, vt incidamus in rem commotam, impotentem, alteri emancipatam, vilem sibi. Siue enim nos respexit, humanitate eius irritamur, siue contempserit, superbia accedimur. Æquè facilitas amoris, quam difficultas nocet. Facilitate capimur, cum difficultate certamus. Itaque conscij nobis imbecillitatis

tatis nostræ, quiescamus. Nec vino infirmum animum committamus, nec formæ, nec adulationi nec vllis rebus blandè trahentibus. Quod Panætius de amore quærenti respondit, hoc ego de omnibus dico. Quantum possumus nos lubrico recedamus. In sicco quoque parum fortiter stamus Epist. 117.

Eripere telum, nō dare, irato decet. Ex Pu. Mi.

Malè facere qui vult, nusquam non causam inuenit. Ex eodem.

Veniet aliquod tempus quod nos iterum iungat ac misceat, quantum libet sit illud, longum faciet scientia vtendi; Nam vt Possidonius ait, vnus dies hominum eruditorum plus patet, quam imperiti longissima ætas. Seneca Epist. 79.

Pessimum genū horum hominū videbatur, qui verba gestaret. Sunt quidā, qui vitia gestant. Horum sermo multum nocet. Nam etiam si non statim proficit, semina in animo relinquit, sequiturq; nos (etiam cum ab illis discesserimus) resurrectorum postea malum. Quemadmodum qui audierunt symphoniam, ferunt secum in auribus modulationem illam ac dulcedinem cantus: quæ cogitationes impedit, nec ad seria patitur intendi: sic adulatorum, & praua laudantium sermo diutius hæret, quàm auditur: nec facile est animo dulcem sonum excutere, & prosequitur, & durat, & interuallo recurrit. Seneca Epist. 124.

Nulla res magis animos honesta induit, du-
biosque & in prauum inclinabiles reuocat ad re-
ctū, quā uirorum conuersatio. Pau-
latim enim descēdit in pectora, & vim præceptorum
obtinēt, frequenter audiri, aspici frequenter.
Occursus mehercule ipse sapientium iuuat: & est
aliquid, quod ex magno viro vel tacēte proficias.
Minuta quedam, ut ait Phēdon, animalia cum
mordent, non sentiuntur, adeò tenuis illis & fal-
lēs in periculum vis est: tumor tamē indicat mor-
sum, & in ipso tumore nullum vulnus apparet.
Idem tibi in conuersatione virorum sapientium
eueniet: non deprehendes quemadmodum, aut
quādo tibi profint, profuisse deprehendes. Sene.
Epist. 95.

Incendent libidines tuas adulterorum sodali-
tia. Si velis vitij exui, longē a vitiorum exemplis
recedendū est. Auarus, corruptor, sæuus, fraudu-
lentus, multum nocituri, si prope te fuissent, intra
te sunt. Ad meliores transi. Cum Catonibus uiue,
cum Lælio, cum Tuberone: quòd si conuiuere
etiā Græcis iuuat, cum Socrate, cum Zenone ver-
sare. Alter te docebit mori si necesse erit, alter, an-
tequam necesse erit. Viue cum Chryippo, cum
Possidonio. Hi tibi tradent diuinorum humano-
rumque notitiam. Epist. 105.

Cum placidissimo, & facillimo, & minimè an-
xio, morosoque uiuendum est. Sumuntur à conuer-
santibus

santibus mores. Et ut quædam ad contactus cor-
poris vitia transfiliunt: ita animus mala sua proxi-
mis tradit. Ebriofus conuictores in amorem vini
trahit: Impudicorum cœtus fortem quoque & si-
licem virum emollit. Auaritia in proximos vi-
rus suum transtulit. Eadem ex diuerso ratio virtu-
tum est, ut omne quod secum habent, mitigent.
Nec tam valetudini profuit utilis regio, & salu-
brius cœlū, quā animis parum firmis in turba
meliorum versari. Quæ res quantum possit, intel-
liges, si videris feras quoque conuictu nostro man-
suescere, nullique immani bestię vim suam per-
manere, si hominis contubernium diu passa est.
Retunditur omnis asperitas, paulatimque inter
placida dediscitur. Accedit huc, quod non tantū
exemplo melior fit, qui cum quietis hominibus
viuit, sed quod causas irascendi non inuenit, nec
vitium suum exercet. Fugere itaque debet om-
nes quos irritaturos iracundiam sciet. Qui sunt,
inquit, isti? Multi ex varijs causis idē facturi. Of-
fendet te superbus contemptu, diues contumelia
petulans iniuria, liuidus malignitate; pugnax
contentione, ventosus & mendax vanitate. Non
feres à suspicioso timeri, à pertinace vinci, à deli-
cato fastidiri. Elige simplices, faciles, moderatos:
qui iram tuam nec euocent, nec ferant. Magis ad-
huc proderunt submissi, & humani, & dulces,
non tamen vsque in adulationem. Nā iracundos

nimia assentatio offendit. Erat certè amicus noster, vir bonus, sed iræ paratioris, cui non magis erat tutum blandiri, quàm maledicere. Lib. 3. de Ira. cap. 7. & 8.

Serpunt vitia, in proximum quemque transfiliunt, & contactu nocent. Itaque ut in pestilentia cauendum est, ne corruptis iam corporibus & morbo flagrantibus absideamus: quia pericula trahemus, afflatuque ipso laborabimus: ita in amicorum legèdis ingenijs dabimus operam, ut quàm minimè inquinatos assumamus. Initiū morbi est, ægris sana miscere, ne hoc præceperim tibi, ut ne minem nisi sapientem sequaris, aut attrahas. Vbi enim istum inuenies, quem tot seculis quærimus? Pro optimo est minimè malus. Vix tibi esset facultas delectus felicioris, si inter Platonas & Xenophontas, & illum Socratici foetus prouentum bonos quæreret. Lib. 1. de Tranq. cap. 7.

¶ In eadem Dominica XIII.

& quæ sequuntur duximus adnotanda ex libro Collectaneorum eiusdem, de gratitudine quæ in solo vno leproso isto inuenta est.

Officia etiam ferè sentiunt. Nec vllum tam immanuetum animal est, quod non cura mitiget, & in amorè sui vertat. Leonū ora à magistris impune tractantur. Elephantorū feritatem

feritatem vsque in seruire obsequium demeretur cibus. A deo etiam quæ extra intellectum, atque æstimationem beneficij sunt posita, assiduitas tamen meriti pertinacis euincit. Libro. 1. de Bene. capite. 3.

Hæc enim beneficij inter duos lex est. Alter statim obliuisci debet dati, alter accepti nunquã. Lib. 2. de Bene. cap. 1.

Qui grate beneficium accepit, primã eius pensionem soluit. Lib. 2. de Bene. cap. 2. 2.

Nullo magis Cæsarem Augustum demeruit, & ad alia impetranda facilem sibi reddidit Furnius, quàm quod cum patri Antonianas partes secuto, veniam impetrasset, dixit. Hanc vnã Cæsar habeo iniuriam tuam: effecisti, ut viuere & morerer ingratus. Lib. 2. de Bene. c. 2. 5.

Ingratus est qui beneficium accepisse se negat, quod accepit. Ingratus est, qui dissimulat. Ingratus, qui non reddit, ingratisimus omnium, qui oblitus est. Hic nunquam fieri gratus potest, cui totum beneficium elapsum est. Libro. 3. de Bene. cap. 1.

Ingratum denique voco quisquis metu gratus est. Lib. 4. de Bene. cap. 1. 8.

Quomodo disertus est, etiam qui tacet: fortis etiam, qui compressis manibus, vel etiam alligatis: quomodo gubernator, etiam qui in sicco est: quia consummatæ scientiæ nihil deest, etiam si

quid obstat quominus se utatur: ita gratus est, etiam qui vult tantum: nec habet huius voluntatis suæ ullum alium, quàm se testem. Lib. 4. de Bene. cap. 2 1.

Beneficium nullum est, nisi quod ad nos primum aliqua cogitatio defert amica & benigna. Itaque nec fluminibus gratias agimus, quanuis aut magna nauigia patiantur, & ad subuehendas copias largo ac perenni alueo currant: aut piscofa & amœna pinguibus aruis interfluât: nec quifquam Nilo beneficium debere se iudicat, non magis quam odium, si immodicus superfluxit, tardequē recessit: nec ventus beneficium dat, licet lenis, & secundus aspiret: nec utilis & salubris cibus. Nam qui beneficium mihi daturus est, debet non tantum prodesse, sed velle. Ideo, nec mutis animalibus quicquam debetur: Et quàm multos è periculo velocitas equi rapuit? nec arboribus: Et quam multos æstu laborantes, ramorum opacitas texit? Quid autem interest, vtrum mihi qui nescit, profuerit, an qui scire non potuit, cū vtrique velle defuerit? Lib. 6. de Bene. cap. 7.

Si quis sua causa nobis profuit, ei ne, inquis, debetur aliquid? Hoc enim sæpe te conquerente audio, quod quædam homines sibi præstant, alijs imputant. Dicam mi Liberalis: sed prius hanc quæstiunculam diuidâ, & rem æquam ab iniqua separabo. Multum enim interest vtrum aliquis benefi-

beneficium nobis det sua causa, an nostra, an sua & nostra. Ille qui totus ad se spectat, & nobis prodest: quia aliter sibi prodesse non potest, eo loco mihi est, quo qui pecori suo hybernum & æstiuum pabulum prospicit: eo loco quo qui captiuos suos, vt commodius veneant, pascit, & optimos boues saginat, ac defricat: quo lanista qui familiam suam summa cura exercet atque ornat. Multum (vt ait Cleantes) à beneficio distat negotiatio. Rursus non sum tam iniquus, vt nihil ei debeam, qui cum mihi utilis esset, fuit, & sibi. Non enim exigo, vt sine respectu sui mihi consulat, imo etiam opto, vt beneficium mihi datum, vel magis danti profuerit, dum modo id qui dabit duos intuens dederit, & inter me seque diuiserit, licet id ipse ex maiore parte possideat. Si modo me in cõfortium admisit, si duos cogitauit, ingratus sum, non solum iniustus, nisi gaudeo hoc illi profuisse, quod proderat mihi, Summæ malignitatis est, non vocare beneficiũ, nisi quod dantem aliquo incõmodo affecit. Non sum iniquus beneficij interpret, nec desidero illud mihi tantũ dari, sed & tibi. Lib. 6. de Bene. cap. 1 2. & 1 3.

Errat, si quis beneficium libētius accipit, quàm reddit. Ingratus est, qui beneficium reddit sine vsura. Epist. 82.

Beneficia plura recipit, qui scit reddere. Ex Publ. Mim.

Dixeris

Annotationes in Euangelia.

Dixeris maledicta cuncta, cum ingratum hominem dixeris. Ex eod.

Fraus est accipere, quod non possis reddere. Ex eodem.

Ingratus vnus miseris omnibus nocet. Ex eod.

Malignum fieri, maxime ingrati docet. Ex eo.

Beneficia se dedisse qui dicit, petit. Ex eodem.

DOMINICA XIII.
post Pentecosten Euang.

¶ *Nemo potest duobus dominis seruire.*

Matthæi. 6.

NE solliciti sitis &c.) Res digna consideratione est quam sollicitudinem adhibeant homines de bonis externis, malis & bonis communibus & de re omnium maxima, vita scilicet spirituali cōseruāda nihil curēt, vid. in Prolog. G.

(Respicite volatilia cœli.) Tota prima pars Introduct. Symboli hoc probat, recēset enim varias & curiosas animalium & volatiliū proprietates, vt earum mirifica compositione in cognitionem conditoris veniamus & ex illis discamus rationis expertibus in Domino spem collocare, qui nunquam ijs animalibus in necessarijs ad vitæ conseruationem defecerit, minus enim nobis deficiet qui pluris sumus illis.

(Confi-

Dominica XIII. post Pentecost. 207

(Cōsiderate lilia agri.) vide ibid. c. 10. Respicite volatilia cœli, ibidem ca. 14. sed præcipue ca. 36. hoc probatur peculiaribus & optimis rationib⁹.

(Respicite volatilia cœli.) Dei prouidētia qua rationis expertibus necessaria ad suos fines subministrantur suademur multo magis nobis prouidendum, præcipue in ijs quæ animæ cōueniunt & quod in vno Deo omnia habemus, vt sollicitudo nos conuertendi ad creaturarum auxilia tollatur, explicatur Conc. 3. Pentecostes in principio post exordium, & Conc. 4. in festo Sanctissimæ Trinitatis post exordium.

(Quærite primum regnum Dei.) Primū & maximum negotium esse cœlestis regni acquisitionem cætera in huius negotij comparatione quæ temporalia sunt, nihili esse æstimanda, ad lōgum & eleganter ostenditur. tomo. 2. de Sanctis Concione. 3. in Assumptione B. Mariæ in principio post exordium, vsque ad §. 3.

(Scit patēr vester quia ijs omnibus indigetis.) Dei prouidentia qua quæ nostra sunt curat explicatur tomo. 2. de Sanctis Concione. 1. Sancti Bartholomæi in principio.

(Quærite primum regnum Dei.) Nihil deesse posse ijs qui Dominū toto sequuntur corde ostenditur Domin. 4. in Quadrag. Conc. 4. per totam.

Quod animalia nos vincant gratitudine, vide in G. lib. 1. cap. 3. §. 1.

(Scit

(Scit enim pater vester quia his omnibus indigetis.) Quod non sinat etiã in hac vita suos Deus fame perire, vide in G. lib. 1. ca. 23. & in M. par. 1. cap. 3. Qualiter exaggerandum quod homines parum Deo fidant in temporalium prouisione, vide in Rethorica lib. 2. cap. 11.

(Considerate lilia agri.) Considerationis amplificatio habetur, ibidem lib. 3. cap. 4.

(Nemo potest duobus dominis seruire.) Non solum Deo & diuitijs, sed & minus Deo & peccato, vide in G. lib. 1. cap. 19. & lib. 2. cap. 5. vbi optima assignatur ratio quare Deo & diuitijs ex æquo non possimus seruire, vide etiam in Addit. lib. 1. cap. 3. §. 1. & in O. parte. 2. cap. 3.

DOMINICA XV. post Pentecost. Euang.

¶ *Ibat Iesus in ciuitatem quæ vocatur Nain.*
Lucæ. 7.

(Ecce defunctus efferebatur.) In tribus mortuis à Domino excitatis triplex ostenditur peccantium mors, vide feria. 6. post quartã Dominicam Quadragesimæ Conc. 1. §. 2.

Tres mortuos Christus suscitauit, vnus intra domum continebatur, alter extra portã ciuitatis efferebatur, alter in sepulchro foetidus iacebat, in quibus

in quibus tria peccatorũ genera designantur, consensus operis interior, opus cõsummatũ exterius & tãdẽ praua cõsuetudo ad interitũ ducũt, & sic à minoribus ad maiora peruenitur, principijs ergo obstãdũ in G. lib. 2. c. 12. & 20. & in M. tc. 1. in prima regula bene viuendi. §. 3. hoc probatur appositissimis similitudinibus & exemplis.

¶ *In eadem Dominica XV. & quæ sequuntur duximus adnotanda ex libro Collectaneorum eiusdem de mæstorum consolatione, ad viduam enim hanc consolandam turba hæc aderat.*

EVphrates Syrus amissã vxore, dicebat; O philosophia! tyrannica sunt præcepta tua: amare iubes, & si quis amiserit, quod amabat, dolore & mœrore affici prohibes. Sto. ser. 79.
Philosophus quidam prius huiusmodi sermone Arsinoes reginæ luctum cõpescuit. Cum Iuppiter, inquit, inter Dæmones rerum faceret partitionem, Luctus non aderat, sed partitione iam peracta venit. Huic igitur cum Iuppiter aliquid honoris tribuere vellet, nec esset quod daret (quippe iam consumptis omnibus) tandem assignauit illi honorem, qui mortuis impenditur, veluti lachrymas & mœrores. Quemadmodum igitur cæteri dæmones bene volunt ijs, à quibus

quibus coluntur, itidem & luctus. Quod si fuerit abs te contemptus, ô mulier, haud quaquam venturus est ad te: contrà, si diligenter abs te colatur honoribus illi assignatis à Ioue, mœroribus ac lamentis, diligit te: semperque tibi suppeditabit aliquid earum rerum, quibus abs te perpetuò poscit honorari, nempe mœroris, & lachrymarum materiam. Plut. in Consolatione ad Apolloniũ.

Solon cum ex amicis quendam grauiter mœrentem videret, in arcem perduxit, hortatusque est, vt per omnes subiectorum ædificiorum partes oculos circumferret. quod vt factum animaduertit, Cogita, inquit, nunc tecum, quam multi luctus sub his tectis olim fuerint, hodieque versentur, in sequentibusque sæculis sint habituri: & mitte mortalium incommoda tanquam propria deslere. Qua consolatione demonstrauit, vrbes nihil esse aliud quàm humanarum cladum conspecta miseranda. Valer. Max. lib. 7. cap. 2.

Idem aiebat, si in vnum locum cuncti mala sua contulissent, futurum, vt propria sua quisque deportare domum, quàm ex omni miseriarũ acervo vllam aliam portionem ferre mallet. Quo colligebat, non oportere quenquam, quæ fortuito patiatur, tãquam præcipuæ & intolerabilis amaritudinis mala iudicare. Idem.

Amasis, ad quendam filio priuatum dixit, Si non tristatus es, cum nondũ filius esset, nec nunc quidem

quidem dolere debes, cum non amplius est. Stobæus ser. 121.

Demonax quendam filij mortem inconsolabiliter lugentem, & in tenebris abditum adiit, certo promittens se filij vmbra ab inferis reuocaturum, si tres ex hominum numero sibi nominare posset, qui nullius luxissent obitum. Cumq; is cogitationem per omnes notos circumferens, ne vnum quidem reperisset luctus expertem, Quid igitur, inquit, te ipsum discrucias homo, quasi nouũ aliquid acciderit? Eras. lib. 8. Apoph.

Plato Atheniensibus dicebat, in morte amicorum quiescendum esse, partim eo quod nondum liqueret, bonum esset, an malum, quod accidisset: partim quod acerbè ferenti, nihil à luctu esset commodi. Laer. lib. 3.

Epicteti vulgare dictum est: Turpe esse muneribus apum potiones edulcare, rationem autem, Deorum munus, non adhibere ad calamitatem amaritudinemq; dulcorandam. Vbi sup.

Virum bonum concedas necesse est, summæ pietatis erga Deos esse. Itaque quidquid illi acciderit, æquo animo sustinebit. Sciens enim id accidisse diuina lege, qua vniuersa procedunt. Seneca Epist. 77.

Leuis dolor est, si nihil illi opinio adiecerit. Contrà, si exhortari te coeperis, ac dicere, nihil est, aut certè exiguum est, duremus, iam desinet,

Ieue illum, dum putas, facies. Omnia ex opinione suspenſa ſunt, non ambitio tantum, ad illam reſpicit, & luxuria, & auaritia. Ad opinionem dolemus, tam miſer eſt quiſque, quàm credit. Etiam ſi ſunt vera iſta, tranſierunt. Quid iuuat præteritos dolores retractare, & miſerum eſſe, quia fueris. Naturale eſt mali ſui fine gaudere. Circumcidenda erga duo ſunt, & futuri timor, & veteris incommodi memoria. Hoc ad me iam non pertinet, illud nondum. In iſtis poſitus difficultatibus dicat, Forſan & hæc olim meminiffe iuuabit. Toto contra illum pugnet animo: vincetur, ſi ceſſerit: vincet, ſi ſe contra dolorem ſuum intenderit. Nunc hoc plerique faciunt, attrahunt in ſe ruinaſ, cui obſtādum eſt. Iſtud quod premit, quod impendet, quod vrget, ſi ſubducere te cœperis, ſequetur, & grauius incumbet, ſi contra ſteteris, & obniti volueris, repelletur. Dolorem grauem ſentio. Quid ni ſentias? ſi illum muliebriliter tuleris. Quemadmodum pernicioſior eſt hoſtis fugientibus: ſic omne fortuitum incommodum magis inſtat cedenti & auerſo. ¶ Illud quoq; proderit, ad alias cogitationes auertere animū, & à dolore diſcedere. Cogita quid honeſtè, quid fortiter feceris, bonas partes tecum ipſe tracta, memoriam in ea quæ maximè miratus es, ſparge: tunc tibi fortiffimus quiſq; & victor doloris occurrat. Mortè definamus horrere. Definemus autè, ſi fines bonorum

norum atq; malorum cognouerimus. Ita demū nec vita tædio erit, nec mors timori. Epift. 79.

Superuacuum eſt dolere, ſi nihil dolendo proficias. Deinde iniquum eſt queri de eo, quod vni accidit, & omnibus reſtat. Deinde deſiderij ſtulta conqueſtio eſt, vbi minimū intereſt, inter amiſſum, & deſiderantem. Eò ita æquiore animo eſſe debemus, quod quos amiſimus, ſequimur. Reſpice celeritatem rapidiſſimi temporis, cogita breuitatem huius ſpacij, per quod citatiſſimi currimus. Obſerua hunc comitatum generis humani eodem tendentis, minimis interuallis diſtinctum, etiam vbi maxima videntur. Quæ putas periſſe, præmiſſus eſt. Quid autem dementius quàm cum idem tibi iter emetendum ſit, flere eum, qui antecēſit? Fiet aliquis factum quod non ignorauit futurum: at ſi mortem in homine non cogitauit, ſibi impoſuit. Flet aliquis factum quod aiebat, nō poſſe non fieri. Quiſquis aliquem queritur mortuum eſſe, queritur hominem fuiſſe. Omnes eadē conditio deuinxit: cui naſci contigit, mori reſtat. Interuallis diſtinguimur, exitu æquamur. Hoc quod inter primum diem & vltimum iacet, varium & incertum eſt. Si moleſtias æſtimas, etiam puero longum: ſi velocitatem, etiam ſeni anguſtum. Nihil non lubricum & fallax & omni tempeſtate mobilius. Epift. 100.

Morieris, iſta hominis natura eſt, non pœna.

Morieris, Hac conditione intraui, vt exirem. Morieris, Gentium ius est, quod acceperis, reddere. Morieris, Peregrinatio est vita. Cum multum deambulaueris, demum redeundum est. Morieris, Putabam te aliquid noui dicere. Ad hoc veni, hoc ago, huc me singuli dies adducunt. Nascenti mihi natura protinus hunc posuit terminum. Quid habeo quod indigner? In hæc verba iuravi. Morieris, stultum est timere, quod vitare non possis. Istud non effugit, etiam qui distulit, Morieris, Nec primus nec vltimus. Multi me antecesserunt, omnes sequentur. Morieris, Hic est humani officij finis. Quis senex exautorari molestè tulit? Quo transit orbis, ego transibo. Quid? Ego nescio, me esse animal rationale mortale? Ad hanc conditionem cuncta gignuntur. Quod coepit, & definit. Morieris, Quid graue est, quod semel Aes alienum, non meum noui. Hoc equidem cum eo creditore contraxi, de quo queri non possum. ¶ Iuuenis morieris, Fortasse alicui malo subducit me fortuna, si nulli alij, certè vel senectuti. Iuuenis morieris, Non refert quot annos habeam, sed quot acceperim: si plus viuere non possum, hæc est senectus mea. In sepultus iacebis, Quid aliud respondeam, quàm illud Maronis, Facilis iactura sepulchri. Si nihil sentio, non pertinet ad me iactura corporis in sepulti. Si sentio, omnis sepultura tormentum est. In sepultus iacebis.

iacebis, Cælo tegitur, qui non habet vrnâ. Quid interest, ignis me an fera consumat, an tempus vltima omnium sepultura? Istud non sentienti superuacuum est, sentienti onus. In sepultus iacebis, At tu combustus, at tu obrutus, at tu inclusus, at tu putridus, at tu euisceratus, & constrictus: aut traditus lapidi, quæ te paulatim edat, & exiccet. Nulla est sepultura: non sepelitur, sed proijcitur. Non sepelietis. Quid inter tutissima trepidas? Ultra poenarum omnium terminum iste locus est. Vitæ multa debemus, morti nihil. Non defunctorum causa, sed viuorum inuenta est sepultura: vt corpora & visu & odore foeda amouerentur: alios terra obruit, alios flamma consumpsit, alios lapis ad ossa redacturus inclusit. Non defunctis, sed nostris oculis parcimus. Libro de Remedijs fort.

Oculos perdidi: Quàm multis cupiditatibus via incisa est: quàm multis rebus carebis, quas ne videres, vel eruendi erant. Non intelligis partem innocentia esse cæcitatem? Huic oculi adulterium monstrant, huic incestum, huic domum quam concupiscant: huic urbem & mala omnia. Certè irritamenta sunt vitiorum, ducesque scelerum. ¶ Amisi liberos. Stultuses, qui desleas casus mortalium. Quid istud, aut nouum, aut mirum est? Quàm rara est sine isto casu domus. Quid si infelicem voces arborem, quod stante ipsa, cadunt poma?

poma? Et hic tuus fructus est. Nemo extra ictum vulneris positus est. Ducuntur ex plebeia domo immatura funera, ducuntur & ex regia. Non est idem ordo fati, qui & ætatis. Nō quomodo quisque venit, emittitur. Quid tamen est quo indignetur? Quid contra expectationem tuam euenit? Perire perituri. Sed ego illos superstites optabam. Verum hoc nemo tibi promiserat. Perierunt liberi mei. Habebant illi cuius essent magis quàm tui: apud te precariō morabantur. Educandos tibi fortuna mandauerat, recipit illos, nō abstulit. ¶ Naufragium feci. Cogita, non quid perdidisti, sed quod euaseris. Nudus exiij. Sed existi: Omnia perdidisti. Sed perire potuisti vna cum omnibus. Lib. de Remed. fortuit.

Vxorem bonam amisi. Verum inueneras bonā, an feceras? Si inueneras, habere adhuc te posse, ex hoc intelligas licet, quod habuisti. Si feceras, benè spera. Res perijt, saluus est artifex. Amisi vxorem bonam. Quid in illa probabas? Pudicitiam. Quam multæ diu custodiam perdidere? Vxorem bonam amisi. Non erubescis flere, & intolerabilem vōcare iacturam? Cum maritum te cogitaueris, cogita & virum. Amisi vxorem bonam. Soror bona non potest recuperari, nec mater. Vxor aduentitiū bonū est. Non inter illa quæ semel vnicuique contingunt. Multos tibi numerare possum, quibus bonam vxorem lugentibus, succersit

succersit melior. Mors, exilium, luctus, dolor, nō sunt supplicia, sed tributa viuendi. Neminem illæsum fata transmittunt. Lib. de Remed. Fort.

Corpora nostra caduca sunt. Quid enim immortalæ, manus mortales fecerint? Septem illa miracula, & si qua illis mirabiliora, sequentium annorum extruxit ambitio, aliquando solo æquare visentur. Ita est, nihil perpetuum, pauca diuturna sunt. Aliud alio modo fragile est, rerum exitus variantur. Cæterum quidquid cœpit, & definit. Mundo quidam minantur interitum, & hoc vniuersum, quod omnia diuina humanaque complectitur, si fas putas credere, dies aliquis dissipabit, & in confusionem veterem tenebrasque demerget. Eat modo aliquis, & singulas complectet animas, Carthaginis, ac Numantiæ, Corinthique cinerem, & si quid aliud altius cecidit, lamentetur: cum etiam hoc quod non habet, quo cadat, sit interiturum. Eat aliquis, & fata tantum aliquando nefas ausura, sibi non pepercisse conqueratur. Quis tam superbæ impotentisque arrogantia est, vt in hac naturæ necessitate omnia ad eundem finem reuocantis, se vnum ac suos se poni velit? ruinæque etiam ipsi mundo imminenti, aliquam domum subtrahat? Maximum ergo solatium est, cogitare id sibi accidisse, quod ante se passus sunt omnes, omnesque passuri: & ideò mihi videtur rerū natura quod grauissimum fecit,

commune fecisse, vt crudelitatem fati consonare tur æqualitas. ¶ Illud te quoque non minimum adiuuerit, si cogitaueris nihil profuturum dolorem tuum, nec illi quæ desideras, nec tibi, nolles enim longum esse, quod irritum est. Nam si quicquam tristitia profecturi sumus, non recuso quicquid lachrymarum fortunæ meæ superfuit, tuæ affundere. Lib. de Consolatione. cap. 20. & 21.

Parcamus lachrymis nihil proficientibus. Facilius enim nos illis dolor iste adijciet, quam illas à nobis reducet. Qui si nos torquet, nod adiuuat, primo quoque tempore deponendus est, & ab inanibus solatijs, ac amara quadam libidine dolendi animus recipiendus est. Nam lachrymis nostris ni ratio finem fecerit, fortuna non faciet. Omnes aegedum mortales circumspice. Larga ubique flendi, & asidua materia est. Alium ad quotidianum opus laboriosa egestas vocat. Alium ambitio nunquam quæta sollicitat. Alius diuitias optauerat, metuit, & voto laborat suo. Alium sollicitudo, alium labor torquet, alium semper vestibulum obfides turba. Hic habere se dolet liberos, hic perdidisse. Lachrymæ nobis decerunt, antequam causæ dolendi. Non vides qualem vitam nobis rerum natura promiserit, quæ primum nascentium hominum fletum esse voluit. Hoc principio edimur, huic omnium sequentium annorum ordo consentit: sic vitam agimus: ideoque moderare id fieri

fieri debet à nobis, quod sæpe faciendum est, & respiciens quantum à tergo rerum tristium imminet, si non finire lachrymas, at certe reseruare debemus. Nulli parcendum est res magis quam huic, cuius tam frequens usus est. ¶ Illud quoque te non minimum adiuuerit, si cogitaueris, nulli minus gratum esse dolorem tuum, quam ei, cui præstari videtur. Torqueri ille te aut non vult, aut nod intelligit: nullaque eius officij ratio est, quod ei cui præstatur, si nihil sentit, superuacuum est: si sentit, ingratum. Neminem toto orbe terrarum esse, qui delectetur lachrymis tuis, audacter dixerim. Pietatem tuam tamen nihil æquè à lachrymis tam inutilibus abducat, quam si cogitaueris fratribus te tuis exemplo esse debere fortiter hanc fortunæ iniuriam sustinendi. Quod duces magnificiunt, rebus afflictis, vt hilaritatem de industria simulent, & aduersas res adumbrata lætitia abscondant, ne militum animi si fractam ducis sui mentem viderint, & ipsi collabantur: id nunc tibi quoque faciendum est: indue dissimilem animo tuo vultum, & si potes, projice omnem ex toto dolorem: sin minus, introrsus abde, & contine, ne appareat: & da operam vt fratres tui te imitentur: honestum putabunt, quodcunque facientem viderint, animumque ex vultu tuo sument, & solatium debes esse illorum & consolator. Non poteris autem horum mœrori obstare,

si tuo induleris. ¶ Potest illa res à luctu te prohibere nimio, si tibi ipse renuntiaueris, nihil horum quæ facis, posse subduci. Magnam tibi personam hominum consensus imposuit: hæc tibi tuenda est. Circunstat te omnis ista consolantium frequentia, & in animum tuum inquit ac perspicit quantum roboris ille aduersus dolorē habeat, & vtrum ne tantū rebus secundis dexterē vti scias, an & aduersas possis viriliter ferre, obseruantur oculi tui. Liberiora omnia sunt his, quorum affectus tegi possunt. Tibi nullum secretum liberum est, in multa luce fortuna te posuit, omnes scient quomodo te in isto tuo gesseris vulnere, vtrum ne statim percussus arma submiseris, an in gradu steteris. Olim te in altiore ordinem & a maior Cæsarum extulit, & tua studia deduxerunt: nihil te plebeium decet, nihil humile. Quid autem tam humile ac muliebrem est, quàm consumendum se dolori committere? Non idem tibi in luctu pari, quod tuis fratribus licet. Multa tibi nō permittit opinio de studijs ac moribus tuis recepta, multum à te homines exigunt, multum expectant. Si volebas tibi omnia licere, non conuertisses in te ora omnium: nunc autem tibi præstandum est quantum promissisti omnibus illis, qui opera ingenij tui laudant, qui describunt, quibus, cum fortuna tua opus non sit, ingenio opus est. Custodes animi tui sunt. Nihil vnquam ita potes indignum facere

facere perfecti & eruditi viri professione, vt non multos admirationis de te suæ pocniteat. *Et post pauca.* Fruitur nunc frater tuus aperto & libero cœlo, ex humili ac depresso in eum emicuit locum, quisquis ille est, qui solutos vinculis animos beato recipit sinu, & nunc illic libere vagatur, omniaque rerum naturæ bona cum summa voluptate perspicit. Erras, non perdidit lucem frater tuus, sed securiorem sortitus est. Omnibus illud nobis commune est iter. Quid fata deflemus? non reliquit ille nos, sed antecessit. ¶ Illud quoque (quia iustitia in omnibus rebus est), te adiuet cogitantem, non iniuriam tibi factam, quod talem fratrem amisisti, sed beneficium datum, quod tamdiu pietate eius tibi vt fruique licuit. Iniquus est, qui muneris sui arbitrium danti non reliquit. Auidus, qui non lucri loco habet quod accepit: sed damni quod reddidit. Ingratus est, qui iniuriam vocat finem voluptatis. Stultus qui nullum fructum esse putat bonorum, nisi præsentium, qui non & in præteritis acquiescit, & ea iudicat certiora quæ abierunt, quia de illis ne desinant, non est timendum. Nimis angustat gaudia sua, qui eis tantummodo quæ habet ac videt, frui se putat, & habuisse eadem pro nihilo ducit: citò enim nos omnis voluptas relinquit quæ fluit, & transit & pene antequam veniat, aufertur. Itaque in præte-

præteritum tēpus animus mittendus est, & quicquid nos vnquam delectauit, reducendum ac frequenti cogitatione pertractandum est. Longior fideliorque est memoria voluptatum, quam præsentia. Quod habuisti ergo optimum fratrem, in summis bonis pone. Non est quod cogites quanto diutius habere potueris, sed quandiu habueris. Rerum natura illum tibi sicut cæteris fratribus, non mancipio dedit, sed commodauit, cū visum est deinde repetijt: nec tuam in eo satietatem secuta est, sed suam legem. Si quis pecuniam creditam soluisse se moleste ferat, eam præsertim cuius vsus gratuitum acceperit, nonne iniustus vir habebitur? Dedit natura fratri tuo vitam, dedit & tibi, quæ suo iure vsa, à quo voluit debitū suum citius exegit: non illa in culpa est, cuius nota erat conditio, sed mortalis animi spes auida, quæ subinde quid rerum natura sit, obliuiscitur, nec vnquam fortis suæ meminit, nisi cū admonetur. Gaude itaque habuisse te tam bonum fratrem, & vsus fructum eius, quanuis breuior voto tuo fuerit, boni consule. Cogita iucundissimū esse quod habuisti, humanum quod perdidisti. Nec enim quiequam inter se minus consentaneum est, quā aliquem moueri, quòd sibi talis frater parum diu contigerit: quod tamen contigerit, non gaudere. ¶ At inopinanti ereptus est. Sua quemque creditas decipit, & in eis quæ diligit, voluntaria mortalitatis

talitatis obliuio. Natura nulli se necessitatis suæ gratiam facturam esse, testata est. Quotidie præter oculos nostros transeunt notorum ignotorumque funera: nos tamen aliud agimus, & subito id putamus esse, quod nobis tota vita denuntiatur futurum. Non est itaque ista factorum iniquitas, sed mentis humanæ prauitas, quæ indignatur inde se exire, quò admissa est precariò. Quanto ille iustior, qui nuntiata filij morte, dignam magno viro vocem emisit. Ego cum genui, tum moriturum sciui. Prorsus non mireris ex hoc natum esse, qui forrifer mori posset: non accepit tanquam nouum nuntium filij mortem. Quid est enim noui hominem mori, cuius tota vita nihil aliud, quàm ad mortem iter est? In præcinctu ergo stet animus, & id quod necesse est, nunquam timeat, quod incertum est, semper expectet. Vtrum ne stultius sit nescio, mortalitatis legem ignorare, an impudentius recusare. ¶ Ab istis qui te torquent, ad hæc tot & tanta quæ consolantur, conuertere: ac respice optimos fratres, respice vxorem, filium respice. Pro omnium horum salute, hac tecum portione fortuna decidit. Multos habes in quibus acquiescas. Ab hac te infamia vindica: ne videatur omnibus plus apud te valere vnus dolor, quàm hæc tam multa solatia. ¶ Omnes istos vna tecum percussos vides. Est autem hoc ipsum solatij loco, inter multos dolorem

rem suum dividere: qui, quia dispensatur inter plura, exigua debet apud te parte subsidere. Lib. de Consol. à 23. vsque ad 31. cap.

Non te solùm fortuna desumpsit sibi, quem tam graui afficeret iniuria. Nulla domus in toto orbeterrarum aut est, aut fuit sine aliqua comploratione. Transibo exempla vulgaria, quæ etiam si minora, tamen mira sunt. Ad fastos te & annales perducam publicos. Vides omnes has imagines quæ impleuerunt Cæsareum atrium: nulla non harum aliquo suorum incommodo insignis est: nemo nõ ex istis in ornamentum seculorum refulgentibus viris, aut desiderio suorum tortus est, aut à suis cum maximo animo animi cruciatu desideratus est. Quid tibi referam Scipionem Africanum, cui mors fratris in exilio nunciata est? Is frater qui eripuit fratrem carcere, non potuit eripere, nõ potuit eripere fato. Quid referam Æmilianum Scipionem, qui vno penè eodemq; tempore spectauit patris triumphum, duorumq; fratrum funera: adolescentulus tamen, ac prope modum puer tanto animo tulit illam familiæ suæ super ipsum Pauli triumphum concidentis subitam vastitatem, quanto debuit ferre vir in hoc natus, ne vrbi Romanæ aut Scipio deesset, aut Carthago superesset. Quid referam duorù Lucullorum diremptam morte concordiam? Quid Pompeios, quibus ne hoc quidem sæuiens reliquit for
tuna,

tuna, vt vna denique conciderent ruina. Innumeraabilia vndique exempla separatorum morte fratrum succurrunt: imò contra, vix vlla vnquam horum paria conspecta sunt vnà senescentia. Diuus Augustus amisit Octauiam sororem charissimam, & ne ei quidem rerum natura lugendi necessitatem abstulit, cui coelum destinauerat: imo verò idem omni genere orbitatis vexatus, sororis filium successioni præparatum suæ, perdidit. Denique ne singulos eius luctus enumerem, & generos ille amisit, & liberos, & nepotes. Ac nemo magis ex omnibus mortalibus hominem esse se, dum inter homines erat, sensit: tamen tot tantoque luctus coepit rerum omnium pacatissimum eius pectus, victorque Diuus Augustus non gentium tantum modo extenarum, sed etiam dolorum fuit. *Et paucis interiectis sic ait:* Fortuna impotēs, quales ex humanis malis tibi ipsa ludos facis? Denique idē Augustus in charissimi fratris funere sic affectū suū rexit, vt nec reliquet quicquam, quod exigi deberet a bono fratre, nec faceret, quod reprehēdi possent in principe. Hæc ergo puta tibi parētē publicū referre exēpla, eundē ostēdere quā nihil sacrū intactumq; sit fortunæ: quæ ex his pœnatibus ausa est funera ducere, ex quibus erat Deos paritura. Hæc fuit in rebus humanis fortuna, hos erit, nihil inausum sibi relinquit, nihil intactū relinquet. Ibit violentior per omnia,

omnia, sicut semper est solita, eas quoque do-
mos aulæ iniuriæ causa intrare, in quas per templa ad-
itur, & atram laureatis foribus inducere vestem.
Discas ab illo clementiam, ac à mitissimo omniũ
principe mitis fieri. Debes itaque omnes intueri
eos, quos paulo antè retuli, aut ascitos cœlo, aut
proximos, & ferre æquo animo fortunam ad te
quoque porrigentem manus, quas ne ab eis qui-
dem per quos viuimus, abstinet. *Lib. de Consola-
tione ad Polyb. à 33. vsque ad 36. cap.*

Apertas aures præbe ad nomen memoriamq;
filij tui, nec hoc graue duxeris cæterorum more,
qui in eiusmodi casibus parti mali putant, audire
solatia. Nunc incubuisti tota in alteram partem,
& oblita meliorem fortunam tuam, quæ deterior
est, aspicias. *Lib. de Consola. ad Martiam. cap. 5.*

Non permulceo te, nec extenuo calamitatem
tuam. Si fletibus fata vincuntur, confligamus: eat
omnis inter luctus dies: noctem sine somno tristitia
consumat: ingeratur lacerato pectori manus:
& in ipsam faciem impetus fiat: atque se se omni
genere sæuitiæ, profecturus moeror exerceat. Sed
si nullis planctibus defuncta reuocantur, si fors
immota & in æternum fixa, nulla miseria muta-
tur, & mors tenet quicquid abstulit: desinat do-
lor qui perit. *Quare regamus nos, ne ista vis trās-
uersos auferat. Turpis est nauigij rector, cui gu-
bernacula fluctus eripuit: qui fluctuatiã vela de-
seruit,*

feruit, permisit tempestati nauem. At ille vel in
naufragio laudandus, quem obruit mare clauum
tenentem & obnixum. ¶ At enim naturale desi-
derium suorum est. Quis negat, quam diu modicu-
m est? nam in discessu non solum amissione
charissimorum necessarius morsus est, & firmis-
simorum quoq; animorum contractio. Sed plus
est, quod opinio adijcit, quàm quod natura im-
perauit. Aspice mutorum animalium quàm con-
citata sunt desideria: & tamè quam breuia. Vac-
carũ vno die alterovè mugitus auditur. Nec diu-
tius equarum vagus ille amenisque discursus est.
Feræ cum vestigia catulorum consecratæ sunt, &
sylvas peruagatæ, cum sæpe ad cubilia expilata
redierint, rabiem intra exiguum tempus extin-
gunt. Aues cum stridore magno inanes nidos cir-
cunfremunt, intra momentum tamen quietæ,
volatus suos repetunt. Nec vlli animali longum
foetus sui desiderium est, nisi homini, qui adest
dolori suo, nec tantum quantum sentit, sed quan-
tum constituit, afficitur. ¶ Vt scias autem, non
esse naturale luctibus frangi, primùm, magis
fœminas quam viros, magis barbaros quàm
placidos eruditæque gentis homines, magis in-
doctos quàm doctos eadem orbibus vulnerat:
atqui, ea quæ à natura vim acceperunt, eandem
in omnibus seruant. Apparet non esse naturale,
quod varium est. Ignis omnes ætates, omnium

urbium ciues, tam viros quàm fœcimas vret: ferum in omni corpore exhibebit secandi potentia. Quare? quia vires illi à natura datæ sunt. Paupertatem, luctum, ambitionem, alius aliter sentit, pro vt illum consuetudo infecit, & imbecillum impatientemque reddidit præsumpta opinio de non timendis terribilibus. ¶ Deinde quod naturale est, non decrevit mora. Dolorem dies longa consumit, licet contumacissimam quotidie insurgentem, & contra remedia effruescentem: tamẽ illum, efficacissimum mitigandæ ferociæ tempus enervat. Maltum autem interest, vtrum tibi permittas inœrere, an imperes. Quanto magis hoc morum tuorum elegantia cõuenit, finem luctus potius facere, quàm expectare? nec illum operiri diẽ quo te inuito dolor desinat? ipsa illi renuntia. ¶ Vnde ergo tâta nobis pertinacia in deploratione nostri, si id non sit naturæ iussu? Quod nihil nobis mali antequam eueniat, proponimus: sed vt immunes ipsi, & aliud & pacatius ingressi iter, alienis non admonemur casibus, illos esse communes. Tot præter domum nostram ducuntur exequiæ, de morte non cogitamus: tot acerba funera: nos togam nostrorum infantium, nos militiam, & paternæ hæreditatis successiõnem animo agitamus. Tot diuitum subita paupertas in oculos incidit, & nobis nunquam in mentem venit, nostras quoque opes æquẽ in lubrico positas.

Necessè

Necessè est itaque magis corruamus, qui quasi ex inopinato ferimur. Quæ multo ante præuisa sunt languidius incurrunt. Vis tu scire, te ad onnes expositam ictus stare, & illa quæ alios tela fixerunt circa te vibrasse? Si murum aliquem, aut obiectum multo hoste locum, & arduum ascensum, inermis adeas, expecta vulnus, & illa supernè volantia cum sagittis pilisque saxa, puta in tuum librata corpus: & quoties aut ad latus, aut penes tergum ceciderint, exclama, Non decipies me fortuna, nec securam aut negligentem opprimes. Scio quid pares: alium quidem percussisti, sed me petisti. Quis vnquam res suas quasi perituras aspexit? Quis vnquam nostrum de exilio, de egestate, de luctu cogitare ausus est? Quis non si admoneatur vt cogitet, tanquam dirum omem respuat, & in capita inimicorum, aut ipsius intempestiui monitoris abire illa iubeat? Non putavi futurum. Quicquam tu putas non futurum, quod multis scis posse fieri, quod multis vides euenisse? Egregium versum audi, & dignum qui non esset Publij Syri. Cuius potest accidere, quod cuiquam potest. Ille amisit liberos, & tu amittere potes: ille damnatus est, & tua innocentia sub ictu est. Aufert vim præsentibus malis, qui futura prospexit. Quicquid est hoc Martia, quod circa nos ex aduentitio fulget, liberi, honores, opes, ampla atria, & exclusorum clientium turba,

Ee 2 referta

referta vestibula, clara, nobiles, aut formosa coniux, cæteraque ex incerta & mobili sorte pendentia, alieni cōmodatiq̄ue apparatus sunt: nihil horum dono datur, collaticijs, & ad Dominum redituris instrumentis scœna adornatur. Alia ex his primo die, alia secundo referentur, pauca vsq; ad finem perseuerabunt. Ita non est quod nos suscipiamus, tanquam inter nostra positi: mutuo accipimus. Vfus fructus noster est, cuius tempora ille arbiter muneris sui, temperat. Nos oportet in promptu habere, quæ in certum diem data sunt, & appellatos sine querela reddere. Pessimus est debitoris, creditor facere conuitium. Omnes ergo nostros, & quos præcedere iustissimum ipsorum votum est, sic amare debemus, tanquam nihil nobis de perpetuitate, imò nihil de diuturnitate eorum promissum sit. Sæpe admonendus est animus, amet vt recessura, imò tanquam recedentia: quicquid à fortuna datum est, tanquam ex templo abiturum possideat. Lib. de Consol. ad Martiam, à 6. vsque ad. 10. cap.

Dolor tuus o Martia, si modo tibi vlla ratio est, vtrum sua spectat incommoda, an eius qui decessit: Vtrum ne amisso filio mouet, quod nullas ex illo voluptates cœpisti, an quod maiores, si diu vixisset, percipere potuisti? Si nullas te percepisse dixeris, tolerabilius efficies tormentū tuum.

Minus

Minus enim homines desiderant ea, ex quibus nihil gaudij lætitiæq; perceperant: si confessā fueris percepisse magnas voluptates, oportet te non de eo quod detractum est queri, sed de eo gratias agere quod collegisti. Prouenerunt enim satis magnifictus laborum tuorum ex ipsa educatione: nisi forte hi qui catulos auesq̄ue & friuola animorum oblectamenta, summa diligentia nutriunt, fruuntur aliqua voluptate ex visu tactuq; & blanda adulatione mutorum: liberos nutrientibus, non ipsa fructus educatione acquiritur. Licet itaque tibi nihil industria eius contulerit, nihil diligentia custo dierit, nihil prudentia quæsierit sua, ipsum quod habuisti, quod amasti, fructus est. ¶ At potuit longior esse maiorq̄ue. Melius tamen tecum actum est, quam, si omnino nō contigisset. Quoniam si ponatur electio, vtrum satius sit, non diu felicem esse, an nunquam: est melius discessura nobis bona, quam nulla contingere. Circumspice, inquam, omnes: nullam miseram nominabis domum, quæ non inueniat in miseriore solatium. Quid verò nunc te per innumerabilia magnorum virorum exempla ducam, & quæram miseros, quasi non difficilior sit, inuenire felices? Quota quæque domus vsque ad exitum omnibus partibus suis constitit, in qua non aliquid turbatum sit? Libro de Consol. ad Martiam. cap. 12. & 13. Seneca.

Hæc quidem natura mortalium est, vt nihil magis placeat, quàm quod amissum est. Iniquiores sumus aduersus relicta, ereptorum desiderio. Sed si æstimare volueris, quàm tibi valde fortuna etiã cum sæuerit, pepercerit, scies te habere plus quàm solatia. Lib. de Consol. ad Martiam. cap. 19.

Queris Martia non tam diu vixisse filium tuum quam potuisset. Vnde enim scis, an diutius illi expedierit, an illi hac morte consultum sit? Quem inuenire hodie potes, cuius res tam bene posita sit, & fundata, vt nihil illi procedente tempore timendum sit? Labuntur humana ac perfluunt. Nulla pars vitæ nostræ tam obnoxia, aut tenera est, quàm quæ maximè placet. Ideòq; felicissimis optanda mors est: quia in tanta inconstantia turbæque rerum, nihil nisi quod præterijt, certum est. Quis tibi recepit illud pulcherrimum filij tui corpus in summa pudoris custodia, inter luxuriosæ vrbis oculos conseruaturum, si potuisset ita morbos euadere, vt ad senectutem formæ illesum perferret decus. Cogita animi mille labes. Nec enim recta ingenia, qualem in adolescentia spem sui fecerant, vsque in senectutem pertulerunt: sed interuersa plerunque sunt: & sera, eoque fœdior luxuria inuasit, & cogit de honestate speciosa principia: aut in popinam ventremq; proiectis, summa illis curarum fuit, quid essent, quid biberent. Adijce incendia, ruinas, naufragia, lacerationes medi-

medicorum, ossa viuuis legentium, & totas in viscera manus denittentium, & non simpliciter dolore pudenda curantium. Post hæc exilium, Non fuit innocentiore filius tuus quàm Rutilius quàm Coruncanus, non fuit sapientior quàm Socrates, non fuit sanctior quàm Cato, qui voluntario vulnere transfixit pectus. Cum ista perspexeris, scies optimè cum his agi, quos natura, quia illos hoc manebat vitæ stipendium, citò in tutum recepit. Lib. de Consol. ad Martiam cap. 21. & 22.

Parens tuus Martia in cœlum nepotem suum (quamquam illis omnibus omne cognatum est) applicat sibi noua luce gaudentem, & vicinorum siderum meatus docet: nec ex coniecturis, sed omnium ex vero peritus in arcana naturæ libens ducitur. Vtque ignotarum vrbium monstrator hospiti gratus est: ita sciscitanti cœlestium causas domesticus interpret: & in profunda terrarum permittit aciem. Iuuat enim ex alto relicta respicere. Sic itaque Martia te gere, tanquam sub oculis patris filijque posita, non illorum quos noueras, sed tanto excellentiorum & in summo locatorum, erubescere quicquam humile aut vulgare, & mutatos in melius tuos flere, in æterna rerum per vasta & libera spatia dimissos. Non illos inter fusa maria discludunt, nec altitudo montium, aut iuxta valles, aut incertarum vada Syrtium:

tramites plani, & ex facili mobiles, & expediti, & inuicem peruij sunt, intermixtique syderibus. Puta itaque ex illa arce coelesti patrem tuū Martia, & cui tantum apud te autoritatis erat, quantum tibi apud filiū tuum, dicere, Cur te filia tam longa tenet ægritudo? Cur in tanta veri ignorantia versaris, vt iniquè actum iudices cum filio tuo, quod uiua te, domo stante, se ipse ad maiores recepit suos? Nescis quantis fortuna procellis disturbet omnia? quàm nullis benignam facilem se præstiterit: nisi qui minimum cum illa contraxerint? Respice patrem ac auum tuum: ille in alieni percussoris venit arbitrium: ego nihil in me cuiquā permisi: & cibo prohibitus, ostendi, quā magno quæ iuabat animo scripsissem. Cur in domo nostra diutissimè lugetur, qui felicissimè moritur? Coimus in vnum omnes, videmusque vos alta nocte circundari. Nihil apud vos (vt putatis) optabile, nihil excelsum, nihil splendidum, sed humilia cuncta, & grauiā, & anxia, & quotam partem luminis nostri cernentia? Quid dicam? nulla hic arma mutuis ferere concursibus, nec classēs classibus frangi, nec parricidia, aut fingi, aut cogitari, nec foralibus strepere dies perpetuos. Hinc omnis æui prospectum, tot seculum, tot ætatum contextum seriem, quidquid annorum est, licet visere, licet surrectura, licet ruitura regna prospicere, & magnarum urbium lapsus, & maris nouos cur
sus.

fus. Nam si potest tibi solatio esse desiderij tuis commune fatum, nihil quo stat loco, stabit. Omnia sternit abducetque; secum vetustas, nec hominibus solum (quota enim ista fortuitæ potentia portio est?) sed locis, sed regionibus, sed mundi partibus ludet, tot supprimet montes, & alibi rupes in altum nouas exprimet, maria sorbebit, flumina auertet, & commercio gentium rupto, societatem generis humani coetusque; dissoluet. Alibi hiatibus vastis subducet vrbes, tremoribus quatiet, & ex infimo pestilentia halitus mittet, & inundationibus quicquid habitatur, obducat. Necabitque omne animal orbis submerso, & ignibus vastis torrebit indeceturque mortalia. Et cū tempus aduenerit, quo se mundus renouaturus extinguat, viribus ista se suis cædent, & sydera syderibus incurrent, & omni flagrante materia, vno igne quicquid nunc ex disposito lucet, ardebit. Felicem filium tuum Martia, qui ista iam nouit. Lib. de Consola. ad Martiam. cap. 25. & 26.

Sciebam dolori tuo occurrendum non esse, ne ipsum ipsa solatia irritarent & accenderent. Nam in morbis quoque nihil est magis periculosum, quàm immatura medicina. Expectabam itaque, dum vires suas frangeret, & ad sustinenda remedia mora mitigatus, tangi se ac tractari pateretur. Lib. de Consolatio. ad Albinam. cap. 1.

Tyrones leuiter faucij, tamen vociferantur, &
Ee 5 manus

Annotationes in Euangelia.

manus medicorum magis quàm ferrum horrēt. At veterani, quanuis confossi, patienter ac sine gemitu, velut aliena corpora excoari patiūtur: ita tu nunc debes te fortiter præbere curationi. Lamentationes quidem & eiulatus, per quæ ferè muliebris dolor tumultuatur, amoue. Perdidisti enim tot mala, si nondum misera esse didicisti. Lib. de Consolat. ad Albinam. cap. 3.

Dolor decrefcit, vbi quò crescat non habet. Ex Pub. Mim.

DOMINICA XVI.
post Pentecost. Euang.

¶ *Cum intrasset Iesus in domum cuiusdam principis. Lucæ. 14.*

Sabbato manducare panem.) Hoc more scilicet opturæ dicitur licet in hoc conuiuio apponerentur, vt intelligamus conuiuij Domini sobrietatem. De cibi parsimonia præter ea quæ adnotauimus Dominica. 1. in Quadrag. Vide in G. lib. 2. cap. 15. §. 2. & in O. part. 2. §. 10. & in M. tomo. 1. in. 2. bene viuendi regula. capite. 2. §. 4.

(Homo quidam hydropicus &c.) Hydropisus vt hic Beda ait, auaritiã figurat de auaritia. Vide quæ

Dominica XVII. post Pentecost. 222

de quæ adnotauimus Dominica in Sexagesima. (Ipse vero apprehensum sanauit.) Ideo factum est, vt in eius apprehensione daretur intelligi neminem suis viribus à peccato posse resurgere, nisi Domini manus peccatorum leauerit. Vide in G. lib. 1. cap. 5.

De beneficijs vocationis & iustificationis, vide in O. meditatione. 2. pro die Dominica.

DOMINICA XVII.
post Pentecost. Euang.

¶ *Pharisæi audientes quod &c. Matth. 22.*

Diliges Dominum Deum tuum.) De amore Dei est integer tractatus in M. to. 2. & totus primus tomus Add. hanc materiam versat consule titules capitulum.

Perfecta charitas præmium non cogitat. Vide tom. 3. Conc. Concione. 1. in die Resurrectionis in principio, ibi, In lectione. Quod est mādatum magnum in lege. De differentia nouæ ac veteris legis. Vide tom. 3. Concio. Dominica. 4. post Pascha, Conc. 1. ibi, Hac igitur ratione, lege vsque in finē illius Concio. sed ex professo hoc tractatur Conc. 1. in die Pentecostes, cuius Concionis primæ Exordium elegans facili negotio huic Euangelio aptari potest considerādo quod sicut ignis ille qui

ille qui de coelo veniens Moyſi ſacrificium conſumpſit idem ſemper mirabili modo perfeuerabit: ſic præceptum amoris diuini idem in veteri & noua lege perfeuerat, diuerſo tamen modo, cum noua lex amorem præcipit & ad amandum & implendum præceptum vires ſubmiſtrat, quod vetus lex non faciebat, lege totam Concionem.

Præceptum dilectionis Dei & proximi, appoſita ex Ezechiele figura explicatur ſupra Dominica. 1. Concio. 2. ibi, Nec vero, Legendum eſt in illa Concione à tractatione thematis uſque in finem.

Dilectionis diuinæ mandatum, eleganter explicatur ſupra Dominica. 1 2. Concione. 2. per totam. Quod charitas in via perfectæ eſſe nō poſſit, & qualiter hic conſeruanda & augenda ſit. Vide Dominica præcedenti, Concione. 1. part. 2.

Quibus titulis Deum diligere teneamur, explicatur infra Dominica. 2 2. Concione. 1. §. 3.

Vt diuinus in nobis creſcat amor abſcinden-
dæ ſunt & eradicandæ omnes terrenæ affectiones, hoc eleganter explicatur in Circumſiſſione Concione. 3. §. 2. Vbi de Circumſiſſione ſpiritu-
ali agitur vt circumſiſſio corde à carnalibus deſiderijs in diuini amoris igne accendatur.

De dilectionis præcepto, vide in fine tomo. 1. Concionum Concione. 3. de Pœnitentia, ibi, Primum igitur.

(Etia

(Et in tota anima tua.) Totam vult animã omnes vires & corporis & animæ ignis hic amoris diuini, vt omnes expellat corporeas affectiones. Vide in Purificatione Concio. 3. in fine, ibi, Neque fatiſ.

Qualiter ad Dei poſſimus peruenire amorem, in ſigni Auguſtini teſtimonio explicatur tomo. 1. de Sanctis Concione. 1. Sancti Andrea, ibi, Sed nequidquam.

Amoris Dei qualitates & fructus, explicantur tomo. 1. de Sanctis Concione. 1. in feſto S. Ioannis Euangeliftæ in tractatione thematis.

De fraternæ dilectionis præcepto, vide tomo. 2. de Sanctis, Concione. 2. Sancti Bartholomæi à principio uſque ad §. 3.

Ex toto corde eſt Deus diligendus, nec patitur Deus ſimul cū eius amore eſſe terrenum, ſui amoris impeditium. Vide feria. 4. poſt. 2. Dominicam Quadrag. Conc. 2. §. 2.

Quod præcipuus actus dilectionis Dei ſit, quando diligitur Deus nullo habito reſpectu ad noſtrum commodum, ſed quia in ſe ipſo dignus eſt vt diligatur. Vide in G. lib. 1. cap. 1.

Quomodo proximus ſit diligendus. Ibidem lib. 2. cap. 16.

Quæ ſint quæ nos ad Dei amorem mouere poſſint, vide in epiſt. dedicatoria Add.

Quòd cum Dei amore nullus alius ex equo compa-

Annotationes in Euangelia.

compatiatur hac proinde totum cor sibi v̄dicat
Dei amor, ibidem cap. 3. & 4.

Quòd causa quale Deus diligendus sit, vna
quia amor est sit, vide optimas huius considera-
tiones, ibidem consideratione. 3. ex septem vlti-
mis. Vide etiam cap. vltimo ibidem.

(Magister scimus quia verax es.) Magistrum
eum vocant, mel ostendunt & aculeum occul-
tant, appes aculeum habent, sed illo non feriunt
nisi impetite, sed & mel fabricantes prius amara
proponunt. Vide in Introduct. fid. par. 1. c. 20.

(Quomodo Dauid vocat eum Dominum.) Vi-
de huius loci explicationē, ibid. par. 4. dialogo. 2.

DOMINICA XVIII.
post Pentecost. Euang.

¶ *Ascendens Iesus in nauiculam transfreta-
uit. Matth. 9.*

VT quid cogitatis mala in cordib⁹ vestris.)
Quomodo coercēda sit imaginatio, ne ad
diuersa, & sæpenuero nocua diuaga-
tur. Vide in G. lib. 2. cap. 15. §. 7.

Non solum mala prohibemur cogitare, sed si
perfectionem diuini amoris volumus adipisci,
etiam terrena vt totum cor in Deo habeamus. Vi-
de in Add. lib. 1. cap. 13.

(Tolle

DOMINICA XIX. post Pentecost. 224

(Tolle lectum tuum.) Licet salus recens esset
iubetur lectum tollere. Quod multa possimus cū
diuina gratia licet multa impedimenta debilis ca-
ro ministret. Vide in prologo Add.

(Vt autem sciatis &c.) Quæ potestas requira-
tur ad remittendum peccata. Ibidem tom. 1. Con-
sideratione. 6.

DOMINICA XIX.
post Pentecost. Euang.

¶ *Simile factum est regnum cœlorum homini
regi qui fecit nuptias. Matth. 22.*

QVÆ bona nostræ obuenerint naturæ
ex nuptijs, & ex coniunctione ipsius cū
Dei filio cœlesti eius sponso. Vide Do-
minica. 1. Aduentus, iuxta consuetudinem fra-
trum Prædicatorum, Concione. 2. ibi, Atq; vt id.
Lege vsque in finem Concionis.

In huius Euangelica historia duo colliguntur
nobis necessaria documenta, vnum quod Dei bo-
nitate in his nuptijs ostēsa ad eius vocamur amo-
rē: alterū in eo qui ex nuptijs ad gehenam proie-
ctus est, ex vestis nuptialis charitate, scilicet, defe-
ctu ad Dei timorē cōcipiēdū suademur. De Dei
amore & timore, vide sup. Domi. 12. Conc. 2. p. 2.

Cœleste

coeleste hoc conuiuium æterna est beatitudo, vide in communi Confessorum, Concione. 1. §. 2.

Spiritualis dulcedo quam in spiritualibus nuptijs, cum Deo anima experitur, explicatur tomo. 3. Conc. Dominica post Ascensionem Concione. 1. in tractatione thematis.

Quomodo in præfenti Ecclesia licet nos ad labores & poenitentiam vocet Christus, tamen nuptiæ vocantur, quia charitas labores facit conuiuia. Vide in Add. lib. 1. cap. 1. §. 7.

(Vidit hominem nõ vestitum veste nuptiali.) Vestis hæc charitas est. De charitate vide Dominica præcedenti. Non sufficit vt æternis in cœlo potiaris nuptijs per fidem Ecclesiæ nuptijs interesse, si absque charitate nudus appareas, quid fides absque charitate valeat. Vide tomo. 3. Conc. Dominica. 5. post Pascha, Concione. 1. ibi, Sed instabit fortè.

Quòd timor seruilis licet non reijciendus, vestis non sit illa ad coeleste conuiuium requisita. Vide G. lib. 1. cap. 26. §. vltimo. & in M. parte. 1. tractatu. 3. cap. 2.

Qui se nunc nudum aduerterit ad Dominum conuiuij recurrat, ab eo vestem instanter petat qua ad coeleste conuiuium vestitus possit intrare. Vide tomo. 1. Conc. in Circumcisione, Concione. 1. ibi, Commemoratur Sanctus Iob.

(Ibi erit fletus & stridor dentium.) De poenis inferni

inferni. Vide quæ adnotauimus Dominica. 1. Aduent. & tomo. 2. de Sanctis, Concione. 1. Beati Dominici P. N. ibi, Neque minus.

Stridor dentium ex frigiditate prouenit, exemplo quorundam martyrum, qui frigiditate perierunt frigus inferni à quo ad calorem nimium damnati transibunt amplificare potest. Vide in Rhetorica lib. 3. cap. 4.

Qualiter exaggerandum quod homines neque amore æterni conuiuij neque timore poenarum inferni Deum collant. Ibidem lib. 2. cap. 11.

DOMINICA XX. POST Pentecosten Euang.

¶ Erat quidam regulus cuius filius infirmabatur Capharnaum. Ioan. 4.

ERat quidam regulus.) Nobilior erat genere & tamen in fide infirmus & ignobilis quod apud Deum parum æstimetur generis nobilitas si desit virtus, ostenditur tomo. 2. de Sanctis, Concione. 1. in Natiuitate Beatæ Mariæ, ibi. Ex hac item, & Concione. 2. in principio post Exordium.

(Nisi signa & prodigia videritis non creditis.)

Quod Deo dicenti credere teneamur potius certè

Ff quam

quam hominibus, quibus licet quotidie credamus, (sine enim humana fide vix vita transigi potest) tamen falli & fallere possunt. Potius etiam credere tenemur quam humanæ rationi. Vide to mo. 3. Conc. in omnibus ferè Conc. Sanctissimæ Trinitatis, sed præcipuè in Exordio primæ Concionis, & in eadem Concione, ibi, Hactenus fratres, & Concione. 2. ibi, Quauis autem. & Concione. 1. in festo Corporis Christi in Exordio.

(Domine descende priusquam moriatur.) Vide quam solertem curam habet pater filij maiorem gerit nostri pater cœlestis, quid ergo illi debeamus. Vide in G. lib. 2. cap. 17.

In homine est etiam quoddam regnum spirituale in quo superior portio rex debet esse, non caro & appetitus. De victoria spiritus contra carnem, vide quæ adnotamus feria. 6. post. 1. Dominicam Quadrag. & in Add. lib. 1. cap. 20. ubi inter partem superiorem & inferiorem bellum quo de regno cõtendunt explicatur. Quod in homine regis vicè volûtas gerat, vid. in Introd. fid. p. 1. c. 33.

Iste regulus abesse Dominum putabat ab aliquo loco Deum & Deitatis ignorans naturam, quod Deus ubiq; sit præsens. Ibidem cap. 38.

(Nisi signa & prodigia videritis non creditis.) De miraculorum necessitate & quod præter illam Dei præsentia requiratur, & assistentia ad credendum. Ibidem par. 2. cap. 27.

Pro

Pro eadem Dominica XX. &

quæ sequuntur duximus adnotanda de nobilitate, vt quid apud Deum generis nobilitas valeat videamus regulus enim iste sua nobilitate confusus à Domino se impetraturum sperabat quæ poscebat ex lib. Collectaneorû eiusdè.

Eumenes infidijs petitus à Perseo, credebatur extinctus. Is umor cum Pergamum esset perlatus, Attalus eius frater imposito sibi diademate, ducta quæ fratris vxore, regnum occupauit. Cæterum cum audisset illum viuum, vt solebat, profectus est illi obuiam vnà cum satellitibus, hastam gestans. Eumenes autem amanter eum amplexus dixit in aurem, Nefestines ducere, priusquam mortuum videris: nec præterea per omnem vitam vllam offensionis significationem vel dicto vel facto dedit: quin etiam moriens fratri & vxori regnum reliquit. Cuius animi memor Attalus, cum multos ex se liberos haberet, nullum tamen regno educauit: sed Eumenis filio, posteaquam adoluisse, adhuc viuens principatum tradidit. Nescias quid in his duobus fratribus laudare prius debeas, an alterius comitatem & clementiam, an alterius verè germanam nobilitatem, & animi gratitudinem. Plutar. in Reg. Apoph.

Socrates opes & nobilitatem non solum nihil

Ff 2 in se

in se habet honestatis, verum etiam & malum omne ex his oboriri dicebat. Laert. lib. 2. cap. 5.

Antigonus rex Bionem de ignobilitate criminatum, interrogavit, Quis, & cuias es? ubi tua civitas est? ubi sunt tui parentes? Cui Bion respondit, Atqui o rex benè facis, cum indiges sagittarijs, quod non interrogando genus, sed scopum proponendo, optimos illorum tibi deligis. Sic igitur amicos explora, non unde nati, sed qui & quales sint. Stob. Ser. 84.

Cum quidam Alphonsus Aragonum regem hoc nomine plurimum commendaret, quod ex antiquissima & nobilissima regum familia originem duceret, ille contrà respondit, Nihil esse quod in vita minoris ipse duceret, quàm quod ille tanti facere videretur. Laudem enim illam non suam, sed maiorum suorum esse: quippe qui iustitia, moderatione, atque animi excellentia sibi regnum comparassent: successoribus quidem oneri regna cedere: & ità demùm honori, si virtute potius quàm testamento illa suscipiant. Panor. libr. 2. de reb. gest. Alphon.

Plato philosophorum sapientissimus, & qui cum secuti sunt, à quibus parum admodum Aristoteles aberrat, quatuor nobilitatis species facit. Primam eorum qui claris iustisque maioribus orti sunt: secundam eorum, quorum parentes potentes, ac principes extiterunt: tertiã eorū quorū maiores

maiores domi militiæque aliqua illustriore gloria claruerunt. Quartam nobilitatis speciem facit eam, quam omnium excellentissimam esse ostendit: cum quispiam animi ingenuitate & magnitudine excellit, suæque laudis virtute nititur: & hunc verè nobilissimum appellandum censet, cui non aliena sed sua virtus ad gloriam opitulatur. His autem quatuor speciebus quintam etiam addit Aristoteles, eorum scilicet, qui illustriore aliqua disciplina claruerunt: & iure optimo: nam non modo se familiamque suam clariorem reddunt, verum etiã vrbes ac provincias è quibus oriundi sunt, illustrat. Ex Fran. Scñ. lib. 6. de institu. Reip.

DOMINICA XXI. post Pentecost. Euang.

Simile est regnum cœlorum homini regi, qui voluit rationem ponere. Matth. 18.

Homini regi.) Quomodo Christus in mûndo veniens rex fuerit, & quæ præcipuè regis sunt hominibus prestiterit, vide tomo 2. Conc. Dominica in Ramis Concione. 1. in principio. Vide etiam quæ nos ibidem adnotavimus ex alijs eiusdem autoris locis.

(Tradidit eum tortoribus.) De qualitate dæmonum qui malos in inferno cruciabunt. Vide

in G. libro. 1. cap. 10.

(Oblatus est ei vnus qui debebat decem milia talenta.) Multa bona iste acceperat & dilapidauerat, qui decem millium talentorum debitor est inuentus. De beneficijs à Deo acceptis, vide copiose in Add. per 7. considerationes primas.

Quod talenta male consumimus. Vide in O. Consideratione. 2. pro feria. 2. & Consideratione 2. pro die Dominica.

(Serue nequam &c.) Hic ingratitude notatur, de qua vide quæ adnotauimus supra Dñica. 1. 3.

(Tradidit eum tortoribus.) Si Domini temporales in seruos suos sunt seueri cur non Deus in peccantes. Vide in Rethorica lib. 3. cap. 5.

(Tenens suffocabat eum.) Miluo similis, contra fortes humilis, superbus in humiles. Vide in Introduct. fid. par. 1. cap. 14.

DOMINICA XXII. post Pentecost. Euang.

¶ *Abeuntes Pharisei consilium inierunt, ut caperent Iesum. Matth. 22.*

Consilium inierunt.) Quid sine Deo valeat humana consilia, & quod omnia nostra negotia in Deo incipienda sint vt bonum fortian-

fortiantur finem. Vide supra Dominica. 4. Concione. 1. in tractatione thematis. Quem finem maiorum fortiantur consilia. Vide feria. 6. post Dominicam in Passione, Concione. 2. per totam.

(Cuius est imago hæc.) De Dei perfecta & speciosa imagine quam homo repræsentat, vide in Add. Consideratione. 2.

Quod homo sit factus ad Dei imaginem & quod propter hoc ab ipso summopere diligatur, Ibidem Consideratione. 3.

Ad Dei imaginem homo factus est, quia sicut proprium sigillum sigillationem ab eo factam solus potest adæquare, sic solus Deus nostra est completa perfectio, solus nostrum potest adimplere desiderium, Ibidem Consideratione. 5. §. 1. & Consideratione. 6.

Exactè ista similitudo describitur in O. meditatione. 2. pro die Dominica vbi recensetur beneficium creationis.

Hominis perfectio & eius imago, corporis & animæ partes exactè definiuntur in Introductione fidei, par. 1. cap. 2. 3. & deinceps. Imago Dei homo, Ibidem cap. 34. & 35. Deus hominem creauit, & ab illo ipsum pendere voluit in esse & conseruari vt similitudo sigilli iuxta hoc explicetur, vt sicut imperfecta adhuc imago suo pictori adhereret si intelligeret à quo esset perficienda, sic homo in patria perficiendus & beandus

Deo adhaereat, vide in G. libro. 1. capite. 2. §. 1.
Animæ pulchritudo ad imaginem Dei condita explicatur tomo. 1. de Sanctis Concione. 3. in festo Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli principio post Exordium. Ad imaginem Dei creata anima omnibusque in mundo sint rebus occupari potest satiari & compleri non potest. Vide feria. 6. post primam Dominicam Quadragesimæ, Concione. 2. ibi, Hæc igitur tam magna.

DOMINICA XXIII. post Pentecost. Euang.

¶ *Loquente Iesu ad turbas. Matth. 9.*

Veni impone manū tuā super eam.) Sufficiebat dicere mortua est absq; hoc quod modū quo illam suscitaret illi assignaret, per suæ ipsius manus contactum homines volumus à Deo non solum substantiam rei, sed & modum & tempus assignamus diuinæ propitiationi, & solum illa in illius obsequium volumus facere ad quæ sub mortali obligamur, vide in G. lib. 2. cap. 17.

(Non est mortua puella sed dormit.) Quod mors sanctorum somnus dicendus sit, vide feria 6. post Dominicam. 4. Quadragesimæ in illud, Lazarus

Lazarus amicus noster dormit iussit illi dare manducare, vide loci huius explicationem in M. parte. 1. tractatu. 3. cap. 8. §. 1.

(Et surrexit puella.) Magna Christi potestas qua potuit animam corpori defuncto vnire, maior in die iudicij in qua & corpora in cineres conuersa in pristinum restituet statum & sic resurgemus in aeternum mansuri. Vide in Introductione fidei, lib. 1. cap. 38.

(Confide filia.) Diffidentia reprehenditur supra Dominica. 14. post Pentecost. Concione. 2. ibi, Quæ hæc tenus.

(Fides tua te saluam fecit.) Fidei dignitas excellentia necessitas, ordoque credendi, & quibus rationibus debilis intellectus assurgere possit ad credendum eaque ratione non comprehendit, hæc omnia explicantur ferè in quinque Concionibus Sanctissimæ Trinitatis.

(Si tetigero tantum vestimēta eius salua ero.) Magna in Deum fiducia ex alijs Domini visis mirabilibus iam concepta. Quod ex præteritis acceptis beneficijs ad futura speranda adducamur. Vide Dominica. 4. in Quadragesima, Concione. 1. §. 1. & 2.

DOMINICA VLTIMA
post Pentecost. Euang.

¶ *Cum videritis abominationem. Matth. 9.*

DE die iudicij vide quæ adnotamus Dominica. 1. Aduent. De excidio Ierofolymæ, vide supra Dominica. 9.

Proprium Sãctorum.
DE BEATA VIRGINE
Marie Maria.

DE eius Annuntiatione, Visitatione, & Purificatione, habes in M. & in Add. in tractatibus de Vita Christi.

In Annuntiatione præter ea quæ habes in Cõcionibus in Natiuitate Domini, & in commemoratione Annuntiationis, quæ sequuntur duximus adnotanda ex alijs eiusdem autoris locis: In illud, Et Elisabeth cognata tua: Consuetudo Dei fuit signis adhibitis miraculosis fidem facere suarum promissionum, sic fecit in Incarnatione sua. Vide in Introduct. fid. par. 4. cap. 4. & 5.

Vt Dominicę incarnationis finis cognoscatur hominis status considerandus est in iustitia originali

nali & post amissam iustitiam ac demũ eius per Christum reparatio, hoc copiose tractatur Dominica. 1. 2. post Pentecost. Concio. 1. per totam.

In Visitatione. Deposuit potentes de sede, habes de humilitate multa adnotata Dominica. 1. 0. post Pentecosten. Sed Marię humilitas præcipuè commendatur in Annuntiatione eiusdem.

In Assumptione. De Marię humilitate & illius in cœlis gloria, vide in festo Sancti Michaelis, tomo. 2. de Sanctis.

IN EVANGELIVM. (Intrauit Iesus in quoddã castellum.) De emulatione inter vitam actiuam & contemplatiuam Marthæ & Marię exemplo, vide in G. lib. 2. cap. 2. 1.

Martha sollicita es & turbaris, quod nimis temporalium occupationes à Dei contemplatione auertant, vide in Add. lib. 1. cap. 9. & 13. & in O. par. 2. cap. 3. §. 6. & 7. & vltimo.

Quod taliter sit amplectenda vita contemplatiua quod non omnino relinquatur actiua, vide in Add. lib. 1. cap. 19.

Quod ille perfectus sit in quo vita actiua & contemplatiua mutuis officijs se iuuant, vide in O. par. 2. cap. 4. §. 1.

Hospitalitatis iura docentia exemplo quarundam auium, in Introduct. fid. par. 1. cap. 16.

Optimum iuxta Deum sedere eius mandata audire, Ibidem in preambulo. 2. partis.

Marie

Mariæ Magdalenæ pietas quod mortuo Domino vnguenta præparauerit, & huius facti memoria Beatæ Virginis comparata habetur, ibidem cap. vltimo. §. 1.

In Annuntiatione. Domini misericordia quæ naturam humilem secum vniri voluit, & dona quæ ex hac admirabili cõiunctione homini pronenerunt explicantur tomo. 4. Conc. Dominica 19. post Pentecosten Concione. 1. ibi, Regnum cœlorum nomine. Vide etiam Concione. 2. fere per totam.

In Assumptione. De vita actiua & contemplatiua est tractatus post Conciones in ferijs Rogationum.

In Purificatione. Tuam ipsius animam pertransiit gladius, de tribulationibus patienter ferendis, vide Dominica. 4. post octau. Epiphaniæ, & in Communi Martyrum. Hæc verba amplificantur in Rethorica lib. 3. cap. 3.

Vt sisterent eum Domino. Optima & grata oblatio ad patrem Christus qui aduocatus est & propitiatio pro peccatis nostris, cuius aspectu Dei patris lenitur incensa ira. Vide tomo. 3. Concio. Dominica in Albis Concione. 1. ibi, Quo in loco. Sed hoc copiose & elegantibus rationibus, & sanctæ Scripturæ testimonijs tractatur tom. 3. Concio. Dominica. 5. post Pascha, Concione. 1. ibi, Sequitur deinde.

Quantum

Quantum hæc oblatio meritorum Christi ante Deum valeat. Ibidem Concione. 2. ibi, Cæterum vt clariorem.

Contra eos qui hac satisfactione absque suis operibus satisfaciendum putant, & diuinæ misericordiæ, & copiose eius redemptionis spem peccato perseverant. Vide tomo. 1. Concio. Concione. 4. in Natiuitate. §. 2. ibi, Nunc iam cõmodum.

(Tuam ipsius animam pertransiit gladius.) In tanta sollemnitate lætis tristitia miscentur. Quod in omnibus Christi sollemnitatibus inueniat Christianus de quo gaudendum & dolendum. Vide tomo. 3. Concio. in Ascensione Domini Concione. 1. ibi, Sed neque pietiam.

Neque Beatæ Virginis pectus absque dolore voluit esse dominus, vide hoc explicatum elegantibus discursu, tomo. 1. Conc. Dominica infra octauas Epiphaniæ Conc. 2. in Exordio. & infra. §. 1.

Hodie Beata Virgo ad templum accedit, patri oblatura æterno donum valoris immensi, quo omnium nostrum soluatur debitum. Vide Dominica. 9. post Pentecosten, Concione. 1. ibi, Sed Iudæos missos.

Lex erat mulier si suscepto femine pepererit. Superflue videtur additum si suscepto femine, sed quod clausum & ignotum erat in lege arcanum ante Domini aduentum, ipsius luce patefactum est. Vide tomo. 1. de Sanctis Concione. 1. Sancti

Ioannis

Ioannis Baptistæ in fine, ibi, Quia vero Zacharias, & Concione. 2. principio post Exordium, explicatur quod legis sterilitas in fecunditatem versa est, Christum Dominum proferendo.

IN EVANGELIUM. (Liber Generationis.) Multi sunt libri in quibus legendo Christus in anima nostra generabitur, vide in prolog. M. §. 1. & in. 1. bene viuendi regula. §. 9.

(De qua natus est Iesus.) Vide quanta sit Marię virtus dignitas & excellentia, quæ tantū Deo propinqua facta est, vt eum in corpore portauerit, & in mente semper habuerit, & cum illo dum vixit sit conuersata. Quale bonum sit Deo adherere cum illo conuersari. Vide Concione. 2. Rogationum in principio.

IN FESTO SANCTI Andrę Apost. Euang.

Ambulās Iesus iuxta mare Galilee. Matt. 4.

AMbulans Iesus iuxta mare.) Vita præsens huic mari magno & periculoso comparatur, remedia assignantur quibus in eosecunda nauigatione uti, & ad salutis portum peruenire valeamus, vide tomo. 1. Concionum, Dominica. 3. post octauas Epiphanię, Concione. 2. per totam.

(Mare

Mare mundus, retia Euangelij prædicatio, intelliguntur, vide tom. 4. Conc. Dominica. 4. post Pentecost. Conc. 2. ibi, Vbi Dominus cõcensa.

(Venite post me faciam vos fieri piscatores hominum.) Sic diuina iustitia statutum est vt & præmium correspondeat merito, & pœna culpe, reliquerant Apostoli isti sanctissimi piscium parui emolumentum piscationem, ad hominum mirabilem piscationem sublimantur. Reliquit Matthæus thelonæi negotiationis mundanę libros, illius calamus ex periculose negotiationis scriptura ad scribendum euangelij sublimia negotia Domini misericordia sublimatus est, vide tom. 4. Conc. Dominica. 1. post Pentecosten Concio. 2. ibi, Prius autem quam id.

Ex piscationis vili officio ad tantam dignitatẽ euecti sunt, vt intelligerent Dei bonitate & largitate id adeptos, dum longius à tanta dignitate essent eorum cogitationes, Dei liberalitatẽ in suorum bonorum distributione explicat noster auctor tota Concione. 1. in Septuagesima.

(At illi continuo relictis retibus & nauis secuti sunt eum.) Quod omnia relinquenda sint, vt Dominum expediti sequamur. vide in prologo O. & in M. in epistola dedicatoria, vide etiam quæ adnotamus in festo omnium Sanctorum, & in Communi Martyrum in illud; Beati pauperes spiritu.

Tituli

Tituli quibus Deo tenemur obedire vocanti recensentur, in Introductione fidei, parte. 3. cap. 17. Vide etiam de perfecta obedientia quæ adnotamus in Conuersione Sancti Pauli, & in festo Sancti Matthæi.

IN FESTO SANCTI Stephani Euangelium.

¶ *Ecce ego mitto ad vos Prophetas, & sapientes, & Scribas. Matth. 23.*

V Ideo coelos apertos & Iesum stantem.) Dignum certè quod videbat & pulchrū, propter quod lapides contemneret. De Dei pulchritudine, vide in Add. tomo. 1. Consideratione. 2. ex septem vltimis. Vide etiam quæ adnotamus Dominica in Quinquagesima, & in festo omnium Sanctorum.

(Quoties volui congregare filios tuos.) Quæ cura Deus nos defendat, nutriat, & conseruet. Vide in G. lib. 1. cap. 22. & in O. meditatione. 2. pro die Dominica. §. 2.

(Relinquetur vobis domus vestra deserta.) De Ierosolyma & templi destructione, vide quæ adnotauimus Dominica. 9. post Pentecosten.

¶ IN FESTO SANCTI Ioannis Euangelistæ, Euangelium.

¶ *Dixit Iesus Petro sequere me. Ioan. 21.*

S Equere me.) Domine quare Petro non prescribis tempus quando te sequi debeat, an Petro qui prouectè ætatis est, iubes vt cōtinuo te sequatur Ioanni vt iuniori concedis vt cum venierit in maturiorem ætatem te sequatur. Contra eos qui in senectutem conuersionem differunt, vide in G. lib. 1. cap. 25. & 26. Vide etiam quæ nos ex alijs autoris locis adnotamus feria. 6. post 1. Dominicam Quadragesimæ. De Christifsequela, vide quæ adnotauimus supra in festo Sancti Andree.

Pro exordio Concionis huius dici, vt inutiles contentiones de excellentiori gradu sanctitatis Sanctorū Baptistæ & Euangelistæ doceas, satius esset vtrosque patronos & aduocatos sumere, alterum Euangelistā vt à Deo charitatis incrementū & Christi amorem (in quo summopere delectabatur) nobis impetret. Alterum Baptistā vt mundi contemptum carnis mortificationem, quæ ad diuinum hunc amorem viam sternit, nobis Dei miseratione concedi deposceret. Vide tomo. 1.

de Sanctis, Concione. 3. Sancti Ioannis Baptistæ
in Exordio.

¶ IN CONVERSIONE Sancti Pauli Apostoli Euangelium.

¶ *Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te. Matth. 19.*

ARbitratur Paulus fideles persequens, obsequium se præstare Deo, freneticorum more qui in medicare volentes magis infaniunt, difficilis certè illorum curatio, nisi peculiaris Domini adsistat virtus, qui hodie Paulum ex tam densissimis tenebris ad tantam euangelij adduxit lucem, vide tomo. 3. Conc. Dominica post Ascensionem, Concio. 2. ibi, Hactenus quidem.

In Pauli conuersione magnam cernere licet diuinæ misericordiæ opus, vt sic timore & præmio hominis mutet voluntatem, vt quæ antea sibi voluptati erant, arbitretur propter Christum detrimenta, hoc probat noster autor simili appposito tomo. 4. Concionum, Dominica. 2. o. post Pentecosten, Concione. 1. in fine, ibi, Sed videamus quo miraculo.

(Ecce nos reliquimus omnia, &c.) Petri sunt hæc

hæc verba, qui retia tantum piscationis que officium parui emolumenti reliquit, & tamen propter hoc eximij præmij accepit promissionem, quia voluntatem pensat Dominus, non censum. De hac promptitudine animi qua sancti quidquid habere in mundo poterant, propter Christum relinquerunt, Vide supra in festo Sancti Andreæ, Conc. 2. §. 2. vsque in finem.

(Quid ergo erit nobis.) Magnum utique & exuberans præmium, quod Dominus se & virtutem sequentibus pollicetur etiam in hac vita, vide in prolog. G. & tota. 2. par. ibidem hoc probat.

(Domine quid me vis facere.) De perfecta obedientia qua homo diuinæ conformatur voluntati, vide in Add. lib. 1. cap. 5.

De Pauli laudibus, vide in alio eiusdem festo, & in Introduct. fidei, par. 2. cap. 27. §. 2.

IN FESTO SANCTORUM Apostolorum Philippi & Iacobi Euangelium.

¶ *Non turbetur cor vestrum. Ioan. 14.*

Domine ostende nobis patrē & sufficit nobis. Hominis appetitus licet vniuersa mundi possideat non fatiatur, donec Deum

videat, & ideo continuè orādum, Domine ostende nobis patrem, nondum enim consummatum est opus, quod in me facere coepisti, donec videā te, vide in G. lib. 1. cap. 2. §. 2. & in Add. libro. 1. Consideratione. 1. ex septem vltimis. §. 1. & Consideratione. 5. §. 1.

(Philippe qui videt me, videt & patrē.) Quòd homines Deum quem non videbant, non diligebant, corporalibus affueti, ideo eius imago filius, nostra carne indutus, non diligentibus patrem omnem abstulit occasionem. Vide in Introduct. fidei, par. 3. cap. 14

(Ego sum via.) Per Christi imitationē ad Christumitur. Vide tomo. 2. Conc. feria. 4. post Dominicam in Passione, Concione. 2. §. 2.

Via qua ad coelum recta itur ostenditur tomo 3. Conc. Dominica. 5. post Pascha, Concio. 1. §. 1.

(Ego sum via.) Quòd homines viatores sint, & qua sit eis via incedendū, vt recto itinere ad aternitatem perueniant. Vide tomo. 4. Conc. Dominica. 2. post Pentecost. Concione. 2. ibi, Magister aiunt.

(Ego sum via, veritas, & vita, & in domo patris mei mansiones multæ sunt.) Hoc explicatur feria 2. Paschæ, Concio. 2. ibi, principio aduertēdum.

(Philippe qui videt me videt & patrem.) Dēi summi attributa & proprietates, perfectionesq;, vt inde colligere valeas, qualis sit eius filius, ostenduntur

duntur Concione. 3. Sanctissimæ Trinitatis, vide de hoc omnes Conciones eiusdem festi.

IN FESTO SANCTÆ Crucis, pro Inuentione & Exaltatione eiusdem.

IN Cruce Domini totius Christianæ philosophiæ summam contineri, vide elegantem Concione, tomo. 1. de Sanctis, Concione. 2. Sancti Thomæ Apost.

Christi gloria in Crucis ignominia ostēditur, bene ergo & crucis exaltatio solennitas hæc nuncupatur, & in Christi Domini ad crucem exaltatione omnia ad se traxisse ostenditur tom. 3. Concio. Dominica in Albis Concione. 1. ibi, Atque vt à morte.

(Nunc princeps huius mundi eijcietur foras.) Per crucem sumus à dæmonis tyrannide liberati, vide tom. 3. Dominica. 4. post Pascha, Concio. 1. ibi, De iudicio ergo primum.

Crux quæ antea summa erat ignominia, summo erat hominibus eius supplicium terrori, tantam ex membris Domini consecuta est gloriam, vt sancti summo ducerent honori Crucis Domini esse participes, ideoque ad eam alacriter currebant, vide præcipuè de Beato Andræa, Concio-

ne. 1. in festo ipsius. §. 3. tomo. 1. de Sanctis.
(Quomodo potest homo nasci cū sit fenex.)
De interna Spiritus sancti regeneratione, quæ
per eius amorem fit. Vide in festo Pentecost. Cō-
cione. 1. ibi, Haftenus rei gestæ.

(Si terrena dixi vobis & non creditis.) Multa
in terra cum labore inuenimus, non ergo mirum
quod diuina & coelestia captum nostrum & hu-
manam rationem excedentia, inuestigare non
possimus, vide tomo. 3. Conc. Concione. 1. San-
ctissimæ Trinitatis, ibi, Verum insurget.

Arboris Crucis mirabiles fructus recensentur,
in *Introduct. fidei*, par. 3.

Quod tunc homo perfectè crucifixus sit, quā-
do non suam sed Dei voluntatem expleuerit, nā
cruci affixus manibus & pedibus impeditus est,
vide quæ adnotauimus in *Conuersione S. Pauli*,
in illa verba; Domine quid me vis facere.

Vide de mysterio Crucis & eius triumphis, in
Introduct. fidei, par. 2. cap. 27.

(Ego si exaltatus fuero à terra.) Hoc explicat
totum cap. 28. ibidem, vbi de mirabili victoria
qua Christus per suam crucem vniuersum mun-
dum ad se adduxerit, agitur, sed præcipuè capite
29. ibidem. Vide etiam in *prologo*. 3. par. ibidè.
& cap. 25. & 26. ibidem, pro triumpho Crucis,
vbi probatur, quod in cruce non solum ignomi-
nia non sit, sed summa gloria.

IN

IN FESTO SANCTO- rum Apostolorum Petri & Pauli Euangelium.

¶ *Venit Iesus in partes Cesareæ Philippi.*
Matthæi. 16.

PER poenitentiam beatus Petrus sanctior &
in Christi amore feruentior surrexit, vide
Concione. 2. Sancti Ioannis Euangelistæ, to-
mo. 1. de Sanctis.

(Portæ inferi nō præualebunt aduersus eam.)
Quæ fundata est supra firmam petram, Petrum
scilicet in fide & charitate firmum. Magni facit
Deus firmitudinem in bono, vt inde eam amare
contendas, vide in *G. lib. 2. cap. 3.*

De fidei catholicæ firmitate, & excellentijs, vi-
de in *Introduct. fidei*, à parte. 2. & deinceps per
totum librum. Vbi multa inuenies & huic festo
& euangelio accommodata, summarijs capitum
recensitis, sed parte. 2. capite. 8. De eius constan-
tia & firmitate agitur & cap. vltimo. §. 2. expli-
catur qualiter portæ inferi præualere nun-
quam potuerunt aduersus Christi
Ecclesiam quæ tale ac tam fir-
mum fortita est funda-
mentum.

Gg 4 IN

IN FESTO SANCTÆ Mariæ Magdalenaë Euan- gelium.

¶ *Rogabat Iesum quidam Phariseus vt manducaret cum illo. Luca. 7.*

DE Magdalenaë conuersione habes peculiariter in M. & in Add. in tractatibus de Vita Christi.

(Mulier quæ erat in ciuitate peccatrix.) Nomē eius consulto prætermittitur, quò propter suam impietatem eos nescire Dominum intelligatur, qui peccatores sunt, nisi ad eorum punienda scelera. Vide tomo. 3. Conc. Dominica. 3. post Pascha Concione. 2. ibi, Hactenus diuinitis fortem.

(Stans retro secus pedes.) Christo adhæret, à cuius misericordia veniam sperat: sed timoris Domini plena & suorum conscia criminum, non audet coram eo stare, sed stat retro secus pedes, vt pariter spes & timor ipsam in Dei amore constantem reddant, vide Dominica. 6. post Pentecostē, tomo. 4. Conc. Concione. 2. in tractatione thematicis, & in fine illius Concionis, & in admonitione ad lectorem in signi S. Bernardi testimonio, Domini pedes eius iustitia & misericordia intelliguntur, quibus Sanctissima hæc peccatrix adhæsit.

(Lachry-

(Lachrymis coepit rigare.) Vide quæ noua obsequiorum genera, antea etē vitæ contraria, coelestis ille spiritus qui huius peccatricis animam coelesti tetigit in pulsu, adinuenit, lachrymarum fontes aperire, qui aquam ad lauandos pedes subministrant, & tortos antea capillorum crines, qui antea vexilli vanitatis officio fungebantur, nunc in officium lintheaminis ad Domini tergendos pedes transeunt. De mirabilibus diuini spiritus & eius amoris effectibus, vide tomo. 3. Conc. Concione. 1. in die Sancto Pentecostes per totā Concionem. Sed præcipuè, ibi, Hactenus historiae reigestæ.

Quot in se habuit oblectamenta, tot in se (vt Gregorius ait) adinuenit holocausta, antea ratio & corpus appetitui seruiebant, nunc è conuerso appetitus & caro rationi, efficacissima similitudine hoc explicat noster autor in G. libro. 1. capite. 19. §. 1.

De remedijs contra turpitudinis vitium, Ibidē libro. 2. cap. 6.

Vide quæ noua obsequiorum genera, lachrymis rigare, capillis tergere pedes, hæc omnia charitas adinuenit. De excellentijs charitatis, vide in Add. libro. 1. cap. 1. per totum præcipuè. §. 4. vbi has adinventiones ex charitate procedere exemplo mulieris, summopere verum diligentis explicatur.

Gg 5 (Magnis

Magnis encomijs extollit nos-
ter autor Magdalenæ amorem, in Add. tom. 2. in mysterio Re-
surrectionis. §. 1.

Mutatio fit in anima peccatoris iustificati, ei
similis quæ facta est in ecclesia per Christi aduen-
tum in carne explicatur in Introductione fidei,
par. 4. cap. 12.

(Fides tua te saluam fecit, & vade in pace.) Fi-
dei excellentia si cum charitate & cordis humili-
tate & reuerentia copuletur, explicatur tomo. 1.
Conc. Dominica. 2. post octauas Epiphaniæ, Cõ-
cione. 2. ibi, Sequitur deinde.

Magnis hodie laboribus Dominus peccatricẽ
istam prosequitur, qua de causa sic se gerat Do-
minus cum peccatoribus, vide tomo. 3. Concio.
Concione. 1. in die Resurrectionis, ibi, Introeun-
tes in monumentum.

¶ IN FESTO SANCTI Matthæi Apost. Euang.

¶ *Præteriens Iesus vidit leui. Matthæi. 9.*

Matthæum nomine.) Nomen suum post
thelonei factam mentionem posuit, quod
humilitatis inditium est, vel quod sciret
peccatores ad Christum vocatos & ab ipso iusti-
ficatos

ficatos nomina sua in coelis scripta habere, ac pro-
inde in eius Euangelio (quod huius iustificatio-
nis & redemptionis bonum nuntium est) scribi
debere, magnam per Christi aduentum adepti
dignitatem; vide tomo. 1. Conc. in Natiuitate Do-
mini, Concione. 1. ibi, Fuit & alia.

(Sequere me.) Sequi iubes & præmium non
proponis, ad quod homines attendentes, omnia
relinquere, & te sequi velint: mundus & dæmon
multa promittunt, & nulla præstant, è contra
Christus plus præstat quam promittit, huic in-
tento applicari possunt, quæ dicuntur in prolog.
G. in illa verba, Dicite iusto quoniam bene, quæ
etiam verba applicantur ibidem libro. 1. capite
ultimo.

Bona quæ Christus ipsum & virtutem sequen-
tibus tribuit, recensentur ibidem in. 2. parte li-
bri primi.

Statim cum illo & alijs peccatoribus dignatus
est conuiuia esse, vt ostēderit se suauiter velle eius
conuersionem disponere, & tenelam arborem fo-
uere, donec in virtute radices emitteret altas,
quam suauitatem ostendat Dominus suis. Ibi-
dem cap. 16.

¶ DE

Annotationes in Euangelia.

¶ DE SANCTIS Angelis.

DE custodia Angelorum, vide in G. lib. 1. capite. 12.

Quod Angeli administratorij sint spiritus, in Add. Consideratione. 2.

De perfectionibus Angelorum, Ibidem Consideratione. 2. ex septem vltimis.

(Aduocans Iesum paruulum.) Paruuli iubemur esse in cordis simplicitate Christiana, vide in communi confessorum, Concione. 2. §. 1.

¶ DE SANCTISSIMIS Patribus Dominico & Francisco.

DE fiducia quam habuit beatus Dominicus in Deum, qui adeò securus erat de sua gloria, qui & post obitum auxilium suis promiserit in perenni vita, vide in G. lib. 1. c. 24.

Qualiter Deus eius audierit orationes, vide in Add. Consideratione. 1. ex septem vltimis. §. 5.

Quod sanctus Franciscus melius operibus quàm omnes mundi libri verbis doctrinam euangelicam expresserit, in prolog. Add.

De quadam oratione quam tota nocte habuit Sanctus Franciscus, ibidem lib. 1. cap. 4. §. 2.

Quam reuerenter in templo orabat Sanctus Franciscus. Ibidem Consideratione. 5.

Qualiter Sanctus Franciscus quotidie suam carnem affligebat, vide in M. tom. 1. in. 1. bene viuendi regula cap. 1. §. 6.

Qualiter gloriosi isti sancti fugerint vanam gloriam, vide in O. par. 2. cap. 3. §. 12.

Aliqui sunt qui indiscretè conantur, in totum sanctos istos imitari, vt cū beato Dominico qualibet nocte cum ferrea catena tres sumere disciplinas, & cum beato Francisco niui se immergere. De prudentia in rigore poenitentia, vide in Add. lib. 1. cap. 18.

Pro beato Patre Dominico in Euangelium. (Vos estis sal terræ.) Vide quæ adnotamus in communi confessorum.

Pro Sancto Francisco in Euangelium. (Confiteor tibi Domine pater cœli & terræ. Matth. 11.) Confiteor idem est quod gratias ago, gratitudo commendatur, & ingratitude reprehenditur, tomo. 4. Concio. Dominica. 13. post Pentecosten, Concione. 2. ibi, Sed vt ad historia, vide etiam nostras annotationes in eadem Dominica.

(Reuelasti ea paruulis.) Paruulis & de se nihil præsumentibus & ad diuina & cœlestia cum tremore & reuerentia accedentibus, diuina reuelan-

tur.

tur, non elatis & altiora se quærentibus. Quo tremore & reuerentia fit accedendum, ad tractandum & loquendum de Deo, vide in quinque Concionibus Sanctissimæ Trinitatis, sed præcipue Concione. 1. ibi, Hactenus fratres, & in eadē Concione, ibi, Verum insurgit, & Concione. 2. ibi, Nō est igitur, & Concione. 4. in Exordio curiosè satis ostenditur quod de diuinis parum, & cum tremore inuestigandum est.

IN FESTO OMNIUM Sanctorum Euang.

¶ *Videns Iesus turbas ascendit in montem.*
Matthæi. 5.

Sanctorum vitam ad Dei nos cognitionem adducere eleganter ostenditur tomo. 2. Concio. fer. 6. post. 3. Dominicam Quadragesimæ, Conc. 1. in principio.

IN Euangelium, Præter ea quæ adnotamus in communi martyrum, & quæ sequuntur duximus adnotanda. De beatitudine æterna, vide quæ adnotamus Dominica in Quinquagesima.

(Beati pauperes spiritu.) De affectu in his terris non ponendo, quod idem est, ac in suo spiritu pauperem esse, vide in M. tom. 1. in. 1. bene uiuenti regula cap. 1. §. 8.

Beati

Beati mites & pacifici qui pacem & cum proximis & in seipsis habent, vide in Add. lib. 1. c. 14.

(Merces vestra copiosa est in cœlis.) Et adeo copiosa, ut per idipsum per quod Deus beatus est, & nos beatificemur, quis noster vltimus finis, quæ nostra beatitudo, & errores Philosophorum de vltimo fine hominis, recensentur, in Introductione fidei, lib. 2. cap. 3.

(Gaudete & exultate.) Gaudium & exultatio iustorum qui mundanis gaudijs spreto, se totos diuinæ suauitati tradiderunt, deuotæ depingitur, Ibidem par. 2. cap. 11.

Quale gaudium in cœlo de ingressu decem millium martyrum, vnde colligendum quæ erit de secura possessione tantorum millium, vide ibid.

¶ DE SANCTIS IN communi.

Sanctorum exempla quare proponuntur, licet adeo excelsa ut illa fragilitas humana nō possit ex equo imitari, vide tomo. 1. de Sanctis, Concione. 2. Sancti Ioannis Baptistæ in Exordio.

Quo honore sanctos & amicos suos Deus affecterit, vide in G. lib. 1. cap. 12. & Concione. 1. Sancti Petri Apostoli. §. 1.

Quid

Quid utilitatis ex Sanctorum exemplis fit sumendum, vide tom. 2. de Sanctis, Conc. 1. Sancti Dominici in Exordio, & Conc. 2. eleganter.

Quare Ecclesia Sanctorum mortem vt natalē celebret, vide tom. 2. de Sanctis Conc. 1. in Natiuitate Beatæ Mariæ in Exordio.

Ezechielis figura de quatuor animalibus in quibus erant aquilæ, hominis, bouis, leonis, figuræ cuilibet sanctorum aptari potest, hæc explicatur tomo. 2. de Sanctis Conc. 2. Sancti Matthæi.

Quid valeat apud Deum Sanctorum oratio, vide tomo. 2. de Sanctis Concione. 2. Sanctorum Simonis & Iudæ. §. 1.

Sancti contra ingruentes procellas murum se opponebant pro domo Israël, vide tomo. 3. Concio. feria. 2. in Rogationibus, Concione. 1. ibi, Vn de sancti viri.

¶ IN COMMUNI SANCTORUM APOSTOLORUM.

DE mutatione quæ in mundo facta est per Apostolorum prædicationem, vide in Introductione fidei, par. 4. cap. 1 2.

Mundi per Apostolos conuersio miraculosa ex omnibus circumstantijs amplificatur, Ibidem par. 2. cap. 2 8.

De

De fidei excellētis Christi triumphis qui per piscatores idolatriam destruxit, mundi principes subiugauerit, Ibidem par. 2. per totam, sed præcipuè cap. 1 1. 1 2. & 1 3.

Mirabilis per Spiritus sancti aduentum Apostolorum mutatio, & quod illi in nostrum commodum instructi & animati fuerint explicatur tomo. 3. Conc. Concione. 1. in die Pentecostes.

Quare Dominus ad Apostolatus culmen, homines contemptibiles, piscatores, & in humili officio occupatos elegerit, vide eleganter tomo. 1. de Sanctis, Concione. 2. in festo Sancti Andree §. 3. & in festo Sancti Matthiæ, Concione. 1. ibi, Neque ipsis modo.

IN EVANGELIUM. (Hoc est præceptum meum vt diligatis inuicem.) De præcepto dilectionis, vide in G. lib. 2. cap. 1 6. §. 1. Quod ad huius præcepti impletionem omnes virtutes omnia quæ in lege & prophetis continentur, ordinantur, vide in Add. lib. 1. cap. 1. §. 2. Quod Christi ergo nos viso amore Christus nos alliciat ad amandum nos ipsos, vide in Introductione fidei, par. 3. cap. 1 9.

(Sicut dilexi vos.) Vis scire Dei erga te amorem, vt eius imitatione intelligas quare proximū amare teneris, vide copiosè & eleganter Dominica. 2. post Pascha in tractatione thematis, to. 3. Conc. Quantum hoc præceptum à præceptis di

Hh uinæ

uinæ legis distet, vide ibidem Dominica. 4. Concione. 1. ibi, Hac igitur ratione.

(Maiorem charitatem nemo habet.) Seipsum suæ legis exemplum ponit, lex eius amoris lex est, via ad hunc amorem adipiscendum est, mundana spernere, labores & mortem denique pro amicis amplecti, quod & Dominus charitatis perfectionem amplectens exhibuit, eleganter hoc inuenies in Ascensione Concione. 1. ibi, Diximus fratres.

(Ut diligatis inuicem.) Ad hoc venit Dominus ut argentem mundum in Dei amore, hoc igne in terram misso inflammaret, qualiter hoc præstiterit, vide tomo. 3. Conc. Concione. 5. in festo Corporis Christi per totam.

Quod dilectionis præcepto veluti quodam caractere Christiani à Christo sint insigniti, ut ab alijs secernantur, vide tomo. 4. Concio. Dominica. 1. post Pentecosten, Concione. 2. ibi, Neque hac adedò insigni, lege vsque in finem.

(Maiorem hanc dilectionem.) Gradus esse inter virtutes ad longum ostenditur tomo. 4. Concio. Domi. 17. post Pentec. Conc. 2. p. 2. per totam.

Charitas quæ Christum pro nobis ad crucem ferendam adduxit, eadem Sanctos Apostolos ad mortem pro eodem Christo ferendam, incitauit, vide tomo. 1. de Sanctis, Concione. 1. in festo Sancti Andrea. §. 1.

Præ-

Præceptum suauè iniungit, præmia daturus eximia seruantibus: sic cum homine velut quodam statuit pactum, ut ipse seruet legem, ipse tribuat seruanti præmium, vide tomo. 1. Conc. Concione. 1. in Circumcisione in principio.

(Vos amici mei estis.) Quo honore Deus suos prosequatur amicos, vide in Add. Consideratione. 1. ex septem vltimis.

IN EVANGELIUM. (Cōfiteor tibi pater.) (Venite ad me omnes qui laboratis egredificiam vos.) Nihil eis deesse posse qui toto corde Deum sequuntur, ostenditur tomo. 2. Conc. Dominica. 4. in Quadrag. Conc. 4. per totam.

(Venite ad me omnes &c.) Huic intento applicari potest Concio. 3. Dominica. 2. in Quadragesima, vbi de spiritali dulcedine & refectioe quam Dominus eis qui eius iugum & crucem portauerint promittit agitur.

(Omnes qui laboratis & onerati estis.) Varijs calamitatibus mundum vult Deus plenum esse, ut illorum onere se præmente ad Christum verum solatium hominis confugiant, eo quod videat Deus succedentibus prosperis, non sic homines Dei sui memoriam habere, vide to. 1. Conc. Dñica. 4. Aduē. iuxta morē Romanū, Cōc. 3. §. 1.

Quod in laboribus qui humanam comitantur vitam, & fragilem sequuntur naturam, vnicum sit remedium in Christo positum. Vide

tomo. 3. Conc. fer. 2. in Rogationibus, Concione
1. per totum, sed præcipue ibi, Verum hi omnes.

(Iugum meum suaue est & onus leue.) Peccatoris difficultas cum relicta præcedentis vitæ via ad iugum Domini portandum se disponit, & illius per Christum suaue & facile redditum virtutis iugum, eleganter depingitur tomo. 3. Conc. Concione. 1. in Resurrectione Domini, ibi, Dum igitur adhuc, & feria. 2. ibidem, per tres eius Conciones, hoc est illarum præcipuum argumentum, vt videre est in earundem Concionum præfatione ad lectorem, & Dominica. 4. post Pascha, Concione. 2. in principio.

(Discite à me quia mitis sum & humilis corde.) Qua ratione Dominus tantopere humilitatem amauerit & docuerit verbo & exemplo, vide tom. 1. Conc. Concione. 3. in Natiuitate, ibi, Atq; vt à tremore superbix, & concione. 4. per totam. De humilitate vide feria. 5. in coena Domini.

(Discite à me.) Quod Christus Deus & homo perfectissimus sit magister, à quo homines adiscere, & quem imitari omni excusatione semota teneantur, vide tom. 1. Conc. Dominica. 1. in Adventu, iuxta consuetudinem fratrum ordinis Prædicatorum Conc. 3. ibi, Verum quæ hætenus.

(Iugum meum suaue est, & onus leue.) Non est iugum meum quod portare non possitis, & onus graue vt erat olim legis veteris onus, de quo

Petrus

Petrus quod neque nos neque patres nostri portare potuimus. Legis asperitatem in euangelij sua uitatem Christi seruatoris nostri ope mutatam esse, ostenditur tomo. 1. Conc. Dominica. 1. post octauas Epiphaniæ Concione. 2. ibi, In lege igitur, vbi etiam ostenditur in operibus virtutum quæ circa difficile versantur, in quibus mundani omnia esse aspera & in accessu falso autumant, magnam inesse suauitatem.

(Discite à me quia mitis sum.) Quod Christi incarnatio homines ad eius imitationem prouocauerit, vide in Introduct. fidei, par. 3. cap. 19.

(Iugum meum suaue est.) Vide copiose & eleganter in G. lib. 1. cap. 28. vbi contra eos qui asperam iudicant virtutis viam autor insurgit. In Euangelium. (Ego sum vitis vera.) Vide feria. 6. post. 2. Dominicam Quadragesimæ.

Magnum solatium similitudo hæc de vitæ affert, nam si palmites sumus Christo inserti, ab illo & influxum participabimus, eadem ferè est similitudo ac de capite & membris, quam vide in G. lib. 1. cap. 5. Vitis proprietates & eius operationes & eius comparatio habentur in Introductione fidei, par. 1. cap. 10.

(Gaudete & exultate quia nomina vestra scripta sunt in coelis.) De beneficio prædestinationis vide in G. lib. 1. cap. 6.

(Iugum meum suaue est.) Facilem per Christi

gratiam redditam esse virtutis viam ostenditur
tomo. 1. de Sanctis, Concione. 1. in festo Sancti
Andree. §. 2.

IN EVANGELIVM. (Ecce ego mitto
vos sicut agnos inter lupos.) Qua ratione rationa
le animal homo scilicet irrationabilibus & feris
comparatur, imo sapenumero & dæmonibus, vi
de tomo. 4. Conc. Dominica. 7. post Pentecost.
Concione. 2. in principio.

(Sicut agnos inter lupos.) Contra ingruentia
mala ipsorum malorum munit prædictione, mi
nus enim (ait Gregorius) iacula ferunt que prævi
dentur, vide tom. 3. Conc. Dominica post Ascen
sionem, Conc. 1. in princ.

(Qui perseverauerit vsque in finem.) De perse
uerantia, vide tomo. 4. Concionum Dominica. 6.
post Pentecosten Concione. 1. ibi, Misereor su
per turbam.

(Si mundus vos odit.) Quid fuerit in causa,
quod viri sanctissimi & mitissimi, & absque vlla
viuentes querela odio habiti fuerint, ostenditur
fer. 4. post Dominicam in Passione Conc. 1. princ.

Sancti Apostoli & si scirent se in gratia confir
matos & nullatenus à cœlesti regno excludēdos,
carnem tamen suam inedia & laboribus macera
bant, & ab omni voluptate terrena abhorrebant,
vide eleganter tom. 1. de Sanctis, Conc. 1. S. Ioan.
Baptista, ibi, Quæret autem aliquis.

IN

IN COMMUNI SAN CTORUM MARTYRUM.

Q Valiter sint sancti inuocandi, vide Domi
nica. 28. post Pentecosten, Concione. 1.
ibi, Sed vt ad historiae seriem.

IN EVANGELIVM. (Qui vult venire
post me abneget semetipsum.) Modum sequen
di virtutem proponit per sui abnegationem, con
tra eos qui virtutem suadet sequi, & modum sequendi
non proponunt, vide in prolog. G. & in O. par. 2.
cap. 5. §. 10. & in Introduct. fidei, par. 3. cap. 20.
(Si quis vult venire post me.) Christi Domini
exemplo ad labores æquanimiter ferendos & ad
cruces hortamur, vide tomo. 2. de Sanctis, Con
cio. 2. sanctorum Simonis & Iudæ per totam.

Per labores ad Christum pergendum, vide to
mo. 1. Conc. Dominica in Septuagesima, Conc.
2. §. 2. & to. 2. Dominica. 2. in Quadrag. Conc. 2.
in prin. & feria. 6. ibidem, Conc. 2. §. 1.

(Sequatur me.) Vtiq; me imitando, qui vestris
debitam peccatis crucem humeris meis porto, quã
tum valeant maiorum exempla, & quod ij qui cru
cem sequuntur, inueniant animam suam, que sint
destinata præmia illis qui Christum per crucem
& labores sequuntur, vide tom. 3. Conc. Conc. 2.
in Ascensione, ibi, Cæterum ad hanc.

Hh 4 IN

IN EVANGELIVM. (Nisi granum frumenti.) Si volueris literæ adhærere explicare qualiter tritici granum corrumpatur, crescat, & in spicam euadat, ex quo facili negotio parabolicum sensum elicere possis, vide in Introductio. fidei, par. 1. cap. 10.

Huic euangelio aptari possunt quæ ibidem par. 3. dicuntur, vbi omnia quæ nobis attulit Christus commodæ per suam passionem recensentur consule titulos capitum. Quod ex Christi morte innumerabilis seges Sanctorum monachorum secuta sit, ibidem par. 4. cap. 12. Quod homo huius grani similitudine corrumpi debeat in carne, vt crescat in spiritu, vide eleganter in Add. lib. 1. capite. 2.

(Qui amat animam suam perdet eam.) Quæ mala sequantur ex proprio amore, vide in G. lib. 2. cap. 4. & in Add. lib. 1. cap. 3.

Inuenit animam qui eam odit & perdet qui amat, præmio & supplicio ad sui imitationem suadet: hoc præcipue habet religio Christiana inter supplicium & præmium homines in officio continere, vide in G. lib. 1. cap. 1. & in M. lib. 1. cap. 1. & in Introduct. fidei, par. 2. cap. 7.

IN EVANGELIVM de pluribus martyribus. (Videns Iesus turbas ascendit in montem.) (Et aperiens os suum.) Vt exemplum præberet Christiano concionatori qua præmeditationis

tionis grauitate & consilio se munire debeat fugestum ascensurus, vide in Rhetorica lib. 1. ca. 2. Deinde etiam vt intelligas non absre dictum fuisse, (Et aperiens os suum) cum nisi aperto ore loqui non posset, aperuit enim ad prædicandum ædificatoria & grauitate plena, non scurrilia & ad populi auram captandam, vt plerique faciunt concionatorum. Quæ item sint à Christiano concionatore prædicanda, quæ & Christus hic prædicauit, vide in G. lib. 1. cap. 7.

Aduerte quid Dominus in prima sua concione prædicauerit, ea certè quæ ad odium peccati virtutis amorem & ad æternam beatitudinem animam inducunt, quis debeat esse concionatoris finis, quæ etiam sint quæ semper populo suadere debeat exactè tradit autor in prologo suarum concionum ante initium tomi primi, ibi, Verum vt pius concionator.

(Docebat eos.) Magnum planè & perpetua animi gratitudine dignum beneficium, quod ipsum Deum habuerimus præceptorem, nostra indutum carne, vt ipsum non timeremus audire, vt olim ille qui Deum recusauerunt loquentem, & Moyse trementes dicebant, loquere tu nobis, illum certè quem multi reges audire desiderauerunt, neque ipsum loquentem audierunt, qui locutus fuerat patribus, sed in prophetis, vide to. 4. Conc. Dominica. 1. post Pentec. in prin. post Exordiū.

(Et aperiens os suum.) Ad loquendum, myste-
rio non vacat, vt loquentis diuinam attendas elo-
quentiam, vide ibidem Dominica. 3. Concio. 2. in
prin. & Dominica. 4. Conc. 1. ibi, Itaq; pro fugge-
sto. Quod maius & excellentius nos beneficium
acceperimus, quàm antiqui illi veteris testamenti
patres, cum illi de igne & fumo audierint Deum
loquentem, nos in carne nostra eum vidimus cū
hominibus cōuersantem, vide Dominica. 4. Ad-
uent. iuxta morem Romanum, Concione. 2. ibi,
Sequitur deinde.

(Beati pauperes spiritu.) Quod sit inter animā
& spiritum discrimen, & quod eorum spiritus in
cœlum eleuetur, qui corporeis & terrenis non
adhæret, hoc eleganter explicatur tom. 1. de San-
ctis, Conc. 1. in Visitatione S. Mariæ, prope finē,
ibi, Cæterum cum hic.

Paupertatem spiritus humilitatem intelligere
possumus cum Bernardo, nam verè humiles in
suo spiritu, se pauperes esse cognoscunt, vide to-
mo. 2. de Sanctis, Conc. 1. Sancti Michaelis prin-
cipio post Exordium.

De paupertate euangelica, vide ibidem Con-
cione. 1. in festo S. Francisci.

(Beati qui lugent quoniam ipsi consolabun-
tur.) Consolabuntur etiam in hac vita testimo-
nio bonæ conscientiæ. De hac consolatione vide
in G. lib. 1. cap. 17. §. 1.

Quantum

Quantum Deus lachrymis piorum delecte-
tur, vide tom. 1. de Sanctis, Conc. 1. in Purificatio-
ne Beatæ Mariæ, ibi, Cæterum ad hoc.

Sancti hic lugent & mali lætantur, sed post
hanc vitam diuersa erit illis fors, sed in præfenti
magna in iustorum luctu interna consolatio, &
malorum falsa & inconstans amaritudinibusque
permixta lætitia, vide tomo. 3. Concionum, Do-
minica. 3. post Pascha, Concione. 1. ibi, Sua
igitur seculi hominibus, & Concione. 2. ferè
per totam, sed præcipuè ibi, De hoc quæritis in-
ter vos.

(Beati misericordes, quoniam ipsi misericor-
diam consequentur.) Via ergo ad diuinam mise-
ricordiam nostra in proximos misericordia erit,
vide tom. 4. Conc. Dominica. 1. post Pentecost.
Conc. 2. ibi, Sed vt ad id cuius, & Dominica. 6. &
8. de misericordia inuenies multa.

(Beati eritis cū maledixerint vobis homines.)
Quare Dominus per tribulationes voluerit suos
ad beatitudinem ire, tribulationum necessitas, re-
media, earum fructus, & vtilitas, explicantur Do-
minica. 3. post octau. Epiph. Conc. 1. per totam.

Sanctorum martyrum exemplo fortiter est con-
tra inimicos animæ dimicandum, vide tom. 1. de
Sanctis, Conc. 1. in festo S. Andrea prope finem.

(Gaudete & exultate &c. Merces vestra multa
est in cœlo.) Eadē est ferè sentētia, hac illa, Nolite
timere

Annotationes in Euangelia.

timere pusillus grex, quoniam complacuit patri vestro dare vobis regnū, quæ verba fatis deuotæ explicantur to mo. 1. de Sanctis, Conc. 1. Sancti Matthiæ, ibi, Huic ergo Dominus periculo.

(Beati muudo corde.) De cordis munditia, vide quæ adnotauimus feria. 4. Cinerum in illud; Vbi est thesaurus tuus, &c. vide etiam in nostro autore in communi cōfessorum Conc. 1. in prin.

(Gaudete & exultate.) Mirabilis duorum affectuum vnio in sanctis visa est, vt mortem timerent, & illam summa alacritate exoptarent, hæc affectuum vnio, & eius causæ explicatur feria. 4. post. 2. Dominicam Quadragesimæ, Concio. 2. ibi, Sed ad discipulorum timorem.

(Beati pauperes spiritu.) Aduerte nouam doctrinam in prima Christi Concione & humiliter prædicatam, sine igne fumo tenebris, fulgurum coruscatione, tonitruum & tubæ clamore, vt olim in lege. Paupertatem spiritus prædicat illis qui potentem & diuitem sperabant Messiam, & hæc, & hoc modo prædicans humilia, & humiliter maiorem effectum consequuta est lex noua, quam lex illa. Vide in Introduct. fidei, parte. 4. dialog. 5. 6. & 7.

Quod confidentia & spes quam sancti in Deo habebant faciebat illos tormenta spernere, & quod in se confidentes sanctos Deus veluti omnipotentes faciat, vide in G. lib. 1. cap. 18.

Hoc

In communi Sanctoꝝ Martyrum. 247

Hoc ipsum charitas etiam faciebat quæ victos faciebat victores, vide in Add. lib. 1. cap. 1. §. 5. Inde maxima in eis in medio tormentorum lætitia, cum Laurentius persecutoribus insultaret, & Vincentius vt tribunal sponte rogum conscenderet, & Agatha lætanter iret ad carcerem, hæc omnia ex spe & charitate procedebant, de hac Sanctoꝝ lætitia, vide in G. lib. 1. cap. 2. 2.

Quo honore Deus sanctos qui pro illo passi sunt, decorauerit, vbi & aliquorum martyrum agones recensentur, vide in Add. lib. 1. Consideratione. 1. ex septem vltimis. §. 6. & 7.

De tribulationibus pro Christo tolerandis, vide in O. meditatione. 1. pro die Sabbathi. §. vlt.

De peculiariibus martyrum agonibus & eorū constantia & fortitudine, vide in Introductione fidei per totam partem secundam, sed præcipuè à cap. 10. & deinceps.

IN EVANGELIUM. (Non veni pacem mittere sed gladium.) Quod accedens ad seruitutem Dei ad tentationem & bellum præparare debeat animam, vide in G. lib. 2. cap. 2.

IN EVANGELIUM. (Nisi granū frumenti.) Quid fuerit in causa, quod sancti carnem suam tam asperè tractauerint, & ab omni terrena delectatione abhorruerint, explicatur curiose to mo. 1. de Sanctis, Conc. 1. Sancti Ioannis Baptistæ, ibi, Queret autem aliquis. Hoc euangelium enarra-

enarratur in duabus Concio. in festo S. Laurētij.

(Gaudete & exultate.) Vnde quæso in Sanctis Martyribus tanta in passionibus tolerantia ut in medio tormentorum sic exultauerint, ex eorum certè in Deum amore, hoc ostenditur Pauli exēpio tom. 1. de Sanctis, Concione. 1. in festo Sanctorum Petri & Pauli circa finem, ibi, Quo in loco, & Conc. 2. ibi, Hæc de mirabili.

(Beati mites.) De mansuetudine vide Domini ca in Passione, Concione. 1. §. 4.

¶ Pro communi Sanctorum

Martyrum, de eorum tormentis pro Christo toleratis, & de eorum veneratione suarumque reliquiarum, de eorum patientia & tolerantia in laboribus, & quæ sequuntur duximus apponenda ex lib. Collectaneorū eiusdē, ut Ethnico rū exēplis adductis, nostra cōvincatur desidia.

EX his qui cum Phocione erāt morituri, quidam indignans, complorabat sortem suam. Quem ita cōsolatus est Phocion. Non tibi, inquit, Euhippe, fatis est cum Phocione mori? Phocion non tantum innocēs, verum etiam præclare de Rep. meritis, ducebatur ad mortem. Magnum itaque solatium oportebat esse, cum Phocione innocente mori innocentem. Plut. in Cræco, apoph.

Quod

Quod si magnum esse mortis solatium putatur cum Phocione mori, quid ergo cum Christo pati, & cōtumelijs affici: & paupertatem cæteraque huius vitæ incommoda perpeti, quæ innocentissimus ille agnus, atque ad eō rerum omnium Dominus, nostri causa perpeffus est?

Diogenes Cynicus taxabat hominū vulgus, quod bonos viros hoc nomine laudarent, quia pecunias contemnerent: nec interim imitarentur quos laudibus vehementer extollerent: sed pecuniosos magis sequerentur, quos vituperabant. Laert. Diog. Hoc in eos quadrat, qui cum sanctorum virtutes miris laudibus efferant, vitiatamen perditorum hominum sectantur.

Alphonfus Aragonum rex potentissimus, in expugnatione Caietæ, cum aliquando defecissent ad tormenta ænea portentosæ amplitudinis saxa, nec aliunde habere facilius possent, quam ex villa, quæ ab incolis inueterata opinione adhuc asseritur Ciceronis fuisse: ut aliunde disquirerent istiusmodi saxa rex iussit: Ciceronis vero (cuius admiraretur in dicendo lacrem eloquentiam) villam, si saperet, inuiolatam seruarēt. Malle enim se tormenta & machinas amittere, quam iniuria afficere saxa tanti illius viri, qui tot tātisque homines ab iniuria & capitis periculo vendi casset suo patrociniō. Panor. Lib. 1. de reb. gest. Alph. Hoc exemplum ad venerationē sanctorū

& reli-

& reliquiarum ipsorum accommodari maximè potest. Si enim post tam longa annorū spatia, tanti fecit rex sapientissimus rudia villæ illius saxa, quæ Ciceronem educauerant in dicendo clarissimum: quid illi merebuntur, qui non tam lingua, quàm vita clarissimi fuerunt, & modo in æternū regnant cum Christo?

¶ In illud, Qui amat animam suam perdet eam. Ex eodem.

Alphonfus Aragonum rex, maximum argumentum immortalitatis sibi videri dicebat, quod corpus in hac vita decrefcere, ac omnia membra suos quasi fines & terminos habere, videret: animos vero, quanto ad annos accederent, tanto magis intelligentia, virtute, & sapientia crefcere. Panorm. libro. 4. de Alphon. reb. gest.

In Auftria cum obiisset vnus ex primoribus, annos natus tres & nonaginta, qui vitam inter voluptates illecebrasque nulla vnquam valetudine offensam, duxisset: ignotaque illi omnis calamitas, omnis mœstitia fuisset, idque Frederico Cæsari narraretur: Et hinc, inquit ille, immortales animas censere licet. Namque si Deus est, qui hunc mundum gubernat (vt philosophi & Theologi

docent) eumque iustum esse nemo negat: profecto alia loca sunt, ad quæ post mortem animæ migrant, ibique pro factis mercedem, aut poenā accipiunt. Nam hic nec bonis sua præmia, nec malis sua supplicia reddi videmus. Æneas Syl.

Alexandro mortuo, cum Anaxarchus tempestate esset delatus in Cyprū, Nicoreon memor contumelię, philosophum arreptum in mortariū coniecit, ac ferreis pistillis contundi iussit. Hic illam vulgò celebratam vocem emisit, Tunde Anaxarchi manticam, nam Anaxarchum non percussit. Laer. lib. 6. cap. 10. Qua quidem voce præcipuam hominis dignitatem in anima posuit, corpori vix aliud, quàm quod operimentum, ac veluti receptaculum esset, tribuens. Quæ quidem sententiã vehementer coarguit, qui animæ cura prorsus neglecta, omne studium suum ad corporis commoditatem & voluptatem transferunt. Quemadmodum enim quidam ita viuunt, vt nulum nomen esse credant: sic nonnulli ita sese gerunt, vt vel se animas non habere, vel eas cum corporibus simul interire arbitrentur: adeo sese totos curandis corporibus addixerunt.

Cyrus maior moriens apud Xenophontem, ita ait: Nolite arbitrari, o mihi charissimi filij, me cum à vobis discessero, nusquam aut nullum fore nec enim dum eram vobiscum, animum meum videbatis: sed eum esse in hoc corpore ex ijs re-

bus, quas gerebam, intelligebatis. Eundem esse creditote, etiam si nullum videbitis. Cato maior.

Democritus Milefius dicere solebat, si corpus animum in ius vocaret, haudquaquam futurum, ut ille muneris male administrati crimen effugeret. Animus in corpore velut in præsidio collocatus est: & tamen pleraque mala corpori ab animo veniunt, quæ is tamen arbitrii potestate vitare possit.

Crates Thebanus conspicatus adolescentem athleticum, vino, carne, & exercitatione corpulentiolem fieri, omifer, inquit, desidæ aduersus temetipsum carcerem munire. Maxi. monachus ferm. 27.

Chilon Lacedæmonius frequenter dicere solitus est, Caue tibi ipsi, & caue teipsum quorū primo admonuit, caute agendum esse cum hominibus, ne fraude circumuenti decipiamur, deinde vnumquemq; sibi suspectum esse oportere omnes enim sibi ferè cauent ab alijs, tamen interdum nemo magis hostis est homini quam homo ipse. Laert. in vita Chilonis.

Doroteus Thebeus monachus quotidie lapides ad mare colligebat, annuatimque hospitium fabricabat ægrotis. Huic laboranti quidam dixit, Cur ita conficis corpus tuum? cui ille, Quia me, inquit, illud occidit. Sozomenus tripart. hist. lib. 8. cap. 1.

In communi plurimorum Martyrum, in illud; Beati mites. De modestia & mansuetudine, ex eodem vbi supra.

Quidam à Socrate salutatus, non refalutavit: sed hoc nequaquam molestè tulit Socrates: amicis autem admirantibus, & ob hominis inciuilitatem indignantibus dixit: Si quis nos præteriret, peius affectus corpore, quàm nos sumus, nequaquam illi succenseremus: cur igitur illi succenseam, qui peius affectus est animo, quàm nos sumus? Eras. lib. 8. Apoph.

Idem cuidam admiranti, quòd conuitijs nihil in eum commoueretur, à quo conuitijs incessebat, Mihi, inquit, non maledicit: quandoquidem ea quæ dicit mihi non adsunt, neque in me hærent. Eras. lib. 3. Apoph.

Idem, cum in via quidam illi per lasciuiam calcem impigisset, admirantibus quod id pateretur, Quid facerem, inquit? Illis hortantibus, ut vocaret hominem in ius. Ridiculum, inquit: si quis asinus me calce percussisset, diceretis mihi, voca illū in ius? Nihil putabat interesse inter asinum & hominem brutum, nullaque virtute præditum: ac vehementer absurdum videri, non pati ab homine, quod ab animante bruto passurus fis. Laert. libro. 2. cap. 1.

Idem cum Xantippem diu rixantem tulisset in ædibus, ac tandē fessus confedisset ante fores illa magis irritata quiete viri, de fenestra perfudit eum lotio. Ridentibus, qui prateribant, & ipse Socrates arridebat, dicens. Facile diuinabam, post tantum tonitruum sequitur esse pluuiam. Laërt. lib. 2. cap. 1.

Idem colapho percussus à quodam in via, nihil aliud respondit, quàm quod homines nescirent, quando prodire deberent cum galea. Brus. lib. 5. cap. 1.

Demosthenes à quodam conuitijs lacepsitus: Nolim, inquit, tecum in hoc genus certaminis descendere, in quo qui vincitur, ipso victore melior est. Stob. ser. 17.

Phocionem cum pro concione dicentem quidam petulantissime maledicus interpellaret, multis conuitijs in illum debacchans, omisit quod coeperat, locumq; dedit maledico. Posteaquam ille vix dicendi fecisset finem, Phocion reuersus in suggestum, placido vultu, perinde quasi nihil esset dictum, coeptam orationem prosecutus est. De pedestribus, inquit, copijs audistis: superest, vt de velitibus ac leuis armaturæ milite dicam. Plut.

Lacones cum Deos comprecantur, hoc votis addunt, vt possint, iniuriam pati: quod neminem iudicarent ad gerendum imperium, aut alioqui magnas

magnas res obeundas idoneum, qui quauis iniuria commoueretur. Plutar. in Lacon. Apoph.

Cum ex militibus quidam in Antigonū conuitia iactarent, ignorantes illum prope esse, tentorio virga patefacto, Flebitis, inquit, nisi longius remoti male de nobis dicetis. Plutar. in Apoph.

Chilon Lacedæmonius fratri quærenti, quod Ephorus ipse non crearetur, cum ille esset: Ego, inquit, iniuriam ferre noui, tu non. Sensit sine patientia nullam esse prudentiam: quæ virtus ad moderandam Remp. maximè necessaria est. Laërt. Diog. in eius vita.

Isocrates dicere solebat, improbi hominis, quasi taciturni canis, silentium magis quàm vocem timendam esse. Max. Ser. 20.

Heraclitus Ephesius dicebat, iniuriam magis extinguendam quàm incendium. Ex leuissimis offensis, si negligantur, nascuntur atroces tragœdiæ. Sed ad restinguendum incendium accurrūt omnes: gliscenti vero simultati citius addunt irritamenta. Ex Laërt. lib. 9. c. 1.

Plato auditores admonebat, vt iratos ebriosq; se in speculo contemplerentur. Nam cum faciem suam furibūdā per omnia phrenetico similem viderent, eo dedecore territi, in posterum ab iracundia facile sibi temperaturos. Fulgos. libro. 7. capite. 2.

Chilon dicebat vincendam iram, quod is affe-

Etus sit cæteris potentior: quam superare fortius, est, quàm hoste armatum deicere: nec minus exitij mortalibus sit ab ira, quam ab hoste. Laërt.

Diogeni de non irascendo accurate differenti, adolescens quidam proteruus, veluti periculum faciens, an re præstaret ea quæ docebat, inspuit in faciem. Tulit hoc leniter ac sapienter. Non quidem, inquit, irascor, sed dubito tamen, an irasci oporteat. Laërt. lib. 6.

Architas cum in agro comperisset, quosdam è famolis ad misisse quiddam, sentiens se commotiorem in illos, nihil quidem tum fecit: tantum abiens, Fortunati, inquit, estis, quod irascor vobis. Cice. lib. 4. Tusc. Quæst.

Plato interrogatus, quo indicio cognosceretur sapiens, respondit: Sapiens cum vituperatur, non irascitur: cum laudatur, non extollitur. Laërt. in eius vita.

Idem iratus seruo, cum eum castigare pararet, & forte interueniret Xenocrates: Flagella, inquit, hunc puerum, nam ipse sum iratus: Sibi diffusus est homo philosophus, sentiens animi commotionem. At vulgus hominum tum maxime puniunt, cum irascitur. Laërt. lib. 3.

Aristoteles dicebat, Perinde ac fumus oculos incommodat, & aspectum ita conturbat, vt nec ea nobis videnti potestas fiat, quæ sunt ante pedes: ita oborta ira, rationi caligo suffunditur, vt se delinquere

delinquere nulla cogitatione deprehendere possit. Stob. ser. 18.

Demonax cum à quodam, cui imperator exercitum commiserat, interrogaretur, quonam pacto delegatam prouinciam quam optime gerere posset? Si, inquit, iracundia vacaris. Iram sensit vir prudentissimus ad omnem functionem inutilem esse. Eras. lib. 8. Apoph.

Cato senior, iratum ab infano nulla alia re differre dicebat, quàm mora temporis: sentiens iram esse breuem insaniam. Plutarc. & Stob. ser. 18.

Pro communi vnus Martyris

in Euangelium (Si quis vult post me venire, abneget semetipsum.) De sui abnegatione & quæ sequuntur duximus apponenda ex libro Collectaneorum eiusdem.

Quemadmodum Xenophon iubebat, in secundis maximè rebus homines Deorum meminisse, eosque tum enixius venerari: videlicet vt cū res tulisset, maiore eos fiducia quicquid ipsis opus esset, poscerent, conciliatos iam & propitios: haud aliter cōmentationes eas, quæ sedandis perturbationibus appositisimæ sunt, præsumptas recōditasque esse oportet, duntaxat apud mentis cōpotes, vt multo ante præparatæ, longè sint vtilissimæ. Vt enim truculenti canes,

& ad omnem vociferationem consternabiles, ab vna tamen voce solita & nota sibi, demulcentur: sic animæ efferatos affectus non parui est negotij componere ac permulcere: nisi commentationes solitæ ac familiares præsto sint, & ad manum, quæ turbulentos eos & percitos protinus conso-piant. Lib. de Tranq. animi.

Quod aduersus omnes affectus conducit, hu-ius oportet eos, qui facile vincuntur inutili pудо- re (quoties morbo superati, præter animi sententiam peccant ac subuertuntur) firmiter meminisse, notasque morsus ac poenitentiaæ defixas in animo reuocare, seruareque in longissimum tēpus. Sicut enim viatores, posteaquam semel in lapidem impegerunt, aut nauæ posteaquam ad scopulum fregerunt nauem, si meminerint, perpetuo metuunt, cauentque non illa tantum, verum etiam alia illis similia: ita qui turpitudinem damnaq; ex vitioso pudore accepta asidue ingerunt animo poenitentia motusq; vulnerato, in similibus postea reuocabūt se ipsos, nec facile patiētur, sese à recto cursu deduci. Lib. de vitiosa verecun.

Plurimam capies vtilitatem, si curiositatē auertas, utique coerceas, vt consuescat obtemperare rationi. Ab hoc initio proficiens ad acriorē exercitationem, rectè feceris, si theatrum in quo quid iucundi recitatur, prætereas: sique amicos ad saltationis aut comœdiæ spectaculū secum abducere conan-

conantes, repellas: aut si clamore in studio circo-ve exorto, non aduertas oculos. Quemadmodū enim Socrates monebat, cauendos esse cibos, qui non esurientes inuitarēt ad edendum: similiter & potum, qui non sitientes ad bibendum: itidem oportet & nos omnia spectacula, omnesque recitationes cauere, fugereque, quæ nos ad se colligūt allectantq; cū illis nihil sit opus. Lib. de Curiosit.

Est item & ad iustitiam exercēdam vtile, nonnūquam & quod iustum est prætermittere: quo consuefcas procul abesse à factis iniustis. Similiter & ad pudicitiam conducit, nonnunquam à proprijs vxoribus abstinere, nequando commouearis in alienas. Hanc denique consuetudinem adducens curiositati, tenta nonnunquam & eorum quæ ad te pertinent nonnulla dissimulare, nec in aures admittere: & si quis voluerit aliquid earum rerum, quæ domuitæ gestæ sunt, renuntiare, differas, verbaque quæ de te dicta videntur, repellas ab auribus. Lib. de Curiosit.

Quomodo possit fieri, eundem se ipso meliorem, & rursus peiorem esse, aut simul vincere ac vinci, ni modo quodam esset cuiusque animus natura duplex, & aliud bonum, aliud malum in se ipso haberet: Sic igitur, qui deteriore sic vtitur, vt obtemperet meliori, continens sui est, atque præstantior se ipso. Qui vero per negligentiam patitur, vt princeps animus irrationalem effræna

tumq; sequatur, & ei subministrat, is dicitur se ipso inferior, & incontinens sui, & præter naturam affectus. Nam cum ratio sit diuinitus homini data, conueniens est, eam præstare atque imperare ei, quæ caret ratione: tum quia originem ducit à corpore, tum quia natura sua completur affectibus, & illorum fit similis, & eos induit, & cum illis commiscetur. Quare iuuenes vehementes ac temerarij sunt, & in appetitibus inflammati, & furentes, & rabidi, propter sanguinis copiam & caloris. At in senibus concupiscentiæ fons, qui quidem est in iecore, restinguitur, paruusque fit, & imbecillus. Viget autem magis ratio, affectibus vnà cum corpore tabescentibus. Quod autem humanum corpus cum appetitibus affectatis consentiat, vnaque moueatur, pallores arguunt, rubores, tremores, cordisque pauitationes: & contra diffusiones in spe, atque expectatione voluptatû. Verum quando mens ipsa per se sine affectu mouetur, corpus agit quietem, & sibi constat: propterea quod mentis agitationes nihil cum corpore habent commune: si verbi gratia aliquid è disciplinis mens attingat, in quibus non est irrationali locus. Ex quo etiam patet, duo esse, & facultatibus inter se differentes. Lib. de Virtute morum.

Non est rationis munus vnà cum pernicioso excindere ea, quæ in affectibus sunt vtilia: verum tanquam sator bonus & vrbanus, agrestia & luxuriantia

luxuriantia resecare: deinde colere, & ad vtilitatem constituere. Nec enim qui temulentiam verentur, vinum effundunt: nec affectum, qui perturbationes timent, auellunt: sed ei adhibent modum. Bobus quoque & equis saltus & rebelliones & contumaciam, non motus nec actiones auferunt: affectibusque domitis & obedientibus ratio vtitur: haud eneruata, nec stirpitis excisa ex animo ministrandi facultate. Curribus enim equus, aratro bos: at apro intentant lethum, animosus est inueniendus canis, inquit, Pindarus. Quibus longe sunt vtiliora affectuum iumenta, cum videlicet rationi auxiliantur, & concordēs ad virtutem diriguntur. Vt ira fortitudini, si adfit modus: iustitiæ, odium improbitatis: indignatio, in eos qui præter dignitatem secunda vtuntur fortuna. Quod si qui amorem vnà cum furioso amore eiciunt, peccant profecto. Nec illi quidem rectè faciunt, qui cupiditatem propter auaritiam vituperant: non enim discrepant ab illis, qui cursum propter lapsus improbant: & qui penitus cantus propter dissonantiam odio habent. Verum vt in sonis musica concertum non extinctione grauis & acuti, & in corporibus medicina salutem non intentione caloris & frigoris, sed cū symmetria & quãtitate tẽperationib⁹ isporum perficit: ita in anima mores, quãdo à ratione, affectuum motibus equitas adhibetur ac moderatio. Quare in voluptatibus ni-

nia tollenda est cupiditas, & in vltionibus nimiū improbitatis odium. Ita enim alius non stupidus, sed modestus: alius iustus, non seuus, nec acerbus erit. Quod si penitus affectiones tollerentur, fierique id possit, in multis ratio segnis, obtusa, & languida esset: vt gubernator destitutus à ventis. Quam rem intelligentes latores legum, in rebus publicis cupiditatem gloriæ, & æmulationes inter ciues serunt. Contra hostes autem tubis, alijsq; modis iram excitant, & amorem augent pugnant. *Lib. de Virtute morum.*

(Et sequatur me,) In hæc verba de exemplo & imitatione, & quæ sequuntur duximus apponenda ex libro *Collectaneorum eiusdem.*

Rodolphus imperator, in eo bello quod cōtra Ottacarum Bohemiæ regē gessit, cum siti laboraret cum tōto exercitu, serunt à rustico (qui messoribus potum ferret) oblatam hidriam sicera plenam. Quod cū ille vidisset: Reddite, inquit, homini vasculum suum: nā ego exercitui, non mihi sitiebam. Sicq; sua abstinētia partim exercitum eo potu refocillauit, partim ad sitis patientiam inuitauit. *Æneas Syluius lib. 3. comment. in res gest. Alphonfi.*

Alphonfus Aragonum rex, cū fugato iam Iacobi

Iacobi Caudolæ exercitu, sine tentorijs ac com-
meatu (siquidem ex insperato aduenerat) perno-
ctare sub Dio cogeretur, & Ioannes Eferitanus
Alphonfi studiosus raphanum vnum in tam ma-
gna militum inopia, & panem vnum cum dimi-
dio caseoli Blearici Regi misisset, recusauit: non
decere, inquit, imperatorem ieiuno exercitu
mandere. *Panor. lib. 3. de reb. gest. Alphon.*

Themistocles, cum esset adolescens, in com-
potationibus ac mulierum amore volutabatur.
At postea quā Miltiades factus Imperator apud
Marathonē deuicisset Barbaros, iam nullus of-
fendit illum quicquam agentem præter decorū.
Percontatus autem vnde sic esset repente muta-
tus: Miltiadis (inquit) trophæum non patitur me
dormire, neque cessare. Gloriæ studium excusit
amorem voluptatum, clauum, vt aiunt, clauo.
Plut. in Græc. Apoph.

Agefilaus rex iam senex, cur per hyemem so-
lo palio tectus obambulare absque tunica, inter-
rogatus, Vt (inquit) iuuenes hanc vitæ rationem
imitentur. *Plut. in Lacon.*

Lacones scutiferum militem interemere, quòd
scuto non nihil purpurei panni intexuisset. In tā-
tum horrebant exemplum peregrinæ luxuriæ:
non ignari ex minimis initijs immedicabilem vi-
tiorum colluuiem inundare: eoque tutissimum
esse iudicātes, principijs obstare. Ob id in primos
autores

autores feuerifsimè animaduertebant. Plurimum nocuit Reipub. quifquis feneftram vitijs aperuit. Plut. in Lacon.

¶ De fui abnegatione, in illud;
Abneget femetipfum.

Socrates cum post sudorem ex palestra collectum, videns alios ad potum confugere vt fitim explerent, ipse bibere solus noluit. Verum cum interrogaretur cur bibere nollet, ne cōfuefcam inquit obsequi affectibus, sensit vit prudentissimus non minus hoc opus exercitatione constare quam cæteras artes.

Cum Megabates Spitudatis filius, eximia forma adolescens Agefilaum adisset aliquando salutandi gratia, ac iuxta Persarum morè osculum offerret, quod ab eo videretur admodum amari. Agefilaus auertit vultum refugiens osculum. Ceterum cum erubisset ille, ratus se contemptui fuisse ac deinceps salutaret eum eminus, rex penitens vitati osculi, finxit si mirari quid accidisset Megabate quod ipsum non salutaret osculo, familiares respoderunt ipse fuisti in causa orix, qui venientem non exceperis, sed formosi batrum exorrueris. Alioqui nunc quoque persuaderi poterit, vt tibi veniat ad osculum tantum ne rursus refugias. Hic posteaquam Agefilaus aliquando

tacitus

tacitus suo cum animo cogitasset, non est inquit opus vt illi redditum persuadeatis, nam ego mihi sic videor affectus vt malim huiuscemodi rebus superior esse quam aduersariorum vrbem fortibus viris instructissimam, per vim capere præstantius enim duco, vt quis sibi ipsi seruet suam libertatem, quam vt alij libertatem adimat. O virum gerendo in alios Imperio idoneum qui suis cupiditatibus imperare posset. Eras. in Apoph.

Democritus dicere solebat virilem non æstimare cum solum qui armis cæteros præcelleret, sed & qui cum voluptatibus pugnam capescens speciosam reportasset victoriam.

Fredericus imperator victis in Hungaria Gunzienfibus, magnum, inquit, actum est opus, nunc autem maius restat, vt vincamus nos metipsos, atque auaritiæ & vlciscendi cupiditati frenos imponamus. Æneas Silius libro. 2. de rebus gestis Alphonfi.

Socrates Philosophus dicere solebat, parum sibi videri, naturæ secreta speculari, & vitæ nostræ rationem negligere quid enim nobis prodest abdita quidam naturæ rimari, si rationem quæ appetitum nostrum regere debet, quæque à mutis animalibus discernimur negligimus, quid turpius ac foedius esse potest quam videre hominè doctissimum libidine ira cupiditate incensum,

adco

adeo vt quo magis res adfunt, eo magis egere videatur ex Francisco Senenfi lib. 2. de institutione Reipub.

IN COMMVNI SAN- ctorum Doctorum & Confessorum.

¶ Ex alijs Concionum eiusdem locis, & quæ sequuntur duximus adnotanda in curiofi Lectoris gratiam.

IN EVANGELIVM. (Vos estis sal terræ.) Hoc euangelium enarratur in Concionibus Sancti Patris Dominici.

(Sic luceat lux vestra coram hominibus.) Curandum est prælati & doctoribus vt ita bona opera faciant, vt sit opus in publico, intetio (iuxta Gregorium) sit in occulto, vt per odorem bonæ fame grata sit populo eorum doctrina, vide to. 2. Conc. feria. 4. Cinerum, Conc. 2. in princ.

Bona opera ita facienda vult Dominus, vt ab hominibus videantur, vt Dominus cuius fiunt auxilio glorificetur, sed particula illa vt non designat finem, non ideo facienda sunt bona opera, vt solum videantur, si vero illis visis honor vobis, non affectatus, sequutus fuerit, memineritis honorem in virtutem sequi. Qualis honor ad virtutem iubet,

iubet, vide to. 2. de Sanctis, Conc. 1. Sancti Iacobi. §. 1. & 2. & Conc. 2. in princ. vanus honor suadetur fugiendus.

Providenda sunt bona non solum coram Deo vt Paulus ait, sed etiam coram hominibus ab eis præcipue qui in ecclesia eminentiori gaudent honore, sed his non debet esse vltimus bonorum operum finis, vide to. 1. de Sanctis Concio. 1. Sancti Ioannis Baptistæ, dum illa verba explicatur, Erant ambo iusti ante Deum.

Quidam tantum placere Deo curant, & non provident bona coram hominibus. Alij hominibus tantum placere curant, & vt videantur ab hominibus sua dirigunt opera, inter hæc duo extrema qua via incedendum sit, docet noster autor to. 3. Conc. Conc. 2. feria. 2. Resurrectionis, ibi, Hoc igitur modo.

(Vos estis lux mundi.) Quam necessaria sit cœlestis & diuina lux (quæ Apostolis ab Spiritu sancto tradita ab ipsis ipsorum doctrinæ lux in cæteros ecclesiæ doctores deriuata) ad hominum illustrandas tenebras, vide to. 3. Conc. Dominica 4. post Pascha, Conc. 2. ibi, Cum autem venerit ille.

Non veni soluere legem, hoc explicatur to. 4. Conc. Domin. 5. post Pentec. Conc. 1. in princ.

Neque accendunt lucernam & ponunt eam sub modio.) Illi sub modio lucernam ponunt, qui faciunt dotia, & Ecclesiæ præfecturas, ad lucrum

temporale conuertunt, hoc grauitè à Domino reprehenditur hoc est grauiſſimum Eccleſiæ ſanctæ malum, vide tom. 4. Conc. Dominica. 9. poſt Pentecoſt. Conc. 2. ibi, Hac autem tam noua.

(Sic luceat lux veſtra.) Eos eſſe idoneos ad veritatis diuinæ rationem reddendâ teſtes, qui quæ ore prædicant operibus confirmant, Beati Ioannis Baptiſtæ teſtimonio probatur tom. 1. Conc. Dominica. 4. Aduent. iuxta morem Romanum, Concio. 1. ibi, Quia vero legatio.

(Non veni ſoluere legem.) Quam habuerit lex vetus efficaciam, & quid illi Chriſtus Dominus contulerit, vide fer. 6. poſt. 1. Domin. Quadrag. Conc. 1. per totam. Legem Dominus adimpleuit vt ab eius nos importabili iugo liberaret, vide tomo. 1. Concionum, Concione. 1. §. 1. & Dominica. 1. poſt octauas Epiphaniæ, Concione. 2. §. 1. & deinceps.

(Qui fecerit & docuerit hic magnus vocabitur in regno cœlorum.) Facile eſt virtutem in generali & in communi diligere, probare, laudare, de illa mirificè prædicare, ſed manum extendere ad opus, hoc opus, hic labor eſt, quæ voce laudantur opere perficere, qui ergo fecerit & docuerit, vide tomo. 1. Conc. in Epiphania, Concio. 2. ibi, Verum hoc in loco.

Prius de vitæ ſuæ integritate debet eſſe ſolicitus qui alios docere voluerit ſalutis viam, vide
tomo. 2.

tomo. 2. Conc. Dominica in Paſſione, Concio. 1. princ. poſt Exordium.

Doctrina iniungitur prælato, ſed prius opera, qui fecerit prius appoſuit, poſtea & docuerit, ſic & Dauid, prius à Domino petit bonitatem & diſciplinam, poſtea & ſcientiam, ſed & de Chriſto prius ait Lucas quod cœpit facere, poſtea docere, quod dum hæc vita durat operibus ſint dignoſcendi, qui magni ſint & qui parui, & operibus reſpondebit in æterna vita, magnitudo præmij, & quod non debeamus inueſtigare qua intentione bona opera fiant, vide tomo. 4. Concionum, Dominica. 7. poſt Pentecoſten, Concione. 2. ibi, Pſeudo prophetæ.

(Vt videant opera veſtra bona & glorificent.) In omnibus noſtris operibus Dei gloriam non noſtram quærendam eſſe oſtenditur fer. 6. poſt 4. Dominicam Quadageſimæ, Concione. 2. ibi, Hac igitur ſorum.

(Vos eſtis ſal.) Per ſal ſapientia intelligitur, de qua & de itineribus quibus ad illam peruenire poſſumus, eſt integra Concio. tom. 1. de Sanctis, Conc. 2. Sancti Thomæ Aquinatis.

(Non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita.) Sublimitas dignitatis eorum qui in Eccleſia doctoris gaudent honore, oſtenditur, ſed quo locus ſublimior & caſus maior. Vide tomo. 4. Concionum, Dominica. 16. poſt Pentecoſten,

Annotationes in Euangelia.

Concione. 2. ibi, Sed quoniam Euangelista.

Prælatorum & prædicatorum officiū est Dei ad homines legatione fungi, vide tomo. 3. Conc. Dominica. 3. post Pascha Concione. 1. in princ. in tractatione thematis.

(Qui fecerit & docuerit.) Quæ dicenda sint & operanda à concionatore, Sancti Ioannis Baptistæ exemplo, explicatur Concio. 2. eiusdem festi in Exordio.

Quæ sanctitas & vitæ puritas, in concionatoribus doctoribus sacerdotibus à Domino exigatur, tomo. 1. de Sanctis Conc. 1. Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, ibi, Cum ergo Dominus ac Saluator.

IN EVANGELIVM VIGILATE.
(Ut cum venerit & pulsauerit ianuam confestim aperiant ei.) Abhorret Deus ab omni segnitie & mentis torpore, festinanter vult Deus sibi aperiri, vide ad longum tomo. 1. de Sanctis, Concione. 2. in Visitatione Beatæ Mariæ in illa verba, Abijt in montana cum festinatione.

(Vigilate quia nescitis qua hora.) Incerta est mortis hora, præter ea quæ habes feria. 4. Cinerum, vide etiam tomo. 2. Conc. fer. 6. post. 2. Dominicam, Conc. 2. §. 2.

IN EVANGELIVM DE DECEM TALENTIS.
(Tradidit illis bona sua & peregrè profectus est.)

Vide

In communi S. Doctorū & Confess. 259

Vide tomo. 2. Concionum, feria. 6. post. 2. Dominicam Quadragesimæ. Nam illius diei Euangelium cum his verbis maximè quadrat.

(Intra in gaudium Domini tui.) Magnitudine præmij suademur strenuè nos gerere in administratione bonorum nobis commissorum, vide de hoc præmio in Septuagesima, Conc. 3. §. 3.

(Vigilate.) Vigiliarum commendatio & ipsarum præmium habetur tomo. 3. Concionum, Concione. 1. in die Resurrectionis, ibi, Et valde mane.

(Beatus vir quem cum venerit Dominus inuenit vigilantem.) Salutis nostræ negotium in solertia & vigilantia constitutum esse ad longum ostenditur feria. 6. post primā Dominicam Quadragesimæ, Concione. 1. ibi, Ad hanc igitur piscinam, & Conc. 2. ibi, Sed est aliud.

Sub themate. (Beatus vir qui in lege Domini meditabitur.) De consideratione diuinæ legis & sanctarum scripturarum, vide Dominica. 1. in Quadragesima Concione. 4. parte. 2. §. 2. tom. 2. Concionum.

Sanctorum Confessorum monachorū & anachoritarum vita describitur tomo. 3. Conc. fer. 2. Paschæ, Conc. 3. ibi, Veniamus ad alios.

Quantum distent nostri ab antiquis concionatoribus, eleganti explicatur figura, varietate considerata antiqui templi Salomonis & noui

Annotationes in Euangelia.

instaurati in prologo Conc. ante tomū primum.

Qualiter sint sancti venerandi & eorum reliquiarum in G. libro. 1. cap. 9. pag. 41. post medium illius cap.

IN EVANGELIVM. (Vos estis sal terræ.) De dignitate difficultate munere & alijs Christiano concionatori necessarijs differit copiose & eleganter in Rhetorica lib. 1. per totum.

(Vos estis lux mundi.) Exemplo corporum coelestium quod regulariter indeficienter luceant, explicatur qualiter qui luminarium in Ecclesia officio pollent, se gerere teneantur, in Introduct. fidei, par. 1. cap. 4.

Diuersi in Ecclesia sunt ministrorum ordines, & unicuique munus suum deputatum est, non ergo sumat vnus multorum officia, quod frequenter in ecclesia fit, quod argui potest exemplo corporis humani, ubi cuilibet parti suum ministerium est taxatum, hanc similitudinem, vide in Introd. fidei, par. 1. cap. 25. & 26.

(Non veni soluere legem, sed adimplere.) Eleganter hoc explicatur explicatis in sensu spirituali varijs legis caeremonijs. Ibidem parte. 4. dialogo. 9.

(Qui fecerit & docuerit.) Vide Dominica. 2. in Quadragesima, in illud, Domine bonum est nos hic esse, & in prolog. M. habes quam necessaria doctrina in Ecclesia fit.

Munus

In communi S. Doctorum & Confess. 260

Munus praelatorum & quam sibi prouinciam sumant, eleganti Rhetoricis stylo explicatur in Rhetoricalib. 3. cap. 6.

IN Euangelium de decem talentis. De illo qui talenti nihil lucratus est, si tale meruit supplicium, qui talento lucratus non est, cum illum integrum & incolume referuauit, quale sustinebit qui talentum in Dei consumpsit offensam, in G. lib. 1. cap. 3. vide totum cap. vide etiam Dominica. 2. 1. post Pentecosten.

IN EVANGELIVM. (Nemo accendit lucernam.) in illud, (Si oculus tuus fuerit simplex.) De intentione bonorum operum in G. libro. 2. cap. 17. §. 3. pagin. 238. & in M. tomo. 1. secunda bene viuendi regula cap. 2. pag. 125. vide de intentione bonorum operum quae adnotauimus feria. 6. post Cineres, in illud, Attendite, & quod in operibus sit vana gloria. Ibidem & feria. 4. Cinerum. De sanctis Doctoribus sub themate, Beatus vir qui in lege Domini meditabitur. De utilitate & necessitate considerationis
* Dei, in prolog. Introductio-
nis fidei.

Kk 4 In

In communi Sanctorum Confessorum, & quæ sequuntur duximus adnotanda ex libro Collectaneorum eiusdem. De prælatorum munere & officio, & de ijs quibus aliorum cura demandata est.

Antigonus cum pugnaturus esset aduersus Ptolemæi milites, gubernatorque admoneret plures esse naues hostium: Pro quot, inquit, nauibus supputas, quod ego hic præsto sum? Sentiens ad victoriam plurimum habere momenti, si strenuus imperator præsens regat exercitum. Plut. in Reg. & imper. apoph. Hoc exemplo quantum Prælatorum in Ecclesijs suis præsentia valeat, facile poterit iudicari.

Cum quidam corpulentus ac nitidus, equum haberet macilentum ac strigosum, rogatus, quid esset in causa, respondit, mirum non debere videri, si equo suo esset habitior: quandoquidem ipse se pasceret, equum autem curaret seruus. Gelius & Eras. in proverb. Hoc etiam apophtegma satis declarat, quantum gregi conferat Prælatorum cura & præsentia.

Alexander Severus affessoribus designauit sua salaria: quanquam dicebat, illos potissimum promouendos, qui per se Remp. regere possent, non per assessores. Vnumqueque enim hoc agere debere, quod nosset. Prudentissimus iuuenis sensit, hoc esse precipuum vlcus omnium rerum pub. quod omnia munia per

per vicarios administrantur, interdum alteros, ac tertios. Præfectus vrbis habet vicarium: & hic rursus vicarius rursus alterum vicarium, & hic rursus alium. Atque frequenter, qui & honore & salario fruitur, minime omnium idoneus est ad functionem obeundam. ÆL. Lamp.

Vetus multorum imperatorum dictum est, Magis esse timendum ceruorum exercitum duce leone, quam leonum, duce ceruo: adeo magnus est in quouis negotio, gubernatorem ac pastorem esse præstantissimum. Hinc maioribus natu incusantibus Saguntinos, quod post aduentum Scipionis Romanos milites in congressu fugisset quos sæpe antea fugare soliti essent, responderunt, Grex quidem est idem, sed alius pastor.

Agefilaus Lacedæmoniorum Rex, illud sibi cum primis gloriæ ducere solebat, quod rex cum esset, cæterisque consilio prospiceret, nihilo fecius in laboribus obeundis nemini cederet: quodque sibi imperaret, sibi que (vt ita loquar) rex esset. Id pulchrius esse iudicabat, quam quod regnum obtineret in alios. Plut. in Apoph. Lacon.

Idem interrogatus, quas res imperatorem habere oporteat, dixit: Aduersus hostes audaciam, erga subditos benevolentiam, in oportunitate vero rationem & consilium. Stob. serm. 52.

Idem illud assidue in ore habuisse fertur, principis esse non mollicie deliciasve, sed temperantia,

ac fortitudine priuatis hominib⁹ antecellere. Plu.

Idem, si quid esset, quod per milites celeriter cōfici vellet, primus ipse sub oculis omnium operas aggrediebatur, quo, vel pudore ad industriā extimularentur. Efficacissimum exhortationis genus, principem hoc facere, quod ab alijs fieri velit. Plut.

Cyrus abstinebat à conspectu Panthææ, & Araspo dicenti, mulierem esse insigni forma, dignā regis oculis: Ob istuc ipsum inquit, magis est ab ipsa abstinentum. Etenim si nunc tuo obtemperans consilio, illam adiero cum vacat, fortassis illa mihi persuasura est, vt ad ipsam frequenter commeem etiam cum non vacabit, eiq̃ue assideā neglectis serijs, Erasim. 5. lib. Apoph.

Philippus Macedonum Rex, cum audisset filium suum quodam in loco scite cecinisse, obiurgauit, dicens. Non te tui pudet, qui noris tam bene canere? Plut. in Reg. & imp. Apoph.

Anus pauperula cum dignum esse putaret, se à Philippo Alexandri patre iudicari, & sæpenu-mero importuna esset, otium sibi non esse dixit. Vetula vero clamans, Ergo ne rex quidem sis, inquit. Sed ipse dictū admirat⁹, nō illam modò verū alios quoque est vestigio audiuit. Plut. in Apoph.

Alexander regium esse affirmabat, à quibus malè audias, in eos & sæpe & multū cōferre. Quo innuere voluit, liberalitatē aliquando etiam erga
indi.

indignos exercendā esse. Pont. c. 3. de liberalitate.

Idem cum beneuolentiam ciuium sibi cōciliare cuperet, largitionibus eos corrumpit. Verum cū hoc audiret pater Philippus: Quæ te malum, inquit, ratio in istam spem induxit fili, vt eos putes tibi fore fideles, quos coëmeris pecunia? Plut. in Apoph. reg. & imp.

Idem cum ab amicis reprehēderetur, quod im- memor maiestatis imperatorix, non pretioso ve- stitu, auro, gemmisq; corpus ornaret, respondit, Principatum atque imperium in virtute esse, non in corporis decore. Itaq; plebeius habitus & cul- tus nihil obstitit, quo minus totius Orientis impe- riū Macedoniae regno adderet. Brus. li. 3. cap. 13.

Antigonus Macedoniae Rex, amicis suaden- tibus, vt si Athenas caperet, validis eas præsidijs co- mmuniret, ne quando deficerent: respondit, se semper in ea fuisse opinione, vt crederet, nullum esse regni præsidium firmitus, quàm ciuium bene- uolentiam. Eras. lib. 4. Apoph.

Idem conspiciens filium suum, eos, in quos ha- bebat imperium, ferocius tractantem ac insolentius. An ignoras, inquit, fili, regnum nostrum esse splendidam seruitutem? nihil dici potuit cordatius. Nam princeps nō minus obseruire cogitur populo, quàm populus principi, nisi quod princeps id facit cum dignitate: alioqui re vera mutua seruitus est. Plutarchus.

Annotationes in Euangelia.

Augustus Cæsar cum nullifere ad conuiuium inuitanti suum denegaret officium, exceptus à quodam cœna perparca, ac penè quotidiana, cū à conuiuatore demitteretur, hoc illi tantum infurrauit, Non putabam me tibi tam familiarem esse. Plut. in Rom. Apoph.

Idem cum apud Liuiam vxorem solus cōquereretur de hominum insidijs, quæ hinc inde etiã vigilantissimo instruerentur. Mirum non est, respondit Liuia, quòd tibi parentur insidiæ, partim quod id non sit alienum à natura, partim quod in tam magno imperio multa facias, ex quibus par est, plerosque molestiam capere, Princeps enim non potest omnibus placere, sed etiam quãtumuis rectè imperet, ei multos irasci necesse est. Dionys. in August.

Idem cum audisset, quòd Alexãder natus annos triginta duos, posteaquam plerasque mundi regiones peragrarat, dubitasset, quid in reliquũ vitæ tempus esset facturus: demirabatur, si Alexander non iudicasset maius opus, bene gubernare partem imperium, quàm amplam ditionẽ comparasse. Rectè notauit inexplabilem Alexandri ambitionem, qui nullam aliam functionem rege dignam existimasset, quàm proferre ditiosis terminos: cū multo tum pulchrius tum difficilius sit, regnum quod contigit, rectis legibus sanctisq; moribus exornare, quàm armis regno
onum

In communi S. Doctorũ & Confes. 263

gnum addere. Plut. in Rom. Apoph.

Equite Romano quodam defuncto, comper- tum est, illum tantum habuisse æris alieni, vt summam ducenties numum excederet, idque dum viueret, celauerat. Cum igitur res illius auctioni subijcerentur, vt ex pecunia creditoribus satisfaceret, Augustus iussit sibi emi culcitram illius cubicularẽ: ac mirantibus hoc præceptum, Habẽda est, inquit, ad somnum concilian dum illa culcitra, in qua ille tanto ære alieno obstrictus, somnum capere potuit. Nam Augustus ob ingentes curas sæpe maximam noctis partem ducebat in- somnem. Macro. li. 2. c. 4.

Apollonius rogatus à rege Babylonix, qua ratione quiete imperio frui posset: respondit, Si paucis credideris. Voluit autem nihil aliud hoc indicare dictò, quàm nihil administrando regno periculosius esse, quàm si delatoribus & assentatoribus aures facile præbeantur. Bruso. lib. 3. cap. 13.

Parysatis Cyri & Artaxerxis mater præcipere solebat, vt Rex palam ac libere loquuturus, verbis bysiniis vteretur: hoc est magnificis ac molli- bus. Talis enim decet regem oratio, qualis est amictus. Ex Plut. in Reg. & imper. Apoph.

Solon argutissimè dixit, tyrannorum amicos calculis supputatorijs esse simillimos: qui vt arbitrio supputantis ponuntur, interdum valent multa millia, interdum minimum, interdum nihil. Sic enim

enim illorum fortunas inconstans tyranni libido variat. Laert. li. 1. cap. 3.

Alexander Seuerus descriptum habebat, quid cui præstitisset. Qui nihil, aut minimum petissent, eos appellabat, dicens. Quid est cur nihil petis: an me tibi vis fieri debitorem? Pete, ne priuatus de me queraris. Intelligebat præcipuum boni principis officium esse, debitis præmijs de Repub. benemeritos afficere: cum omnis bene constituta Respub. poena & præmio potissimum stabiliatur. Ælius Lampr.

Scurra quidam cum vidisset principum indigna & nefanda facinora, dixit, In vno annulo bonos principes omnes sculpi posse, Sentiens esse quidem magnum imperatorum numerum, sed in his perpaucos esse bonos. Vopiscus in Aurelio.

Scipio, postquam Carthaginem notam, quæ erat Hispanorum, armis ceperat, milites quidam virginem eleganti forma captam adduxerunt, eique tradiderunt. Hic ille, libenter acciperem inquit, si priuatus essem, non imperator. Plut. in Rom. Apoph.

Epaminondas, cum festum diem celebraret ciuitas, omnesque comotationibus, & libidini indulgerent, cuidam è familiaribus factus est obuiâ squallidus & cogitabundus. Admirante illo, cogitantesque, quid tandem esset rei, quod solus ad eum affectus modum obambulare? Vt vobis, inquit, omnibus

omnibus ebrios ac socordes esse liceat. O vocem principe dignam! Tum enim maxime vigilandum est principi, cum populus maxime indulget genio. Plutar. in Græco. Apoph.

Agaficles cum sciscitaretur, quo pacto posset quis tuto imperare nullo stipatus satellitio, respondit. Si sic imperet suis, quemadmodum pater imperat liberis. Nemo vnquam plura dixit maiori compendio. Plut. in Laco.

Alcamenes Telecri filius cuidam percontanti, quo pacto quis optimè regnum seruare posset. Si lucrum, inquit, non magni fecerit. Longe lateque dissentiens à vulgo principum, qui non alia magis ratione principatum constabilire student, quam attenuandis ciuium, & suis augendis opibus, cum iustitia & æquitas maxime reddant diuturnum imperium. Plut. in Laco.

Quinius Camillus antiquæ familiæ senator, homo delicatissimus, rebellionem moliebatur, tyrannidem affectans. Id cum Alexandro renuntiatum esset, statimque probatum, ad palatium eum rogauit, eique gratias egit, quod Reip. curam, quæ bonis vitis recufantibus imponi solet, sponte reciperet. Mox ad senatum processit, atque tanti sceleris conscientia trepidum confortem imperij appellauit, in palatium recepit, ornamentis imperialibus & melioribus quam utebatur ipse, decorauit, præfectionis comitem adhibuit. Cumque impe-

imperator ipse pedibus iter faceret, inuitavit & Ouinium delitijs assuetum, ad laborem: quem post quinque millia passuum cunctantem, equo sedere iussit. Cumque post duas mansiones equo etiam fatigatus esset, carpento imposuit. Hoc quoque respicientem, ac imperium tædio laborum recusantem, dimisit, ac militibus, à quibus Cæsar præcipuè diligebatur, commendatum, ad villas suas tuto abire iussit. Sic illi commonstrauit, quid esset gerere imperium. Lampr.

Saturninus, hortantibus ut imperium susciperet, ait, Nescitis, o milites, quantum mali sit imperare: Gladij ut ceruicibus imminerent, hastæ undique & spicula: ipsi custodes timentur: ipsi comites formidantur: non cibus pro voluntate, non iter pro autoritate, non bella pro iudicio, non arma pro studio. Paucissimis verbis varia principum incommoda, & pericula vulgo incognita complexus est. Bruso. lib. 3. cap. 13.

Cum sub Nerua Cocceo, Romæ promiscuè omnes ab omnibus leuissimas ob causas accusarentur, atque inde magnus tumultus exortus esset, Frontonium consulem dixisse ferunt, Malum quidem esse, imperatorem habere, sub quo nemi ni liceat quicquam facere: sed multo peius esse, cum omnia licent omnibus. Fulgos. lib. 2. cap. 2.

Diocletianus adhuc priuatus dicere solebat, nihil esse difficilius, quam bene imperare. Id Flauius

uius Vopiscus in Aureliano tradit se audiuisse à patre suo, & addidit causam: Colligunt, inquit, se quatuor aut quinque simul, consilium ad decipiendum imperatorem capiunt, dicunt quid probandum sit. Imperator qui domi clausus est, vera non nouit: cogitur hoc tantum scire, quod illi loquuntur: facit iudices quos fieri non oportet: auouet à Repub. quos debebat retinere. Ita, ut dixit Diocletianus, bonus, cautus, optimus venditur imperator. Bruso. lib. 3. cap. 13.

Traianus, imperatorem iuris atque iustitiæ amatorem atque cultorem esse debere, dixit: cuius ipse etiam tam fuit studiosus, ut aliquando ensen strictum Præfecto urbis in conspectu omnium dederit, atque dixerit: Cape ferrum hoc: & si recte quidem imperium gesseris, pro me: sin autem, contra me hoc utere. Niceph. Callist. lib. 3. capit. 23. hist. Eccles.

Otho imperator Romanorum sæpenumero dicere solebat ad suos: Nescitis amici, quid sit Romanorum gubernare imperium: mihi credite iam experto, qui iam mori malo, quam imperare. Bruso. lib. 3. cap. 13.

Sigisfinundus Romanorum imperator rogatus, quem virum imperio dignum, aptumque existimaret: eum, inquit, quem nec secundæ res extollent, nec aduersæ deprimerent. Aeneas Syl. Commentar. libr. 4. de rebus gest. Alph.

Idem regnandi artis imperitum esse dicebat, qui simulare nesciret. Innuit autem, multa regibus simulanda, multa dissimulanda esse, quo suos in officio cōtineant extra omne vitæ periculum. *Ænas Syl. lib. 1. comment. de rebus gestis. Alph.*

Antisthenes Atheniē. cum accepisset Platonem de ipso male loqui: Regium est, inquit, cum benefeceris, audire male. Excelsi profecto animi est, ingratitude hominum non deterreri à studio bene merendi de omnibus. *Laer. lib. 6. cap. 1.*

Demetrius Phalereus Ptolemæum regem adhortari solebat, vt sibi pararet libros de regno, de quæ militari imperio gerendo tractantes, eosque diligenter euolueret, propterea quod ea de quib⁹ amici non audent admonere reges, in libris scripta habeantur. *Laer. lib. 5. cap. 5.*

Dionysius, cum ad filium ingressus cōspexisset vasculorum aureorum & argenteorum magnam vim, exclamans, Non est, inquit, in te regius animus, qui his poculis, quæ à me tam multa accepisti, neminem tibi amicum feceris. Sentiens absque ciuium beneuolentia regnum nec parari, nec teneri. Beneuolentiam vero maxime conciliat benignitas. At iuuenis rerum imperitus, putabat esse felicius argentum & aurum, quàm amicos. *Plutar. in reg. & imper. Apoph.*

Menedemus Eritriensis Antigono cōsulentī, deberetne ad comestationem quandam ire: post silentium

silentium nihil aliud respondit, quàm, Regis fili⁹ es. Subindicans, luxum indecorum esse regno natū. *Laert. lib. 2. cap. 18.*

Philonis dicitur est, Si vis bonus esse rex, cum fortitudine benignitatem & mansuetudinē serua, vt non formidolosus, sed reuerentia dignus tuis subditis videaris. *Phauorinus.*

Seueri imperatoris vltima verba dicuntur fuisse. Turbatam Rempub. vbique accepi, pacatam etiam Britannis relinquo, senex & pedibus æger, firmum imperium Antoninis meis relinquens, si boni erunt: imbecillum, si mali. *Ælius spartianus.*

Vespasianus senior Romanorum imperator grauius febricitans, cū increparetur à medicis, quod morbo correptus, nihil de quotidiana victus ratione immutaret, faceretque omnia, quæ ad principatum spectarent, respondit, Imperatorem stantem mori oportere. *Xiphilinus in eius vita.*

Traianus amicis incusantibus, quod parum memor imperatoris maiestatis, nimium esset omnibus expositus, respondit. Talem præstabo imperatorem priuatis, qualem optarē ipse priuatus. *Eras. lib. 8. Apoph.*

Antiochus ille, qui bis exercitū duxit aduersus Persas, cum in venatu quodā feras insequeretur, aberrans ab amicis ac famulis, in casam pauperum quorundam (quibus ignotus erat) introijt,

atque inter coenam iniecta mentione regis, audiuit, quod cætera quidem probus esset, sed pleraque functiones mandaret amicis improbis, ipse ad eorum facta conuiuens: tum, quod immodico venandi studio frequenter necessaria negligeret. Ad hæc tunc temporis nihil respondit, nec quis esset prodidit: verum ubi diluculo satellites venissent ad casam, iamque agnosceretur, allata purpura simul cum diademate. Age, inquit, ex quo vos indui, heri primū vera de me ipso audiui. Nā fere hoc studio est his, qui viuunt in aulis principum, ne quid audiant nisi blandum auribus. Plutarch. in regum Apoph.

Thomas Pontanus, homo multa prudentia clarus, frequenter dicere solitus est, Amorem quidem in rem incedere, dormire autem loricatū. Notabat autem principes, qui licet beneuolentiā & amorem suorum non ignorent, habent tamen nocturno præcipue tempore, qui armati propè custodias agant, vt extra omne periculum somnum dulcissimum capiant. Iacob. Spieg. in 2. Ænæ Syl. lib. de reb. gest. Alphō.

Perfæ adunco homines naso & amant, & pulcherrimos putant, quod Cyrus, qui maxime regum omnium fuit amatus, aduncū habuit nasum. Dictitabat autem Cyrus, imperium nemini conuenire, qui quibus imperat, melior non sit. Perfæ autem cupientes pro sua montana, & aspera, planam

planam mollemque regionē occupare, non permittit, quod diceret, vt plantarū semina, sic hominum vitas regionibus similes fieri. Plutar. in Apoph.

Alphonfus Aragonum rex, nihil inconuenientius esse dicebat, quam si quis alijs imperaret, qui suis affectibus proprijs imperare prius nō possit. Sentiens nihil perniciosius esse Reipub. quam finis, qui prauos aliorum affectus coercere debet poena adhibita, proprijs ipse affectionibus vincatur. Panor. lib. 2. de reb. gest. Alphonfi.

Senex quidam multo vino repletus, cum suū apud Alphonsum excusare conaretur ebrietatē, dicendo, lac fenū esse vinum: respondit: Sed regum cibus est honos, quem Dij immortales non otio aut luxu, sed improbis laboribus, multisque sudoribus hominibus vendunt. Panor. li. 1. de reb. gest. Alphonfi.

Eundem solitum dicere accepimus, regum in primis studium, & officium esse, populares suos locupletes efficere. Popularibus enim ditioribus factis, nec utique reges futuros pauperes. Quoniā subditorum amor ac beneuolentiā, veri sunt principum thesauri, ac diuitiā, non pecunia imperata. Panor. lib. 4. in fine.

Idem dicere solebat, eos, qui alijs præessent, tanto priuatis hominibus meliores esse oportere, quanto honoribus & dignitate antecellerent. Panor. lib. 9. de reb. gest. Alph.

Idem commemorantibus, quendam ex Hispaniæ regibus dixisse, Non decere principes viros scire literas, exclamauit, eam vocem bouis esse non hominis. Non omnes literæ cōueniunt principi, sed hæ, quæ politice tradunt, aut ethice, quæque recte, aut secus gestorum exempla com-
monstrant: id quod facit historia. Vbi supra.

Architas dixit, iudicem & aram idem esse: pariter enim ad vtrumque confugiunt, qui iniuria afficiuntur: sentiens tales oportere iudices esse, vt oppressis sint præsidio. Refert Aristot. Rhet. 3.

Ægyptiorum reges iuxta regionis illius consuetudinem iudices ad iusiurandum adigebant, vt etiam si quid rex iuberet eos iudicare, quod rectum non esset, ne iudicarent. Tanti referre putabant, vt populus iustos haberet iudices. Porro potentia ferociaque regiæ opposita est iurisiurandi religio, quod adactū videri nō poterat cū ab ipsis regibus exigeretur. Plut. in Rom. Apoph.

Philippus Macedo Machætæ cuiusdā pro tribunali sedens causam cognouit, sed dormitabundus, nec satis attentus ad iuris æquitatem: itaque sententiā tulit aduersus Machætam. Verum cum is exclamasset, se ab ea sententiā appellare, Rex iratus, Ad quem? inquit: nam appellandi verbum Monarchis est iniustum. Hic Machætæ: Ad te ipsum o rex, si expergiscaris, & attentius audias causam. At tum quidem surrexit rex.

Cæte-

Cæterum postea quam causam apud se melius perpendisset, intelligeretque Machætæ factam iniuriam, iudicata quidem non rescidit, sed pecuniam, qua damnatus fuerat Machætæ, ipse persoluit. Sit hoc ciuilitatis, regiæque moderationis: illud vero prudentiæ, quod ingenioso commento sic damnatum exemit dāno, vt regiam tamen in iudicando auctoritatem non proderet, multam priuatim perinde quasi ipse dānatus esset et dissoluit. Plut. in Reg. & Imp. Apoph.

Simonides Poëta, cum Themistoclis Prætoris operam pro amico in re iniqua peteret, respondit Themistocles, Nec Simonidem fore bonum poetam, nisi mensuram modumque in canendis criminibus quæ scribebat, curaret: nec se bonum Prætorem habitum iri, si legibus ac iustitiæ alicuius gratiam præposuisset. Fulg. lib. 6.

Fabio iam senex, filius illius consul factus est: qui cum publicitus multis audiētibus habuisset orationem, Fabius conscenso equo præcedebat. Quum autem iuuenis lectorem misisset, qui patrem iuberet equo descendere, alij quidem factū hoc auersati sunt: at Fabius ab equo defiliens, nō habita ætatis ratione accurrit, ac filium complexus, iuge, inquit, fili, sapi, qui intelligis quibus impetres, & quam magnum magistratum susceperis. Plut. in Rom. Apoph.

Bia damnaturus quempiam ad mortem, la-

Ll 4 chry-

chrymatus est miseram hominis & merito deploratam iam fortunam. Verum cum dixisset quidam, Quid est, quod desideas, cum in tuo sit arbitrio condemnare aut liberare hominem? respondit Bias, Necessarium quidem esse natura condolare, à lege autem & iustitiæ regula discedere, perniciosum esse. Stob. ser. 44.

Aristides, cognomēto iustus, semper suo vniuersi præsidio fretus, Rempub. administravit: à sodalitatibus & amicorum potentia abhorrebat, que ad iniuriam alijs inferendam adderet animun. Abhorruit autem ab omni factione & amicitia, ideo; ne adigeretur ad aliquid faciendum, quod iustum non esset, aut cogereetur abstinere ab eo, quod iudicasset Rempub. conducere. Plutarch. in Apoph. Græco. Impe.

Heraclitus Ephesus Rempub. vt deploratam contempsit, eique dare leges (cum rogaretur) recusauit. Secelsit autem in templum Dianæ, ibiq; cum pueris iudebat talis. Circumstanti & admiranti populo, Perdit, inquit, an non præstat loc agere, quam vobiscum Rempub. administrare? Laer. lib. 9. cap. 1.

Chrysiippus rogatus cur non administraret Rempub. dixit: Quia si quis male rexerit, duplicabit Dijs; si bene, ciuibus. Stob. ser. 43.

Cleon, cum primū statuisset Rempub. cape-
-fere, amicis in vnum locum conuocatis, ean; quæ
-yuis ei cum

ei cum illis intercesserat, amicitiam dirupit: tanquam quæ in administratione ciuitatis rectum ac iustum institutum emolliat, & transuersum agat. Antonius in Mel. par. 2. ser. 1.

Alphosus Aragonum rex magistratum, contem appellare solitus est, quo hominum ingenia probarentur. Magistratus enim (vt cōmune pro- uerbiū celebrat) virum indicat. Est autem sensus, vix satis perspicui posse mores & ingenium in vita hominis priuata. Panon. lib. 3.

Socrates dicere solebat, absurdum esse, cum artes manuiarias nemo exerceat, qui eas non didicerit, neque quisquam aliquid faciendum locet ei, qui eius opificij sit plane ignarus: ad publicos magistratus admitti eos, qui rerum omnino rudes essent. Eras. lib. 3. Apoph.

Chilon Lacedæmonius fratri querenti quod Ephorus ipse non crearetur, cum ille esset: Ego, inquit, iniuriam ferre noui, tu non: significans neminem esse idoneum magistratui, qui nō possit dissimulare multa præter æquū & bonum facta. Laer. in Chilonis vita.

Alexander Seuerus, honores iuris & gladij nunquam vendi passus est, dicens. Qui emit, & vendat necesse est. Hoc Ethnicus, & iuuenis: quid iam decet principes Christianos? Lampridius, & Brus. lib. 4. cap. 5.

Cato senior censuram petens, cum cæteros cō-

petitores videret supplices, populo que blandientes, ipse clamabat, populo opus esse medico aucto, validisque remedijs: proinde eligendum, non qui iucundissimus esset, sed qui inexorabilis. Atque hæc dicens, ante omnes Censor creatus est. Agnouit populus morbum suum, eoque Cato plus valuit obiurgando, quam cæteri blandiendo. Plut. in Rom. Apoph.

Themistocles Neoclis filius, audiens quosdam ambire magistratum: Si mihi, inquit, duas ostenderetis vias, quarum vna ad infernum, altera ad tribunal duceret, multo libentius tenderem eam quæ recta ad infernum tenderet. Non ignorauit sane vir sapientissimus, quantæ curæ, molestiæque eos sequerentur, qui magistratum rectè administrare debeant.

Demosthenes ad iuuenes quos habebat familiares, dicere solebat, Sibi gnaro iam, quantum in uidiæ, metus, calumniæ, ac discriminis sit expectandum ad Rempub. accedenti, si ex duobus alterum sit eligendum, citius in exilium iturum, quàm ad suggestum ac tribunal. Eras. li. 4. Apoph. ex Plutarc.

Demosthenes cum audiret quosdam, qui in Reppubl. euehi cuperent: Omnium difficillimum esse dixit, vt hi qui potestatem habent in multos, multis placeant. Stob. Ser. 23.

In eo-

In eodem Confessorum communi, sub themate, Baatus vir qui in lege Domini meditabitur, & quæ sequuntur diximus adnotanda de lectionis & sapientiæ studio.

Alphonfus Aragonum rex Capuæ laborans aduersa valetudine, medicis multa medicamenta adhibentibus in grauisimo morbo Quinti Curtij historias de Alexandri Magni rebus gestis descriptas legere coepit: cuius lectione delectatus, cum omnem morbi improbitatem superasset, sanitati restitutus. Vale, inquit, Auicena, valeat Hippocrates, & alij medici, & viuat Curtius, restitutor fanitatis meæ. Panorm. de rebus gest. Alphon.

Aristippus cuidam iactanti se, quod esset multiplicis eruditionis, quasi nihil non didicisset: Quemadmodum, inquit, non hi qui plurimum edunt, excernuntque, melius valent his qui sumunt quantum opus est: ita non qui plurima sed qui vtilia legerunt studiosi & eruditi sunt habendi. Grauius taxauit eos, qui tumultuaria immo dicaque lectione semet ingurgitant neque ea quæ legunt, traiciunt in animum, sed tantum reponunt in memoria, quare neque doctiores euadunt, neque meliores. Laert. lib. 2. cap. 8.

Alphonfus Aragonum rex, cum aliquando
de

de iactura rerum pretiosarum sermo haberetur, per sanctæ affirmasse dicitur, malle de gemmas, uniones, margaritas suas, quæ quidem essent in orbem omnem terrarum diffamatisimè, quam libros qualescunq; perditum ire. Panior. lib. 4. de rebus gestis Alphon.

Salvius Iulianus solitus est dicere, si alterum pedem in sepulchro haberem, adhuc tamen ad discere vellem.

Aristoteles Stagyrita dicere solebat, artium ra dices satis quidem esse amaras, sed dulcissimum adferre fructum.

Solon ille Salaminus qui inter Græciæ sapientes, non postremi nominis fuit, gloriari solebat, se aliquid quotidie addiscentem, senem fieri tanta enim homini sapientissimo, inerat discendi cupiditas, ut senex iam grauatus, non minus philosophiæ incumberet, quam cum adolescens, ac iuuenis fuisset. Cicer. in Catone maiore. Vide etiam in eadem Collect. verbo Philosophia, & scientia.

¶ IN COMMUNI SAN- ctarum Virginum.

IN EVANGELIVM. (Simile est regnū
coelorum thesauro abscondito in agro.) Quod
thesaurus iste per Christi gratiam iam fit fide-
libus

libus reuelatus, & quæ sint causæ quod iam reue-
latus à tam paucis queritur, in G. lib. 1. c. 24. §. ult.

Quod thesaurus iste quem omnibus venditis
tenemur emere charitas sit in Add. lib. 1. cap. 1.
§. ultimo.

Quanta cura terrenas quærunt homines mar-
garitas, & quam minima cœlestes, ibidē cap. 1. 1.

Quod vniuersa mundi fabrica thesaurus qui-
dam sit, & ager vbi sapientia potestas & Dei boni-
tas lateant, hoc est argumentum totius primæ par-
tis Introduct. fidei, sed præcipuè huius argumēti
serias ordo & utilitas. cap. 3. §. 5.

Margarita pretiosa fides non incongruè acci-
pi potest, qua inuenta intellectus videns eius pul-
chritudinem a prime delectatur, in Introd. fidei,
parte. 2. capite ultimo, vbi & lætitia in credendo
explicatur.

IN Euangelium de decem virginibus. (Pru-
dentes horam aduentus sponsi incertam videntes
sibi oleum parauere, ideo merito prudentes app-
pellate. Quod non differenda poenitentia in ho-
ram mortis, neque in aliud tempus, in G. libro. 1.
cap. 2. 5. & 26. De prudentia, ibidem lib. 2. cap.
15. §. 8. 9. & 10.

(Vigilate quia nescitis qua hora.) Quod incer-
ta sit hora mortis in O. meditatione. 2. pro ser. 3.

(Et clausa est ianua.) Hoc efficaci spiritu expli-
catur in M. cap. 1.

Annotationes in Euangelia.

IN FVNERIBVS
Defunctorum.

V Ide feria. 4. Cincrum, in illa verba; Memen-
to homo &c.

Inter omnia animantia formica mor-
tuos sepellit, & veluti futuri prouida, in vere con-
gregat vt in hyeme habeat, ideo ad ipsam nos mit-
tit sapiens erudiendos, in *Introduct. fidei*, par. 1.
cap. 14. & cap. 15.

Animalia quædam tempora & faciem cœli di-
numerare norunt, & contra ingruentes procellas
se præparant, sic nos ad mortem, & cap. 28. pecu-
liariter de formica.

FINIS.



SALMANTICÆ
Excudebat Antonius Renaut.
M. D. LXXXV.